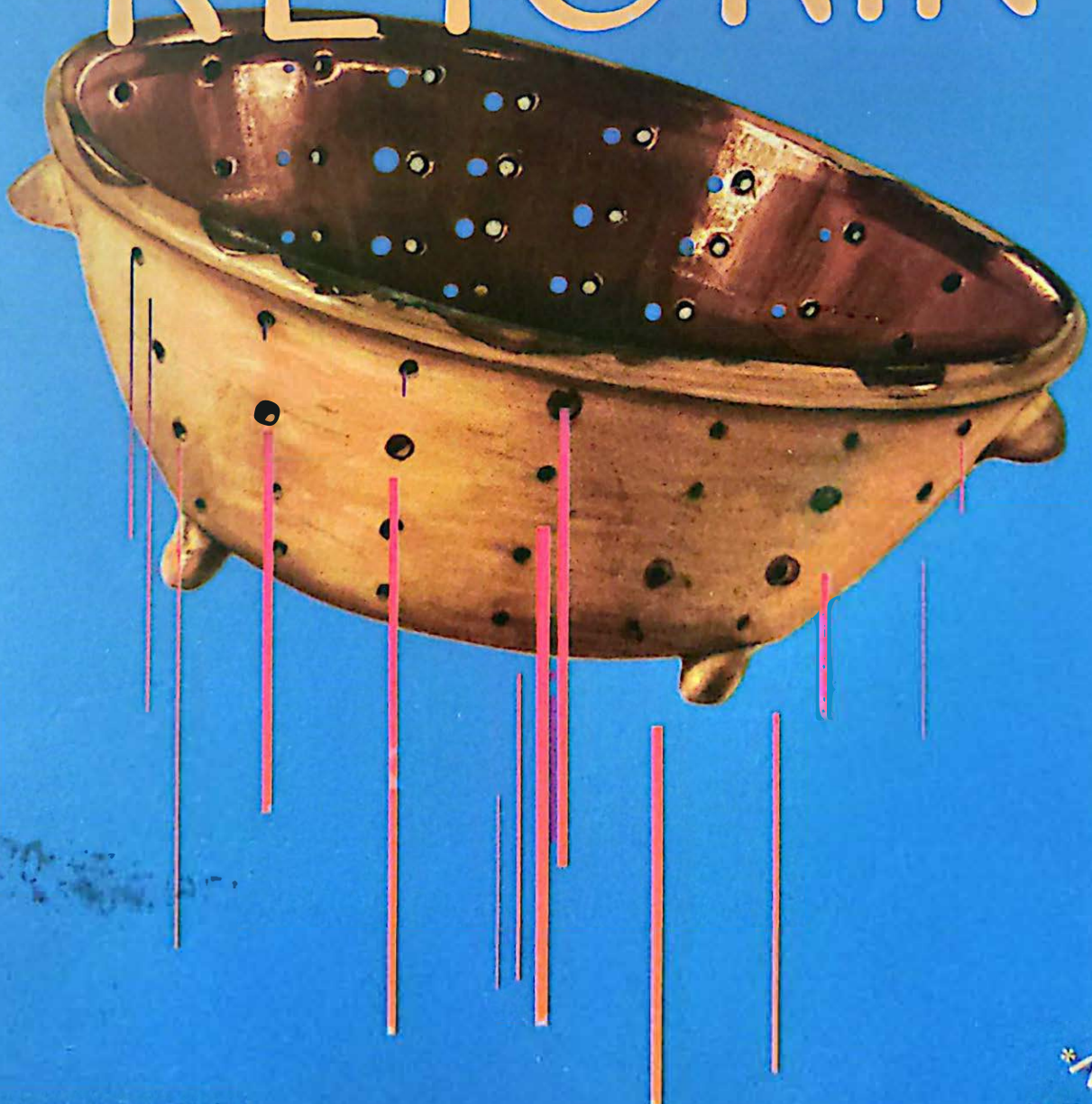
CARLO MICHELSTAEDTER

İKNA VE RETORİK

Çeviren: Gülşah Şahin

MECAZ

MECAZ YAYINLARI
Klasikler

İkna ve Retorik
Carlo Michelstaedter

ISBN: 978-605-71068-8-9
© 2022, Mecaz Yayınları
1. Baskı: Şubat 2022

EDİTÖR Yusuf Yakubi
ÇEVİREN Gülşah Şahin
KAPAK Yasin Çetin
İÇ DÜZEN ademsenel.com
BASKI - CİLT Step Ajans Matbaaa Ltd. Şti.
Sertifika no: 45522
Göztepe Mah. Bosna Cad. No. 11
Bağcılar-İstanbul Tel: 0212 446 88 46

Mecaz Yayınları
Mecaz Yayınları SERTİFİKA NO: 48855
Siyavuşpaşa Mah. Gül Sok. No:15/B Bahçelievler/İstanbul
Tel: 0212 442 62 62
mail: bilgi@mecazyayinlari.com
facebook, twitter, instagram : /mecazyayinlari

CARLO MICHELSTAEDTER

İKNA VE RETORİK

Çeviren:
Gülşah Şahin

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 7
ÖN SÖZ 33

BİRİNCİ BÖLÜM
İKNA ÜZERİNE 35
I. İKNA 39
II. İKNA YANILSAMASI 45
III. İKNA YOLU 75
Acı Üzerine Konuşmalar 98
Acı Mutluluktur 102

İKİNCİ BÖLÜM
RETORİK ÜZERİNE 103
I. RETORİK 105
II. RETORİĞİN YAPISI 135
III. RETORİĞİN HAYATTAKİ YERİ 155

IIIA. TOPLUMDAKİ BİREY 159
IIIB. ASİMİLASYON ORGANLARI 205

KAYNAKÇA 221

GİRİŞ

3 Haziran 1887'de Trieste'nin kuzeydoğusunda, çoğunluğu Katolik insanlardan oluşan bir kasaba olan Gorizia'da doğan Carlo Michelstaedter, entelektüel bir Yahudi ailesinin dört çocuğunun sonuncusuydu. Babası Alberto, Habsburg'un sigorta devi *Assicurazioni generali di Trieste*'nin müdürü ve yerel bir edebiyat derneğinin başkanıydı. Babasının dedesi olan Reggio Michelstaedter, ilmiyle meşhur, kasabadaki Yahudi azınlığın hahamıydı. Carlo'nun annesi Emma Luzzatto ve ablası Elda Morpurgo da dâhil olmak üzere bu azınlığın birçoğu, daha sonra Nazi soykırımında yok edileceklerdi.

Carlo ve ailesi, aşırı dinci olmamalarına rağmen "Batılı Yahudiliğin" kendine özgü zorluklarını yaşamışlardır. Gorizia'da yaşayan bir entelektüel olan Ladislao Mittner'ın tabiriyle "evi olmayan adam" betimlemesi, Carlo'nun erken yaştaki düşünsel kişiliğinin biçimlenmesinde önemli rol oynamıştır. Carlo bu yönüyle, geç Habsburg Orta Avrupa'nın[1] çok dilli ve etnik çeşitlilik olarak zengin ortamında benzer insani ve

1 Mittner (1160-61), Kafka ve Rilke'yi tanımlamak için "uomo senza casa tabirini kullanırdı. Michelstaedter ve Orta Avrupa Yahudileri için bkz. Altieri; Campailla, 'Ebraismo e letteratura", Furlan 64-91, Pieri, La diferenza ebraika ve Prensip. Michelstaedter'in İngilizce çalışmalarının eleştirel yaklaşımları için bkz. Bini, Carlo Michelstaedter; ve Harrison, 1910.

sanatsal deneyimler yaşayan Franz Kafka, Arthur Schnitzler ve Italo Svevo gibi burada yaşamış olan diğer düşünürlerle karşılaştırılabilir.

Mukadder olarak babalarından daha rahat, bilimsel ve sanatsal yaşamları olan Yahudi yüksek burjuvazisinin diğer çocukları gibi Carlo da Avusturya'dan daha çok İtalya, özellikle de İtalyan hümanizmi ile özdeşleşmiştir. Gorizia spor okulundan mezun olduktan ve Viyana Üniversitesi'nde matematik okuyup okumamayı gözden geçirdikten sonra, bu fikrinden vazgeçti ve 1905 yılında Güney'e döndü. Burada Floransa'daki Yüksek Araştırmalar Enstitüsü'nün Edebiyat Fakültesi'ne kaydoldu ve 1909 yılına kadar burada kaldı. Floransa'da geçirdiği yıllarda bir yandan alanında çalışıp entelektüel olarak kendini geliştirmiştir. Fakat öte yandan başarısızlık ve hayal kırıklıklarını da deneyimlemiştir. Birçok yayın kuruluşunun editör kadrosuna katılmak istemiş ve ayrıca Almancadan çeşitli eserleri çevirmek için başvurular yapmışsa da bunlarda başarısız olmuştur.

Genç yaşında boşanmış Rus bir kadın olan Nadia Baraden ile yakın dostluğu, kadının 1907 yılında intihar etmesiyle trajik bir şekilde sonlanmıştır. Daha sonra Katolik sınıf arkadaşı Iolanda De Blasi ile nişanlamış fakat ailesinin sert muhalefetiyle karşı karşıya kalmıştır.

Çocukluk arkadaşı Enrico Mreule bir daha hiç dönmemek[2] üzere Arjantin'e yerleşmiştir. Bunun yanı sıra, Carlo'nun erkek kardeşi de New York'ta bilinmeyen bir sebepten dolayı ölmüştür.

2 Bu olay ve Mreule'nin kurgusal olarak oluşturulmuş kişiliği, Michelstaedter'in de fikirlerinin temel olarak şekillendiği, Magris'in 1991 yılında çıkan romanı Farklı Bir Deniz (Un altro mare)'in konusudur.

Tüm bu yaşananlardan sonra, kısacık ömrünün sonuna kadar kendisini bir gölge gibi takip edecek olan tecrit ve depresif bir melankoliden mustarip olan Carlo, 1909 yılında doktora tezini hazırlamak için Gorizia'nın o tanıdık atmosferine geri dönmek zorunda kaldı.

Doktora tezi olan İkna ve Retorik'i, ana bölümdeki[3] argümanlarını genişleten ve daha da detaylandıran altı eleştirel bölümü de ekleyerek 16 Ekim 1910 yılında Floransa Üniversitesi'ne gönderdi. Ertesi gün ise kendisini bir tabancayla, günün gazetelerinin haberlerine inanılırsa birden fazla kez ateş ederek öldürmüştür.[4]

Michelstaedter'in doktora tezini inceleyen komite tarafından herhangi bir işlem yapılmamış olsa da İkna ve Retorik (büyük önem arz eden ön sözü ve bilimsel ekleri olmadan) 1913'te arkadaşı Vladimiro Arangio Ruiz tarafından yayımlanmıştır. Ardından 1922'de Carlo'nun kuzeni olan Emilio Michelstaedter tarafından yeniden yayımlanmıştır. Yine aynı şekilde Michelstaedter'in 1958'de Gaetano Chiavacci tarafından düzenlenen Opere (edebî çalışmalar)'sinin bir parçası olarak 1972'de Maria Raschini tarafından ve son olarak da yazarın ailesi tarafından Gorizia'nın şehir kütüphanesine bağışlanmak üzere 1982 yılında Sergio Campailla tarafından düzenlenen iki el yazması (A Michelstaedter'in el yazması ve C başkası tarafından kopyalanan) temel alınarak bir kez daha basılmıştır.

3 Ana yazıya eklenen altı bölümün, doktora tezinin bir bölümü olup olmadığı Campilla, Persuasione sy. 30-31'de ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

4 "İntihar Teşebbüsü", Halk Gazetesi (Gazzettino Popolare), 18 Ekim 1910, Gallarotti, II Fondo 12'de yayımlanmıştır.

İkna ve Retorik'in 1989'da editörlerin notlarıyla Fransızcaya çevrilen Campailla baskısı (Editions de L'êclat), İngilizceye yapılan ilk çevirinin de temelini oluşturur.

Kişisel olarak hiçbir zaman olgunlaşmamış fikirlerini savunamayacak durumda olan acemi bir yazarın, böylesi bir metninin günümüze kadar ulaşması, ancak birkaç nesildir derinlere kazınmış olan değerler krizinin, çalışmalarına yansımış olmasıyla açıklanabilir.

Giriş bölümünde anlatılmak istenen temel unsur, kültürlerin kıyısında yaşayanların çoğunlukla maruz kaldıkları kültürel kaosa yönelik yüksek bilinç ve aşırı duyarlılıktan kaynaklanan ve kendini canlı tutan bu karmaşadır.

Michelstaedter'in tezinin el yazması olan nüshasındaki tam başlık, *Platon ve Aristoteles'te İkna ve Retorik Kavramları* idi. Bu başlık aslında klasik filoloji veya felsefede bir tezin temelini oluşturacak türden geleneksel bir konuyu adlandırır. Michelstaedter'in yüksek hümanist gelenekten gelen, klasik dillerin yanı sıra modern dillerin incelemesini de vurgulayan, felsefi ve edebî metinler arasında zoraki ayrımlar yapan edebiyat fakültesinin üyeleri olan uzmanlar komitesi, böyle bir iddiayı değerlendirmek için iyi bir komite olabilirdi. Bu komitenin üyeleri arasında klasik filolog Girolamo Vitelli de mevcuttu. Vitelli'nin çalışmaları, bizim standartlarımıza göre çok kapsamlıdır fakat yine de Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff gibi bilgili çağdaş Alman filologlarınkinden daha kapsamlı değildir.

Papirolojik yapılandırmaları; Euripides oyunlarının yayımlanmasının yanı sıra Philoponus'un, Aristoteles'in *Fizik*'i üzerine yorumunu, Aeshylus hakkında makaleleri, Latin edebiyatının kılavuzunu, klasik ve romantik filoloji arasındaki fark

üzerine bir raporu ve Giordano'nun çalışmalarının ne kadar mükemmel olduğunu sürekli tekrar eden hayranlığını içerir. Giordano Bruno, yaptığı bilimsel çalışmalarında evrenin nasıl oluştuğuna dair fikirleriyle kilisenin öğretilerine karşı çıkmış ve bu nedenle de kazığa oturtulup, yakılarak öldürülmüştür.

Platon ve Aristoteles'te retorik ve ikna konusu üzerine filolojik olarak tanımlanmış herhangi bir çalışma, tabii olarak Platon'un sofistlere şiddetli tepkisini içerir. Ayrıca ahlaksız, aldatıcı ve çıkar için kullanılmasından dolayı da dinleyicileri ikna etmek ve imtiyazlı hissettirmek amacıyla kullanılan retoriği de kınadığı gerçeğiyle başlar.

Platon'un etrafında olan örneğin Gorgias gibi bazı sofistler, retoriğin aldatma gücüne sahip olmasından dolayı gurur duyuyorlardı. Platon suçlamalarını sadece din adamlarına yapmıyordu. Onun, aldatma olarak kullanılan ve apate[5] olarak bilinen retoriğe karşı en şiddetli eleştirileri Gorgias ile olan diyaloğunda bulunabilir.

Fakat daha sonra Platon retoriği kınamaktan vazgeçmiştir. Bunun tek sebebi ise kendisinin ileri sürdüğü ve eleştirilere mevzu bahis olamayacak türden bir retorik -aslında bildiğimiz retorikten farklı ve retorik de denilemeyecek- bulmasından dolayıydı.

Platon'un öğrencisi Aristoteles de retoriği kabul etmiş hatta onu bir sanat olarak görmüştür. Öte yandan Aristoteles'in retoriği, rasyonel argümana ve ahlaki kişilik olarak konuşmacının otoritesine yaptığı eleştiriden dolayı, Platon'un sofist retoriğine en az Platon kadar düşmandı.

5 Çev. Notu: Apate: Yunan mitolojisinde hilenin vücut bulmuş hâli ve Tanrıçası demek.

Michelstaedter'in İkna ve Retorik'inde bu geleneksek tartışma ve konuların hiçbirine yer verilmemiştir. Platon ve Aristoteles, Michelstaedter'in tezinin yalnızca bir bölümünde (İkinci Kısım, 1. Bölüm, "Tarihsel Bir Örnek") karmaşık ve parabolik bir şekilde kapsamlıca ele alınır. Böylece Michelstaedter'in yazdığı akademik türün gelenekleri altüst olmuştur. Bu henüz ön sözdeyken uyguladığını kabul ettiği bir durumdur: "Klişeleşmiş ön sözlerin hiçbirisine önem vermiyorum. Ayrıca herhangi yeni bir şey oluşturmak gibi bir çabam da yok." Campailla'nın da dediği gibi, "Genç yazar, bilimsel araştırmanın öncüllerinden bağımsız bir kişisel söylem geliştirmiştir." (Campailla, Persuasione 13)

Daha detaylı bir şekilde incelendiği zaman Michelstaedter'in retorik ve ikna terimlerinin anlamı ve aralarındaki bağlantı üzerine ciddi bir şekilde düşündüğü ve yazdığı anlaşılır. Bununla birlikte, bu kavramları ilk olarak Sokrates öncesi filozof şairlerde ve yazarın tezinde de kapsamlı bir şekilde yazdığı Atinalı trajedilerde görülen karanlık şiirsel ve karamsar felsefi bilgelik geleneğini doğruca kabul eden bir perspektiften tartışır. Ona göre, Platon ve Aristoteles'in iyimser bir sistem inşa etmeye çalışan mutlakiyetçilikleri tarafından bu kavramlar yıkılmıştır.

Çok bariz olmasa da Platon ve Aristoteles'in Croce ve çağdaş İtalyan entelektüel çalışmalarına hâkim olan diğer neo-Hegelci idealistlerin olmayacak şeyleri sistemleştirmelerini temsil ettiği ve Michelstaedter'in kaderini Schopenhauer, Nietzsche, Giocomo Leopardi ve bunlar gibi bu bilgeliği sorgulayan diğer düşünürlerle (Tolstoy, Ibsen, Sorel gibi) paylaştığı açıktır.

Michaelstaedter'in "ikna" kavramı ile kastettiği şey, herhangi bir varlığın somut ve yalın bir şekilde kendisi olduğu ve herkes için genel geçer bir gerçek, bilinç ve varlık olduğu durumudur. Parmenides'in *Şiiri*'nin parçalarının incelenmesi, Michelstaedter'in ikna kavramının derinleşmesi için muhtemel bir ilham kaynağı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Parmenides, bilgelerin anlattığı "var olma şeklini", çoğu kişinin yaşamaya mahkûm olduğu bir hayat olarak ele alır ve bu konuda şu yorumu yapar: "Var eden ve etmeyen tek yol *ikna* yoludur çünkü sadece ikna bizi gerçeğe ulaştırır." (Diels 2)

Parmenides "Hayatım ve üzerinde yaşadığım dünya bir bütündür ve ikisi de birbirinin aynıdır." der. Düşünce ve şey birebir aynı olmak zorundadır çünkü yalnızca var olan bir nesneyi kavrayan bir düşünce önem teşkil eder. Ayrıca iddia etme edimi (yani "öyledir" demek), var olanı var olduğu için onaylamak, iddia etme eylemi olmamasından daha iyidir.

Olumsuzluk, varoluşçular için imkânsızdır. Parmenides'e göre bu durumdan şu sonucu çıkarabiliriz: Dünya olduğu gibidir, bölünmez bir bütündür ve olumsuzluktan uzaktır. ("Bu o değil." dememize izin verir.)

Tüm düşünceler, belli bir kaynaktan çıkarlar. Bu yüzden de bu kaynağa referans olan her şey var olmak zorundadır. Bu durumda herhangi bir olumsuzluk -mesela a, b değildir gibi- ortada anlaşılmamış bir referans olduğu manasına gelir. Var olan her şey türdeş özlerden ibaret olmalıdır. Michelstaedter'a göre bu, bir sembol ve daha fazlası olarak kendisini psikolojik olarak ikna etmek için kullandığı varlıksal bir durumdur. Ona göre ikna edilmiş, doğru ve adil kişi yalnızca bir şeyi istemelidir. Bu Helen-merkezci yaklaşım onu,

idealizmi inşa etmede Yunanlıların yönteminin, modern yöntemden çok daha üstün olduğu iddiasına götürür.

Buna karşın Michelstaedter'e göre *retorik*, kendimizi ve birbirimizi ikna olduğumuza inandırmaya çalıştığımız sonsuz bir aldatmalar silsilesidir: Tatmin olmuş, arzuları karşılanmış ve "mutlu." İki kavram bu şekilde ele alındığı zaman ikna ve retorik arasındaki normal ilişki parçalanır. Daniela Bini'nin de dediği gibi, "Retorikçi, argümanlarının gücüyle inandırmak ve ikna etmek için konuşur da konuşur. Böylece *retorik* ve *ikna* ayrılmaz ikili olarak varlıklarını sürdürürler. Ancak, Michelstaedter'e göre durum böyle değildir. Çünkü o, bu iki kavramı birbirinin zıttı olarak kabul eder." (Carlo Michelstaedter 5) Michelstaedter'e göre, Platon ve Aristoteles'in tezine sözde malzemeyi sağlayan ve sistemleştirici retoriğiyle örneklenen bu hakikati göz ardı etme durumu, Avrupa'nın felsefe tarihi boyunca tekrar tekrar ortaya çıkmıştır.

O hâlde Michelstaedter'e göre hiçbir varlık tam olarak ikna edilemez. Çünkü varoluş; geçmiş ve gelecek arasında geçici olarak genişlemiş bir boşlukta duran, arzu, çabalama, tamamen var olmaya duyulan özlem ve asla ulaşılamayan doyum ile karakterize edilen şey demektir. Bir varlık, şimdiye kadar arzuladığı şeyi elde eder etmez, başka bir arzu nesnesi oluşur ve bunları başka arzular takip eder. Bu durum sonsuza kadar bu şekilde sürüp gider.

Bu, Michelstaedter'in bir durumla ilgili açılış tartışmasında şaşırtıcı şekilde geliştirilen bir benzetmedir: Sonsuz alçalmada, yeryüzündeki her ardışık noktaya özlem duymak, ikna imkânını ortadan kaldırır. Böylelikle Michelstaedter kendini, Hegel'in on dokuzuncu yüzyılın başlarındaki azılı rakibi olan Schopenhauer'ın bağlı olduğu geleneğin içinde bulur. Bu

geleneğe göre hayat bir hastalık, kalıcı bir eksiklik, sonsuz acı, bitmeyen arzuların çarmıha gerilmesi ve bunları yerine getirmek için verilen boş bir çabadan ibarettir.

Michelstaedter'in neden Buda'ya yakardığını Schopenhauer ile kurduğu bağlantı açıklamaktadır. Michelstaedter'in Buda'sı, tıpkı Schopenhauer'inki gibi, eğer arzu yok edilirse, o zaman insanlar için mümkün olan bilgeliğe ulaşılabileceğini vaaz eder. Böyle düşünüldüğünde Michelstaedter, tavrını ve söylemlerini bariz bir şekilde taklit ettiği Schopenhauer'e ve Leopardi'ye, Nietzsche'den daha yakındır. Nietzsche de en az Schopenhauer kadar istekli ve kasvetli bir bilgedir. Öte yandan Nietzsche, özellikle de Zerdüşt karakterinde, eski uygarlıkların acılarla damıtılmış olan bilgeliğinin, gerçek anlamda destansı bir karşı koyma için topyekûn kişisel ve kültürel dönüşümünü nasıl kolaylaştırabileceğine dair şüphesiz Michelstaedter'den daha iyimser bir vurgu yapmıştır.

Nietzsche ile olan fikir ayrılığı, aynı zamanda Michelstaedter'in kendi çevresinde tanınmış olan iradecilerden[6] de neden farklı olduğunu açıklamaktadır. İtalyan fütüristler[7], özellikle de F.T. Marinetti, bu sebeple bahsedilmeye değerdir. Michelstaedter ve Marinetti, ruhsal rahatsızlıkları olan iki farklı fakat aynı zamanda da eşit derecede uç noktaları bulunan; Giuseppe Antonio Borgese'nin de dediği gibi, "Ya hep ya hiç anlayışı olan bir zihniyetle büyütülmüş, üstün ve

6 Çev. Not: Voluntarist: İradeci, istenççi veya gönüllü. İnsanlar arasındaki tüm ilişkilerin gönüllülük esasına dayanması gerektiğini söyleyen liberteryen bir siyasi görüş.

7 Çev. Not: Fütürist: Gelecekçi. Gelecek için, oluşmuş bir gelecek vardır ve biz ya ona gideriz ya da onu tahmin ederiz şeklindeki algıyı değiştirmeyi hedefleyen bir fikir akımı.

yüksek zevkleriyle şımarık olarak yetiştirilmiş, mutsuz entelektüel ve taşralı burjuvazilerdir." (99)

Mutlakların modern krizine cevaben her iki yazar da bu tür sistemlerin kökeninde olan kendi kendini tanımlama özerkliğinden vazgeçilmezse, rasyonalist ve idealist değerler sisteminin olabileceğini reddetmişlerdir.

Öte yandan Marinetti, Schopenhauer'ın intihar karamsarlığını eleştirir. Onun için şöyle demiştir: "Büyük A ile aşka duyduğumuz derin iğrenmeyi yerle bir etmek için felsefesinin baştan çıkarıcı silahıyla sık sık tehdit eden acınası filozof."[8]

Yeni bir "yapay" iyimserlik beyan eden Marinetti, modernitenin karmaşık güçlerini -Michelstaedter'in ıstılahında retoriğin nihai alanı- bireysel ve ulusal yenilenme için girişken bir programın aracı olarak benimsemiştir. Onun fütürist *modernalotrisi*, Michelstaedter'in sonsuz gerçeğin "zamansız bilgeliğini" savunmasından çok uzaktır.

Yine de bunların hiçbiri *attualità*; "şimdilik", "gerçeklik"-ten bahsettiğinde, Michelstaedter'in, Nietzsche'nin "zamansız bilgelik" (*unzeitgemassige Reflectionen*) görüşünü, yani bir şeyler söyleme kavramını açıkça benimsediğini inkâr ettiğine işaret etmez. Yani bir başka deyişle Sophokles'in epigrafında bahsettiği gibi, zamanın ruhuna aykırı şeyler söylemek deyimini reddettiğini belirtmez.

Nietzsche ve onu takip eden Michelstaedter için *Alman Tarihselciliği (German Historismus)*, belirli bir amaçla yapılan zamansız bir saldırıdır. Nietzche'ye göre tarihselcilik, hayatın ruhunu, iradeyi ve yeniliği öldürmedeki ağırlığıyla derin

8 Marinetti, "Çoğalan Adam ve Makinenin Saltanatı", Ayışığını Öldürelim 100-101.

bilginliği sosyal mitolojinin kullanımına açar. Michelstaedter, Tarihselciliğe karşı çıkarken bir yandan da *philosphia perennisi*[9] bilge insanların sürekli olarak keşfettiği fakat eninde sonunda daima kaybedilen bir gerçek olarak kabul eder. Bunun sebebi, Montaigne ve Pascal'ın "dikkat dağıtma" ve Heidegger'in *Varlık ve Zaman*'ında geçen "onlar" (*das Mann*) dediği şeyin içinde insanların amaçsız bir şekilde sürüklenmeleridir. Neticede insan bu amaçsız gerçeğe dayanamaz ve ondan kaçınmak için her şeyi yapar.

Bu yüzden "karanlığın süsü" diye bilinen *kollopismata orfness*'ı icat ederler. Yani insanların fikirsiz yaşamalarını sağlayan retorik klişeleri. Ve bunu yaparken bu insanlara, Michelstaedter'in de tekrar tekrar vurguladığı gibi, *felsefenin tanrısı, zevk, hayata bağlılık* ya da bir dipnotta bahsettiği gibi "vilta" yani *korkaklık* tarafından yardım edilir.

Michelstaedter ön sözünde Parmenides, Empedokles, Sokrates, Büyük Yunan trajedi yazarları Aeschylus ve Sophokles, lirik şairi Simonides, Ecclesiastes adlı eserin Yahudi fakat Helenistik yazarı, İsa ve ayrıca Hümanist Petrarch, Leopardi, Ibsen ve Beethoven'ı (Michelstaedter, Beethoven'ın müziğine gönülden bağlıdır.) listeler. Eksik olduğu kabul edilen bu listenin aslında vermek istediği bir mesaj vardır: Felsefe ve edebiyatın pirleri olan ve *philosophia perennis*'in de temsilcileri kabul edilen Platon, Aristoteles ve Aquinas'ın -Hegel, Croce ve Gentile'i söylemeye gerek bile yok- bu anlayışa sahip olmadığı Michelstaedter tarafından açıkça vurgulanmıştır. Onların iyimser yanı ve entelektüalist aldatıcı felsefeleri

9 Çev. Not: Philosophia Perennis: Perennial Felsefe, bir başka deyişle Daimicilik. Evrensel hakikat ilkelerinin tüm insanlar ve kültürlerde ortak olarak mevcut olduğunu söyleyen felsefi düşünüş.

esas gerçeği örtme arzusunun ideolojik bir ürünüdür. Entelektüalistler ve iradeciler arasındaki çekişmede, bize gerçek hayatın arkasına gizlenen tatmin edici varoluş ihtimalinin olduğunu söyleyenler entelektüellerdir. Michelstaedter tarafından savunulan philosophia perennis, gönüllü bir panteondan[10] bahseder.

Bu, bizi Michestaedter'in Nietzsche'yi taklit ettiği ikinci ve belki de daha etkili ve özgün bir tarafa götürüyor. Sıkı bir Yunan okulu takipçisi olarak Michelstaedter, Nietzsche'nin gerçek Yunan bilgeliğini arama yolunda filolojik liderliğini Akademik, Peripatetik, Stoacı veya Epikürcü geleneklerde değil, daha çok paradoksal ve daima bölük pörçük Pre-Sokratikler olan Parmenides, Heraclitus, Empedocles ve trajedi yazarlarında ve özellikle Sophocles ve Aeschylus'ta takip etmeye hazırdı. Yunan felsefesinde uzman olan Nietzsche "Müziğin Ruhundan Trajedinin Doğuşu " adlı erken dönem eserinde, bilge bir adamın eski ve kasvetli düşüncelerinden alıntı yaparak çalışmasına: hayattaki en güzel şeylerin ne olduğuna dair yapılagelen tipik bir tartışmaya müdahale ederek en güzel şeyin hiç doğmamış olmak olduğunu ve şayet doğmuşsak, ikinci en iyi şeyin genç olarak ölmek olduğunu belirterek başlamıştır. Nietzsche, "Yunanlıların Trajik Çağda Felsefesi" adlı eserinde de bu alıntı üzerinden konuşmayı devam ettirmiştir. Michelstaedter'in çalışmalarını özgün kılan şey; eski retorik dili ve Platonik felsefe dilini birbirine rakip göstermek yerine, her ikisinin de kasvetli Yunan düşüncesini canlandırmak için en iyi araç olduğunu gören neredeyse ilk kişi olmasıdır. Michelstaedter bu şaşırtıcı yaklaşımıyla, Platonik

10 Çev. Not: Panteon: Tanrılar birliği.

felsefe tarafından zarar verilen "Logos"[11] geleneğindeki Yunan retoriğinin kökenlerine ilişkin ardıl ve çağdaş bir bilginin ortaya çıkacağını düşünmektedir. Herakleitos "Logos her zaman doğrudur fakat insanlar onu hiçbir zaman anlayamamışlardır." der (Diels 1).

Michaelstaedter, Sokrates öncesi döneme ait bölümlerde sistematik olmasa da son derece özgün olan yorumunda, Martin Heidegger'in çalışmalarını dikkat çekici bir biçimde ele alır. Heidegger, *Varlık ve Zaman* (1926) adlı eserinde ölüm bilincini, bir dizi arzu olarak insan yaşamının maddesel yapısının başlangıcında merkezî hâle getirerek yaşanmış deneyimin fenomenolojisi[12] sağlamıştır. Michelstaedter'in "ikna" ve "retorik" arasındaki ayrımı, Heidegger'in "özgünlük" ve insanın (das Mann) "özgün olmayan gevezeliği" arasındaki ayrımına çok benzemektedir.

Dahası, Michelstaedter gibi, Heidegger de Herakleitos'un ölümlü olan her şeyin zıttıyla var olduğu şeklindeki diyalektik görüşünü benimseyecek duruma gelmişti. Herakleitos, "Aynı şey hem canlıdır hem de ölümlüdür." diye söyler (Diels 126). Bu nedenle Herakleitos'a göre her şey, üzerinde iki kez adım atılamayacak bir nehir gibi akar hâldedir.

Bu iki uç zıtlığın farkındalığı, kabulü ve retoriğin kapsadığı türlü çeşit kallopismatayı sadece "yansıtmayı" reddetmek, Michelstaedter'in asıl ilgi alanıdır.

11 Çev. Notu: Herakleitos'un varlık anlayışının temelinde yer alan ve başka bir dile çevrilemeyen logos sözcüğü söz, düşünme, akıl, oran, ölçü gibi çok anlamlı bir sözcüktür.

12 Çev. Not: Fenomenoloji: Görüngübilim. Bireylerin dünyayı ve kendi gerçekliklerini nasıl yorumladığıyla ilgilenir.

İkna ve Retorik'te, Parmenides ve Herakleitos'un aynı Logos'u[13] beyan etmelerinden çok sonra (birincisi sözde radikal bir "monist", ikincisi ise radikal "çoğulcu") Aristoteles, Hegel ve diğer önemli filozofların da onlara karşıt düşüncelerinin olmadığı ima edilmiş ve Heidegger de aynı şeyleri ileri sürmüştür. Bu fikir birliği aslında şaşırtıcı bir durum değildir. Heidegger, Nietzsche ile yaptığı içsel hesaplaşmasından sonra, Sokrat öncesi dönemin kasvetli Logos'unu kavramaya başladı.

Michelstaedter'in birkaç savı, kategorisinde tamamen yenidir. Fakat Michelstaedter'in kendisi ise bu durumun aksine son derece metinler arasıdır.[14] Okuyucu eğer bilgelik kazanmak istiyorsa -Michelstaedter'in deyimiyle ikna olmak istiyorsa- o zaman yalnızca nereden geldiklerini anlamak yetmez. Aynı zamanda alıntılar ve imalarla da meşgul olması gerekir. Bu imalı tutumuyla kitap, Hegel'in *Tinin Fenomenolojisi* adlı çalışmasını andırmaktadır. Bu eser okuyucuyu gerçek bir aydınlanma durumunda insanlık hâllerini bir resim galerisi aracılığıyla yönlendirmeye çalışan bir eserdir. Bu nedenle Michelstaedter, Birinci Bölüm İkinci Kısım'da, "Hiçbir şey kendi başına var olmaz, sadece akla göre var olur." iddiasında bulunduğunda, Hegel'in *Fenomenoloji*'sinin ana önermelerinden birisini yineler. Üstelik Birinci Kısım'ın açılış cümlesi, Hegel'in "filozof" kavramının bir kopyası niteliğindedir: "Bizi kötü gösterecek olsa da bir filozofun ne istediğini bilmediği için hiçbir şeyden hoşnut olmadığını söyleyebiliriz.

13 Çev. Not: Logos: Duyguları kavramak anlamındaki pathos sözcüğünün karşıt anlamı olan akıl yolu ile kavramak anlamına gelir.

14 Çev. Not: Intertexual: Metinler arası: Elde olan metinlerin anlamının, başka metinler tarafından şekillendirilmesi. Bir yazarın önceki metni alıp uyarlaması için veya bir okurun başka bir metne başvurması anlamında kullanılan bir kelime.

Öte yandan adil olmak gerekirse, ne istediğini bilmediği için hoşnutsuz olduğunu söylemeliyiz. Herkes gibi onun da arzuları vardır. Ama filozof olarak onları anlamadığı, yani kendi varlığını ortaya koyan söyleminin tutarlı bir bütünlük içinde olmamasından dolayı kendisini tatmin edemez ve dolaysıyla hiçbir şeyden hoşnut olmaz." (Kojeve 86)

Bununla birlikte Michelstaedter, bir filozofun ötesine geçip kendisini obur bir klor[15] molekülü ile dolaylı olarak karşılaştırdığında ortaya çıkan yokluğun, katı bir felsefi ikilemden ziyade daha çok insani olduğunu öne sürer.

Nihayetinde, Michelstaedter'in düşünceleri, eserin son bölümlerinde de açıkça belirtildiği üzere, Hegel'inkinin tam tersidir. Daha önce de bahsedildiği gibi Michelstaedter'in düşünce tarzı entelektüellikten ziyade katı bir özgür iradeciliktir. İnsanlık hâli, Hegel ve Hegel'in akıl hocası Arsitoteles'te olduğu gibi teorik değerlendirmeye tabi değildir. Aksine, Schopenhauer'in de ısrarla belirttiği üzere, bu durum insanın arzularına ve başarısızlıklarına bağlıdır. Bu nedenle Michelstaedter tarafından kabul edilen tüm filozoflar özgür iradecidir veya en azından onun tarafından bu şekilde değerlendirilirler.

Michelstaedter, Hegel'in aksine, modernite ilerledikçe insanın durumu hakkındaki hakikatlerin çok daha belirgin hâle geleceğine de inanmıyor. Tam tersi, modernite daha belirgin hâle geldikçe; saf ve şeffaf düşünce -ki bu bizi yine tekrar,

15 Çev. Not: Klor molekülü vücuttaki pH dengesini, sıvı düzeni ve sinir sinyallerinin iletiminden sorumlu, önemli bir maddedir. Yazarın burada "Klor molekülünün eksikliği katı bir felsefi ikilemden çok, insani bir durumdur." diyerek söylemek istediği şey, filozofların tatminsizliğinin kaynağının felsefe ile bir alakası yoktur. Bu, kişinin kendisiyle olan problemlerinden ötürüdür.

inanç ve ikna kavramlarına götürecek- retorik tarafından daha fazla tehlikeye atılacaktır. Bu, çalışmasının sonlarında da açık bir şekilde görülebileceği üzere, Michelstaedter'in Leopardi, Kierkegaard, Nietzsch, Tolstoy[16] ve en belirgin şekilde Ibsen'i anımsatan ve onlara bir şekilde bağlı olan, kendi hâllerinden memnun burjuvaların iddialarıyla dalga geçtiği bir durumdur.

Buna göre, Michelstaedter'in üzerine çokça düşündüğü tüm metinleri -hatta en güncelleri bile- insanlık durumunun temel gerçeğini korkusuzca değerlendirebilmeleri için Sokrates öncesi Yunan filozoflarına ve oyun yazarlarına (ve sonrasında birkaç cesur ruha) ayrıcalık tanıyan bir çerçeve içine yerleştirilir. Anahtar kavram olan "ikna" ve bununla bağlantılı olarak da "retorik" üzerinde belirleyici kontrole sahip olanlar da bu filozoflardır.

Michelstaedter'in kanıtladığı şeylerden ilki, *pithenon* teriminin kullanımının Sokrates öncesi dönemde mutlak inanç anlamına geldiğidir. Bu gerçek bir bakımdan bize, onun neden klasik Yunan filolojisi üzerine bir tez yazmış gibi davrandığını anlamamız için bir ipucu sağlar. Bu bakımdan

16 Tolstoy'un adı da tıpkı Nietzsche'de olduğu gibi, İkna ve Retorik'te doğrudan geçmese de Michelstaedter'in "halkın şairi ve öncüsü" dediği için ona olan ilgisi ve hayranlığı diğer yazılarda da belirgindir. 18 Eylül 1908'de Corriere Frulianoda yayımlanan ve başlığı yalnızca "Tolstoi" olan makalesi, Tolstoy'un sekseninci doğum gününe adanmıştır. Bu eserin birinci kısım üçüncü bölümünde özetlenen ikna edilmiş veya güvenilir bireye atfedilen ana ifadelerin çoğunu bulmak mümkün: "Una piu vasta visione" yani "daha gelişmiş önsezi", "uniformita fra pensiero e vita" yani "düşüncenin yaşamla tutarlılığı", "questa societa delle menzogne e le [grida] in faccia: verita! Verita!" yani "yalanlar ve haykırışlardan oluşan topluluğun yüzüne karşı: Gerçek! Hakikat! diye bağırmak", "un'intuizione piu vasta e piu perfetta" yani "daha geniş ve daha mükemmel bir sezgi."

Michelstaedter, bazı yönlerden Alman idealizminin temel tasarısını açıkça reddeden klasik bir filolog olan Nietzsche'ye bir kez daha benziyor: Greko-Romen'i Yahudi-Hıristiyan kökleriyle birleştirmek ve moderniteyi her ikisinin kesiştiği yerdeki şey olarak tanımlamak.

Yahudi-Hıristiyan geçmişini yok sayan Kierkegaard'ın aksine, Michelstaedter bunun yerine Nietzsche gibi daha önceden yaşamış olan Yunanlıların katı ilmiyle uğraşmayı seçti. Böyle düşünüldüğünde, Michelstaedter belki de en yenilikçi dönemindeydi ve Heidegger döneminden sonra yöneleceği Sokrates öncesi döneme giden yolu az çok tahmin edebiliyordu.

Aslında bunun, Michelstaedter'in eserindeki temel gariplikerden biri olduğuna inanıyoruz. El yazması eserinde kendi çıkarımlarını ifade etmek istediğinde, okuyucularına Yunancadaki becerilerini göstermek için hem onları Yunancaya çeviriyor hem de aynı zamanda düşüncesinin merkezindeki apaçık gerçekleri gözler önüne seriyordu.

Bunun en net örneği, Michelstaedter'in Yunanca bir sözcüğün ardından bir ünlem işaretiyle tanımladığı, Birinci Kısım'ın Üçüncü Bölümünde "vermenin" gerçek anlamıyla ilgili olan kısmında görülür: "Vermek, vermiş olmak için değil, vermek içindir."

Gerçek, sözün içindedir, söz gerçektir. Michelstaedter'in yaklaşımının altında yatan felsefe ve filoloji birliğinin daha açıklayıcı ve tasarısında bahsedilen söz, hakikat ve eylemin eş zamanlılığının daha açıklayıcı bir örneğini hayal etmek imkânsızdır.

Michelstaedter ve Alman düşünürler arasında kayda değer birçok bağlantı izlerine rastlamak mümkün olsa da ön

sözündeki meşhur filozoflar listesinde hiçbir Alman yazara yer vermemiştir. Dahası, Michelstaedter'in masasındaki kağıtlar arasında bulunan bir kaynakçada, Alman yazarların kötü etkilerine karşı açıkça uyarıda bulunduğu bir kâğıt parçasına rastlanılmıştır. (Kâğıtta "Bu zararlı etkiler sadece onlara bakarak bile bulaşabilir." ifadesi vardı.)

Onların bu bulaşıcı etkisi, muhtemelen dürüst olmayan bilgi retoriği ile ilgilidir. Açıkçası, Beethoven'ın müziğini çalmayı veya dinlemeyi tavsiye ediyor çünkü onu iknanın bozulmamış bir sesi olarak kabul ediyor. Fakat onu okumayı doğal olmayan bir aktivite olarak addediyor ve ekliyor: "Gözlerin var oluş sebebi kitap okumak için değildir. Yine de her şeye rağmen illa ki gözlerinizi okumak için kullanmak istiyorsanız o zaman: Parmenides, Herakleitos, Empedokles, Simonides, Sokrates (Platonla olan ilk diyaloglarını), Aeschylus, Sophokles'i ayrıca Ecclesiastes eserini, Matta, Marcos ve Luka İncillerini, Lucretius'u, Petrarch'ın *Zaferler'ini*, Leopardi'nin *Canti*'sini, *Collodi'nin Pinokyo'nun Maceraları* Eserini ve Ibsen'in dramalarını okuyun." diyor.[17]

Yukarıda sayılan isimler arasında bulunan Giacomo Leopardi, İkna ve Retorik üzerinde etkisi en fazla ve en güçlü görülen yazardır.[18] Hemen hemen herkes tarafından Petrarch'tan sonra en büyük İtalyan şair ve zamanının en bilgin adamlarından biri olarak kabul edilen, ayrıca insanlığın ilerlemesine ve mükemmelleştirilebilirliğine olan inancıyla en

17. "Kaynakça veya Tanrı okuma yazma bilmeyenleri sever." başlıklı bu sayfa, Carlo Michelstaedter'in Bini adlı eserinin 159-60 arasındaki sayfalarından alıntılanmıştır.

18 Birçok eleştirmen Leopardi'nin Michelstaedter üzerindeki etkisine özellikle vurgu yapmıştır. Bkz: örneğin, Bini 46-57 ve daha pek çok sayfada.

liberal düşünürlerinden biri olan Leopardi'nin, açıkça materyalist bir umutsuzluk müjdesini, siyasi ve dinî olarak "sessizliğe çağrı" (rappel a l'ordre) olarak karakterize edilen bu çağda ilan etmesi zamansızdı.

Leopardi, klasik zevklerine rağmen, şiirsel hayal gücüne yaptığı vurguda romantizmle olan yakınlığını ortaya koydu. Ayrıca onun acılarla damıtılmış olan hayat görüşünde, romantizmle olan yakınlığın, hayatın karamsar tarafı -içten içe bir düş kırıklığı, bitmeyen bir özlem ve melankoli- ile uyumlu olduğunu da belirtti. Bu *Weltschmerz*'in bir dizi diyalog denemelerine felsefi bir yön verdi. (Ahlaki Öyküler, 1827)

Bu hicivsel metinlerde, Nietzsche'nin Tanrı'nın "ölümünü" ilan etmesinden çok önce, Leopardi hâlâ daha modern değerler krizini tanımlayan epistemolojik ve ahlaki meseleleri ele alıyordu.

Michelstaedter'in asıl iddiası, Leopardi'nin ahlak felsefesinin en temel ve yaygın ögesi olan ve iki görüşe dayanan "Zevk Teorisi" ile vücut bulur: "Mutluluğa o kadar özlem dolu ve tersinden de o kadar nefret ederek yaratılmışız ki hayatın kendisi ve bu özlemin, bir ve aynı şey olduğunu göremiyoruz. Dahası sonsuzu özlediğimiz ve dolayısıyla mutluluğa olan özlemimiz de sonsuz olduğu için asla tatmin olamıyoruz. Bu nedenle de yaşamlarımız doğası gereği 'şiddet içeren bir varoluş' hâlini alıyor." (Creagh 25)

İkna ve Retorik'te, Leopardi'nin önemli olan diğer düşünceleri de kendine yer edinmiştir. Hem çağdaş bilimin hem de kitle kültürünün cehaletle eş anlamlı olduğu eleştirisi, iyimser ideolojilerin ilerlemesine ve insanlığın umumi korkaklığı üzerine yapılan saldırılar ve dürüst bir insan için tek cesur seçeneğin kendi acıklı felsefesinin hayal kırıklığına uğramış

savunması olduğu bu düşüncelerden birkaçıdır. Bunların yanı sıra Leopardi'nin 1827 tarihli eserinin baskısında karşılaştığı umursamazlık ve düşmanlığa bir tepki olarak görülebilecek "Tristan ve Bir Arkadaş" başlıklı öyküsünün son sözünde yer alan ölümü karşılamak yazısı da bu önemli düşünceler arasına eklenebilir. (Eser 1827 yılında basılmış olsa da son sözde adı geçen kısım 1832 yılında sonradan yazılıp 1834 yılındaki baskıya dâhil edilebilmiştir.)

Bununla beraber, bu umutsuzluk kokan son söze rağmen, Leopardi'nin çalışmalarının birçoğunda yer alan "samimi ve yok edilemez yaşam sevgisi"ni (Creagh 29) tamamen reddetmediğini de unutmamak gerekiyor. Dahası o, şiir, adalet, erdem ve aşk gibi hayata anlam ve amaç veren değerlerden esinlenen hassas duygu ve tutkularını da sürdürmeye devam etmiştir.

Buna karşılık, Michelstaedter ise philosophia perennisin kasvetli bilgeliğini en uçlarda yaşar: Leopardi'nin kendi bilgeliğine rağmen direndiği "soğuk gerçeği"[19] tüm samimiyetiyle kucaklar.

Michelstaedter'in ahlak felsefesinde geriye kalan tek değer ikna dürüstlüğüdür. Buna göre ikna dürüstlüğü, kendini aldatıcı hilelerden ve başkalarıyla olan sömürücü (dolaysıyla da şiddet içeren) ilişkilerdeki arzunun reddedilmesini içerir.

Ayrıca *Ahlaki Hikâyeler, İkna ve Retorik*'in üslup çeşitliliği için de bir örnek oluşturmuştur. Leopardi'nin diyalogları gibi, Michelstaedter'in metninde de lirikten didaktiğe, İncil'e göre kutsal olandan, satirik bir küstahlığa kadar farklı stiller ve tonlar iç içe geçmiştir.

19 Çev. Not: Soğuk gerçek denilen şeyin ölüm olduğunu düşünüyorum. Yani Leopardi'nin aksine, Michelstaedter ölümü hoşnutlukla karşılamıştır.

Yapıtın ilk paragrafı, Yunan trajedisinden alıntılanan resmî konuşma (kasvetli denilen) dilinden, gereksiz sözlerle dolu konuşma diline evrilir ve bu tüm metnin de gidişatını belirler: ("*lo lo so che parlo perche parlo.*" yani "Konuştuğumu biliyorum çünkü konuşuyorum.") ve popüler bir deyiş olarak alıntılanan: "*e pur necessario che se uno ha addentato una perfida sorba la risputi.*" yani "Yaban elmasını ısırırsan onu tükürmek zorunda kalırsın." alıntıları bu iki durumu açıklayıcı nitelikteki alıntılardır.

Konuşmaların bu şekilde karıştırılmasından ziyade, Michelstaedter'in stilinin en dikkat çekici özelliği karmaşık olmasıdır. Leopardi'nin metni bilinen bir uyum için zor olsa da Michelstaedter'in metni dışa vurumcu bir şekilde "uyumsuz"dur.

Michelstaedter, metninin içeriğine sadık kalarak okuyucularını "ikna etme" veya "yönlendirme" amacını reddeder. Bunların yanı sıra özgünlük, "felsefi saygınlık" veya "sanatsal gerçeklik" iddialarını da kabul etmez.

Böyle bir paradoksal amaç (eksiklik) ifadesinin yorumlanması mümkündür. Bunu okuyucuyu yerleşik düşünce kalıplarının dışına çıkaran bir yabancılaşma etkisi (Michelstaedter'in birçok yerde *the vie* olarak değindiği "yönler" veya "yollar") yaratmaya yönelik retorik bir strateji *(acutum dicendi genus)* olarak okuyabiliriz.

Aklını kullanan her insanın Herakleitos ve Parmenides'e kasıtlı bir şekilde atfedemeyeceği bu yabancılaştırıcı etki, Michelstaedter'in planladığı şekliyle ikna hedefi için bir araçtır. İkna arayışı, Michelstaedter'in de tercih ettiği Yunan

yazarlarda olduğu gibi, Parmenides'in "görüşteki yol"[20] dediği normal dünyadan kopmayı gerektirir.

Aynı etkiye, özellikle *anastrophe* (ters yüz etme), *eksiltme* ve *anacoluthon'un* (cümle içerisinde söz dizimindeki uyumsuzluk veya tutarsızlık) sık kullanılmasıyla meydana gelen karmaşık cümle yapılarından oluşturulan metinlerdeki belirsizlik de sebep olabilir. Bu sebeple, konunun önemine dikkat çekmek amacıyla resmî konuşmalarda belirli bir düzeyde *sevimsiz* kelimeler kullanmak uygun olacaktır. Dahası bu sevimsizlik ve belirsizlik, Michelstaedter'e göre, koruyucu ve aldatıcı bir ışık paravanı veya en azından süs (kallopizma) yaratmaya çalışmak için gerekli olan bir gerçektir.

Michelstaedter'in şiirsel ve paradoksal filozoflara olan bağlılığı, tezinde akademik düz yazının biçimine uymayı reddetmesi ve özellikle de yazdığı metinde açık bir şekilde yapılan ajite durumu göz önüne alındığında, intiharın gerekçesi üzerinde çalıştığı için, üslubunun okuyucular için büyük zorluklar yaratması şaşırtıcı değildir.

Campailla, bir editörün bakış açısıyla değerlendirdiği zaman, Michelstaedter'in noktalama işaretlerinin *"çarmıha giden yol"* olduğunu belirtiyor (İkna 29). Cümlelerinin kısa çizgiler, yan cümlecikler ve eksik tanımlanmış zamirlerle dolu olduğunu söylüyor.

Metni tercüme ederken Michelstaedter'in metninin özündeki edebîliği korumakla birlikte, onun anlamını en azından

20 Michelstaedter'in biçimi hakkındaki benzer bir nokta 1910 yılında Harrison tarafından dile getirilir. Michelstaedter'i Schoenberg, Kokoschka ve Trakl gibi diğer dışavurumcu çağdaşlarla karşılaştırıldığı zaman, Harrison'a göre Michelstaedter "uyumsuzluğu özgürleştiren" olarak kabul edilir.

İtalyanca ve İngilizce okuyucular için de anlaşılır hâle getirmeyi sorumluluğumuz arasında bilerek bir orta yol bulmaya ve bu zorlukla başa çıkmaya çalıştık.

Michelstaedter'in metninin her bölümünün başında kısa giriş yazıları bulunur. Bu yazılar da yine yukarıda bahsettiğimiz amaca hizmet eder. Ayrıca metnin sonundaki son yorumumuz da Michelstaedter'in kitabının yazıldığı çok geniş metinler arası ağlardan bazılarına referans sağlamayı amaçladığı için yazılmıştır.

Son olarak simgelem sistemi hakkında bir açıklama yapmak gerekirse, Michelstaedter'in referanslarında tutarsız olmasındaki sebep; bazen metindeki parçaları alıntı olarak göstermesi ve genellikle alıntıladığı bölümü ya referanssız ya da sadece kısmen referanslı bırakmasından ötürüdür. Metindeki hiç atıfta bulunulmayan veya kısmen referans gösterilen kaynaklar söz konusu olduğunda, mesela Aziz Luke'taki gibi, Michelstaedter'in orijinal simgelemini aynı şekilde bıraktık ve bunu bir son not ile açıkladık.

Michelstaedter'in dipnotlarında eksik veya yanlış referansları fark ettiğimiz zaman, bunların önce doğru referanslarını bularak yazdık, ardından da parantez içerisinde "çevirmenlerin notu" diye ekledik.

Okunaklı ve anlaşılır olması açısından, Michelstaedter'in İtalyanca olmayan çok sayıdaki ifadesini, kısa kelimeler için tek tırnak işareti içerisinde uygun işaretleri kullanarak çevirdik. Dahası, uzun metinleri de kısaltıp, yorumlayarak anlaşılır hâle getirdik.

Uygun gördüğümüz yerlerde, Michelstaedter'in metninde geçen deyimsel İtalyanca ifadelerden birkaçını aynı şekilde

bıraktık. Fakat bu deyimlerin çevirilerini aynı metin içerisinde, deyimden hemen sonra verdik.

Michelstaedter, İtalyancadaki "*persona*"yı iki farklı manada kullanmıştır. Birisi modern "*kişi*" anlamındadır, öteki de eski dilde kullanılan "*konuşma görevini üstlenen*" anlamındadır. Michelstaedter, "*persona*"yı kullanırken bu iki tanım arasında kalmıştır. Bu belirsizliği göstermek adına metin boyunca *persona* kelimesini italik yazım biçimiyle bıraktık.

Tüm dipnotlar Michelstaedter'in kendisine aittir. Her bir ana bölümden önceki açıklayıcı öz sözler, kapsamlı yorumdan ziyade daha çok konunun genel olarak ne olduğunu göstermek amacıyla yazılmıştır. Bu yüzden, bu ön sözlerin mevcut baskının kapsamı dışında kalan birer çalışma olduğu unutulmamalıdır.

İKNA VE RETORİK

Davranışımın uygunsuz olduğunu biliyorum
ve bu beni hasta ediyor.[21]

21 Sophocles, Elektra II. 617-18.

ÖN SÖZ

İngilizceye *çevirenlerin notu.*[22] Ön sözün amacı, baş sayfadaki özdeyişin korkutucu tarafını açıkça belirtmektir. Demek istediğimiz Michelstaedter kendisinden söylenmesi beklenen şeyleri söylemeyecektir. Michelstaedter bu eseriyle bir iş veya doktora tezi de yazmayacak; aksine kitabın tüm bölümlerinde doğrudan veya dolaylı olarak Parmenides, Herakleitos, Empedokles, Aeschylus, Sophokles, Simonides, Sokrat, Ecclesiates'in Antik Yunanlı yazarı, İsa, Petrarch, Leopardi, İbsen ve Beethoven'ın reddedilen fakat günümüze kadar ulaşmış tefekkür ürünleri olan düşüncelerine defaatle atıflarda bulunacaktır. Dahası, Michelstaedter yukarıda adı geçen filozoflar tarafından başarısız bir şekilde beyan edilen ve gerçeği örtbas eden felsefe, din ve tüm normları reddedecek ve tüm bunları "retorik" diye adlandıracaktır. Her ne kadar küstahça olsa da kendini olumsuz gerçeği söylemeye ikna ederse, retorik, belki de Michelstaedter'i dinleyen kişileri de bu vesileyle bir şeyler söylemeye zorlayacaktır. İşin gerçeği, zorla konuşturmak da eski bir retorik tekniğidir.

22 Çev. Notu: Metinde kullanılan "Çevirmenlerin Notu" ifadesi, kitabı Türkçeye çeviren mütercim için değil, İtalyancadan İngilizceye çeviren mütercimler için kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İKNA ÜZERİNE

Sırf konuşmuş olmak için konuştuğumu biliyorum. Öte yandan kimseyi ikna edemeyeceğimi de biliyorum ve bu bir sahtekârlık. Fakat *retorik* beni bir şeyler yapmaya zorluyor. Bir başka deyişle, eğer yaban elmasını ısırırsanız, onu tükürmek zorunda kalırsınız.[23]

Söylediğim her şeyin büyük bir çabayla daha önce defalarca söylendiğini bilsem de bu tarz sözler tükendiğinde yaşamın devam etmesi imkânsız gibi görünüyor.

Parmenides, Herakleitos ve Empedokles bunu Yunanlılara anlattı; fakat Aristo onlara cahil doğa bilimciler muamelesi yaptı; Sokrates bunu söyledi, onlarsa Sokrates'in düşünceleri üzerine dört düşünce sistemi kurdular.[24] Ecclesiastes'te bunlar söylediğinde, onlar bunu İncil'in iyimserliği ile çelişemeyecek bir kutsal kitap olarak ele aldılar ve İsa söylediğinde ona kilise inşa ettiler. Aeschylus, Sophokles ve Simonides bunu söylediğinde ve Petrarch bunu İtalyanlara muzaffer bir şekilde ilan ederken[25] Leopardi aynı şeyi söylediğinde işkenceye maruz kalıyordu. Fakat her şeye rağmen, insanlar tüm bu filozofların güzel fakat her biri ötekinden farklı düşüncelerinden

23 Michelstaedter'in ısırdığı "sorba" veya yaban elması diye bilinen şey ile aslında anlatmak istediği tez, hiç kuşkusuz, retoriğin ta kendisidir. Bunun çözümünü ise, tabiri caizse, tükürmekte bulmuştur.

24 Muhtemelen Stoacılık, Sinizm, Şüphecilik ve Epikürizm'den bahsetmektedir.

25 Bu, Petrarch'ın Zaferler'ine bir göndermedir.

memnunlardı. Eğer günümüzde Ibsen bunu her sahnede hayata geçirseydi, insanlar bu "olağanüstü" hikâyeleri dinleyerek "kendilerini eğlendirir", eleştirmenler de sahnedeki "sembolizmden" söz ederlerdi. Ve eğer Beethoven kalpleri harekete geçirmek için bunu çalsaydı, herkes bunu kendi amacına uygun bir duyguya dönüştürüp sonunda bundan bir kontrpuan[26] sorusu çıkarırdı.

Şimdi ben, kimseyi eğlendirme amacı gütmeden, felsefenin yüceliğini ve sanatın sorumluluğunu bir kenara bırakarak daha önce var olan bilgiler üzerine naçizane tekrarlarda bulunacak, bu bilgilere defaatle değinmeye çalışacağım. Eğer yukarıda adlarını sıraladığım filozofların herhangi birinin düşüncelerine değinmez veya onlarınkine benzer başka düşünceler ortaya atmazsam yazdıklarımın bir doktora tezinden farkı olmayacak.

26 Çev. Notu: Çeşitli melodileri birbirine uyarlamak.

I
İKNA

Bu kısa fakat önemli bölümün ana teması, Michelstaedter'in anahtar kavramı olan iknayı (persuasione) açıklamaktır. Yazara göre bu kavram Yunanca olan ve "tam bir teslimiyet" olarak çevirdiği ve derinleştirdiği pithenon *kelimesi ile aynı anlama gelmektedir.*

Michelstaedter kavramına, canlı ve cansız tüm varlıkların eksik olan taraflarıyla tanımlandıklarını iddia ederek başlar. Örneğin bir ağırlık her zaman düşmeye çalışır. Serbest bırakıldığında ise bu düşme isteğinden kurtulmuştur, çünkü artık bir ağırlık değildir. "Hayatı, onun yaşam arzusudur."

Buradan alınabilecek genel fikir, hiçbir şey ve özellikle de hiçbir birey için arzuların merkezleri tam manasıyla tatmin edilemez. Ayrıca başlangıçta olduğu şekliyle de kalamaz. Michelstaedter'in, dağın zirvesine tırmanma hikâyesinde de gösterdiği üzere, şu anda var olan her şey, gelecekte de var olmaya devam edecektir.

Her varlığın, aslında her bir insanın hem kimsesiz hem de yalnız olduğunu iddia eder. Çünkü yazarın tanımına göre, birey olduğumuz müddetçe doyumsuz arzuların ayrı ayrı merkezleriyizdir.

Michelstaedter bu durumu "Ağırlık asla ikna edilemez." şeklinde ifade ederek iknayı üstü kapalı bir şekilde, bir varlığın

kendisi ve çevresiyle bir bütün olduğunu varsayımsal ve karşı-olgusal bir durum olarak tanımlar.

Sadece kendi arzularını ertelemeyi kimin isteyeceğini anlayabilmemiz için sunulan varlıklar böyle bir duruma yanaşabilir. Bu fikir her ne kadar Schopenhauerci olsa da Michelstaedter'in dayandığı kaynaklar klasiklerdir.

Parmenides'e göre, Görüş Yolu'na kendini kaptırmış bir şekilde yaşayan ve bu yüzden de fani ve muallak olanı dayanacak tek varlık olarak kabul edenler, aslında kendilerini kandırma ve yanılsama hâlindedirler. Parmenides bu kişiler için "Asla ikna edilemez." der. Bunun sebebi ise, sadece varlık için olan ikna yolu (peithos), deneyimle elde edilen hiçbir şeyin kalıcı olmadığını kabul eder. Çünkü hakikatle (aletheia) yalnız o (ikna) ilgilenir." (Diels 2). Michelstaedter de ikna terimini sadece bu anlamda kullanır.

> *Çünkü ruhun gücü onları denize gömer,*
>
> *Deniz onları karaya tükürür, kara ise onları ruhun girdabındaki yakmaktan bıkmayan güneşe gönderir;*
>
> *Şiddetli sıcağına doğru iter.*
>
> *Biri onları diğerinden alır ve hepsi onlardan nefret eder.*
>
> **Empedokles**[27] [28]

İstediğim şeyi biliyorum. Ve istediğim şeye sahip olmadığımı da biliyorum. Bir kancaya asılı duran ağırlık, askıda

---

27 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 8.

28 Mullach 32-35. Bu, Michelstaedter tarafından kullanılan ve çalışması boyunca atıfta bulunulan basımdı. Michelstaedter'in Mullach referanslarının her birini, Diels'te mevcut olan ilgili metinlerle, bölüm ve satır numaralarından alıntı yaparak izledik. Burada 115. sayfa 9-12 arası Empedoklese atıfta bulunuyor. Tüm Diels referansları, aksi söylenmedikçe B kısmından (bölümlerden) alınmıştır.

kaldığı süreç boyunca acı çeker. Çünkü aşağıya düşemez, kancadan kurtulamaz. Ağırlık olduğu müddetçe askıda asılıdır ve asılı kaldığı sürece de bu askıya mahkûmdur.

Bu ağırlığı tatmin etmek istiyoruz. Onu mahkûmiyetinden kurtarıyoruz. Aşağıya düşmesine izin vererek onun bu aşağı düşme açlığının giderilmesini sağlıyoruz. Ve düşmekle yetindiği müddetçe özgürce düşebilir. Fakat ulaşılan noktaların hiçbirisi onun için tatmin edici değildir. Çünkü düşmeye devam etmek ister. Aşağıda, bir sonraki noktada yine düşülecek bir yer vardır. Bir sonrakinin, bir öncekini geride bırakacağını bilir.

Ağırlık, bir noktada beklediği müddetçe ağırlık olmaya devam edeceğinden dolayı,[29] bir sonraki hiçbir nokta onu tatmin etmeyecektir. Bu sebeple de geldiği her nokta artık çekiciliğini yitirecektir. Çünkü istediği noktaya gelmiş olacaktır. Böylece bu ağırlık, bulunduğu her noktaya geldiğinde, hep bir sonrakini isteyecektir. Her zaman bir sonraki onu daha fazla cezbedecektir. Aşağıda olana karşı açlığa eşdeğer bir şey onu çekecek ve düşme arzusu ebediyen devam edecektir.

Ağırlık, bir noktada iradesini kontrol edebilmiş veya sonsuz geleceğin biteceğini idrak edebilmiş olsaydı, o zaman artık bulunduğu noktadaki gibi olmayacaktı. Hayatı, kendi yaşamak istediği yaşam. Bu hayatı daha fazla yaşamak istemeseydi veya mükemmel ve kendi benliğine sahip olsaydı, o zaman varlığına son verirdi. Bu noktada ona tatmin olabileceği araçlar verilmediği için, kendi kendine olduğu kadar dışsal olana da

29 Michelstaedter'in bu Yunanca cümlesi, önceki ifadesinde yer alan "fintanto che lo aspetti" veya onu beklediği müddetçe (gelecekte bir nokta) olarak çevrilmiştir.

bağlı olmayacak ve yaşama sahip olmasının önündeki engel kendisi olacaktır. Dolayısıyla da ağırlık, asla ikna edilemez.

Ayrıca herhangi başka bir yaşam veya başka bir zaman diliminde yaşamak da onu tatmin etmez. Çünkü hayat ve beklentiler devam ettiği müddetçe, gelecekte de var olmaya devam edecektir. Eğer şimdi burada ve tamamen kendi başına olsaydı ve hiçbir şeye de muhtaç olmasaydı, yani gelecekle ilgili bir beklentisi olmasaydı, o zaman devam etmeyecek, yaşamını sona erdirecekti.

Gelecekteki pek çok şey bizi cezbeder. Fakat onlara şimdiden sahip olmak için beyhude bir çaba harcarız.

Dağın zirvesine tırmanıyorum.[30] Onların yüksekliği beni çağırıyor. Ona sahip olmak istiyorum ve tırmanarak ona egemen oluyorum. Fakat dağa nasıl sahip olabilirim ki? Gerçekten ovalardan ve denizlerden çok yüksekteyim. Ve dağın tepesinden, önümde uzanan ufku rahatlıkla görebiliyorum. Ama bunların hiçbirisi benim değil. Bana ait değil. Gördüğüm şey benim içimde değil ve daha fazla görmek de "gördüm" anlamına gelmiyor. Görmek demek onlara sahip olmak demek de değil.

Deniz uzakta parlıyor, farklı bir manada benim olacak. Kıyıya ineceğim. Denizin sesini duyacağım, onun üstünde yelken açacağım ve tüm bunlar beni memnun edecek. Ama şimdi denizin üstündeyim, "kulak işitmekle tatmin olmaz"[31], kayık yeni dalgalara yelken açar ve "susuzluk bana hükmeder."

30 Bu cümle, "Vertoux Dağı'nın Yükselişi"nde Augustinus'un İtiraflar'ından (X.8.15) şu şekilde alıntı yapan Petrarch'a bir göndermedir: "Ve insan yüksek dağlara, denizin uçsuz bucaksız tufanlarına, nehirlerin devasa akarsularına, okyanusun çevresine ve yıldızların dönüşlerine hayran olur ve sonra da kendi benliklerini terk ederler." Bu metin, Cassier ve Kristeller 44'te bulunabilir.

31 Ecclesiastes 1:8.

Denize dalabilirim, vücudumu saran dalgaları hissedebilirim ama şu anda bulunduğum yerde deniz yok. Suyun olduğu yere gitmek ve onu almak istesem de dalgalar benden öne geçer. Tuzlu suyu da içebilirim veya bir yunus balığı gibi mutlu olabilirim. Fakat yine de bunların hiçbirisi denize sahip olacağım anlamına gelmez. Ben denizin ortasında yapayalnız ve farklıyım.

Sevdiğine sığınan birisi de açlığını gideremez. Ne öpücükler ne kucaklaşmalar ne de aşkın göstergesi olan diğer şeylerin hiçbiri açlığı yok etmez. Çünkü her zaman iki kişi vardır ve her biri yalnız ve farklı kişilerdir.

İnsanlar yalnız olmanın hüznünü yaşarlar. Ama bunu bir mutsuzluk kaynağı olarak görüyorlarsa, bunun tek nedeni kendi başlarına olmalarına rağmen, kendilerini yalnız hissetmeleridir. Hiç kimseyle birlikte olmadıklarını ve her şeye muhtaç olduklarını düşünürler. İnsanın şu anda sahip olduklarına, gelecekteki kendisinin ihtiyacı yoktur. İnsan, her şeye kendi içinde zaten sahiptir.

"Olmuş", "olacak" ve "oldu" artık olmayacak
Fakat "şimdi" sadece şimdi, "şu anda" ve "bugün"
Ve sadece bütün ebediyet birleşti.[32] [33]

Ama insan, kendisinde olmayan şeyi gelecek bir zamanda, başka şeylerden ister. Kendi benliğine sahip olmak ister. Fakat istemekle ve gelecek ile o kadar meşguldür ki şimdide olan kendisinden sürekli kaçar.

Böylece kendisinden farklı olan şeylere yakınlık duymaz çünkü kendi benliğinden de kopmuştur artık. Bu durum bu

32 Ve Parmenides: "Ne bir zamanlar vardı ne de var olacak. Çünkü şimdide olduğu sürece, hep birlikte, bir ve bölünmezdir." (Mullach 61-62; bkz: 8: 5-6.-Çevirmenin notu)

33 Petrarch, "The Triumph of Eternity" 11. 67-69.

şekilde devam eder. İstediği şey ona verilse bile, hayatı boyunca sürekli bir şeyler isteyerek kendisinden uzaklaşır. En sonunda da ne istediğini bilmeyen biri olup çıkar.

Son, onun sonu değildir. Ayrıca ne yaptığını ve neyi neden yaptığıu da bilmez. Eylemsiz bir duruş sergiler. Bunun sebebi yaşadığı hayatın içinde bastırılamaz ve anlaşılamaz bir açlık olmasıdır. Bu açlık devam ettikçe de kendisi var olamaz.

İkna, kendisi için yaşamayan birisinin içinde köklenemez. Baba ve oğul, köle ve efendisi, önce gelen ile sonra gelen arasında var olamaz. O, şeylerin arasındaki bir şeydir.

Bu yüzden her bir insan tek başına ve diğerlerinden farklıdır. Çünkü sesi, onun sesi değildir. Dahası o bunu bilmez ve başkalarıyla da iletişim kuramaz. "Kelimeler kendilerini tüketirler." (Ecclesiastes).[34] Her birisi kendi ekseni etrafında döner ve sahip olmadığı parayı, başkalarıyla da paylaşamaz.

İkna'ya sahip olmayan kişi bunu iletemez, "Elbette kör köre yol gösteremez." (Aziz Luka)[35] [36]

İkna edilmiş kişi, hayatı kendisi için yaşayan, kutsanmış adadaki çıplak bir ruhtur. (Gorgias)[37] [38]

Fakat insanlar hayatı ararken hayatın ruhunu kaybederler. (Aziz Matta)[39]

---

34 Ecclesiastes 1:8.

35 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 11.

36 Luka 6:39.

37 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 11.

38 Platon, Gorgias 523a-524a. Michelstaedter bir önceki ifadesinde Yunanca ifadeyi çevirmiştir.

39 Matta 16:25. Michelstaedter, bu kelimeyi (ruh) hem hayvansal hem de ruhsal yaşam anlamında kullanır.

II
İKNA YANILSAMASI

Bu, birinci bölümün birinci kısmındaki temel iddiaların sonuçlarını göstermek üzere yazılmıştır. Varlıkların oluşmasını "çabalama" sağlar. Çabalamak, varoluşun özüdür.

Buradan yola çıkarsak, bu açıdan bakıldığında Michelstaedter, her şeyin philopsychiaya -kişinin kendi ahenkli (fiziksel) varlığına duyduğu aşka- sahip olduğunu ima eder. Bu (philopsychia), bu kısmın tümünü anlatan anahtar kavramdır. Ayrıca tezin ana ögelerinden de biridir.

Bu tür bir sevgi, tüm "açlığımızın odak noktası olan, sanki o şey tüm yaşamsal ihtiyaçlarımızı sağlayabilecekmiş gibi" her birimizi tanımlayan şeyin bir arzusu, conatusu[40] olduğunu ima eder. Bu odak merkezi, tümüyle özdeşleşme manasına gelen "ikna edilme" aşamasının bir işaretidir. İkna, Kierkegaard'ın da dediği gibi "Bir şeyi istemek, arzulamaktır."

Buradan çıkarılacak sonuç, philopsychianın hâkimiyeti altındakilerin, tamamen ikna edilmesinin neredeyse imkânsız olduğudur. Bunlar, dikkati dağılmış ve bu yüzden de ikna edilmekten ziyade, retoriğin merhametine kalmış kişilerdir.

---

40 Çev. Notu: Conatus: Kişinin kendi varlığını koruması ve sürdürmesi için harcadığı büyük güç veya güçler bütünü. Çaba.

Bu kişiler; her zaman arzularıyla özdeş olan, uğruna gayret gösterdikleri belirli nesnelere odaklanan, bu yüzden de hep yetersiz ikna olan hayvanlardan ve bitkilerden farklıdırlar.

Tüm bunlar tek bir soruyu gündeme getirir: Heidegger'in de dediği gibi, her zaman kendilerinden uzak olan ve geleceğe yönelik yaşayan insanlar nasıl ikna edilebilir? Bu tezin ana sorusu da budur zaten. Bölümün sonunda cevap niteliğinde bir taslak çizilmiştir. Bu taslakta philopsychiayı tanımlayan, hazza bağlılığa karşı çıkan acıya dayanma gücünden de bahsedilmiştir.

Metinde bu konulardan bahsederken Michelstaedter'in düşüncesi fiziksel şeylere ve onların eğilimlerine odaklanır. Sadece İkinci Kısım'da bir yansıma konusu olarak insandan bahseder. Michelstaedter, Hegel'in Fenomenoloji'sinde olduğu gibi, önce şeylerden kişilere ve sonra da kişilerden belirli kültür biçimlerine doğru kademe kademe ilerler. Fakat burada bile Michelstaedter, fiziksel ve kimyasal süreçleri örneklemek için yaşam kategorilerini kullanmıştır.

Ona göre var olan her şey çabalamanın, arzunun ve conatusun bir ürünüdür. Sonuç itibarıyla, klor ve hidrojenin birleşerek hidrojen klorürü oluşturmasıyla "hayat bulma çabasına" yaptığı göndermede açıkça görüldüğü üzere, retorik biraz da panpsişisttir.[41] *Yani yaşam kavramı sadece canlılarla sınırlı olmayıp cansız nesnelere ve süreçlere kadar uzanmaktadır.*

Michelstaedter'in istikrarlı bir şekilde sürdürdüğü iradeci bakış açısı, kendini panpsişizm şeklinde bariz bir biçimde gösterir. Yani ona göre her şeyde bir miktar bilinç vardır.

---

41 Çev. Notu: Panpsişizm: Bilinçsiz varlıklarda da bilincin olduğunu iddia etmek amacıyla, maddenin de aslında bir tür zihne sahip olduğunu ileri sürmektir.

Ayrıca Michelstaedter'in aktif yıllarında vitalizm[42] ve Lebensphilosophie[43] yükseliştedir ve kendilerine felsefede geniş bir taraftar bulmuşlardır. Tüm bunlar, birçok düşünür tarafından, iradenin akıl üzerindeki önceliğini araştırmakta kullanılır. Bu nedenle Michelstaedter'in bir kimyasal bağı Lebensphilosophie'ye benzetmesi, onun "değerlik" terimine dayalı filolojik benzeşmesinden dolayıdır. Yani bir kimyasal türün değerini, onun başka bir türe olan yakınlığı ölçer.

"Değerlik" terimi, muhtemelen Latinceden türemiştir. Bu nedenle bilincin irade gerektirdiği fikrine dayanarak kimyasal türlerin ve ayrıca tepkimelerin bir çeşit bilince sahip olması gerektiği çıkarımı yapılabilir. Goethe de Seçmeli Yakınlıklar adlı eserinde aynı şekilde mecaz kullanımından faydalanmıştır.

> *"Dilsizler ve körler, aptallar, varlığı ve yokluğu bir olan veya olmayan kafası karışık kalabalık, kendilerini bir yerden bir yere sürüklüyor."*
>
> *(Parmenides)[44] [45]*

Hayat, yaşayan her şey ve her canlının bir ölüm devinimi içinde olduğu ve bu ölüm sürekliliğinin aslında yaşamın kendisi olduğuna inanılmasıdır.

***

Kendi benliğine sahip olmak, gerçek varlığa ulaşmak, zaman içinde olacak şeylerdir. Zaman sonsuzdur. Eğer kendine

---

42 Çev. Notu: Vitalizm: Hem ruh hem de organizmadan ayrı bir hayatı kabul eden fizyolojik öğreti.

43 Çev. Notu: Lebensphilosophie: Buna göre felsefenin en önemli odağı, yaşamın değeri, anlamı ve amacı olmalıdır.

44 Parmenides; Mullach 48-51; Diels 6:6-9.

45 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 14.

sahip olmayı ve var olmayı başarmış olsaydı, yaşam iradesi sona erer, ötenin ötesine geçerek bir sonsuzluk olurdu. Uzay da aynı mantıkla sonsuzdur. Çünkü yaşam iradesi olmayan hiçbir şey aslında var olmamıştır. (Yani sınırların ötesinde hiçbir şeyin olmadığı bir sonsuzluktur.) Zaman, eğer ki kendi varlığını bir sonraki ana doğru ötelemeseydi, işte o zaman *yaşam* olurdu ve var olabilirdi.

Eğer hayat tek bir şeyden oluşsaydı, o zaman *basit ve durağan olur ve hiçbir şeye benzemezdi.* Zamanın akıp gitmesi demek, uzayın genişlemesi demektir. *Sonsuz dönüşüm* ancak *sonsuz çeşitlilik* ile mümkün olabilir. "Hayata duyulan özleme ulaşabilmek için, hayat şekilden şekle sokulabilir."[46]

Arzular tatmin edilmediği takdirde, her şey yaşayıp ölürken o da kendini zaman içinde yok eder. "Her şey geçip gider"[47] [48] ve böylece birçok arzu da kendini zamanla başka şeylere dönüştürür. Bu yüzden sonu gelmeyen ve değişmeyen şeylerin dönüşümü her zaman yarım ve aynı şekilde kalır: "Bu da hayat" diye adlandırılır.[49] [50]

Fakat bunu arayan[51] kim? Buna hayat diyen kim? Kim bilinçli?

Eğer hayat kendini tıpkı sakin bir limandaymış gibi güvende tutabilseydi, kendi içinde memnun, durağan ve sabit olabilseydi, o zaman eksiklikler sona erecek ve mutlak bir varlığın bilinci olmayacaktı. Aynı düşünceden hareket edersek,

46 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 15.

47 Heraklitus; Diels 91.

48 A.g.e.

49 Empedocles; Mullach 117; Diels 6:6-9.

50 A.g.e.

51 A.g.e.

sonsuzluktaki büyüklü küçüklü sayısız dönüşümde, bu dönüşüm ve değişimin bilincine sahip olabilecek hiçbir şey de yoktur.

1. *Fakat arzu, her noktada belirli bir şey için arzudur.* Ve zamanın her anında tatminden mahrum kaldığı için, her zaman iknadan da mahrum kalmaya mahkumdur. *Hiçbir şeyin sahibi yoktur.* Sadece *değişime bağlı olarak* bir *şey ile bağlantı kurulur.* Her şey aslında olduğu kadar vardır.

2. *Kesinlik bir değer atfetme durumudur: Bilinçtir.* Her şeye her zaman sahip olmak yerine, belirli bir şeye sahip olmak arzusudur. Yani belirli bir değer yüklemektir. Belirli bir bilinçtir. Verilen şeyle *bağlantı* kurulduğu anda, ona sahip olma edinimine inanılır. Fakat o yalnızca sonu olan bir *potenza* yani güç ve kuvvettir.*"Finita potestas denique cuique."* yani "Her şeyin sınırlı bir gücü vardır." (Lucr. I, 70)[52]

"Ruhsuz yaşamda" güç ve eylem aynı manaya gelir. Mücerret bir eylemde "Sadece sonsuzluk bir bütündür." Yani ikna hem zamanı hem de yetersiz olduğu anlarda iradeyi reddetmektedir.

L'attualita, "şimdilik" veya "gerçeklik" -şimdiki her an, her durum ve her türlü yaşam tarzı- çeşitli yönlerden sınırlandırılan sayısız gücün, sayısız şekilde yapılan birleşimidir. Bilince göre, her durumda şimdilik veya gerçekliğin bağıntısı, dengesizliğin ortasındaki durağanlıktır.

3. *Hiçbir şey kendi başına değildir. Ancak bir bilinçle ilişkilidir.* "Eğer benim için bir umut varsa demek ki beni bekleyen bir şey vardır."[53] Ben bir şekilde bir şeyi istediğim, bir şeye değer verdiğim sürece, benim için bir şey vardır.

52 Lucretius 76.

53 A.g.e.

4. Hayat, aslında bilincin sonsuz bir korelasyonudur. Yaşam duygusu, "kokular kokular ile karıştırıldığında değişir."[54] (Herakleitos)[55] [56]

"Her şeyin tayin edilmiş bir zamanı vardır. Ve gök kubbenin altındaki her arzunun da bir zamanı vardır... Tanrı'nın insanoğluna, kendilerini meşgul edebilmeleri için neler verdiğini gördüm.[57] O, her şeyi zamanına uygun kılmış ve dünya sevgisini de insanların kalbine yerleştirmiştir. Fakat onlar, Tanrı'nın göklerden yeryüzüne yaptığı işe tamamen karışamayacaklardır." (Ecclesiastes 3)[58]

Tek bir iradeyi tespit ederken mesela bir bedendeki mide gibi, sanki kendi kendisi için yaşıyormuş gibi yansıtıyoruz. Oysa ki mide aslında açlık demektir. Gıdaya bir değer atfetmektedir. Yenebilir olduğu müddetçe dünyanın bilinci demektir. Fakat kendisi için yaşarken yemekten önce ölüm acısını yaşayacak ve yemek sırasında da kendisini öldürecektir.

Aynı mantıkla düşünecek olursak, her biri diğerinin oluşmasını sağlayan iki madde kimyasal olarak birleştiğinde, her biri kendi özünden ayrılacak ve karşılıklı emilim ile değişeceklerdir.

---

54 A.g.e.

55 Eserin orijinalindeki Yunanca ifade (Bkz. Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 16) aslında Mullachius tarafından eklenmiştir. Belki de eklenmesi uygun değildi çünkü Herakleitos, net olmayan şeylerin aslında değişken olduklarını da tartışır. Çünkü ona göre net olmayan şeyler birbirine karıştırılabilir. Her hâlükârda bu konuda Mullachius, benden (Michelstaedter) çok daha fazla bilgiye sahiptir.
*Ne İnveniat. (Yazar, "non-giunga" yani "elde edilemeyecek şeyler" çevirisi için yalnızca Latince metni sunmuştur.-Çevirmenlerin notu)

56 Heraclitus; Diels 91.

57 Michelstaedter, Ecclesiastes'ten yaptığı çeviride il dio yani "Tanrı" kelimesini bir önceki makalesinde küçük harflerle yazmıştır.

58 Ecclesiastes 3:1, 10, 11.

Sonuç olarak şunu diyebiliriz ki yeni bir maddeyi meydana getirmek için, kendi hayatlarından vazgeçmektedirler.

Örneğin, klor her zaman o kadar açgözlü olmuştur ki her birleşmede hayatından vazgeçen taraf o olmuştur. Ancak onu hidrojenin yanına yerleştirerek hayata döndürürsek bu kez de sadece hidrojen için yaşamaya başlamıştır. Hidrojen, onun için dünyadaki tek değer olmuştur. Dünyadaki ömrünü, hidrojen ile birleştirmiştir.[59] Ve bu durum, klorun kısacık ömründe her atomunun birbirine nüfuz ettiği yoldur.

Fakat aşkı bir kez tatmin edilmeyegörsün, *bu değer bitecek* ve klor atomu için dünya hayatı sona erecektir. Çünkü hidrojen atomunun varlığı, daha önce hidrojenden başka bir şey deneyimlememiş olan klor atomunun *en kıymetlisi* olacaktır. Ayrıca hidrojen atomu, klorun kavrayışını tamamen kaplayacaktır.

Onların sevgisi, tatmin edici bir yaşam için değildi. Öte yandan ikna edilmek için de değildi. Bu sevginin yegâne amacı bir diğerinin hayatını görmezden gelerek karşılıklı bir ihtiyaç gidermek içindi. İkisi de farklı dünyalardandı fakat aynı zamanda birbirlerine de bağlıydılar. Bu yüzden kendilerinin yok olacağı bu ölümlü kucaklaşmalarından yeni bir şey doğacak

59 Kimyacılar, bir maddenin başka bir maddeyle birleşmeye yönelik düzenine "değerlik" adı vermişlerdir. Bu yerinde verilmiş bir isimdir. Çünkü değerlik, değerin bağlantısıdır (sapore, "tat"; sapienza, "bilgi"; sentore, "duygu"; sentenza, "yargı") Klorun, diğer maddeler için de değeri olabileceğini söylemek pek bir şey değişmeyecektir. Tüm bildiklerimizi bir an için unutalım ve en azından beş dakika için onun, hidrojenden başka bir şey bilmek istediğini varsayalım. Daha doğrusu fazlasıyla evhamlı vicdanlarımızı susturmak için, klor için değerli olan her şeye hidrojen adını verelim.

ve bu yüzden de var olan hayatlarına katlanmak zorunda kalacaklardı. Yeniden doğacak şeyin adı ise belliydi: Klorik asit.

Kararlılık, diğeri kendini öne sürdüğü zaman kendini gösterir. Çünkü her biri diğerinde sadece kendi kendini öne sürmesini görmüştür. Hayatları ölüme gebe olduğu için aşkları da nefretten ibarettir.

Onların bu ölüm kucaklaşmalarından önce hem klorun hem de hidrojenin aklında klorik asit olmak zaten belirlenmişti. Sonrasında ise klor ve hidrojen kendi belirledikleri klorik asit bilinciyle var oldular. Ayrıca diğer tüm şeylerin bilincinde olan hidrojen, klor ve klorik asit artık olmaları gereken şekle girmişler ve kendilerini öne sürmek ve sürmemek arasında bir yerde durmuşlardır.

Teyidin (kucaklamanın) gerçekleşip gerçekleşmediği veya ne zaman gerçekleşeceğinin bir önemi yoktur. *Aradaki bağ, zaman içinde akıp giden gerçeklikte her zaman ve eşit derecede eksiksiz ve sonsuzdur; geçmiş ve gelecek bu bağın içindedir, meydana gelme veya gelmeme bu bağ için bir şey ifade etmez.*

"Gerçekten diyor Herakleitos, yaşamak ve ölmek, bizim yaşamamız ve ölmemizde kendine bir değer bulur."[60] [61]

Fakat verilen klor miktarı için bu bir ölüm kalım meselesidir. Klorun *ölümle sonlanacak olan yaşamı*, her ne şekilde olursa olsun meydana geldiği andan itibaren klorik bir bilince sahipti. Sürekli ve umutsuz bir şekilde eksik olmanın sıkıntısını yaşıyordu. Çünkü *gözü karanlığa bakıyordu* ve kendisi

60 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 18.

61 Mullach, 60. kısım. Kelimeleri Sextus Empiricus aracılığıyla Herakleitos'a atfeder. Bunlara, Diels'te yer verilmez.

için umut vadeden hiçbir şey göremiyordu. Bu nedenle yaşamı aslında *ölümcül bir acıydı.*

Tüm bu umutsuzluklar içinde, hidrojeni, klorun yakınına yerleştirdiğimiz zaman bu, ona karanlıkta uzak ve belirsiz bir ışık olarak görünecek ve alaca karanlığın içinden daha iştahlı bir umutla yeniden uyanacaktır. Bu uyanış, ta ki hidrojen belirli bir yakınlığa gelinceye kadar devam eder. Sonrasında ise klor, ufkunu tamamen açık olarak görür. Bu andan itibaren artık, mutlak olan yaşamını, kucaklaşmanın ölümcül zevkinde onaylar.

Hidrojen uzaktaydı, bir şeyler eksikti fakat o bu eksiklikten bihaberdi. Klor, bir şeyleri arzuluyordu ama bu arzunun ne olduğunu bilmiyordu. Hidrojen, onunla temasa geçtiği zaman, ona bağlı hâle geldi. Artık tüm benliğiyle hidrojeni arzular oldu.

Bu olay klor için belirsizlik taşısa da diğer tüm şeylerin hayatında hep vardır. Klorun, hidrojene ulaşmasının bir yolu yoktur. Bir yakınlaşma olacaksa eğer bunu kendi kendine başaramaz. Bu yakınlaşmanın olacağına dair bir kesinlik yoktur. Fakat her şeye rağmen sakince bu yakınlaşmanın olacağı anı bekler. Zaman, hep onun arzularından önce gelir.[62]

---

62 İtalyancada geçen preterita kelimesi,"Geçmiş olanı boş ve yararsız kılmaz."manasına gelen bir fiil olan preterirenin şimdiki zamanın üçüncü tekil şahsına göre çekimlenmiş hâlidir. Michelstaedter, kelimenin çeşitli anlamlarıyla bir kelime oyunu oynamıştır. Örneğin, bir olgunun asıl önemine işaret etmek amacıyla sessiz tarafını belirtmek manasına gelen retorik bir ifade olan preterition'ı (preterizione) kullanmıştır. Ayrıca preterite, bir fiilin geçmiş zamanda çekimlenmesi manasına gelir. Böylece yeni kelimenin muhtemel tercümesi "Zaman onun iradesinden öncedir." olabilir.

Klor istemez, ama isteyecek;[63] çünkü onun belirli isteği için gerekli olan koşul, kendi içinde değil fakat onun için gizemli olan bir şeydedir. Yani sonsuz karanlıkta, şeylerin olumsallığında veya şanstadır. Bunlar da başka şeylerin bilincine göre şekillenir.

Bu boş ve yararsız zaman duygusuyla, klor hidrojenden *uzaklaştığında sıkılır.* Fakat arzular bu can sıkıntısına dayanamaz ve sakince yakınlığı beklerken harekete geçer. Bilincini, belirlenmiş bir yakınlaşmadan, sonsuz çeşitlilikte olabilecek yakınlaşmalar şeklinde genişletir. Bu yakınlaşma kararlılığı, karışık şekillerde birleşirler çünkü her seferinde her bir yakınlaşma kendisini azar azar olumladığı ve bir sonraki olumlamada da bu karmaşanın gücüyle devam edebildiği için bu yakınlığı sabırla edinmeleri gerekir.

Mide kendisi için değil, *vücut için beslenmek ister.* Mide, yemekle anlam kazanır. Ama beden, yemeye niyetlendiğinde, yemek tarafından anlamlanmaz. Birincisi, tamamen aç olduğu için hem yiyeceği hem kendisini tüketir. İkincisi ise açlığını yiyerek tükettiği için hâlâ daha devam etme umuduna sahiptir.

Belli başlı eksikliklerin tatmin edilmesi, kararlılık karmaşasının gerçekleşememesine sebep olur. Karmaşa, belli başlı şeyler tatmin edildiği için kendini doymuş olarak addeder fakat tamamen doymaz. Çünkü bu durumun kendi kendini olumlamasının ölçütü, diğerlerinin öngörüsüdür. Kararlılık karmaşası bir kaos değil aslında yapıdır.

---

63 Doğrusu bunu bildiren: *voglio* yani İstiyorum; koşullu çekimde: *ebbi a volere* yani istemek zorundayım-*vorrebbi- vorrei,* "istiyorum." (*Vorrebbi,* birinci şahıs koşullu çekiminin eski bir Toskana çeşidine dayanmaktadır. Toskana'da sonlar, *avere*nin geçmişteki mükemmel biçimlerine karşılık gelir.-Çevirmenlerin notu)

Farklı farklı belirsizlikleri olan nesnelerden dolayı Tanrı, organizmanın ihtiyaç duyduğu tek şeyi bu belirsizliğin içinden çekip çıkararak *işıldamasını* sağlar. Organizma da tüm açlığını doyurmak istercesine, sanki o şey yaşamını idame ettirmesindeki tek şeymiş gibi, bu öne çıkarılan şeye doğru mücadele etmeye başlar. Bu şeyin adı *mutlak iknadır.*

Fakat her şeyi bilen Tanrı, bu öne çıkardığı şeyin yarardan çok zarar vermek amaçlı kullanıldığını görünce onu verdiği gibi geri alır. Sadece bu şeye doymuş olan hayvan, iyiliksever Tanrı'nın ona gösterdiği başka bir ışığa doğru yönelir. Organizma, bu öne çıkarılan şey geri alınana dek, tüm umuduyla ona ulaşmak amacıyla mücadele eder. Ancak başka bir noktada yeniden canlanır...

Hayvan herhangi bir hayal kırıklığı hissetmez çünkü Tanrı ona kısacık bir ömür biçmiştir. Bu bir yaz gecesinde şimşeğin üst üste çakmasından daha iyidir ve bu ışıltı; hayvanın tüm geleceğini yeme, uyuma, içme ve başka hayvanlarla beraber olma, başka bir hayvanın peşinden koşma *olasılıklarında parlar.* Tüm bu koşma, dinlenme olaylarını yaparken bir yandan da palavralara inanır.

Bu şekilde bilge Tanrı, hayvanı palavralarla pohpohlayarak yaşamının devam etmesini ve asla *ikna edilmemesini* sağlamak için öne çıkardığı şeyleri sürekli değiştirerek belirsizliği korur. Bu durum, üzücü bir olay bu oyuna son verene dek devam eder. Bu iyiliksever ve sağduyulu Tanrı, felsefecilerin[64] Tanrısıdır ve ışık dediğimiz şey de ona keyif verir.[65] Bu nedenle

64 Felsefeci denilen şey burada yaşam sevgisi ve korkaklıktır.

65 Felsefeci (Philosophicia), Platon'a ait bir terimdir. Apology 37c; Laws 944e ve Gorgias 512e de kıyaslayarak bunu görebilirsiniz. Sık sık kullanılması ve Michelstaedter'in de metninin ana kavramlarından biri ol-

her hayvan, sevgisini verdiği belirli şeylerle bir şekilde temas kurar ve bu şeyler kendi geleceğinde olmasına rağmen, Tanrı'nın yaptığı bütün işi göremez. Çünkü eğer görürse

tek bir anda olduğu gibi

buz ve gül, büyük soğuk ve yakıcı sıcak,[66]

ruhunu kirletemezdi

geçmiş, şimdi, gelecek, sabah ve akşam[67]

zamanla devam etmeyecekti. Çünkü insanların da dediği gibi "Tanrı'yı gören ölmeliydi."

Fakat olacak olanın olumluluğu, başka bir belirlenimin kendini olumlaması için bir sonraki yakınlığı yaratabildiği ölçüde devam edebilir. Yani her bir olumlama, diğerinin ferasetini içerir.

İrade, şimdide çektiği her açlıkta, kendini gelecekten besler. Gelecek belirgin işaretleri aracılığıyla şimdiye güven verirken şimdi, kendini güvenle olumlayarak, geleceğin *sine curusunu* sağlar.

Bir öküz hiçbir zaman buğdayı gagalamaz. Sadece samanı geviş getirerek çiğner ve bundan dolayı hazımsızlık da yaşamaz. Zevk ona böyle yapmasını salık verir. Buğdayı sevmez ama samanı, ona uygun olduğu müddetçe, yemek güzel gelir. Öküz, memnun olduğu sürece hoşuna giden şeyleri kendine uygun bulur. Ve o şey, yani memnuniyetin devamı için gerekli ölçüde söylenen tüm diğer belirlenimlerin sesi,

---

ması sebebiyle, çevirimiz boyunca bu kavrama italik olmayan yazı stili ile yer verdik.

66 Petrarch, "Zamanın Zaferi" II. 49-50.

67 Ibid. I. 65.

tatlılıkla konuşur. Gelecekte vadedilen tatlılık, diğer şeylerin tespiti, her şey samanın şuandaki tadında saklıdır.

İnek, damak tadının da yardımıyla kendisi için neyin iyi olduğunu bilir.[68] Neleri devam ettirmesi gerektiğinin farkına varır ve tüm bunlar yoluyla sürekli olan ihtiyaçlarını daha yakından tanıyarak gidermeye çalışır.

Yani diyebiliriz ki tat duygusu aslında bir kişinin tüm kişiliğini barındırır. Bu tat, bedensel yaşamın her türlü eylemine eşlik eder. Bu nedenle Ecclesiastes'te (3:12) şöyle denilmiştir: "Onlar için (onlara göre) bundan zevk almaktan daha iyi bir şey olmadığını biliyorum ve bu durum da onlara yaşarken çok güzel geliyor. Dahası insan yerken, içerken ve emek verirken her şeyin iyi tarafını görür; çünkü bu ona yaratıcı tarafından bahşedilmiştir."

Nitekim insan, kendisine zevk veren şeylerin yörüngesinde hareket eder. Bu şekilde yaptıkça da yaratıcının kendisine verdiği ve *daha önce de var olan*[69] dayanak noktasının etrafında dolanıp durur. Böylece kendi türünün devamını dert edinmez çünkü zevk, insanın geleceğini sıkıntıya sokan bir şeydir.

Bu zevk veren tadı, *kendisinin devamı* için yararlı olacağını hissettiği her şeyde bulur. Her bir tatta iktidarını kullanarak kendini onaylar ve *"Evet bu sensin."* diye kendi kendini pohpohlar. Öyle ki her defasında *kendisini onaylamasının* sonucu olarak bir sonraki anda, şimdiki andan daha üstün olduğunu hisseder ve buna göre de bir ilişki inşa eder: bunu şimdi veya sonra, orada veya burada, farklı zamanlar veya

68 Sapyo=Tadıyorum=yani "Tat alıyorum=Zevk alıyorum=Biliyorum"

69 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 22.

şeyler arasında yapsa da hep aynı hisseder ve sonuç olarak her zaman *"ben"* der.

Aynı zamanda *onu* çevreleyen ve gelecekte onu bekleyen şeyler iyisiyle kötüsüyle, güzeliyle çirkiniyle, mutlak, tartışma götürmez ve *tek gerçektir.*

"Bu benim için." demiyor, "Bu" diyor; "Bunu beğendim." demiyor, "Güzel" diyor. Çünkü aslında bir şeyin iyi olması veya "ben" için iyi olması onun *bilinci, zevki ve mevcudiyeti* için sabit, mutlak ve zamanın dışında olan şimdiki hâlidir.

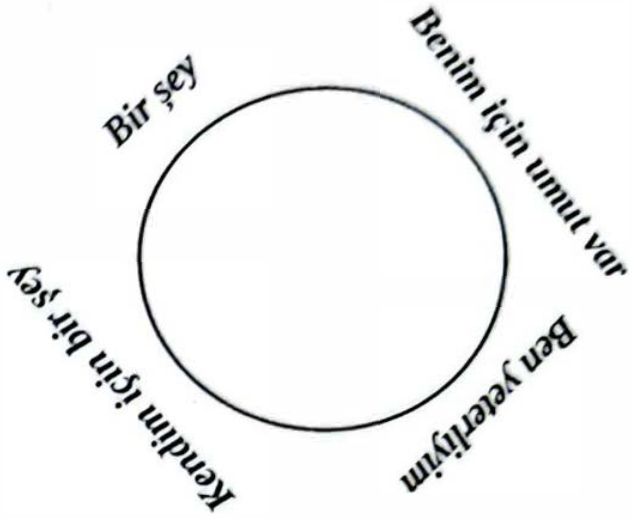
O hem kendisidir hem de dünyadır. Ve dünyadaki şeyler iyi ya da kötü, faydalı ya da zararlıdır. "Kötülüğü reddetmeyi ve iyiliği seçmeyi bilir." (Yeşaya) (27) Çünkü onun zevk (veya memnuniyetsizlik) içindeki mevcudiyeti, bedenin devamına uygun olanın *sağduyusuna göre organize etmiştir* ve bu da gelecekteki olumlama için gerekli olan yakınlığı, uzaktan yaratır. Bu sebeple de şeyler önemsiz değildir. Bir sonuca varabilmek için düşüncelere bağlıdırlar. Kişinin bilincinde bulunan bu son tartışılmaz, sabit ve önemsiz birçok şey arasında öne çıkmıştır.

İnsanın yaptığı şeyler rastgele değildir. Kesin ve akla uygun bir sona tabidir. Tıpkı "Ben" dediği gibi, "Ne yaptığımı biliyorum bu yüzden yapıyorum; tesadüfen hareket etmiyorum, tam bir bilinç ve ikna ile hareket ediyorum." der. Böylece yaşayanlar, yaşadığı hayatın hayat olduğuna kendilerini ikna ederler.

***

Fakat dünya, sadece insan kendi ayakları üzerinde durduğu müddetçe sabittir. Ve insan ancak dünyanın bir temeli

olduğunu bildiği sürece ayakları üzerinde kalabilir. "İnsan için gerçeklik, geleceğinde öngörebildiği şeylerdir."[70]

Bu daire bir kişiyi, amacı, nedeni olumlayan "hayali bireyselliğin" uçsuz bucaksız döngüsüdür. Fakat yetersiz bir ikna vardır çünkü bu döngü bireyin sadece kendisi için yarattığı dünyaya uygundur.

Her bir kişinin dünyası, farklı bir dünyadır ve o dünyanın değerini belirleyen de kişinin kendi değer ve zevk bilgisinin bağlantısının karşılığıdır. Benim dünyam sadece benimle ve zevklerimle anlam kazanır. Bu nedenle de Herakleitos'un da dediği gibi "Her birey zevkiyle anılır."[71] [72]

Her insan ne istediğini bilir ne yaşadığının farkındadır, geleceğe baktığında kendi zevklerinin nerelere ulaştığını görür. İdrak edebildiği kadar şeyi kavrar.

Hayatım ve yaşadığım dünya bir ve aynıdır.

---

70 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 23.

71 Mullach 87; Diels 67:11.

72 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 24.

Parmenides de buna istinaden şöyle demiştir: "Düşünce ve düşündüğüm şey bir ve aynıdır."[73] [74]

İnsanın belirlenmiş amacı, varlık nedeni, her eyleminde sahip olduğu his, yine onun kendi kendini devam ettirmesinden başka bir şey değildir.

Şeylerin kendi içlerinde geçerli olmasını isteyen ve sanki belli bir amaca yönelikmiş gibi davranan aldatıcı ikna, aklı olan bir bireyin kendini olumlayan, *gelecekteki iradesinden başka bir şey değildir.*

İnsan kendinden başka bir şeyi ne görür ne de ister. Herakleitos'un da dediği gibi "İnsan karanlıkta kalınca sadece kendine bir ışık tutuşturur."[75] [76]

Fakat insan şimdiki zamanda kendinden yoksun olmakla birlikte, gelecekte de kendini istiyor. Ancak bunu gelecekte de böyle bir istek duymaya devam etmesini sağlayacak şekilde organize edilmiş bireysel belirleme yoluyla yapamıyor.

Kişi bireysel ihtiyaçlarının etrafında döner durur ve her zaman kendisinden kaçar. Şeylerle anlamlanmış olan kendi kişiliğine ve varlığını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu şeylere değer atfetmesi gerektiğinden, kendine hükmedemez ve kendisi için bir nedeni de olmaz. Çünkü hayatı boyunca bu tür şeylerle karşılaşacağı için, zaman içinde dikkati dağılır.[77]

---

73 Parmenides; Mullach 94; cf. Diels 8:34.

74 A.g.e.

75 A.g.e.

76 Mullach 75; cf. Diels 26:12-13.

77 Michelstaedter, tam manasıyla "yolun yolu" olarak çevrilebilecek, ancak "kademeli olarak", "azar azar" ve "tekrar tekrar" gibi çeşitli mecazi çağrışımları da ifade ederken de "yoluyla" ifadesini kullanmıştır. Bu tabir onun "yol boyunca" ve "yolun etrafında" olarak iki farklı şekilde çevirdiğimiz "per la via" kelimesi kesin olarak kullanmasının yanı sıra,

İnsanın sonu ölüm olan bir hayata gelmesi ve doğumu başkalarının iradesindedir. Dayanak noktası ve kendisine ait olan şeyler de ona verilir. Belirlenimin örgütlenmesinde insanın kendini olumlayan bilincin özümsenmemesi koşuluyla, bu verilen şeylere kendisine sahip olduğundan daha fazla sahip değildir.

Ancak *insanın şeylerdeki gücü, her noktasında sınırlı* bir öngörüye sahiptir. Şeyle olan ilişkisinden bir mülkiyet güvenliğini değil, kendi yaşamının güvenliğini temin eder. Fakat bu *kısa ve sonu olan bir döngü*de olur. Ayrıca *görüş ufkunun kısa olmasından dolayı da bu ilişki her noktada yüzeysel bir düzlemde kalır.*

Böylece, insanın sahip olduğu şeyin ondan kaçması gibi, kendi yaşamının egemenliğinden kaçmasının tek yolu da sonsuz olmasa da sadece sonlu bir döngüsel ilişkiyi onaylayarak kurtulur. Bu ilişki şimdide kalamayan ama zamanla kendi sınırları içinde kendini onaylayan bir ilişkidir. İnsan, istediği kadar fazla bu döngüsel ilişkiye bağlanmaya çalışsın, yine de şeylerden daha fazlasını kavrayamaz. Ayrıca onlara sahip olması da bu şeylerin gerçek özlerine -*iknaya*- ulaşmasına imkân sağlamaz. Bu yüzden felsefenin tanrısı insanı pohpohlayıp yüceltirken o, onunla alay eder.

Dahası insan bu olumlamanın coşkusunu yaşarken bir yandan da bu ***kişinin*** kendisi olmadığını, ona sahip olmadığını hisseder. Ayrıca mevcut olan uzaklığın yakınlaşmasını sağlayan, kişinin yeterli olduğu belirli olasılıkların üstesinden gelen öngörü çemberinin de ötesinde insan, bilincindeki

---

daha sonra tercüme ettiğimiz "via alla persuasione" yani "ikna yolu" ifadesinin de daha geniş kullanımını yansıtmaktadır.

şeylerin mevcut hâllerinin ve gelecekte olabilecek olanların ihtimalleri içinde başka sonsuz iradeleri de hisseder.

Kendi memnuniyetinin yüzeysel olmasını, gücünün yetmediği şeyleri hisseder ve tüm bunları bilinci kavrayamaz. Zevki doruklara çıkaran (sonlu) aldatıcı bireysellik modeli, (sonsuz) bilinmeyenin anlaşılmazlığını kavrayacak kadar etkin değildir. Bu yüzden insanın hazzı, kararların tespitinde yaşamaya olan susuzluğun bastırıldığı, belirsiz bir sese sahip olan, *ağır ve sürekli bir acıyla* kirlenir. İnsanlar acıdan korkarlar ve ondan kendilerini korumak için bilmedikleri bir gücün sonsuzluğuna yetecek bir kuvvetle, bir inanç kırıntısına başvururlar ve taşıyamadıkları bu acının ağırlığını, bu inanca emanet ederler.

Onurlandırdıkları, her şeylerini verdikleri, sevilen, seven, merhametli ve tanıdık bir Tanrı bulurlar ve bu Tanrı aslında felsefenin tanrısıdır.

Kendileri tarafından yaratılan diğer bir Tanrı'ya, insanın gücünü aşan ve tesadüfi olarak görülen şeylerin sorumluluğunu üstlenmesi için, kendileri ziyafetteyken evlerine göz kulak olması için ve her şeyi daha iyiye doğru taşıması için bir ücret öderler. Bu, felsefenin Tanrı'sı tarafından, insanların üzerinde daha güçlü bir kontrol sağlayabilmek için incelikle tasarlanmış bir durumdur.

Bu Tanrı, her bir bireyin kulağına şöyle fısıldar: "Eğer buradaysan kesinlikle daha iyisini hak ettiğin için buradasın. Tanrı'nın seni, senin için yaratılmış bu dünyaya koymasının ve burada güvenliğini sağlamasının zamanı geldi. Mutlu bir yaşam sürdüğün müddetçe, bu konuda endişelenmene hiç gerek yok."

Öte yandan belirsiz acının ağır sesi hâlâ devam etmektedir ve insanların kalplerine sürekli olarak korku salmakta ve bu kalplerde hüküm sürmektedir.

Ortalık karardığında, değerli şeylerin görünmesi -dışsal belirsizliği örten bir perde- iyice güçleşir, öte yandan görünmez olan da görünür hâle gelir. Aldatmanın gücü zayıfladığında, parçalandığında veya dağıldığında aciz kalan insanlar, kendilerini egemenlikleri dışında olanın, bilmedikleri şeyin boyunduruğu altında hissederler. Neden korktuklarını bilmeden saf bir korku duyarlar.

Ölümden ve sonu olan şeylerden kaçmak isterken kendilerini bir anda alışılageldik yollarını kaybetmiş olarak ve sonlu şeyleri taklit ederken bulurlar.

Çocukluk evresi -bir diğer deyişle geçici yaşamlar- çok daha az tanımlanmıştır: Çok çeşitli ve düzensiz, şimdide yoğun ve parlak, ileride verimsiz ve belirsiz, daha az saydam.

İnsanların artık farkında olmadıkları gerçek sevinçleri vardır ve bu sevinçler, insanların pençesinde oldukları korkulardan çok daha fazladır.

Girişimlerine ve planlarına bir mola verdiklerinde, yalnız olduklarında, etraflarındaki bir şeyler tarafından ortalığı karıştırmak, bir şeyleri çalmak, kırmak dürtüsü duymadıklarında, birileriyle tartışmak üzere olmadıklarında veya kendi alanları dışında diğer meslekler üzerine kafa yormadıkları zaman, kendilerini küçücük zihinleriyle *hayatlarındaki belirsizlikleri seyrederken* bulurlar.

Şeylerin görüntüsü deforme olmaya başlar. Gören gözler, dinleyen kulaklar, uzanan kollar, alaycı bir gülümseme ve her yerde tehlike vardır. İnsanlar, kendilerini hasta eden

çok güçlü varlıklar tarafından izlendiklerini zannederler. İnsanlar artık "onları" düşünmeden tek bir kollarını bile hareket ettiremezler. Bir elleriyle bir şey yapacaklarsa, diğer elleriyle de muhakkak bir şey yapmaları gerekmektedir. "Yoksa yapmamalı mıyım?" diye düşünürler. "Bunu yapmamı istiyorlar fakat ben onlara itaat etmeyeceğim. Peki ya bunu sadece 'onları' düşündüğüm için yapmıyorsam? Belki de yapsam daha iyi..."

Çocuklar karanlık bir odanın yanından geçerken, bin bir çeşit sesle "onlar" diye çığlık atıp çocukları sanki sayısız ellerle tutarlar. Dahası alaycılığın, karanlıkta küçümseyen gülmeleri havada asılı kalır ve çocuklar kendilerini sanki karanlık tarafından emiliyormuş gibi hissederler. Korkudan çılgına dönmüşlerdir ve tıpkı bir aptal gibi çığlık atarak sağa sola koşmaya başlarlar.

Fakat sonra hayat, insanı aptallaştıran şeyin sorumluluğunu üstlenir. Hayatta olmak artık bir alışkanlık hâline gelir ve *çekici olmayan şeylerin daha fazla peşine düşülmez*. Ötekiler birbirleriyle sıkı bağlarla bağlıdır ve çocukluk evresi pürüzsüz hâle gelir. Çocuk büyür ve yetişkin olur.

Korku ile geçen zaman, artık her şeyin altına itilen ruhsuz, sürekli ve katlanılabilir bir acıya indirgenir. Fakat insanın kontrolü dışındaki nedenlerden ötürü, insan eğer ki çocukluk yıllarına kıyıdan köşeden hafif bir bakacak olursa, yaşadıkları o korkunç anıları tekrar hatırlar.

Rüyalar onlara uykudayken gelir. İnsanın vücudu gevşeyip bireysel kararların belirsiz acısını yaşadığında, yanılsamanın etkisi azalmaya başlar ve karanlık daha tehditkâr bir hâle gelir. "İnsan, karanlıkta sadece kendine bir ışık yakar.

Öldükçe bedeninden ayrılır ama diri diri uyurken tıpkı bir ölü gibidir."[78] [79]

Alaycı gülüşmeler, nafile yere insanın elinde tutmak istediği durgun ve tanıdık şekilleri altüst eder, bozar. Onlara tehdit ve aşağılayıcı içeriklerle dolu imgeler yükler. "Kalpten hissedilen bir pişmanlık; kanayan, uykudan uyandıran bir yara gibidir. Ayrıca biz aklı reddetsek de o, kendisini meydana getirecek bir yolu mutlaka bulur." (Aeschylus Agamemnon)[80]

Uyanıyorlar, karanlıkta gözlerini kocaman açıyorlar... Ve eşleri yanı başlarında onlara huzur ve sakinlik veriyor. İşte bedeninin şeklini almış kıyafetleri, işte resimlerde sevdiklerinizin tanıdık yüzleri. Hepsi sevgili, kıymetli ve tanıdık şeyler. "Tamam. Her şey yolunda. Saat kaç? Eyvah! Çok geç olmuş. Yarın geç uyanacağım. Lanet olası rüyalar. Tanrım, ah bu rüyalar! Tamam. Yarın. Bakalım tekrar uyuyabilecek miyiz?"

Işığı söndürüp huzur içinde tekrardan uykularına döndüler. Ancak rüyanın etkisi hâlâ gözlerini kapatınca göz kapaklarında asılı durur. Yarın ve ondan sonraki günün tüm planları alt üst olur. İnsan, bir kez daha kendisine bir çıkar yol bulur.

İnsan yalnızdır, çıplaktır ve gözleri karanlığın içinde kocaman açılmıştır. "Görme ortadan kalkınca uyuyan ile uyananın uykudan uyanması birbirine benzer." (Herakleitos)[81] [82]

Her his hiç bitmeyecekmiş gibi olur. Sanki gözlerinizin önünde sonsuza uzanan çok sayıda nokta olur, küçük şeyler

---

78 A.g.e. syf. 27.

79 Diels ile karşılaştırın 26: 12-14.

80 Aeschylus, Agamemnon II. 179-81.

81 Mullach 75; cf. Diels 26:13-15.

82 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 28.

sanki ucu bucağı gelmeyecek gibi büyür de büyür ve sonsuzluk bunların hepsini tüketir. Istırap içinde kıvranırken üstüne çıkacağın, seni kurtaracak küçük de olsa sağlam bir nokta ararsın. Fakat her şey sanki parçalarına ayrılır, kaçar, uzaklaşır. Ve her şeyde alaycı bir gülümseme vardır: "Ooooooooohhh... hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey, sen gerçek değilsin biliyorum. Sen hiçbir şeysin. Senin neye güvendiğini biliyorum ve ant olsun senin ayağını kaydıracağım. Kendine verdiğin sözden de haberdarım ve bu sözlerin tutulmadığından da... Tıpkı senin verdiğin ama katiyen tutmadığın ve hiçbir zaman da tutmayacağın sözler gibi... Çünkü sen bir hiçsin ve hiçbir şey yapacak gücün yok. Yapamayacağını biliyorum. Sen hiçbir şey yapamazsın, hiçbir şey..."

Zaman sonsuza kadar insanı ele geçirir ve iradesini de önden belirlemesine sebep olur. Yapmamanın huzursuzluğu ve işleri zamanında yetiştirmenin kaygısını herkes bilir. Bilinmeyenler ise insanı her yönden çepeçevre sarar ve ona baskı yapar.

İnsan havasız bir ortamda korunup da açığa çıkar çıkmaz toza dönüşen bir ceset gibi, çürüyerek zamanın gerisinde kaldığını hisseder. Uzun zamandır yaşıyor olmasına rağmen ölü gibi hisseder ve ölümden de deli gibi korkar. Yavaş yavaş ilerleyen, acımasız zaman karşısında insan, kendi hayatını yaşarken ölü bir adamın acizliği içerisindedir ve her an ölümün de acısını yaşamaktadır.[83]

---

83 Orates'in yaşama nedenini elinden alan ölümün açıklanması üzerine (O zamana kadar her zaman geleceğe bakmıştı.), Electra retorik olarak "Öldüğümü hissediyorum." ya da "Ölüyorum." demiyor. "Bugün çürüdüm. Öldüm" diyor. Ve sonra da büyük bir güçle "Zavallı ben, yok oldum ve artık hiçbir şey değilim." diyerek bağırıyor. (Sophokles, Electra II. 674, 676)

Bu acı, yaşayan ve içinde yaşama kırıntısı kalmamış olan, ikna edilmeden yaşayan, ölümden korkan her şeyde ortaktır. Ve hiç kimse hayatının her anında olduğunun farkında olmasa da ona neşe der.

Sabahın aydınlığında kendini memnun hisseden, kendine yeten ve tatminkâr hisseden herkes, gece yaşadığı dehşetin onu tükettiğini hisseder. Dahası yalnızlık satın almak da bu durumu değiştirmez.

Fakat belli başlı olaylar ortaya çıktığında ve iktidarsızlığın belirli şeylerden kaynaklandığı göründüğünde, olaylar herkesin görüşüne ve ağzından çıkan kelimelere bağlıdır. Yine de bu görüşler kesin ve yetersiz kabul edilir. İşte bu karmaşık duruma da pişmanlık, can sıkıntısı, melankoli, öfke, acı, korku, "aşırı" sevinç denir.

Belirli bir eyleme yönelik olan pişmanlık, sadece o eylemi durduran bir tövbe değil, insanın geçmişte yok ettiği ve geri dönüşü de olmayan kendi hayatı için (geleceğin karşısında kendini hem canlı hem de aciz hissettiği) duyduğu korku, kalbi kemiren sonsuz bir sıkıntıdır.

İnsanların şeylerde sanki melankolik ya da sıkıcı bir şeyler varmış gibi anlamlar yüklediği melankoli ve can sıkıntısı, yanılsama örüntüsünü bir şekilde kesintiye uğratır ve bu da sonsuzlukla aynı dehşete sahip bir durumdur. Öyle ki insan, var olmayışının acısını ve kendini kaybolmuş gibi hisseder. Bu yüzden de bilinmeyenin iktidarını aciz bir şekilde ister.[84]

---

84 Melankolik can sıkıntısı durumları: 1- Kişi için şeylerin değerini tüketen, zamanı sonsuz gibi gösteren monotonluk. 2- Diğerlerinin bireyselliğinin, kişinin kendisiyle düzgün bir iletişimi olduğu zamanlarda, yanıltıcı olarak kabul edilmesi. (Aksi hâlde geceleri, tüm köyler uyurken bu köylerde dolaşan at arabasının sürücüsü, kendisi için değeri ol-

İnsanların, sadece belirli bir tehlike karşısında sınırlı olduğunu varsaydıkları korku, daha çok tükenmek bilmeyen karanlık karşısında acizliğini hisseden insanın dehşetidir. Çünkü insan, kendi gücünün üstünde bir güç idrak eder.

Bitmek tükenmek bilmeyen iktidarsızlık süresi her bir insan için aynı sonuca sahiptir. İnsanlar ya korkudan ölürler veya da on yıllar içinde alacakları yaşı, dakikalar içinde alarak yaşlanırlar. Ve bireyin tahribatı, korkunun onu her türlü güçten noksan bırakmasında açıkça görülür. (Lucretius III, 157: Yorgunluk paniğine düştük/sık sık bu manevi korkulardan oldu/ ve insanlar parçalandı)[85] Sonuç olarak insan elinden geleni bile yapmaz. Veya da tam tersine yapar. Tehlikeye hiç gelemeyen insanlar, yolun güvenli olan tarafından ortaya fırlayan ve kendilerini ezen bir bisikletin tekerleklerinin önünde acizce viyaklayan ve dehşete kapılan tavuklar gibi, kendilerini ölümün pençesine atarlar.[86]

---

mayan bir çemberin içinde kalan bu köylülere üzülür ve bundan aynı zamanda keyif alır. Bir diğer yandan, köy evlerinin birisinde uyanık olan bir adam ise, emek vereceği bir işinin olmasından dolayı uyanık olmaktan veya bir sonraki istirahatini düşünmekten memnun bir şekilde, yolda sürekli olarak gidip gelmekte olan ve bu gidişleri hiç bitmeyen at arabalı adama üzülür.) 3- Bir zamanlar büyük bir umutla zengin olan fakat daha sonra kolaylık, korkaklık ve yalanlar yüzünden zenginliği azalmış, terk edilmiş ve satılmış olan kendi yaşamının izlerini bir kez daha görmek geleceği, o zamandan beri herhangi bir noktada olduğundan daha zengin olan bir yaşamın izlerini görmek gibidir.

85 Lucretius II. 157-58.

86 Tiksinmenin de özü aslında korkudur. Bize dokunan veya dokunabilecek olan ve bizden daha zayıf olsalar da karşısında aciz olduğumuz şeylere karşı tiksinme duygusu taşırız. Aklımda, insana rahatsızlık vererek yaklaşan yumuşak, yapışkanımsı, dokunulamayacak kadar pis ve yakalanamayacak kadar hızlı dönen küçük, aceleci yaratıklar var. Hastalardan iğrenmek, onları görünce midemizin bulanması, onların

Üstesinden gelinen bir olay veya bir başkasının daha büyük olan gücü karşısında güçsüz kalan öfke, ebediyen kendinden beslenir. Bu nedenle Herakleitos şöyle der: "Öfkeye direnmek zordur. İnsan, canı pahasına onu satın alır."[87] [88]

İnsanların sadece bununla sınırlı olduğuna inandıkları kaybın ve belirli bir yaralanmanın acısı; gerçekte kişinin kendi yanılsamasının güçsüzlüğünün açığa çıkmasından duyulan korkudur. Belirli bir kaza ya da hastalık, ölüm, yıkım belli başlı ve tanıdık şeylerin felaketidir. Yine de belirli bir umut için yeterince samimi olan, sakin ve aydınlık bir odanın kapısını açan gizemdir ve o alay ederek şöyle der: "Şimdi geliyorum. Burada güvende olduğunu sandın ama sen bir hiçsin."

Son olarak, insanın uğruna yaşadığı ve değer verdiği her şeyi tek bir hareketiyle şimdiye taşıyan aşırı neşe, tam olarak tatmin edilmeyerek yaşama sebebini ortadan kaldırır ve insan artık neyi istediğini bilmeden acizce istemeye devam eder.[89]

Ve eğer dokunma kaybının oluşturduğu yara tekrardan küllenirse, insanlar kendilerini yeniden kandırırsa ve bir şekilde hayata yeniden adapte olurlarsa, aşırı neşe insanı ya delirtir ya da öldürür. Bu yüzden şöyle denilmiştir: "Lambada

---

karşısındaki aczimizin bir özelliğidir ve bu da şimdi onları daha iyi anlamamıza neden olur.

87 Diels ile karşılaştırın 85:4-5.

88 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 31.

89 Yapmacık, geçici (bebekler, askerler, umut ettikleri iyiliğin gerçekliğinin bir başkasının iradesiyle belirli bir süre ertelendiği ve bu nedenle de umudun bozulmadığı), temel ihtiyaçları karşılanmış, belli başlı görevleri yerine getirmiş yaşamlar sevinçlerini dışarıya nasıl vuracaklarını bilmiyorlar. Dolayısıyla da yeni bir kavram ortaya çıkıyor: Kibir. Şarap da aşırı tatmin etmesi yönüyle aynı etkiye sahiptir ve anın herhangi bir yanılsamasının gerçekliğini yansıtır.

eğer yağ olmazsa söner, eğer çok fazla yağ olursa fitil yağda boğulur ve yanmaz."[90] [91]

Her yerde kendini doyuramayan veya doyduğuna inanan aynı yaşam acısı var. Çünkü bireysel bilinç, diğer bilinçlerin çalışmasının olumsallığı tarafından aşikâr hâle getirilir. Bu da insanda kısa süreli bir yanılsama yaratır ve insan güçsüzlüğünün farkına varır. Bu yüzden de geleceğini öngören belli ve güvenilir şeylere dayanmadan, kendini aciz bir şekilde eksik bulur.

Ayrıca hazzın sesi, senin sen olduğunu söyleyen o ses, bir kez kesildi mi, artık yalnızca belirgin hâle gelmiş sıkıcı, acı verici bir mırıltıyı algılarsın. Ve o mırıltı sana şöyle der: Sen değilsin, bu kadar zamandır istediğim sadece senin hayatındı.

***

Çiçek; poleninin yayıldığını arının onu taşımasından bilir, arı ise çiçekte larvaları için tatlı yiyecek bulur. İki organizma birbirine muhtaç hâlde, her biri kendi düzeninde "kendini bir aynada" (Phaedro 255d) görür.

Her iki taraf da kendi olumlamasının, diğerininkiyle tutarlı olup olmadığını ya da tam tersine olumlamasının ötekini gelecekten mahrum edip etmediğini, onu öldürüp öldürmediğini ve bunun kendisi için iyi olup olmadığını bilir. Dahası diğerini kendi amacı için bir araç, kendi yaşamını idame

90 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 31.

91 Campailla şöyle söylemiştir: "Michelstaedter vecizesini, kendi efsanesine uyarlamıştır. İkna'nın kendisinde olan nüshasın ilk sayfasında (Floransa'da çalıştığı) lambayı, petrolle çalıştığı için söndürmüştür. Bu çizimin sembolik önemi, Hint atasözlerinde olan benzer bir çizime Yunanca referansla açıklanarak İkna'da da rastlanmasıdır. (Lamba yağsızlıktan yanar/Ben bolluktan tükenirim) İkna, 197.

ettirebilmesi için bir malzeme olarak kullanır. Öte yandan kendisi de diğerinin yaşamının devamında bir malzemedir.

Böylece, ikna olmadan kendini olumlayarak şeyleri ihlal eden aldatıcı bireyselliğin olumlanması (*Çünkü akıl sahibi olan bir bireyin amacı gibi onları yanıltıcı bir amaç ile bilgilendirir.*), karşılıklı sevgi görünümüne bürünür; fakat aslında bir zorunluluktur.

Ama "karşılıklı aşk"[92] [93], "aşk"[94] değildir. Bu aslında bir "kavga"[95] komedisidir.

Ve olumlama her ikisinin de devamını sağlayamadığında, büyük veya küçük bir dişli çarkın dişlisi diğerlerinin boşluğuna uymadığında veya tam tersi olduğunda, düşmanca bir şiddet kendini gösterir. Çünkü birinin diğerini olumladığı yerde diğeri olamaz. Eğer her ikisi de bu mücadelede yok olmazsa, biri diğerine ya itaat etmeli ya da boyun eğmeli. Böylece az olan gücün güçsüzlüğü kendini hemen aşikâr eder.

Hayatı, kendisinden daha güçlü biriyle yaşamaya alışmış olan ve onaylanma bekleyen zayıf kişi, çift cinsiyetli şehvet düşkünü bir adam gibidir. Hem keskin bir arzu duyar hem de tanıdık bir eylemin yakınlığını sağlamanın onun gücü dışında olduğunu hisseder.

Bu kişi artık derine dalıp dibe değemez. Kendisini bilinmeyen bir denizin dalgalarında hisseder. Çünkü güçlü olanın gözünde, kendisini aşan bir gücün belirsizliğini, kendisi için

---

92 A.g.e. 32.

93 Sözcüğü alıntılanan yerde kullanmak, tıpkı aynanın bir gülümsemeyi yansıtması gibi, Platon'un farklı bir niyeti vardır. Bu burada çok az önemlidir ve argümanı zayıflatmaz.

94 A.g.e.

95 A.g.e.

tehditlerle dolu gizemi görür. Hem ister hem de daha fazla istemek istemez. Şehveti, dehşetli bir durum olarak addeder.[96]

Zayıf olan, güçlü olanın hayatına malzeme olan, şahinin pençesindeki güvercin gibidir. Kendini güçlü olanla aynı yerde görmek isteyen zayıf kişi, bir avcının yanında tecrübesiz olan bir tetikçi gibidir. Uzaktaki hayvanın yakınlığını ellerinde ve keskin gözlerinde görür. Güçlü olan hayvanı, gözünün gördüğü kadar sonsuz, elinin "erişebileceğinin ötesinde"[97] bir mesafede görür. Gözleri belirsiz bir noktadadır ve elinde de silah vardır.

Kapasitesi daha fazla olan bir bilinçte, şey daha gerçektir. Bunun sebebi onun, daha geniş bir yaşamı yansıtmasından dolayıdır. Bilinç bu şeye daha büyük bir biçimde sahiptir çünkü onun olumlanmasında daha geniş bir yaşam için daha organize bir öngörü vardır. Bu öngörü, daha büyük olasılıklar yığınını ortadan kaldırmaya yetecek güçte ve *daha uzak bir uzaklığın herhangi bir anda kesinlik, sonluluk ve yakınlığına sahip olacak yetidedir.*

Bu durum, iki adamın satranç oynaması ve satranç tahtasında aslında aynı olan taşların, her bir oyuncu için aynı olmaması gibidir. Çünkü bir tanesinde, geniş bir öngörü ve rakibinin birbiriyle bağlantılı tüm olası hamlelerini tahmin

96 Aklımda kalan satir (çev. notu: şehvet düşkünlüğü) ve hermafrodit (çev. notu: çift cinsiyet) grup heykeli, sanırım Floransa'daki Uffizi Galerisi'ndeydi. Bir Yunan eseridir. Hermafroditin başı sanırım orijinal değildir ve yerine bir Tanrı'nın başını koymuş olabilirler. Fakat bu ikameyle belki de gençlik tavrındaki sessiz güvence daha belirgin hâle gelmiştir. Titian tarafından Mesih'e benzetilen Yahuda'da da zayıf da olsa benzer şeyler vardır.

97 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 33.

edecek şekilde büyük bir olasılıklar çemberi vardır. Diğerinin daha deneyimsiz olduğunu varsayarsak, bunun hamleleri yalnızca küçük ve yarım yamalak bir planla bağlantı kurabilen kısa bir hamle döngüsüne indirgenir. Öte yandan birincinin hamleleri, ikinci için anlaşılmaz bir olumsallıktır. Tüm bunlar birleşince ikinci oyuncu aşama aşama küçük planlarının baltalandığını görür ve kendini oluşan her yeni duruma adapte ederek yeniden başlamak zorunda kalır. *Böylece hayata zayıflar da uyum sağlar.* Ve bu duruma felsefenin Tanrı'sı (philopsychia) önderlik eder. Ona şöyle der: "Bunu mu istiyorsun? Onu elde etmeye kendini adadın mı? Hiç önemli değil. Teslim ol. Ona sahip olamadığında veya hayatın tehlikede olduğunda, şu anda istediğin şeyi başka bir yerde ve başka bir şekilde, aynı zevkle ve tehlikesizce elde edebilirsin."

Hakikaten bu bağlantının yüzeyselliği, başka bir yerde ve başka bir şekilde tarafsızca yinelenebilir. Bir organizmanın yaşamı ne kadar sığsa, bu şeyle ilgili olarak o anda ve bulunduğu çevrede kendisini kabul ettirme sebebi de o kadar az olur. Bu yüzeysel olan organizma, diğer şeylerle ilgili olarak -eğer ki gerekli ilişkilerin imkânı sunulursa- başka bir ortamda da yaşamını idame ettirebilir.

Damak tadı sadece belli başlı ayrımları bilir. Şeyleri daha derinden hissedemez. Onların yalnızca sığ ilişkilerini ve küçük dünyasını olumlar. İlginçtir ama dünyası ne kadar küçükse, o kadar kayıtsız olur. Bir şeyleri kolayca yeniden üretebilir ve onları farklı şeyler arasından öne çıkarabilir.

Birisi balığı az bir miktar su eşliğinde yaşadığı yerden alıp başka bir suya atar; tamamen topraksız olmasa da kendine yetecek kadar toprağı olan bir bitkiyi alır ve bir vazoya

koyar. *Geçim araçlarına sahip* bir adam, onları alır ve *dilediği her şeyi yapabilir.*

İkna ile yaşamayan, *itaat etmekte başarısız olamaz. Çünkü bu kişi çoktan itaat etmiştir.* "Hayatını elinde tutan kişi, ikna olmadan yaşayan ve ölüm korkusuna boyun eğerek her şekle giren kişidir."[98]

İnsanların genellikle uysallık, iyilik, hatta dünya üstünlüğü veya bilgisi olarak adlandırdıkları bu şey, akılsızların yaptıkları sığlıktan farksız değildir. İstedikleri şeyleri neden istediklerini bilmeden kendi içlerinde ne bu şeylerin gücüne ne de bunları kaybettiklerinde, bu kayba dayanacak yeterliliğe sahiptirler. Kendilerini manasızca sadece bu şeyi yaparken bulurlar. Tüm bunları yaşamamak için, bu insanlar da küçük hayatlarından bu şeyleri çıkarmayı tercih ederler.

Yalnızca kendilerini devam ettirme korkusu, onları, daha önce bu korkuya yetersizlikle nasıl boyun eğdirdiyse şimdi de aynı korku, şeyler arasında değiş tokuş etmelerini sağlar.

98 A.g.e. 35.

III
İKNA YOLU

Bir insanın ölüm korkusuyla yüzleşmesi, bilgeliğin başlangıcıdır. Heidegger'in Varlık ve Zaman adlı eserinde ölüme doğru var olmak olarak adlandırdığı şey, ikna olmanın tamamen kendi kendine oluşan bir durum olmasıdır. Sophokles bu bilgeliğin doğru bir bilgelik olduğunu savunur. Sokrates ve İsa ise ölüm şekilleriyle bu bilgeliği bizzat yaşayarak tecrübe ederler.

Birçok metinle karşılaştırma yaptığımızda, Michelstaedter'in metninde Hegel'in efendi-köle diyalektiğinin bir benzerini müşahede ediyoruz. Önceden kimyasallara uygulanan şeyin, şimdi insanların ruhsal hayatına uygulandığını görüyoruz.

Efendi ile köle arasındaki farkın temel unsuru: köle kendi fiziksel varlığını tercih eder. O, felsefenin Tanrı'sına bağlıdır. Aşağılık olmak ve düş kırıklıklarıyla dolu bir hayat yaşamak pahasına bu tercihinde ısrarcıdır. Öte yandan efendi, ölerek bütünlüğünü korumaya istekli olması nedeniyle üstünlüğü yani efendilik mertebesini elde eder.

Aslında fark, kişinin ölüm korkusuna nasıl baktığıyla alakalıdır. "Ölümden korkan zaten ölüdür." Köle ölüm korkusu tarafından yönetilir ve bu yüzden de zaten ölüdür. Çünkü o yaşama, (felsefenin Tanrı'sına) bağlıdır.

Buradan çıkan tek şey hastalıklı ve acıklı bir durum ile bir sürü duygu karmaşasıdır: Pişmanlık, melankoli, umutsuzluk, korku, öfke, acı, aşırı veya sersemleten neşe. Efendi ise kölenin tam tersine, yaşama ya da ölüme karşı kayıtsız bir ifadesi olduğu için acıyı kucaklar ve tüm bu olumsuz duygu karmaşasından kaçmış olur.

Michelstaedter'in intiharının bu arka plan ile yakın bir bağlantısı olduğunu unutmamak gerekir.

> *"Yol kenarındaki krallara verilen mucizeleri ilahi eşliğinde söylemek gibi bir ustalığım var. Çünkü Tanrıların ikna gücü içimde patlayan bir volkan gibi." (Aeschylus)*[99] [100]

"Ne yapıyorsun?"[101], Nasıl yapıyorsun?, Hangi ruh hâliyle yapıyorsun?, Bu şeyi, daha sonra yakınlığını yalnızca belli bir sınıra kadar öngördüğünüz şeyin, aynı bağıntısına ihtiyaç duyacağınızı düşündüğünüz için mi seviyorsunuz? Öyle bir şey ki bu bağıntının olumsallığının kölesi, o şeyden bağıntı kaldırıldığında, her şeyden mahrum olduğunu hisseder ve başka bir şey aramaya başlar. Bu durumda kendisini aramaya başladığı şeyin etkisi altına mı almalıdır?

Yoksa ne yaptığınızı veya yaptığınız sırada içinizden geçenleri kimsenin elinizden alamayacağını bilmiyor musunuz? Yaptığınız veya yapmadığınız şey hakkında ikna oldunuz mu? Yaptığınız şeyi yapmak için bir şeyin olmasına ya da olmamasına ihtiyaç duyuyor musunuz? Bağıntıların her zaman birbiriyle uyumlu olmasına ihtiyacınız var mı? Çünkü

---

99 A.g.e. syf. 37.

100 Aeschylus, Agamemnon II. 104-5.

101 A.g.e.

yaptıklarının bir sonu olmasa ve hep devam etse de asla son yaptığın şey olmuyor değil mi?

Ne olursa olsun yaptığın şeyin seni ikna ettiğini mi söylüyorsun? Evet? O zaman sana tek bir şey söyleyeceğim: Yarın hiç şüphesiz ölmüş olacaksın. Bu gerçek senin için hiç önemli değil mi? Ünlü olmayı mı düşünüyorsun? Aileni mi düşünüyorsun? Fakat şunu bil ki hafızan da seninle birlikte toprak olacak. Ailen de ölecek. İdeallerini mi düşünüyorsun? Bir vasiyet mi hazırlamak istiyorsun? Mezar taşın mı olsun istiyorsun? Ama yarın sen ölünce onlar da aslında ölmüş olacak.

Bütün insanlar seninle birlikte ölmüş olacaklar. Ölüm hiç kuşkusuz sana da gelecek. Tanrı'ya mı yöneliyorsun? Tanrı yok, Tanrı da seninle beraber ölür. Cennetin krallığı senin ölümünle beraber yıkılıyor. Yarın yalnızca bir ölüden ibaret olacaksın. Yarın her şey bitmiş olacak -bedenin, ailen, arkadaşların, ülken, şu anda yaptığın şeyler, gelecekte yapmayı planladıkların, iyi-kötü, doğru-yanlış tüm fikirlerin, en küçük zerren, Tanrı ve onun krallığı, onun cenneti ve cehennemi, her şey ama her şey... Yarın her şey bitecek, yirmi dört saat sonra yalnızca ölüm olacak.

O zaman şimdinin Tanrı'sı artık maziye karıştı, ülken artık eski ülken değil, iyi, kötü, arkadaşlar veya ailen artık dünden kalanlar değil. Yemek mi yemek istiyorsun? Artık mümkün değil. Yemeğin tadı artık aynı değil. Bal acı, süt ekşi, et mide bulandırıcı. Ve koku... Koku, tiksinti verici bir ceset kokusu.

Son anlarında seni teskin edecek bir kadın mı istiyorsun? O da yok. Daha da kötüsü, ölü bir et var. Güneşin, havanın, ışığın, gökyüzünün tadını çıkarmak ister misin? Bunlardan zevk almak? Güneş çürük bir portakala döndü, ışık söndü, hava da çok bunaltıcı. Gökyüzü alçak, basık bir hâle büründü...

Yok, yok, yok... Her şey bunaltıcı ve karanlık. Fakat güneş parlıyor, hava tertemiz, her şey eskisi gibi ama sen hâlâ daha diri diri gömülmüş bir adam gibi konuşuyorsun. Kendi mezarını anlatıyorsun. Ve ikna? Güneş ışığından bile ikna olmayan sen, parmağını kıpırdatamaz, kendi ayaklarının üzerinde duramazsın.

Seni ayakta tutan, gününde güneşler açtıran, yemeğini tatlı kılan, sana aileni, ülkeni, cenneti veren Tanrı, şimdi sana ihanet ediyor ve felsefeyle bağların koptuğu için seni benliğinle baş başa bırakıyor.

Şeylerin anlamının olması, dünyanın yaşamaya değer olması sadece bunların devamının olmasının hatırına. Doğmak, devam etmeyi istemekten başka bir şey değil. İnsanlar yaşayabilmek için yaşar. Ölmek için değil. Onların iknası, ölüm korkusudur. Doğmak, ölümden korkmak demektir. Hatta ölümün belirli bir zamanda geleceğini bilseler, şu anda zaten ölü olduklarını idrak ederlerdi.

Sağlam bir ikna ile yapılan ve söylenen her şey, net bir amaç ve belli bir sebep ile yapılmışsa, ölüm korkusu yaratmaktan başka bir amacı yoktur. "Gerçekten de kişinin bilge olmadan alim olduğuna inanmak, ölümden korkmaktan başka bir şey değildir."[102][103]

İkna edilmiş insanların hayatlarındaki her hediye aslında ölümü içerir. Bu insanların hayatlarının tamamını ölüm

---

102 Plato Apology adlı eserinde bu durumun tam tersini vurgulamıştır: "Gerçekten ölümden korkmak, bilge olmadan âlim olduğuna inanmaktan başka bir şey değildir." (Plato, Apology 29a.-Çevirmenlerin Notu)

103 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 39.

korkusu doldurmuştur. Doğumda kendilerine verileni kurtarmak için yaşarlar. Sanki ikna edilerek doğmuşlardır ve ölümden başka seçenekleri yokmuş gibidirler. Onların sahip olduğu tek şey ölüm korkusudur ve kendilerine biçilmiş ömürlerinde, ölümün kesinkes geleceği korkusundan kurtulmak isterler.

Bu sıkıntılı günler ve bugünü (tekrar ettiği müddetçe) yinelemekten kendini alıkoyamayan gelecek kaygısı, hâlihazırda ellerinde olan bugünlerini de heba etmelerine sebep oluyor. Eğer yaşamak için olan zaman şu anda yaşanan değilse, ne zamandır? Bunun bir değeri yoksa, her şey artık değerini kaybetmiştir.

Ölümden korkan, zaten ölüdür.

Hayatının bir an için kendi kontrolünde olmasını isteyen kişi, sadece bir an için yaptıklarına kendisini ikna eden kişi, şimdi yaşadığı hayata sahip çıkmalı, her şimdiyi yaşadığı son an olarak kabul etmelidir. Sanki ölümün sonra geleceği kesinmiş gibi düşünmelidir. Dahası *tüm bu bilinmezliklerin içinde kendi hayatını kendisi yaratmalıdır.*

Ölüm, şimdiyi yaşayan insandan hiçbir şey almaz. Çünkü bu insandaki hiçbir şeyin devam etmesini istemez. Bu insandaki hiçbir şey salt ölüm korkusuyla var olmaz. Bu kişiye doğumla verilen şeyler sadece yaşamda ona gereken şeyler değildir. Ve ölüm, doğanlardan yaşamları hariç başka bir şey almaz.

Ve ölüm, doğanlardan bundan başka da bir şey almaz. Doğduğu için ölüm korkusuyla yaşayan, ölüm korkusuna rağmen yaşamaya çalışır. Çünkü şu anda canlı. Çünkü doğdu. Bu yüzden de yaşamak zorunda.

Ama hayatının kontrolünü elinde tutmak isteyen, sadece doğduğu ve canlı olduğu için yaşaması gerektiğine

inanmamalıdır. Öte yandan ona verilen ömrün yeterli olduğuna, bu nedenle de devam ettirmesi gerektiğine ve ölümden korunması gerektiğine de inanmamalıdır.

Hayatın gereksinim ve ihtiyaçları, bu *kişi* için gerekli değildir. Çünkü her şeyden yoksun olan bir hayatı, yaşamak olarak kabul etmediği için, sahip olduğu hayatı sürdürmeyi de gerekli görmez. Ve gelecekten başka bir şey onun ilgi alanına girmiyorsa, bu ihtiyaçları kişisel olarak bile gidermez. İç dünyasında, bu ihtiyaçların olumlanmasında bile kendi kendini olumlamaz. Tıpkı bağlantılılığın verildiği gibi. Hatta bu olumlamama tesadüflerin ötesinde olsa bile.

Bu kişi, sırf onlara ihtiyacı var diye, var olan şeylerin tersine hareket etmez. Bu kişi için yemek, su, yatacak yer, aile, ülke veya Tanrı yok. *Çölde bir başına* ve her şeyi kendisi için yaratması gerekiyor: Dua edeceği bir tanrı, beraber yaşayacağı bir aile, içecek bir tas su ve yiyecek bir lokma ekmek.

Aksi takdirde ihtiyaçtan doğan ihtiyaçlı olma hâli, onun ihtiyacı hâline gelir. Fakat bunlar ondan hep uzakta kalır çünkü bu kişinin devam etme ihtiyacı, onları geleceğe taşır. Dahası bu kişi, o ihtiyaçlara asla sahip olamayacak ve ne zaman onlara doğru bir adım atsa, bu ihtiyaçlar, ondan uzaklaşacaklar. Tıpkı kendi gölgesini kovalaması gibi.

Fakat hayır, o kalıcı olmalı, "kalmalı", bu ihtiyaçların peşinden gitmemeli. Onları sabit olarak düşünmeli ki böylece bu kişiyi geleceğe bakmaya yönlendirebilsinler. Her ne kadar onları şimdide, kendisinde olmasını istese de kalıcı olmak için katlanabilmeli.

Kendi yanılsamasına yorulmadan direnmelidir bu kişi. Eğer bir noktada pes edip kendine verileni kabul ederse,

yaşamı yeniden sona erer ve ölümünü kendi elleriyle hazırlamış olur. Çünkü ölüm korkusundan doğan ihtiyacın yeterliliği kabul edilirse, kendi yetersizliğini olumlar ve yaşayabilmek için artık başkalarından destek arar. Bir sonraki adımda acıkınca, tekrar açlık kişiliğine bürünür. Fakat bu an onun son anı olmalıdır.

Zevk yoluyla, benliğinin ölümünü hissettiğinde, pişmanlık duygusunu beyhude bir çabayla kandırmaya çalışır. Hazzın altında kör ve dilsiz bir acının gölgesi kalır ve bu da onu daha üzüntülü ve boş bir insan yapar. Kendisini cezbeden şeyi bu şekilde ele geçirmek boşunadır. Çünkü bağlantılılık dediğimiz şey kişiden bağımsızdır ve sona erince geri kalan şeyler gölgelere karışır.

Hayatını kesinkes ellerinde tutmak isteyen kişi acı çekmekten korkmaz. Hayatını acıdan uzak tutacak boş zevkle yetinmez. Böylece acı onun için kör, dilsiz ve anlaşılmaz bir şekilde devam edip durur.

Tüm bunları yaşamak yerine, hayatını isteyen kişi *o acıyı bir kişiliği varmış gibi kabul eder.* "Acıyla bağlantılı olan her türlü ağırlığı sırtında taşır."[104] [105] (Sophocles, Electra) Başkalarının gizemli bir şekilde yok olduğu yerde, o kendini öne çıkarır. Çünkü bu kişi, insanın geleceğine yön veren güzel ve sevimli şeylerin örüntüsünü koparma cesaretine sahiptir. Dahası bu kişi, *anın gerçek sahibi olmayı arzular.*

Kendi yetilerini aştığı için başkaları adına gizemli olan şey, onu talep eden ve onda kendini olumlayan kişi için bir gizeme sahip değildir. Bu nedenle gelgitli şeylerin tersine

104 Age. Syf: 41.

105 Sophocles, Electra I. 120.

hareket etmek yerine, kendi kendini ikna ederek bireysel değere sahip olmak için, *kendisini yaratmalıdır.*

Fakat insanlar şöyle der: "Sorun değil ama bir şekilde yaşamak zorundasın.", "Bu arada! Ne demek bu arada?" Eski günlerde Veneto'da[106] şarkı söylerlerdi:

Taşların umarız
ekmeğe dönmesini
böylece bir fakir
yiyebilsin onları.

Suyun umarız
Şampanyaya dönmesini
Çünkü kimse homurdanmaz
eğer mutluysa.

Umarız, umuyoruz
Bir zaman gelecek
Hepimiz ayrı düşünce
artık umut edemeyeceğiz.

İşte tam olarak bu! Fakat bu iş tam bir hayat meselesi. Sizinki ve herkesinki. Akıntıya kapılmış bir adam için dinlenmek diye bir şey yoktur. Çünkü bir saniyelik dinlemesi, başladığı yere geri dönmesi demektir. Yukarıya doğru yük taşıyan bir adam için de dinlenmek yoktur. Çünkü onu bıraktığı anda, geri dönüp düştüğü yerden alması gerekecektir. Bu yüzden her dinlenme bir kayıptır. Yol üzerinde ne kadar durursan, o kadar geri dönmen gerekir.

---

106 Çev. Notu: Veneto veya Venetia, İtalya'nın 1948 Anayasası ile kısmi özerklik verilmiş 20 bölgesinden birisi.

Herkes, hayatın her noktasında "Tereddüt etmek için değil, harekete geçmek için en uygun anda kendisini bulur." (Sophokles, Electra)[107] [108]

Ayağa kalkmayı düşleyen fakat hâlâ yatmaya devam ettiğini anlayınca kalkmaktan vazgeçen ve bir kısır döngü gibi, tekrardan kalkmayı hayal etmeye geri dönen insanlar gibidirler. Öyle ki ne kalkabilirler ne de düş görürler. Uykunun tadını bozan canlı görüntüden ve düşlediği eylemi boşa çıkaran hareketsizlikten dolayı acı çekmeye devam ederler.

Bu yüzden bu tür insanlar şöyle derler: "Bu dünyada ne ilkiz ne de son olacağız. İnsan da yaşamak zorunda olduğuna göre, bulduğu şeye kendini adapte etmesi daha iyi. Zaten bulduğun şeyi değiştiremezsin."

Her ne kadar ne ilk ne de son değillerse de her biri hem ilk hem de son.[109] Çünkü insan kendisinden önce yapılmış şeyleri bulamıyor. Kendisinden sonra bir şeylerin yapılacağına güvenmek de ona bir fayda sağlamıyor. Bir başkasından destek almadan (Hayatını elde edebilmesi için yapması gereken de bu.) kendi hayatının sorumluluğunu üstlenmesi gerekiyor.

İnsan, başkalarının ona veremeyeceği yaşama kendi içinde sahip olmalıdır. Hem kendisini hem de kendisinden önce var olmayan dünyayı yaratmalı, evinde köle değil efendi olmalıdır. Ve bunu neden yapmalıdır? Ne umarak bunu gerçekleştirmelidir? Kendini ne için koruyarak, *yaşamının şimdiki*

---

107 Sophocles, Electra II. 21-22.

108 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 42.

109 Campailla, bu ifadeyi Michelstaedter'in Vahiy (1:17) uyarlaması ve "düzeltmesi" olarak kabul eder. Michelstaedter'e göre, "Her insan, kurtuluşun dar kapısından geçmek için Mesih'in çarmıhını yüklenmeli ve Mesih gibi olmalıdır." İkna 199.

sahipliğinden vazgeçmeli ve *ikna* yolunu sonsuza dek yok etmelidir? Ölüm ondan daha önce almadığı neyi alacaktır?

"Ama" diyeceklerdir, "benim dizlerimde derman yok, senin dediğin yolu uygulayamayız."

Bazı insanlar topaldır. Öte yandan bazıları da beceriklidir. Her şeye rağmen insan yürümek için gerekirse kendi bacaklarını kendisi yapmalı hatta eğer yol yoksa bir de yol yapmalıdır. İnsanlar ne başı ne de sonu olan bir daire içinde yolculuk etmek için alışılmış yollardan giderler, gelirler, bu yolda yarışırlar, çalışkan karıncalar gibi kalabalıklaşırlar, yer değiştirirler. Hiç kuşku yok ki ne kadar yürürlerse yürüsünler, her zaman daha önce oldukları yerdedirler. Çünkü vadide çıkışı olmayan bir yer, başka bir yer kadar iyidir.

İnsan eğer yaşamında başarılı olmak istiyorsa kendisine bir yol bulmalı ve başkalarıyla hareket etmemelidir. Ayrıca insanların yollarında bulunabilen veya bulunamayan mükafatlara da talip olmamalıdırlar.

"Her birimizin kendi haçını taşıması yeterince zor ve sen de gelip dayanılmaz olanı dayatıyorsun. Hakkımız olan teselli leri elimizden alıyorsun."

Haç taşımıyorsunuz. Bunun yerine size biçilen yetersizliğinizle, bir kalasın üzerindeki çarmıha geriyorsunuz. Şunu bilin ki ne kadar inatlaşırsanız o kadar çok acı çekersiniz. Aslında size yakışan, çarmıhı taşımak sanki kutsal bir görevmiş izlenimi vermek. Oysa siz ihtiyaçlarınızın ağırlığı altında ezilip, sıkışıp kalmışsınız.

Bu ihtiyaçların gerçekten gerekli olmadığına kendinizi ikna edin ve kendi iyiliğiniz için ayağa kalkın. Sizin için mümkün ve imkânsız olanın ölçülebilmesi bu ihtiyaçlara aykırıdır.

Yaşamlarınızı huzur içinde elde etmek için gerekli olan şeyler katlanabileceğiniz ve katlanamayacağınız görevlerdir.

Bedeninin, ailenin, ülkenin, dininin kurallarına uyduğun zaman; insan, oğul, vatandaş ve Hristiyan olarak "Görevlerimi yerine getiriyorum."[110] diyorsun. Ve bu görevlere karşılık da hakkınızın ne olduğunu kestirebiliyorsunuz. Fakat hesap, dört kenarı aynı ölçüye sahip bir kare değil maalesef.

Bu hesaba ne olduğu gerçekten çok garip bir hikâye. Kardeşinin hesabını[111] hesap edecek birisiyle yola çıkarsan, kolayca belli sonuçlara ulaşırsın.

Tatmin oldun mu? Bu hesapları doğrulamak için onları kardeşine göster ve o zaman öfke ve suistimalin nelere yol açabileceğine şahit ol. Yapman gereken şey kardeşinden özür dileyip bu hesapları onunla beraber tekrardan yapmayı teklif etmek. Eğer kalbi yumuşar ve kabul ederse, kısa süre sonra yine aynı kolaylıkla, birincisiyle hemen hemen aynı olan yeni bir sonu elde edersin.

Öte yandan iş doğrulamaya geldiğinde, değerlerin kaçınılmaz olarak tersine döndüğünü görüyoruz... Tam da bu anda iki bilinmeyenli bir denklemle uğraştığını düşünebilirsin ve bu nedenle de üçüncü kardeşine gidersin. Fakat o da senin

---

110 İngilizler "Yapacağım." demek için "Yapmam gerekiyor." derler. (Yapmalıyım, yapmamın mutlak bir nedeni var.) Ayrıca "Yapacağım." ve " Yapacaksın." vb. için (Yapmak istiyorsun, yapmak için bir arzun var.) derler. Yani "sen" ve "yapacaksın" demek yerine açıklamadaki cümleleri kullanırlar.

111 Michelstaedter'in burada İtalyanca deyimden esinlenerek yapmış olduğu kelime oyunu "fare I conti addosso a qualcuno." yani "Bir başkasının hesabını başka hesaplara katmak." manasına gelir. Bu da mecazi bir anlamdır. Gerçekte demek istediği özel işlere karışmaktır. Yoksa anlamımız gereken şey finansın ötesinde bir durumdur.

anlattıklarına kahkahalarla gülüyor ve ortaya koyduğun sorunu çözmek yerine yeni bir hikâye ortaya koyuyor.

Eğer onun dediklerini reddedersen sana kızar. Fakat sen yılma ve denkleminde bir sürü yeni bilinmeyenler olsa da üçüncü bir sonuca ulaş. İlk iki kardeş arasında var olan görevlerin yanı sıra, birinci ile üçüncü, ikinci ile üçüncü, birinci ile diğer ikisi, ikinci ile diğer ikisi ve üçüncü ile diğer ikisi arasında da görevler vardır.

Diğer iki kardeşin soruna ayrı bakış açılarıyla bakmalarını sağla. Bu sayede yeni bir öfke, yeni bir suistimal ve yeni bir sonuç elde edeceksin. Endişelenebilirsin. Çünkü sonuç gerçekten acıklı ve duyulmamış. En ünlü matematikçilerin de deyimiyle kanıtlanamamış bir sonuç.

Basit eklemelerle başladığın denklemin, birçok uzun hesaplamadan sonra artık üç bilinmeyenli ve altı değişkenli bir denklem oldu. Matematiğe ve tabii ki kendine duyduğun büyük saygıdan dolayı, "belirsiz" bir denklemle karşı karşıya olduğun sonucuna ulaşırsın.

Aslında bu, hayatındaki en belirsiz denklem. Şayet farklı bir şey denemek istersen, bu senin öfke durumuna göre değişir ve istismarı da hesaba katmazsak, o zaman dördüncü dereceden dört bilinmeyenli ve on iki değişkenli bir denklem elde edersin. Devam etme cesaretini gösterirsen, işte o zaman da beşinci dereceden beş bilinmeyenli ve otuz beş değişkenli bir sorunla karşı karşıya kalırsın.

Bu durum giderek endişe verici olmaya başlıyor. Özellikle de belirleyici denklemler giderek belirsizleştiği ve boşluklar git gide arttığı için... Artık neredeyse matematiği sorgulamaya başlıyorsun. Fakat sonrasında, eğer mükemmel bir

matematikçiysen, çok fazla kızdırıldığın için, her türlü hile ile silahlanmış olarak bir kez daha ona girişirsin.

Ama tüm çaban boşuna. Ne kadar denersen dene, sonsuz sayıdaki değişkeni ve katsayıları tek bir taneye indirgeyemezsin ve bu nedenle de belirlenimler sisi içerisinde kaybolursun.

Aslına bakarsan en belirsiz denklem, bu iki kardeş arasındaki haklar ve görevler meselesi.

Zavallı matematikçiler! Veri verilmediği zaman veri aramak zorunda kalıyorsunuz ve bu çok fazla boşa harcanan bir çaba. Öte yandan veri sağlandığında da yapılacak çok fazla gereksiz iş oluyor.

Matematiğe bu kadar duyarsız olan sevgili Sextus Empiricus'un her şeye rağmen doğru olması mümkün mü?[112]

Denklemler hakkında daha az ve eşitlik hakkında daha fazla düşünmek aslında daha iyi.

İnsanların birçoğu "biri yaşamalı" çizgisinin kölesi. Her şeyi gelecekten bekliyorlar ve bir şeylere uzanıyorlar. Sanki akıl sahibi olan ve talep etme hakkı olan yeterli *kişilikleri* varmış gibi, bir de olağan ilişkileri de onlardan talep ederler.

Herkes "Ama sonuçta benim de hakkım var." diyor. "Ne çektiğimi bilseydin, bana hak verirdin.", "Biri denemek zorunda! Kendini benim yerime koy ve sonra beni yargıla!"

Ve hiç şüphesiz herkes haklı. Çünkü herkes size nedenlerin, eylemin veya talebin arkasındaki ihtiyaçların matematiksel olarak nasıl doğru sonuçlandığını gösterebilir. Toprak

112 Sextus Empiricus, M.S. üçüncü yüzyılın başlarından kalına bir filozof, tarihçi, doktor ve Yunan Skeptik Düşünce Okulu'nu sistemleştirenlerden. Özellikle de on altıncı yüzyılın sonları ile on sekizinci yüzyılın sonları arasında ve Hipotiplerin 1562'de yeniden yayınlanmasına kadar ulaşmıştır.

altından kaydığında, taş düşmekte haklıdır. Taşın altında ezilen karınca, bu ağırlığa itiraz etmekte haklıdır. Açlık onu yoldan çıkardığı için, sivrisinek, insanın kanını emmekte haklıdır. İnsan da sineği, kendisini soktuğu için öldürmekte haklıdır. Pireler de haklıdır. Kuduz köpekler, yaprak bitleri, veba, gümrük memurları, polis memurları vb. de haklıdır. Herkesin yaşama hakkı vardır. Doğma hatasına düşmüş herkes bu hakka sahiptir.

Sen de tüm bu kendince haklı olan insanlara dönüyorsun ve "Biz hallederiz, herkese yetecek kadar yer var." diyorsun. Evet, "Toby iyi bir insan. Dikkatli bir şekilde onu sokmaya çalışan sivrisineği aldı ve pencereyi açtı vs."[113]

Fakat bu iyi yürekli Toby karanlıkta hele bir farelerle, deniz kabuklularıyla, akreplerle, at sinekleri ve sıtma taşıyan sivrisineklerle yalnız kalsın; işte o zaman o narin parmaklarıyla neler neler yaptığını göreceksiniz.

Her insan iyiyse iyidir

Fakat kötü olmamak imkânsızdır

Eğer ki bir adam geri dönülmez talihsizlikler yaşamışsa.

Simonides[114] [115]

---

113 Burada yapılan atıf, Laurence Sterne'in Tristram Shandy (1759-67) adlı eserindeki bir karakter olan Toby amcayadır. Roman, bedensel yaşamın seçimlerinde ima edilen hazların tekrarını ifşa eder. Tristram Shandy'de bir hayatı anlatırken hiçbir zaman hikâye anlatıcısının kendi doğum gününün ötesine geçilmez. Bu yüzden de philosopsychia için bir anıttır diyebiliriz.

114 Simonides'in bu şiiri I.19 Lyra Graeca Selecta adıyla kaydedilmiştir. Metin, Sokrates ve Protagoras arasındaki edebi bir atışmanın vesilesi olduğu Platon'un Protagoras adlı eserinde korunmuştur.

115 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 46.

Alle haben recht-niemand ist gerecht: "Herkes haklı, kimsenin hakkı yok."[116] Hiçbir sonuç nedensiz olmadığı için, dünyada her şey olma ihtimalindedir. Her sonuç sebebine, her olumlama ihtiyacına göre adildir.

Ama hiç kimse adil değildir. Hiç kimse diyorum çünkü bir kişi kendi nedenlerine ve ihtiyaçlarına uygun bir onaylanma talep ettiği sürece, onu onaylayacak olanların kişiliğine bürünür ve bu sebeple de adalet kişiliğine sahip olamaz. Belli ihtiyaçları ve sebepleri olan bir insanın kendi aklı yoktur. Ayrıca hangi kişiliğe sahip olursa olsun, o kişiyi onaylamak her zaman mantıksız ve şiddet içeren bir durumdur. Devam etmeyi ne şekilde isterse istesin, varoluşunun ihtiyaçları sürekli bir iç ses gibi konuşup durur ve bu yüzden de kendisi için adil olanı doğru kabul eder. Öte yandan bunu yaparken başkaları için adil olanı inkâr eder ve onlara zulmetse de etmese de herkese karşı adaletsiz davranır.[117]

"Hiç şüphesiz dünya üzerinde sadece iyilik yapan ve hiç suç işlemeyen adil bir adam yoktur." (Ecclesiastes).[118] "Hiçbir insan yaşama karşı dürüst değildir. Ölümden korkan her insan, payına düşen kadar karşısındakilere adaletsiz davranır."[119]

---

116 Almancada olduğu gibi, İngilizcede de genellikle "doğru olmak" olarak çevrilen İtalyanca "avere ragione" ifadesi, "to have" (sahip olmak) fiili ile "sebep" veya "doğru" kelimelerinin birleşiminden oluşur. Görünüşe göre Michelstaedter, önceki ve sonraki "haklar" (diritti) ve "görevler" (doveri) yankılanması ve aynı zamanda yeniden yazılması için bu ifadeye -avere la ragione- "the" başlığını dâhil etmiş. Ayrıca "yaşam için bir neden" kavramını da yeniden yazmak için bu başlığı kullanmış.

117 "Potenza", "güç" veya "kuvvet", "atto", "eylem", "attualita", "şimdilik" veya "gerçeklik" olarak geçer. Birinci Bölüm, 2. Kısım.

118 Ecclesiastes 7:20.

119 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 47.

İyi, dindar, dürüst, adil, yardımsever geçinen insanlar, içten içe ölüdürler ve aslında başkalarına karşı da adaletsizdirler. Çünkü ölüm korkusuyla ikna olmadan yaşamakla yetinirler. Bu kişilerin her hareketleri ve ağızlarından çıkan her kelime adaletsizdir ve yalandır. Çünkü bunlar hep yanıltıcı bir bireyselliğin olumlanmasıdır. Yani bu insanlar iyiliği, dürüstlüğü, dindarlığı vs. kendilerine kalkan edinmişlerdir.

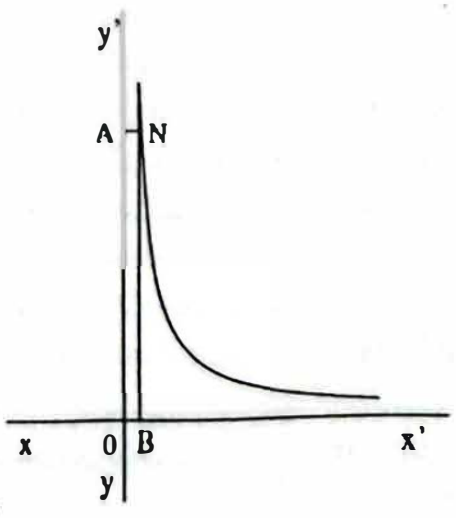
İnsanlar sanki ona sahipmiş gibi hayata dönerek adaletin, adil şahsiyetin ve kendi içinde gerekçeleri bulunan insanın mübalağa olduğunu söyleyecekler ama adalete götüren ikna yolunu abartılı bulacaklardır.

Gerçekten de tıpkı hiperbolün asimptota sonsuz yaklaşması gibidir. Bu yaklaşmayı yaparken sonsuz kez yaşar ve insan da bu yaşam döngüsünde eğer isterse tıpkı hiperbol gibi adalet eksenine yaklaşır. Hiperbolün bir noktasının asimptottan uzaklığı, ne kadar kısalırsa kısalsın, temas sağlayabilmek için eğrinin kendisini sonsuza kadar uzatması gerekmektedir.

Aynı şekilde, yaşayan bir insan ne kadar silik olursa olsun, adalete karşı sonsuz görevi vardır. Yaşama hakkı, sınırlı emekle ödenemez, sadece sonsuz eylemle ödenebilir.[120]

---

120 Matematikçilerin keyfini yerine getirmek için: asimptotların koordinat olarak işlev gördüğü özel örneği ele alalım. $x\,y = m^2$

Her şeyde şiddete başvurduğunuz için, yaşadığınız tüm bu şiddet adalete olan borcunuzun bir parçasıdır. Öte yandan sizin tüm faaliyetleriniz bu şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik olmalıdır. Her şeyi vermeli fakat hiçbir şey talep etmemelisiniz. Her ne kadar göreviniz bu olsa da görevlerin ve hakların nerede olabileceği konusunda bir fikrim yok.

İyilik: Karşılığında bir beklentiye girilmeyen, bir şeylere sahip olmak için yapılmayan, yaparken bir şeylerin verildiği eyleme verilen addır.

Ben diyorum ki: m^2 (sabit), insanın şeyler arasında yaşarken ve kendi devamlılığını sağlarken dünyada kapladığı sabit alanı temsil eder.
x, insanın sadece kendisi için istediği, sahip olduğuna inandığı hakları temsil eder.
y eylemleri, insanın verdiklerini, yerine getirdiği görevleri temsil eder.
yy' adalet eksenini temsil eder.
Şimdi şu formül üzerine biraz konuşalım: C, yy' ile sonsuzdaki temas noktası olsun. Yani $\lim_0 x=0\ y=\infty$.
Bu limit durumunda, adalet ile yaşam arasındaki temas noktasında ihtiyaçlar sıfıra denktir. Eylemler sonsuzdur. Rasyonel etkinlik = *infinita potestas*, yani eylem.
N noktasında: $x = x_n$, $y = y_n$;
$\text{Lim}_0 y-y_n = \infty - y_n = \infty$ farkına tekabül eder
$\lim_0 x-x_n = 0 - x_n = -x_n$.
Adaletin izninin ötesinde (yani, 0), insanın talep ettiği her şeyi seçmesi yoluyla faaliyet borcu, yerine getirmesi ve yapmaması gereken görevleri sonsuzluğa tekabül eder.
Limit durumunda sabitlik sonsuza giden bir çizgidir. Artık bir yüzey değildir. (Bir tarafı sıfıra indirgenmiştir ve diğer tarafı sonsuzdur.) Adil insan artık yaşamak istemez, kendi devamlılığını sağlamaz. Kendini sadece şimdide tatmin eder.
Fakat matematikte limit, sonsuzca yaklaşılan fakat asla dokunulamayan noktadır. Elbette ki insanların daha uygun bir kriteri vardır: Hayatlarında ağır basan ve basmayan şeyleri tartıyorlar ve "Başa baş bir takas budur ve bu da adalettir." diyorlar.
Ancak pek tabii kendilerini kandırıyorlar. Çünkü istedikleri hiçbir şey ellerine geçmemiştir ve verdikleri de bir hiçtir.

Vermek, yapmak, faydalanmak... Üç güzel kelime. Herkes verir, inanın buna. Ve herkes fayda sağlar. Ama kimsede iyilik yok, hiçbir şey yapılmıyor ve iyi kim, kimse bir şey bilmiyor.

1. *Vermek, vermiş olmak için değil, gerçekten vermek içindir.*[121] Herhangi bir mağazadan bir şey alıp karşılığında o malın ücretini ödersem, bu da bir "verme" eylemidir. Ama zevk için değil, mal için para ödüyorum. Ödeyebilseydim ve malları da ödemeden elimde tutabilseydim, bu beni daha çok memnun ederdi. Ödemek, amaç değil sadece bir araçtır.

Takdir beklentisiyle yapılan cömertlik, minnettarlık için yapılan ihsan, karşılık için yapılan fedakârlık... Bir amaç uğruna yapılmayan ancak bir şeylere sahip olma niyetiyle yapılan diğer işler gibidir. Beklentiyle yapılan şeyler, beklentinin ihtiyacı tarafından zorunlu olarak yapıldığı için, her yapılan beklentilere bağlanmıştır. Vermiş olmak için vermek esasen vermek değil bilakis *istemektir.*

Yapmak, yapmış olmak için değildir. Yapmış olmak bir şeyi değiştirmez. Yaptığınız şeye şu anda sahip olmamanıza rağmen yine de onu muhafaza etmek istiyorsunuz. Ona sahip olabilmek için her şeyde olduğu gibi tekrar tekrar yapmalısın. Fakat yine de bir sonuca ulaşamazsın.

Bir iyilik yapmak, başkaları için yapmak veya istediklerine inandıklarını vermek demek değildir. Sadaka vermek, hastaları iyileştirmek, yedirmek, içirmek, giydirmek vs. Bunlar başkalarına vermek ya da yapmak değil aksine *acıyı* almalarına izin vermek demektir.[122]

---

121 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 49.

122 Subire (Çev. Notu: İtalyanca dayanmak) fiili, İngilizcede "acı çekmek", "tahammül etmek", "dayanmak", "teslim olmak" ve "üstesinden gelmek"

2. Yapamayan yapamaz, veremeyen veremez, iyi nedir bilmeyen fayda sağlayamaz. Sınırlı olan bu iyilik eylemlerinin bizzat kendisi şiddete bürünmüş bir biçimdedir. Çünkü kendisini bireysel bir faaliyet olarak olumlarken aynı zamanda gelecekte devamını sağlayacak arzularının da kölesidir. Mantıksız ihtiyaçlar, bu tür eylemlerde talep eden olarak kendilerini öne çıkarırlar.

Bu durum, ne yaptığını bilmeyen fakat yapma yanılsamasına düşen kişinin kolay, zayıf ve aptalca olan şefkatidir. İnsanlara hayatın araçlarını vermek adil bir eylem olsaydı, o zaman çocuk yapmak ilahi bir hareket olurdu.

Şiddeti ortadan kaldıran faaliyet nedir biliyor musunuz? İnsanların ölüm korkularını körüklemek yerine bu korkuyu ortadan kaldırmaktır. Onlara hayali bir hayat kurup bunu sürekli olarak talep etmelerine sebep olmak yerine, talepkârlığı ortadan kaldırmak için tam olarak şu anda ve şimdi bir hayat vermektir.

"Tabii ki bu imkânsız bir durum."

Bu kesinlikle imkânsız bir durum. Çünkü mümkün olan şey, insana verilen şeydir. Mümkün olan şey: ihtiyaçlar, hayatın devamını sağlayan gereklilikler, sürekliliğe yönelik sınırlı güç içinde olan, ölüm korkusuyla, yaşamın içinde olan ölüm korkusuyla, olan ve olmayan şeylerin önem teşkil etmeyen belirsizliğidir.

İmkânsıza duyulan cesaret, ölümün dehşetinin yok olduğu ve şimdinin, yaşanan hayat hâline geldiği, o belirsiz sisi kesen ışıktır. Mümkün olanın uğruna her an yaşadığın hayattan vazgeçiyorsan, o hâlde yaşamanın ne önemi var?

---

dâhil olmak üzere tüm anlamları barındırır.

Hem dünyada ve hem de değilseniz: şeylere sahip olmadan onları anlamaya çalışmak, mesela bir şeyler yemeye rağmen aç kalmak, uyumaya rağmen yorgun olmak, birini sevmenize rağmen ona şiddet uygulamak... Ya öylesinizdir ya da değilsinizdir.

3. Vermek, imkânsızı gerçekleştirmektir. Vermek, sahip olmaktır. İnsan yaşadığı sürece burada ve dünya da oradadır. İnsan yaşadığı sürece dünyaya sahip olmak ister. Yaşadığı sürece bir şekilde kendini onaylar.

İnsan verir ve talep eder. İlişkiler halkasına girer. Ve insan her zaman burada ve dünya oradadır ve ikisi birbirinden farklıdır. Bir zamanlar ilişkide olduğu şeyle, kendini olumlarken hayatına devam etmesini sağlayan şeyle yüz yüzeyken, şimdi devam etmek için değil, ihtiyacı olduğu için de değil ama var olan şeyi sırf o olduğu için sevmesi gerek.

Ona sahip olmak için her şeyiyle ona kendini adamalıdır. Çünkü onda belirli bir ilişkiyi değil aslında tüm dünyayı görür. Ayrıca tüm bunlar karşısında açlığı, uyuşukluğu, şefkat ihtiyacı veya herhangi bir ihtiyacı artık o insanda değildir. Öte yandan insan, her şeydir. Çünkü insan son anda bile her şeye sahip olmalı ve vermelidir. Hem ikna olmalı ve hem de ikna etmelidir. Dünyaya sahip olmak için önce kendine sahip olmalıdır. Dünyayla bir bütün olmalıdır. Belli başlı ilişkilerin kendi kendine sunduğu tekliflerin tam ortasında olmalı fakat kendini tıpkı bir çöldeymiş gibi yalnız hissetmelidir. Çünkü ne bir ilişkinin ortasında ne de yalnızken kendisini tanı olarak ispatlayamaz. Kendisine bu ilişkileri sunan her şeyde,[123]

123 Burada Campailla'nın üçüncü çoğul şahıs fiilini parantez içine alan kararından yola çıkıyoruz: "onlar" (offrano) Burada, metindekinin tanı

o şeyin yaşantısını sevmeli fakat ilişkiyi kullanmamalıdır. *Talep etmeden kendisini ispatlayabilmelidir.*[124]

Fakat her şeyin yaşamı, kendi adına adil olduğuna inandığı şey değildir. Ayrıca bunu şeylerin kendisinden istememeli ve böylece insan kendisini, şeylerin her talebinin bir aracı hâline getirmemelidir.[125] Çünkü böyle olursa, insan birine adil iken bir diğerine adaletsiz olurdu. Şeylerin bilinçlerinin olumsallığını tekrar edip dururdu. Hayır, insan şeyleri kendisi istemeli, hepsinde kendisini görüp sevmeli ve bireysel değerleri iletirken aynı zamanda kendini de tanımlamalıdır.

Ama bunların hepsi asla bir bütün değildir ve olumlama her zaman için bir çeşit taviz vermektir. Bunun sebebi sonsuz kavramının philopsychianın kılık değiştirmiş hâli olmasıdır.

Eğer kişi bir şeyden memnun değilse, o zaman kendiyle de yetinmemelidir.[126] Hayatın ona sunduklarını huzurla kabul etmelidir. İkna yolunda dur durak yoktur. Hayat uzun ve meşakkatli bir yoldur.

İnsan; yalnızlığını hissedebilmeli, acısıyla yüzleşebilmeli ve bu acının tüm yükünü omuzlarında taşıyacak cesarete sahip olmalıdır.

Başkaları onunla yetindiklerini söyleseler bile, onların verdikleriyle yetinmemelidir. Onlar evet deseler de geleceği talep eden hayatların hayır diyebilenlerin olduğunu görmelidir.

---

tersi bir anlamı iddia ettiğini düşünüyoruz: Şeyler düşünen faile ilişkiler sunar, tersini değil.

124 Herkesin bildiği üzere, bir şey hakkındaki ilk izlenim, onunla kurulan ilişki alışılmış hâle geldiğinde en adil, en yeni ve en tamir edilemez şeklini alır. Çünkü ilk verilen hüküm, talep içermeyen bir tasdikten ibarettir.

125 Nihai iyilik.

126 "Hoşnutsuzluk" diye okuyabilirsiniz.

Değersiz şeylerle yetinseler de onlara şiddet uygulanmıştır. Kişi eğer bununla yetiniyor ve hayır demeye cesaret edemiyorsa, sahtekârdır.

Ve bu durum genellenebilecek bir durum değildir çünkü hayatın her noktasında böyledir. Kişinin arkadaşıyla konuştuğunu düşünelim. Arkadaşı onun söylediklerini kolaylıkla kabul edecektir. Fakat birisi, başka bir kişiyle bireysel bir değerle iletişime geçmiyorsa, diğerini kendisinden farklı gören kişi, sempati duyma isteğine teslim olmamalıdır. Her şeye rağmen diğerinde inkâr eden, acı çeken, olmak istemediği kişiyi, kendi içinde hissettiği kişiyi görmelidir. Ondaki bu kişiliğe saygı duyarak görünen değeri reddetmeli, uzaktaki şeyleri yakınlaştırmalı ve daha da uzaktakileri şimdide yaşatmalıdır.

Çünkü bu kişi, onun tüm dünyası olmalıdır. Yine de o kişinin sana verdiği zevkle yetinmemelisin. Aksine dünyadaki açlığı idrak ederek kendini tatmin etmelisin. Ve eğer yalnız birisiysen, kendi kendine çölü yeşillendirene ve karanlığı aydınlatana kadar, her hareketin ve her sözünle daima "hayır" diyen bir kişi olmalısın.

Eğer insanlar seni anlamak istemiyorlarsa, "Onlar kör, oysa ki ben onlara her şeyi verdim." dememelisin. Uzaktaki şeylerin yakınlığını, körlerin bile görebileceği şekilde yaklaştırmadıkça, o zaman bir şey vermiş sayılmazsın.

Kendindeki eksikliği hissetmelisin. İnsanların kendilerinde saygı duymadıkları şeyleri görmeli ve onlara saygı duymalısın. Bu şeyleri öyle sayıp sevmelisin ki insanlar bu durumdan etkilenerek kendi içlerinde sevdikleri kişiliklere bürünsünler. İşte o zaman körler dahi görmüş olacaklardır. Bu sebeple, benlik nedenine sahip olmak için vermeyi bilmeli ve verebilmeyi de içten gelerek yapmalısın.

Zor yolu dinlenmeden düzelterek hayattaki bireysel değerleri geliştirerek ve insanın kendi yaşamındaki olumsuzlukları her zaman daha pozitif hâle getirmesiyle, insan kendisini ve dünyasını inşa edebilir.

Bu durum kişinin hem şeylere hem de şeylerin kendi içindeki şeylere sahip olmayı istemesinden dolayıdır. *Çünkü dünya benim dünyamdan başka bir şey değildir ve eğer ona sahipsem kendime de sahibim* demektir.

"Aldatıcı bireysellik ihtiyacına karşı sert tepki gösterin. Kendi zalimliğinizi göz ardı etme dürüstlüğüne, yetersizliğinizin tüm acısını herhangi bir noktada yaşama cesaretine sahip olun. Bunlara sahip olun ki bir kişiyi, kendi içinde aklınızla olumlamayı başarabilesiniz. Ayrıca bireysel değerleri iletmek için önce siz ikna olun ki sonra da dünya ikna olabilsin."

Delphili kâhinin "Kendini bil."[127] [128] dediği zaman anlatmak istediği şey de tam olarak yukarıda geçen ifadelerdi.

---

127 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 53.

128 Herakleitos da buna "Kendimi aradım." demektedir. (Diels 101. Çevirmenlerin notu)
Bilmediğim bir şeyi arıyorum. Hem arıyor hem de bu şeyin ne olduğunu bulmaya çalışıyorum. Eğri bir çizgiyle kapatılmış bir yüzeyin ne olduğunu bilmeyen ve açıların da ne olduğunu bilmeyen biri. Açıların ne olduğunu öğrenince bu eğrinin ne olduğunu öğrenmeye çalışır. Diğer şekiller arasından sadece bunu araştırır. Açıları olan her şeyi bir kenara bırakır. Yani negatif verileri olan bir şeyi araştırır. Tıpkı ihtiyaçların mantıksızlıkla alakasız olmaması gibi, bilmediğimiz bir değer için akıl ararız.

ACI ÜZERİNE KONUŞMALAR

Bu yüzden olmaya çalışan fakat olamayan her şeyin kör ve dilsiz acısı, kişiliğini üstlenen bir kimse için sağduyulu ve anlamlı bir hareket olacaktır. Çünkü üstü örtülü zevkte, ölüm korkusu ve onu her zaman bastıran şeylerin acılarında, insan onun konuştuğunu duyacak ve bekleyerek izleyecektir. Bu, şeylerin istemeye cesaret edemedikleri bir iyilik olacaktır.

İnsan, ötekilerin acılarının açlık, susuzluk, hastalık ya da şanssızlık olmadığını anlayacaktır. Yiyeceğe, içeceğe, sağlığa sahip olmalarına rağmen (Fakat bu sahiplik onların gücüne sahip olmak demek değildir.) bunlar da onları hoşnut eden şeyler değillerdir.

İnsan gerek bolluk gerekse de yokluk zamanında aynı derecede boş ve her an derin bir acı çektiğini görecektir. O, kendi eksikliğinin ve şeylerin eksikliğinin kesiştiği noktada acı çekecek, kendi acısını dillendirerek şeylerin kendi acılarının seslerinin daha uzaktan geldiğini söyleyecektir.

Tıpkı yoğun olduğu dönemde kendi acısını tatmin etmeye çalışacağı gibi, onları baskılayan ve dikkatlerini dağıtan şeylerin örgüsünün yavaş yavaş çözüldüğünü görecek ve kendine buna göre bir yaşam alanı inşa edecektir. İstikrarsızlıktan korkmadan kendilerini sağlam bir zemin üzerinde bulacaklardır. Hapsoldukları ıstırap odasının duvarlarının bir vuruşta

parçalandığını görecek ve yeni bir günün şafağının doğmasıyla dışarıdaki karanlık artık orada olmayacak ve onları korkutmayacaktır. Küçücük ışıkların artık kardığını göreceklerdir. Vazgeçilmez dedikleri şeylerden, her türlü kaygıdan, hayatlarını bir girdap gibi içine çeken ve her zaman etrafında döndüğü sayısız küçük şeylerin ağırlığından, aşağılık duygusunun verdiği ıstıraptan kurtulmuş bir şekilde, dayanılmaz ve imkânsızlıklarla dolu bir şimdinin sevincini tadacaklardır.

Bundan sonra görecekler ki korkacak, arayacak, kaçacak hiçbir şey yok. Çünkü açlık, açlık değil; ekmek, ekmek değil. Artık açlıklarını başka bir şekilde yaşayacaklar ve onlara başka bir ekmek sunulacak.

Artık üşümeyecekler, yorulmayacaklar, burada acı çekmeyecekler, orada herhangi bir şeyi arzulamayacaklar. Ayrıca ihtiyaçtan yana yüzleri gülecek. Yaşamlarının artık sadece şimdiki zamanda var olduğunu hissedecekler. Çünkü artık daha geniş ve daha derin bir yaşamın boyutuna geçecekler.

Fırtınanın tam ortasında sağlam olmayan bir gemiye kıyasla büyük bir gemi, güvenli bir liman demektir.

Uzun uçacakları zaman, kargalar kanatlarını her kaldırdıklarında bedenlerini alçaltırlar ve bedenleri alçaldıkça kanatlar artık bedeni taşıyamaz hâle gelir. Fakat saldırı anında şahinin gövdesi sabittir, kanatlarını eşit şekilde çırpar ve saldırıdan sonra kendini güvenli bir şekilde yukarıya kaldırır.

Buradan çıkarılacak sonuç şudur ki ikna yolundaki bir kişi dengesini her noktada korur. Acıdan kıvranmaz ve asla korkmazsa, acıyı dürüstçe kişiliğinin bir parçası olarak kabullenirse, tüm belirsizlikler ve yorgunluklar yok olur.

İnsan bu durumu hayatının her noktasında yaşıyor. Bu acı her şeyde ortak olduğu için, şeyler onda birkaç ilişkinin karşılığı olarak değil, ilişkilerin genişliği ve derinliği olarak vuku buluyor.

Başkaları için karanlık olan yerde onun için ışık vardır. Çünkü onun ufkunun çemberi daha geniştir. Başkaları için sırların ve acizliğin olduğu yerde, onun gücü vardır ve her şeyi net bir şekilde görür. Çünkü *infinita potestas* yani "sınırsız güç" karşısında kendisini her zaman için yetersiz hissetmenin dürüstlüğüne sahiptir. Kendini şeylere her zamankinden daha yeterli kılar ve şeylerin sonsuz eksikliğine her zamankinden daha derinden yeter.

Tek bir çekirdekte olduğu gibi bu kişide de gitgide daha kapsamlı ve daha çok sayıda belirlenimler kendi kendilerini düzenlerler. Dolaysıyla onun olumlamasının olduğu her yerde, daha uzak şeylerin yakınlığı vardır.[129] Bu nedenle onun var olduğu yerde, davranışlarında, sözlerinde, insanın yakından görmesini engelleyen bir yaşam kendini gösterir. Kendini "çekirdekleştirir", kendini yakınlaştırır ve daha somut hâle getirir. Bu yüzden Mesih'in halesi vardır, taşlar ekmek olur, hastalar iyileşir, korkaklar şehit olur ve insanlar mucizeler karşısında ağlar. Her şey somutlaştırma adına yapılır.[130]

Bu nedenle onun her sözü hikmetlidir. Çünkü birinin diğerine derin bağlarla bağlı olması, uzakta olanın varlığını yaratır. Uzaktaki şeylere tıpkı yakındaymış gibi bir görünüş

129 Parmanides 90: İnsan uzak şeyleri, zihninde yakınlaştırarak güvenli bir şekilde seyreder: (Mullach 90; Diels 4:1.- Çevirmenlerin Notu)

130 Burada Luka 7:22'ye atıfta bulunuluyor.

verilebilir. Öyle ki sadece uzakta yaşayan bile onlarda bilmediği bir duygu bulur[131] ve herkesin kalbinde bir şeyler uyandırabilir.

Güzel konuşamaz bir kişi
Başkalarının kelimelerinin gücüyle
Eğer kendi ruhu,
Dürüstlüğe eğilimli değilse.[132]

Adil olan insan her şeyde iyidir. Hiçbir şeyde adaletsiz davranmayan insan, her şeyi yapabilir.[133]

131 Böylece Mesih, öğrencilerine ve insanlara benzetmelerle yoğun ve karmaşık bir şekilde konuşur. (Bkz. Matta 12, İnanıyorum) (Matta 13.- Çevirmenlerin notu)

132 Almanca olan şiir Michelstaedter'in kendi eseridir. (Çev. Notu: Şiirin Almancası için bkz. Carlo Michelstaedter, Persuation and Rhetoric, syf. 56)

133 Bir şeyde iyi olmak, onu nasıl yapacağını bilmek demektir.

ACI MUTLULUKTUR

İnsanın bildiği, ebedi yaşamın tadı tuzu olan şey şimdiki anın verdiği her türlü hazdır. Acısının gücü keskin olduğu için olgunluğu her noktada daha da lezzetlidir.

İnsan çölde bir başına, sersemletici bir genişlik ve derin bir hayat yaşıyor. Her zaman gelecek için kaygı duyan philopsychia, zamanı hızlandırarak boş olan şimdiyi bir sonraki ile değiştirir. Bireyin istikrarlı oluşu, şimdiki zamandaki sonsuzluğu meşgul eder ve zamanı hükmü altına alır.

Onun her bir anı, başkalarının hayatından giden bir asır gibidir. Ta ki kendini bir ateş hâline getirip son şimdide var olana kadar.[134] İşte o zaman kişi ikna edilecek ve bunun huzur ve mutluluğunu yaşayacaktır.

Faal olmak barışı getirir.[135] [136]

---

134 Campailla, Michelstaedter'in Jésus-Christ selon Saint Jean kopyasındaki altı çizili bir metne özellikle vurgu yapıyor (Paris, 1900, s. 35): "Il était lui, le flambeau allumé et brillant, et vous avez voulu, pour un peu de temps vous réjouir a sa lumiére. (Oydu, o meşaleyi yaktı ve siz kısa bir süre onun ışığında sevilmek istediniz.)" İkna 200.

135 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 57.

136 Dialogo Della selamının (1910) ilk taslağında Michelstaedter, Yunanca metnin son kelimesini "barış" değil de "durağanlık, atalet" olarak tercüme eder. Argia, Michelstaedter'in, İkna ve Retorik'i yazdığı ve intiharı sırasında âşık olduğu kadının adıydı.

İKİNCİ BÖLÜM

RETORİK ÜZERİNE

I
RETORİK

"İkna"nın tam tersi olan retorik, insanların gerçekte olan durumlarını kendilerinden ve birbirlerinden gizledikleri tüm yöntemleri kapsamaktadır.

Michelstaedter, retoriği "Bireyselliğin yetersiz şekilde ifade edilmesi." olarak tanımlar. Çünkü insanlar, "kendilerini sadece sahte iletişim kurmaya yarayan kelimelere kaptırıyorlardır."

Platon'dan tutun da Aristoteles, Cicero ve Quintilian'a kadar uzanan gelenekte, retorik ve felsefe arasındaki örtülü karşıtlık gibi, alışılagelmiş olan retoriğin amacının, iknanın bilinen açıklamasında bulunurken de benzer bir zıtlık hâlinde olduğu belirtilir.

Michelstaedter'e göre felsefe denilen şey -gerçek bilgelik ya da buna duyulan bir sevgi bile olmayan şey- bir retorik örneğidir.

Michelstaedter'in mutlak olana tuhaf ve özgün bir tanım geliştirdiği yer de bu bölümdür. Bu ilk olarak birinci kısım üçüncü bölümde ileri sürülen bir temadır: İnsanların felsefe ve ölüm korkusu nedeniyle yanılsamalar olmadan yaşayamamaları durumu.

Bu durumları aşan kişi, Hegel'in de deyimiyle, mutlak bilgiye sahiptir. Fakat bu bilgi Michelstaedter için Hegel'in hayal ettiği türden entelektüel bir bilgi değildir.

Bu bölümde Michelstaedter, ölümsüz ruha olan inancın, insanları mutlak olanı elde etmekten alıkoyduğunu ileri

sürmektedir. İnsanlar, kılık değiştirmiş philopsychia biçiminden, sorunu başka bir hayata erteleyebilirler.

Bu bölümde, Nietzsche'de olduğu gibi, bir köle dini olarak Hristiyanlık kavramı üzerinde durulmuştur.

Michelstaedter'in ahlaki ve etik ayrımlar olarak ele aldığı Kartezyen ayrımları[137] *küçümsemesi, daha önceki yorumlarında bile net bir şekilde görülmektedir. Bunu, Descartes'ın Cogito ergo sum*[138] *argümanına ilişkin değerlendirmelerinde de sıklıkla görebilmekteyiz.*

Michelstaedter öncelikle Descartes'in argümanını açıklar: "Cogito, bilmek istediğim anlamına gelir. Yani bilgiden yoksunum, bilmiyorum demektir." diye ifade eder.

"Düşünüyorum öyleyse varım." hissiyatı, kendi varoluşunun hiçbir duygusunu, başkaları tarafından onaylanmaya teslim etmeyen kişi için geçerlidir.

Bu Parmenides'in "Var olmak ya da hiç olmamak." argümanına yapılan bir göndermeyle tasdik edilir. Çünkü eksiklik ya da olumsuzlama içeren herhangi bir önerme, bahsedilen şeyin varlığını "tam bir varoluş" olarak onaylamadaki başarısızlıkla eşdeğerdir.

Descartes'ın, her insanın düşündüğü anda geçerli olan argümanının olağan aralığı, retorik alanına, yani kişinin var olduğuna kendini ikna etmeye çalışmasına indirgenir.

Descartes tarafından değer verilen düşünümsel bilgi, retorik iknadır. Bu, iddia edildiği gibi gerçek bir ikna değildir.

---

137 Çev. Notu: Kartezyen Ayrım: Zihin-beden düalizmi. Zihinsel işlevlerin fiziksel olmadığı ya da zihin ve bedenin ayrılabilir olduğu görüşüdür. Dünyayı algılayan "ben" ve "benim dışımdakiler" (özne/nesne) ayrımına dayanan bir paradigma.

138 Çev. Notu: Cogito ergo sum: Düşünüyorum, öyleyse varım.

Son olarak Michelstaedter "tarihsel örneğinde" Sokrates'i, ikna olma kriterlerini karşılayan bir kişinin vaka çalışması olarak sunar.

Hava balonu aracı, Aristophanes'in Bulutlar adlı eserinde, Sokrates'in sunumuna yaptığı bir göndermedir. Bu gönderme, daha sonra Platon'un Devlet'indeki fikirler tarafından sunulan bir perspektife yapılan bir göndermeyle ve Platon'un öğrencilerini İsa'nınkilerle ilişkilendiren bir dizi göndermeyle birlikte yürütülür.

Michelstaedter'in, Platon'un takipçilerinin tepkilerine ve Platon'un onlarla diyaloğuna ilişkin açıklaması, hiçbir şeye dayandırılmadan yapılan, tamamen yeni bir şeydir. Michelstaedter'in de bir notunda kabul ettiği gibi, bununla ilgili eski hiçbir kaynak yoktur.

Aristoteles, yazarın da ima ettiği gibi, Platon tarafından hemen hemen iyi korunmuş olan Sokrates'in metafiziksel fikirlerini, kendine mal ediyor gibi görünüyor. Bu durum, argüman için önemli bir geçiştir: Aristoteles, Sokrates'in yaşadığı ve Platon'un tanık olduğu fikirleri entelektüelleştirir, onları bilgi edinme girişimine, bir çeşit bilgi fabrikasına dönüştürür.

Aristoteles burada Hegel'e ve onun fikirlerine daha yakın olan Croce'a daha yakın duruyor. Ayrıca, Michelstaedter'in, Aristoteles'in Retorik'inde bu konuya ilişkin yanlış bir görüşü, bir dizi olaylar şeklinde bilinebilecek bir şey olarak gördüğünü de düşünmekteyiz.

Çünkü insanlar, kendi görkemlerini, Tanrı'nın görkeminden daha çok seviyorlar.

Aziz John[139] [140]

---

139 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 63.

140 John 12:43.

Fakat insanlar bu yolda yorulur, yalnızlık içinde kendilerinden geçerler:[141] Acının sesi çok kuvvetlidir.

Artık tüm benlikleriyle buna nasıl dayanacaklarını bilmiyorlar. Geçmişe bakarlar, etraflarına bakarlar ve sonunda gözlerini bağlayacak bir şey isterler. Birileri için, bir şeyler için var olmak isterler. Çünkü bu insanlar bir şeylere sahip olma arzusu karşısında kendilerini yetersiz hissederler. Ne işle uğraşırlarsa uğraşsınlar birisi veya bir şey için yeterli bir donanıma sahip olmak isterler. Böylece gelecekteki ilişkiyi tekrarlayabilir ve bu yolla da ilişkiler arasındaki bağlantılardan emin olurlar.

Bu insanların güçlerinin bir sonu vardır. İstedikleri şeyler de sonludur. Şimdiki anda ne tekrarlanırsa tekrarlansın, arzuları ikna edilebilirdir.

Herhangi sınırlı ve sonu olan bir ilişkiyle karşılaştıklarında, bunu basit bir ilişki gibi yaşamazlar. Aksine ikna gücü olan insanlarmış gibi davranırlar. Onları ölüm korkusuyla yeksan eden temel ilişkinin altında, sahip olduklarını iddia ettikleri iknayla bir bağlantı varmış gibi davranırlar. Bu ilişkinin değeri, belirli ilişkilerin sürekli tekrar etmesinde tükenmeyen, ancak altında yatan sabit, değişmez bir değer ile nitelenir.

Bu insanların, inandıkları felsefe nedeniyle onları arama eyleminde şeylere değer atfetmeleri gerekir. Aynı zamanda hayatlarını devam ettirmeleri için bu şeylere bağlı olmadıklarını,

---

141 Sentirsi mancare tümcesi normalde "baygın hissetmek" olarak çevrilir; fakat Michelstaedter bu tümceyi daha farklı manada kullanmıştır. Biz de az sonra diyeceğimiz yorumu Michelstaedter'in çalışmasının başından sonuna deyimlerle oynaması yüzünden, gerçek anlamına gelmesine rağmen seçtik ki bu yorum: "kendini eksik hissetmek"tir.

iknada ve belli başlı ihtiyaçları dışında özgür olduklarını söylemeleri gerekir.

Bu nedenle, bu şeylerin değerinin, onların sonlu ihtiyaçlarına göre şekillendiğini itiraf etmiyorlarsa bile, derinlerde mutlak olarak kabul ettikleri salt bir değer vardır.

Onlar hâlâ şeylerin arasındaki şeylerdir. Şunun bunun kölesi, öncesi, sonrası, belkisi, keşkesi, ihtiyaçlarının etkisindeki, gelecekten korkmuş, her iradenin düşmanı, herhangi birinin talebine karşı haksızlardır.

Hâlâ her dönemeçte, yetersiz kişiliklerini tasdik etmeye çalışıyorlar. Fakat bunların hepsi bir kılık kıyafetten ibaret, tüm bunlar onların kişiliği değildir. Derinlerde salt olan saf kişilikleri hâlâ durur. Kendilerini mutlak değerde net olarak onaylarlar ve mutlak bir değere sahiptirler. Tüm bunlar sonlu bir bilgiden ibarettir. İnsan durur ve "Tüm bunları biliyorum." der.[142]

Bu insan, başka düşünen bir beynin yaptığı gibi, şimdiki anda, az veya çok, kendini olumlayacak şeyleri yaşamaz. Çünkü o, bunların kendi içlerinde ne olduğunu da bilir. Yer, içer, uyur, şişmanlar, yürür, düşer, ayağa kalkar, yaşlanır... Fakat onun kişiliği yemeyi, içmeyi, uyumayı, kilo almayı veya az çok iyi yürümeyi bilemez. Yaşlanan, kişi değildir. Ve o insan, tüm bunları da bilmektedir.

---

142 Michelstaedter'in ifadesi, affermarsinin benzer kullanımlarına bağlıdır. "kendini onaylamak"; ferması ile "kendini durdurmak veya düzeltmek" manasına gelen ferması aynıdır. Böylece l'uomo s'afferma yani "İnsan kendini olumlar." ve l'uomo si ferma yani "İnsan kendini durdurur." kelimeleri Michelstaedter'in yüzeysel seçiciliğinin değişimi altında yatan sabit, değişmez ve belirlenmiş (fermo) değer tanımı içinde kendine yer edinir.

Ve bu insanın tüm bunları bilmesi zamanın, uzayın, sürekli zorunluluğun dışındadır. Bu insan özgürdür ve nettir. O, kendisine verilmiş olanla yaşamayı bilir. Kendisi hakkında bir nedeni yoktur ama mutlak bilgilerinde bir neden ve akıl vardır. Yaşamın sonu nasıl olacak düşünceleri her noktada onu ölüm korkusuna iletiyorsa, o hâlde Mutlak'ında da bir son vardır. Eğer şeyler ona hükmediyorsa, o hiçbir şeye sahip değilse ve ayrıca bu hiçliği diğer her şeye karşı adaletsizlikle değerli olarak savunuyorsa o hâlde Mutlak'ta Özgürlük, Mülkiyet ve Adalet vardır.

Böylece bu kişi nereye giderse gitsin kendi Mutlak'ını da yanında taşır. O artık bir değil iki kişidir: bir bedenle beraber bir madde, olgu, ruh veya fikir. Mutlak'ın nasıl bir şey olduğunu bilemiyorum. Her şey bir yana beden; maddenin, zamanın, uzayın, gereksinimlerin dünyasında bir köle gibi yaşarken ruh mutlakta özgürce yaşamını sürer.

Fakat kafama düşen taşa bir isim vermek istersek acım bedendir, taşlara duyduğum korku bir bedendir, gücüm bedendir, tıpkı benim gücümü aşan güçler gibi, şans bedendir ve Tanrı'nın ilk doğan oğlu da bir bedendir. Fakat tüm bunlar karşısında Tanrı bir ruh mudur? O zaman baba da bir ruhtur. Ruh, güçlerin akışıdır. Ruh, benim gücümdür, korkumdur, acımdır, başımdır, taşımdır. Beden ve ruhun arasındaki farkı ve ikisinin aynı ayrı ne anlama geldiğini bilseydim o zaman cesurca bir taraf tutabilirdim.[143] Ancak ne yazık ki bilmiyorum.

143 Michelstaedter burada "ruh" veya "cesaret" anlamına gelen anima kelimesinin ortak kökünden faydalanmıştır. Animosamente ise "cesurca" anlamına gelir. "Cesurca" yani "büyük bir ruhla."

Ekmek ruh da olsa beden de olsa acıkınca yerim ve midem beden de olsa ruh da olsa acıkınca doyar. Yemek iyi mi kötü mü, tadı ruh mu beden mi bilmiyorum. Maddesini veya şeklini bilmiyorum.

Kişiliğin bir değeri vardır. Kişilikle konuşmaktan zevk alıyorum, onu seviyorum ama bu kişilik, değer, zevk, aşk beden mi yoksa ruh mu bilmiyorum.

Bildiğim tek bir şey varsa eğer ki mutlak olan, ruhun içinde barınıyorsa, o zaman şiddetle bastırılır. Çünkü ya aşağıdan başlarız ve maddeyi aşağıya doğru taşıyarak ruhu, bilincin en son girintilerinden dışarıya atarız. Ya da tepeden başlarız ve sonra ruhun kendisine sığınan pek çok şeye çokça bel bağlayarak sonunda mutlak olandan tamamen uzaklaşırız.

Muhtemelen sen şimdi bedeni bile bilmiyorsam, mutlak olanı nasıl bileceğimi soruyorsundur. Mutlak olanı hiçbir şekilde bilmiyordum. Fakat bunu uykusuzluk çeken adamın uykuyu bildiği gibi ya da karanlıkta kalan adamın ışığı bildiği gibi biliyorum.

Bildiğim şey ister maddi ister manevi olsun, bilincimde eksiklik olduğudur. Ayrıca mutlak olana kadar Mutlak'a sahip olmadığım, adil olana kadar adalete sahip olmadığım. Kendim, özgür ve sonlu olduğumu kabul etmeden, gelecekte kendisini bir amaç olarak sunacak her şeyden yoksun olmadan özgürlüğe, mülke, akla ve sona sahip değilim.

Fakat burada şu anda, şimdiki zamanda makul bir amacım var. Bekleyemem, arayamam, hiçbir şeyden korkum yok ve ikna olmuş bir durumdayım.

Fakat insanların artık ikna edilmeye ihtiyaçları yoktur. Çünkü doğdukları andan itibaren yaptıkları ve söyledikleri her

şeyde, sütannelerinin kollarından, ilk adımlarını atana kadar, ilk düşmelerinde, endişeleri, acıları, korkuları bir hüzne dönüştüğünde, tüm yanılsamalar ve hayal kırıklıklarında, hâlden hâle geçişlerinde, yeni bir duruma uyum sağlamaya çalıştıklarında ve hatta ölüm döşeklerinde, tüm bu süreçlerin hepsinde kendilerine eşlik eden ölümsüz bir ruhun ayrıcalığına sahiptirler.

Ya da bazıları için eski moda bir kelime olan ruh değilse, o zaman "ruh", "sebep" ya da basitçe "düşünce" -insanın yerine her zaman hatta aciz kaldığı anlarda bile hareket eden- anlamına gelir. İnsan "bilendir" ve bu yüzden de her zaman iki kişidir: yaşamı ve bilgisi.

Fakat bu bilme hâli, kendini her noktada olumlayan yaşamın yanında kendini nasıl doğrular?

İnsan "Bu, budur." dediği zaman, doğrudan kendi kişiliğini ve gerçekliğini onaylar. (Dolaysız yöntem.)[144]

İnsan, "Bunun olduğunu biliyorum." dediğinde, kendi gerçekliği karşısında kendini olumlar. (Birleştirici yöntem.)

İlk durumda insan bir şey ister. Yöntemi, iradesinin kişiliğini onaylar. Gerçek bir şeyi kendisi dışına koyduğu noktada, şeylerin sahip olduğu lezzeti, bilinci, bilişi -hangisi olursa olsun- ifade eder. Yanılsaması içinde, "kendisi için" olanın basitçe "o" olduğunu söyler. Hoşuna gidene iyi, gitmeyene kötü der.

İnsan bir şey için "Bunun olduğunu biliyorum." dediğinde aslında o, "Kendisini istemektedir." Yani bu durumda da yine bir gerçeklik unsuru karşısında kendi kişiliğini olumlar.

144 I. Uygulamaya Bakınız. (Ekler bu baskıya dâhil edilmemiştir.-Çevirmenlerin notu)

Kişiliğini herhangi bir olumlamada, kendisi dışına gerçek olarak yerleştirir.

Şayet bu insanın kişiliği gerçek olsaydı, bir mantığa sahip olsaydı, o zaman olumladığı şey, var olduğu şekildeki gerçekliğini korur ve mutlak olurdu (Doğrusu varlık, gerçekten de varlığa bağlıdır;[145] Parmenides)[146] ve kendi içinde kendisini doğrulardı.

Fakat insanın, bilmesinin verdiği olumlamayla, onu (olumladığı şeyi) yeniden doğrulaması gerekir. Onu sanki kendi içinde gerçek değilmiş gibi sunar ve kendi kişiliğini, onunla ilişkisinde yetersiz olarak ortaya koyar.

İnsan, yetersiz kişiliğinin yeniden onaylanmasıyla, kendisi için bir şey ifade etmeyen bu şeye değer atfettiğini varsayıyor. Ancak şeyleri yaşadığı gibi yansıtan, gerçek şekilleriyle yaşayan olumlama, onlara kişiliklerine göre değer atfederken -bunları aynı zamanda ne kadar isterse o kadar tanıyabilir- bu kişiliğin yeniden olumlanmasıyla gerçekliğe aslında hiçbir katkıda bulunmaz.

İlki, yaşadığı şeyin göreceliği için yeterlidir. Bu göreceliliği mutlak kılmak isteyen ikincisi, yaşamın ve gücünün dışında tamamen yetersizdir. İlki, bir şeyin kendi kişiliği için iyi mi yoksa kötü mü olduğunu bilir. İkincisi ise artık bilmek istediğinin dışında hiçbir şeyi bilmez. Sadece sonlu bir kişiliğe sahip olmak ister.

İnsan kendisi söz konusu olduğunda bir şeyi bilir yahut bilmez. Fakat söz konusu başkalarıysa, bildiğini iddia eder.

145 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 67.

146 Parmenides; Mullach 76; Diels 8:25.

İnsanın bilgisi hayatın akışındadır. Fakat yaşamak uğruna "Biliyorum." dediğinde, "Başkalarına yaşadığını söylemiş olur." Bunu böyle yapar çünkü başkalarından yaşama onayı almak ve kendisine verilmeyen bir şeye sahip olmak ister.

Bu insan, sahip olmadığı mutlak kişiliğin olumlanmasıyla kendisi için "bir kişilik oluşturmak" ister. Bu da aslında bireyselliğin yetersiz olumlanması demektir ki ona da *retorik* denir.[147]

İnsanlar her zaman konuşurlar ve tüm bu konuşmalarına akıl yürütme derler. Fakat "Kişi ne söylerse söylesin aslında hiçbir şey söylememekte sadece kendini haklı çıkarmaya çalışmaktadır." Kim ne söylerse söylesin, önemli değil. Tek yaptığı şey konuştuğu için bir ses üretmesi ve aslında kendini pohpohlamasıdır.

Bir çocuğun karanlıkta kalınca sonsuz olarak duyduğu korkuyla yetersiz olduğunu hissettiği kendi kişiliğine işaret yapmak için haykırması gibi, insanlar da ruhları yalnız kalınca kendilerini yetersiz hisseder ve bu yüzden de yetersiz bir şekilde kendilerini olumlamaya çalışırlar. Sahip olmadıkları ama sanki kendilerindeymiş gibi davrandıkları kişiliklerinin işareti olan "bilgi"yi taklit ederler.

İnsanlar, artık onlara "sensin" diyen şeylerin sesini duymuyorlar ve karanlığın ortasında dayanma cesaretleri de yok. Fakat her biri arkadaşının elini arayarak "Ben varım, sen

147 Hayat her bilinçte irrasyonel bir değerdir. (Doğası gereği irrasyoneldir; Herakleitos) (Mullach 76; Diels tarafından onaylanmamıştır ancak Diels A, 16 148:35 ile karşılaştırın.-Çevirmenlerin notu) Hayat, örtülü bir mantık hatasıdır ancak onda retoriğin iki katı kadar irrasyonel yanılsama faktörü vardır. Böylece Mesih Görmediğiniz ölçüde kör olursunuz; ancak sen eğer "Biz gördük." dersen, günahınız aynı şekil devam eder (Yuhanna 9:41.-Çevirmenlerin notu)

varsın, biz varız." derler. Böylece diğeri aynaya bakıp ötekine "sen, ben, biz" diyebilir ve birlikte tekrar ederler. "Biz varız, çünkü biliyoruz. Birbirimize bilgiden bahsedebiliyoruz, hür ve mutlak bir bilince sahibiz." Sonuçta böyle konuşarak yaptıkları tek şey birbirlerini aptal yerine koymaktır.[148]

Hiçbir şeyleri olmayanlar ve hiçbir şey veremeyenler, kendilerini sahte iletişim kurmaya yarayan kelimelere kaptırırlar. Çünkü hiçbiri kendi dünyasını, ötekilerinin dünyası yapamaz. Bunlar, mutlak dünyayı kapsayan sözcükleri taklit ederler ve bu sözcüklerle de can sıkıntılarını büyütürler. Kendilerine acı için bir lapa yaparlar. Kelimeleri kullanarak bilmedikleri şeyler ile acıyı dindirmek ve hissizleştirmek için neye ihtiyaçları olduklarını gösterirler.

Her kelime bir gizem içerir ve onlar da kendilerini kelimelere emanet ederler. Böylece onlarla birlikte yeni ve gizli bir anlaşma yapar ve buna da "karanlığın süsü"[149] adını verirler. "Tanrım bana yardım et." Çünkü benim kendime yardım edecek cesaretim yok derler.

Bu kişilerin "bilgiye" ihtiyaçları vardır ve bu da oluşur. "Bilgi" başlı başına hayat gayesi hâline gelir. Bilginin parçaları vardır. Bilgiye giden yol, onu arayanlar vardır. Onu hem verenler vardır hem de alanlar. Bilgi satılır. Şu kadarcık bilgi, bu kadar zamanda ve bu kadar çabayla oluşur. Böylece retorik hayatla beraber gelişir. İnsanlar kendilerini bilişsel bir tutum içine sokarlar ve sonuç olarak da bilgiyi üretirler.

148 Aynı yetersiz olumlama için, insanlar bir olup başkalarının adına konuşmaktan ya da başkalarının hayatına karışmaktan zevk alırlar.

149 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 69.

Şunu da söylemek gerekir ki bilgiye ihtiyaç duyulduğu için bir talebin de olması gerekir. Aksi hâlde alimler kim için bilgin olurlardı? Mesela hasta olmasa, hemşirelerin hâli ne olurdu? Ve o hâlde doktor ne garip bir mahluk olurdu. Fakat neyse ki hasta var.

Gençler yaşadıkları gençlik ateşinden kurtulup da bir üst seviyeye çıkmak istediklerinde, kalplerine kendilerine bile garip ve anlaşılmaz gelen bir hayat çağrısı gelir. Bu aslında olgun insan olmayı talep ettikleri "bilgiye olan susuzluktan" başka bir şey değildir. Ve bu alevi ancak bilginin suyu söndürür.

Kesin amaç, varlık sebebi, hürriyet, adalet, mülkiyet, her şey onlara çeşitli şeylere uygulandıktan ve sonra bu uygulamalardan sonuç alındıktan sonra sunulmuştur. Eğer ki her şeyde bir hayat bulmayı arzu ederlerse, her birinin "merakına" verilecek olan yanıt "basmakalıp isimlerden"[150] ibaret olacaktır. (Parmenides)[151] İşte o zaman retorik, akıntıya kapılmadan ayakta duramadığınız kabarmış bir ırmağın akıntısında kaybolur gider.

"Şeytana kaşıkla bir şey verirseniz, o sizden kepçeyle alır." diye bir söz söylenegelmiştir. Gerçekten de bir söze alışmak, bir zaafa sahip olmak gibidir.

Zeki bir filozof "İsimlendirmeye gereksinim duyan bir merak, felsefi erdemin ilk işaretidir." demiştir. Hakikaten de bu filozof bu cümlesiyle, felsefeyi kendi bildiğinden daha iyi tanımlamıştır.

Aslında "bilgi sevgisi" için şeylere sahip olmanın ilk vazgeçiş işareti, kişinin belirgin bir şekilde elle tutulamayan,

150 A.g.e

151 Parmenides; Mullach 76; Diels 8:25.

belirsizliği gizleyen basmakalıp işaretlerle yetinmesinden geçer. Bu işaret ve sözleşme aracılığıyla, her seferinde çeşitli hayranlık uyandıran bir dizi felsefi merakın, diğer parçalara bağlanan ve onlara tabi olan küçük bir bilgi kırıntısına sahip olduğunu varsayarsak, bir isimler sistemi oluşturulur ve böylece de mutlak bilginin dokunulmaz mülkiyeti oluşur.

Bu iyi tasarlanmış beyinde kişi, özgür ve mutlak bir efendidir. En genel ve en soyut olandan, en özel ve en yakın olana kadar detaylandırabilir. Biraz zorlansa da ikinciden birinciye geri dönebilir. Ayrıca istek üzerine bir şeye isim verebilir ve bu isme, benzerlik ve tanımlar yoluyla gidip gelebilir. Bu tıpkı uçsuz bucaksız bir ışık hüzmesine gitmek gibidir.

İsimler sistemi, kişisel bir acı odasını -ki bu odada binlerce kez ve sonsuza dek olacak şekilde aynı şeylerin ışığının sonsuz şekilde yansıdığı- aynalarla kaplar.

Açlık tatmin edilmezse, zaman her iyiyi şimdiden uzaklaştırırsa, acı devam ederse, sessiz durulur, bir şeyler anlaşılmazsa, dışarıda karanlık etkisini daha da artırırsa, o zaman tüm bunların ne önemi var ki?

Düşünüyoruz. Onun biçimlerini, şeylere uyguladığımız zaman düşünce özgürlüğü içindeyizdir: "Cogitamus ergo sumus" yani "Düşünüyoruz, öyleyse varız." Geriye kalan her şey bireysel yaşamın önemsiz parçacıklarıdır. Düşüncede eksiklik veya karanlık yoktur. Bilgi sisteminde, ruhun mutlak özgürlüğü vardır.

Ah, yoğun bir kalabalıkla çevrelenmiş kibir!

Fakat cogito aslında "Biliyorum." anlamına gelmez. Cogito, bilmek istediğim manasına gelir. Yani bilgiden yoksunum, bilmiyorum.

İnsanlar için bir şeyi istemek, ona sahip olmaktır. Bilmek istemek demek bilmektir, bilginin yolunda olmaktır. Bilgi için sınırlı varlıklara ve davranışlara sahip olmaktır.

Zaten bilselerdi, daha fazla çaba sarf etmezlerdi. Artık kendilerini onaylama ihtiyacı duymazlardı. Bilgiye ulaşmanın bir yolu olmasaydı, çaba sarf etmezlerdi çünkü bunun bir yolu olmadığını bileceklerdi. Biliyoruz yahut da bilmiyoruz: "Ya mutlak olmak ya da olmamak gerekir."[152] (Parmenides)[153]

Fakat insanların ihtiyaçları bitmiyor ve hatta artmaya devam ediyor. Beyaz değil, siyah da değil fakat gri. İnsanlar varlar ve yoklar. Biliyorlar ve her şeyden bihaberler. Tüm düşünceler bu şekilde kafalarına üşüşüyor.

İnsanlar şöyle düşünürler: Bize verilenlerin tek başlarına bir manası yoktur. Bizim onları kavramamız, sonsuz biçimlerini düşünmemiz, bunlar üzerine tefekküre dalmamız ve tüm bunları yaparak da bilgiye doğru yol almamız gerekmektedir. Değer, gerçekliğe giden yol, kavramları nitelendiren mekanizma, felsefi bir etkinliktir.

Ama eğer düşünme, yalnızca bu etkinlikle bilgi hâline gelmesi gereken kavramları alt üst etmek demekse, ben her zaman şimdiki zamanda anlamsızımdır. Ulaşmayı hedeflediğim geleceğin kaygısı da beni tüm varlığımdan yoksun bırakır. Cogito=nonentia cogito, ergo non sum, "Düşünüyorum=Var olmayan şeyleri karıştırıyorum=Bu yüzden de var olamıyorum."

Buna hayatın retoriği denir ve hayatın yanında akıl dedikleri, eğer böyle bir şey varsa tabii, hayat retoriğinin de yaşamaya devam etmemesine sebep olur. Biz insanları sefaletten,

152 A.g.e. syf 71.

153 Parmenides; Mullach 67; cf. Diels 8:11.

bu ölümlü dünyadaki insan olma görevinden kurtaran en asil, en üstün yaşam erdemli bir yaşamdır. Çünkü bu tarz bir yaşam ile tanrısallığa katılırız.

Kendinizi sisteme, kavramlara, yöntemlere uyarlarsanız, sınıflandırma yöntemine, tanımlara veya da daha gelişmiş olan bir üst yönteme girer[154] ve çalışırsınız.

Size verilen tüm bu çalışmalar sayesinde, başkalarının geçtiği yolları istesenız de istemeseniz de bileceksiniz ya da başkaları da sizin çabanızla bu yolları öğrenecek.

İçinde olduğuna inandığın yol en bilge adamın yolu olmasına rağmen, sen yine de bir şey yapmıyorsun, söylemiyorsun ve bilmiyorsun. Ve eğer sen bu bilge adama güvenir ve sana ağır gelen şeyleri ona yüklersen, o zaman hep faydasız bir insan olarak kalırsın.

Kendiniz için değişmez değerler olarak kabul ettiğiniz bilge adamın sözleri, aslında sizin seçiminiz ve tüm bu sözlerden

---

154 Latinceden türetilen ve bilinen bir ifade olan "Superazione" aşmak, daha fazla değer elde etmek, diğerlerinden daha fazla öne çıkmak ve bir şeye ya da birine karşı zafer kazanmak kavramlarını kapsamaktadır. Michelstaedter, hiç kuşkusuz akademik tercih sistemini de aklından çıkarmamaktadır.

*Orijinal el yazmasında Michelstaedter, iki Yunanca ifadeyi oluşturan kelimelerin baş harflerini kalın harflerle ve şu notu düşerek yazmıştır: "Misyoner" Bunlar Tanrı'nın oğlu Mesih'in kurtarıcısı. Misyonerler. Campailla buna karşılık şu yorumu yapmıştır: İlk Hristiyanlar için misyonerlik, Mesih'in kurtuluşsal (soteriolojik) sembolüydü. Metinde, daha fazla misyonerlik yapsalardı gerçekten kurtulmuş olurlardı denilmektedir. Bunun anlamı şudur: Michelstedter hiç kimsenin bir başkasından hatta Mesih'ten bile kurtuluş beklememesi gerektiğini söylemektedir. Kurtuluşu kişi kendisi elde etmelidir. Misyonerlik. Bu karmaşık sembolizm üzerine yazar, İkna felsefesinin konularını lirik olarak yeniden yaşayan "Denizin Oğulları" başlıklı şiirinde otobiyografik bir mahluk olan "Denizin Balık oğlu Itti'yi" icat etmiştir. İkna 201-2.

sadece kavrayabildiklerinizi kavrarsınız. Ne yapılmış ne hazırlanmış ne sonu olan ne de hayatınızı elde edeceğiniz bir yol yoktur. Dahası kendi hayatınıza hükmedeceğiniz bir çalışma ve söz de yoktur. Çünkü hayat, her şeyi kendi başınıza yaratmakla ve kendinizi hiçbir yola uyarlamamakla elde edilir.

Bir dil yoktur, onu siz yaratmalısınız. Yaşam tarzınızı siz kendiniz yaratmalısınız. Aslında her şeyi siz yaratmalısınız. İlk Hristiyanlar misyonerlik yaptılar ve kurtulduklarına inandılar. Sadece daha fazla misyonerlik[155] yapsaydılar, gerçekten de kurtulmuş olacaklardı çünkü Mesih'in[156] de kendini böyle kurtardığını fark edeceklerdi. Mesih, ölümlü hayatında Tanrı'yı ve bireyi yaratabilmişti. O'nun yolunu takip etmeselerdi, kimsenin onun tarafından kurtarılmadığını görürlerdi. Fakat O'na tabi olmak, gerçek anlamda bir hakikate sahip olmak ümidiyle, ikna yolunun sözleri ve üslubu arasında taklit etmek, sahip olduğun değeri gerçek manada göstermek demek değildir.

Si duo idem faciunt non est idem, "Eğer iki kişi aynı şeyi yapıyorsa, bu aynı şey değildir."[157] Kişinin bir şey yaptığı sıradaki duygusu, onun yaptığına dair yakını gördüğü şey değil, ne gibi düşüncelerle yaptığıdır. Bunu ancak eşit bir zihinle[158]

155 Çev. Notu: Misyoner, orijinal metinde balık kavramıyla sembolize edilmiştir. Fakat ben burada, metin zaten yeterince karışık olduğu için daha fazla kavram karmaşası yaratmamak adına sembol olarak değil gerçek manasında kullandım.

156 İsa Mesih, Tanrı'nın kurtarıcı oğlu/İsa Mesih, Tanrı'nın kendini kurtaran oğlu.

157 Aphorismen zur Lebensweis heit'in (Schopenhauer 209) Bölüm 5'in 37. maddesiyle karşılaştırın.

158 Michelstaedter, fikrini bir kez daha bir kelime oyunu üzerine inşa etmiştir. "Con ugual mente" (lafzen, eşit akılla) ifadesinde son iki kelime

yeniden yaşanabilecek ve en küçük işarette tanınabilecek bir şekilde yapmıştır.

Fakat uzağı göremeyen birisi için bu işaret, yalnızca onu aşan belirsizlikleri gizleyen bir işarettir. İnsan, bir canlı hakkında, tıpkı karıncanın insan vücudundaki kıvrımları ve engebeleri bilmesi gibi, her şeyi bilir. Bu tür işaretlerle yetinen ve dahası bildiği yakınlığı onu öğrenecek kadar tekrar eden kişi, kurtulmaz fakat kaybolur.

Emek, bu kişi için berbat bir cefa, hayvansı bir çabadır. Bu çaba, yaptığı anda kendisi için bir neden teşkil etmeyen fakat yapmış olduğu için de uzaktaki, gelecekteki umuda yorduğu bir çabadır. "Aptalın emeği onu yorar. Çünkü o, şehre giden yolu bilmez." (Ecclestiastes)[159]

İkna yolu "otobüsler" ile geçilmez. Çünkü kişinin iletişim kurabileceğine, çalışabileceğine ve tekrar edebileceğine dair hiçbir işaret veya belirti yoktur. Fakat her bir insanın bu işareti kendi içinde bulmaya ve bunu da kendi acısında göstermeye ihtiyacı vardır. Herkes kendi yolunu açmalıdır. Çünkü herkes yalnızdır ve kendisinden başka bir yardımı da bekleyemez.

İkna yolunda şu işaretten başka bir şey yoktur: Sana verilenle yetinme. Kendilerine verilenleri namuslarıyla geçen birkaç kişi, kendilerini aynı noktada buldular. Dahası bu sınırı geçenleri anlayan kişi de farklı şekillerde olsa da bunlarla aynı aydınlık yolda yürümeye başladılar.

"ugual mente" yani "eşit olarak" kelimesini oluşturmak için bir araya getirilmiştir.

159 Ecclesiastes 10:15.

"Sağlığa giden yolu, yalnızca sağlıklı bir çift göz görebilir. Bundan eminim. Ve buna yalnızca ruh erişebilir." (Parmenides)[160]

Sağduyu, bilgi, sonsuz tasdik, bilginin verdiği huzur, bakışlarda zekâ arayanlar... Zevk-haz arayanlar acının çiçeğidir, ekşilikteki tatlılıktır, hikmetin içindeki keskinliktir, eylemdeki barıştır, olumsuzlamadaki olumluluktur. Tadı açlıkta, sağduyusu cesarettedir. Bunların tüm sebebi, acının hazzı değil sahip olmayı, hikmetin keskinliği değil yaşamı, eylemin barışı değil çalışmayı, olumsuzlamanın onayı değil inkârı, açlığın lezzeti değil ekmeği ve cesaretin basireti değil eylemi aramasıdır.

Birçok dua ediyorum fakat bu hiçbir şeyi değiştirmiyor. Kesin olan şu ki kişi kendisiyle baş başa kaldığında, kendini yok ediyor.[161] Böylece insan, iknanın dürüst iradesinin gerçek bilinci olan kişiliği bilmeye yönelerek onu sonsuza dek ortadan kaldırıyor.

İnsanın -kendini arama noktasında- yok ettiği başka zevklerden bahsedecek olsaydım, herkes hemfikir olur fakat bunun aynı zamanda başka bir şey olduğunu söylerlerdi. Fakat aksine, tamamen aynıdır:

İlimden bize hayır gelmez
şayet mükemmel bir sağlığımız yoksa.
Bizi çeken zevk,
ölümlü yaşam veya zulmeden bir güç olmadan,

160 Parmenides, Mullach 1; Diels 1:1.

161 Orpheus ve Eurydice hikâyesi, Michelstaedter'in çok fazla değer verdiği temel mitlerden bir diğeridir. Bunun karşılaştırması aşağıda daha detaylıca anlatılmıştır.

hiçbir şey kıskanmaya layık değildir, velev ki bir tanrının hayatı da olsa.[162]

Simonides

Zevk, mevcut olumlamada belirli bir güç olarak tüm kişiliğimin gerçeğidir: Yemek benim için kişiliğime uygun şekilde ve miktarda lezzetlidir. (Bkz. Birinci Kısım, 2. Bölüm, Kısım.)

İnsan, kişiliğinin yetersiz kaldığını fark ettiğinde ve kendi gücünden kaçanlar karşısında çaresiz hissettiğinde, kişiliğinin gerçek duygusunu daha önce yücelten ve zevklerini öne çıkaran şeylerin ne olduğunu araştırmaya yönelir. Bunu "sen" diyen her şeyde ya da başkalarından daha büyük zevk aldığı pozisyonlarda bulur.

Fakat insan bunu yaptığı noktada zaten sağlığını ve gücünü kaybetmiş demektir. Çünkü gücünün ve sağlığının devamı için, duruma uygun olacak miktarda yiyecek, kadın ve şarap aramaktan vazgeçmiştir. O artık, lezzet için lezzet aramaktadır.

Artık olmayan bir şeyi eski yerlerinde arar. Cehennem Tanrılarının Orpheus'a teslim ettiği Eurydice, onun hayatının baharı ve mutlak ruhuydu. Hayata giden zorlu ve karanlık yolda, endişeli bir kaygıya kapılarak döndüğünde artık Eurydice bıraktığı yerde değildi.

Birisi "zevkleri" ne kadar denerse denesin, kendini daha önceden deneyimlediği konumlara tekrardan yerleştirdiğinde, bu zevkleri artık uygunsuz, yavan ve tatsız bulacaktır. Kişi sağlığını kaybetmiştir. Tüm o aldığı lezzetler, aslında olmak

162 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 74.

istediği kişiliğinin gerçekliğiydi ve bu gerçeklikte bireysellik yanılsamasının tadını çıkardı.

Bunu başlı başına bir değer olarak gördüğü için çiftleşir,[163] aynada kendisine bakar ve iki kat daha fazla eğlenmek ister.[164] Fakat kibir yoluyla yozlaşır, gitgide daha da kibirli bir hâle gelir.

Zevk, artık onun zevki değildir. "Zevkler" sıradanlaşmış bir şeydir. Ve bunlarla ilgili olarak kişi kendini her zaman yetersiz bir şekilde olumlar. Öyle ki artık bir kriteri de yoktur, kendi potansiyelinin de dışındadır. Buna, *haz retoriği* denir.

Böylece iktidarsız sanatçılar "izlenimi" ararlar. Kendilerini daha önceden bildikleri pozisyonlara yerleştirir ve yeniden eski pozisyonlarına konumlanırlar. Böyle yaparak eski konumlarını arar fakat onu bulamazlar. Sadece ona sahip olabilmek için kendi iradelerine sahip olurlar ve acıklı bir retorik ve saf duygularla, değerli canlıları sömürürler.[165]

Aynı şekilde bilinmezlik korkusuyla bilmenin ince detaylarını öğrenmeye çalışan ve bu yüzden de kendilerine sınırsız bir hayat taklidi yapan hayat araştırmacıları da hayatın dışındadırlar. Çünkü onlar da "Bilmek tatlıdır."[166] diyerek bilinmezliğe yenik düşmüşlerdir. Dahası organizmanın sağlığına ve hiçbir şey bilmemenin tatlılığına da sahip değillerdir.

163 Çev. Notu: Burada çiftleşmekten kastedilen şey, kendi kişiliğini iki katına çıkarmak, kendini beğenip böbürlenmektir.

164 Zevk istiyorum=Kendimi istiyorum. (Çünkü zevk benim, irademin ve kişiliğimin birbiriyle bağlantısından başka bir şey değildir.)

165 Zamanımız bize böyle bir boşluk izleniminden sanat yapılabileceğini öğretir. Ne söylersem söyleyeyim hem sanatçı olduğum hem de bir sanatçının ağzından çıktığı için, o şey mutlaka sanattır.

166 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 76.

Ve sonu elbet gelecek olan insanoğlu iknaya ulaşmaya çalışırken mizaçlarına ihanet ederek zaten kendi kendilerine de ihanet etmişlerdir. Bilinçleri artık ne canlı bir organizma ne de kişiliklerinin mevcudiyetindeki şeylerin varlığı değildir. O artık bir hafızadır, sistemin kurgusal organizmasına bağlı inorganik bir adlar toplamıdır.[167]

Bu şekilde insan yalnızca retorikte ilerlemekte kalmaz, aynı zamanda organizmaların merdivenini de inerek yavaş yavaş kişiliğini inorganikliğe indirger. Artık herhangi bir hayvandan daha az canlıdır. Onları retorik iktidarsızlığının kaosuna atan "ölümsüz ruh"a sahip olmayan hayvanlara ne mutlu! Çünkü güçleri ne kadar olursa olsun, sağlıklı dönüşte kendilerini koruyorlar.[168]

Ancak bilir kişilik isteyen insanların yetersiz olumlamalarının hiçbir ölçütü ve sınırı yoktur. Tıpkı diğer acizlik seslerinin ne ölçütü ne de sınırının olmaması gibi. Öfkenin, tedbirin, çocuksu sabırsızlığın, çaresizliğin sesi, zaten bilinmezlik tarafından mağlubiyete uğratılmış insan kişiliğini, her zaman yetersiz bir şekilde olumlamasına sebep olur.

İnsan; kendisine bir kişilik oluşturmak adına kendinden söz ettiğinde ve söylediği her şeyde: bu şey ister kaba ve tuhaf

---

167 Herkes yolda kaybolan bir öznenin herhangi bir ismini hatırlamak için hafızasının acizliğine uğrayabilir. İlkbaharda çiçek açmayı unutan bir ağaç bulun! Öte yandan, birinin kişiliğinin mevcudiyetinin yanı sıra bir anın var olması da hastalıklı bir durumdur. Bir organizma, yabancı cisimlere tahammül edemez. "Hafızaya almak, bellemek, ezberlemek" Almanca'da "auswendig lernen" yani "Kalbinle öğren." olarak çevrilir!

168 Ve bazıları kadınların ruhu olmadığını söylerse, bilmedikleri bir gerçeği söylemiş olurlar. Çünkü -belirsizlik dışında- zamanımızın bir faydası da kadınların aslında bir retoriği olmadığı gerçeğidir. Onlar daha ziyade, "erkekler" için her zaman aynı şekilde talep edilenlerdir. Ve bu yüzden de daha doğmadan insan tarafından ihanete uğrarlar.

ister önemsiz veya mühim, ister hoş veya acı verici, isterse de onurlu veya utanç verici bir şey olsun, söylediğinin eğer ki bir sınırı veya ölçütü olmadığında -çünkü söylediklerinin kendisine uygun ve kendisi tarafından yaratıldığını düşünür, bu yüzden de ölçüt gözetmez- onun, kendisinde eksik olduğunu hissettiği kişiliği oluşturabileceğine inanır.

Aynı mantıkla, felsefi-edebî retorik, kendi kategorileri aracılığıyla mutlak olana katılan düşünceyi, sistem ve yöntemin belirsiz çabasıyla eyleme geçirirken övgüler alır. Böyle bir retorik her zaman için mutlak değere sahip olanı söylemiş ve vermiştir. Ayrıca bu tür bir retorikle de mutlak bilginin kişiliğini oluşturmaktadır.

***

Tarihsel Bir Örnek[169]

Sokrates, özgürlüğe olan sevgisinde, yer çekimi yasasına tabi olduğu için üzülüyordu. Fakat iyiliğin, yer çekiminden bağımsız olduğunu düşünüyordu çünkü güneşe yükselmemizi engelleyen de buydu.

Yer çekiminden bağımsız olmak demek, ağırlığa sahip olmamak manasına gelir ve Sokrates tüm ağırlığı ortadan kalkana kadar dinlenmeyi hiç düşünmedi. Fakat özgürlük ve kölelik umudunu, bağımsız ruh ve yer çekimini, yeryüzünde olma zorunluluğunu ve güneşe olan arzusunu, tüm bu ikilemleri bir arada yaşayıp tüketerek ne güneşe uçabildi ve de dünyada bir yer edinebildi. Ne özgürdü ne de köleydi. Mutlu

169 Destekleyici Notlar: Bkz. Uyg. 2 (Ekler bu baskıya dâhil edilmemiştir.-Çevirmenlerin Notu)

değildi ama acınacak hâli de yoktu. Ve benim, onun hakkında söyleyeceklerim bunlardan ibaret.

Platon, ustasının (Sokrates) bu şaşılası sonunu gördü ve tedirgin oldu. O da aynı büyük sevgiye sahipti fakat umutsuz bir bağlılığı da yoktu.

Bu yüzden de Platon kendini meditasyona verdi. Bir "mekanizma"[170] bulmalıydı: kendini güneşe yükseltecek ama yer çekimini kandırıp kilosundan, bedeninden ve yaşamından bir şey kaybetmeyeceği bir mekanizma olmalıydı. O, uzun süre meditasyon yaptıktan sonra makro-kozmosu[171] icat etti.

Bu tuhaf makinenin orta kısmı, Platon'a olan en sevecen özeniyle *Mutlak* olanı dolduran büyük, sert ve çelikten bir küreydi. En azından bugün diyebiliriz ki Platon, havayı bu küreden çıkarırdı.

Platon bu hayranlık uyandıran sistemiyle kendi ağırlığından bir şey kaybetmeden ve canını yakmadan yükselebilecekti. Yeryüzünden ayrılışı cesaret veren umutlarla neşelendi ve hava balonu atmosferin alt katmanlarında hızla yükseldi.

Platon, yanında bulunan öğrencilerine dönerek: "Yalnızca mutlak olanın iradesiyle nasıl yükseldiğimize bir bakın." dedi ve onlara hızla yükselerek parıldayan küreyi işaret etti. "Yer çekiminin artık hüküm süremediği güneşe doğru yol almamız balonun erdemidir ve bir sonraki bağlardan da kendimizi yavaş yavaş kurtarırız."

---

170 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 78.

171 Çev. Notu: Makro-kozmos: Büyük evren demektir. Belli bir boyuttan sonsuzca büyüğe doğru uzanarak evrenin tüm öğelerini içermesidir.

(Aslında günümüzde balonun yükseliş nedenini "onun yükselmek istemesine" değil, havanın ondan daha ağır olmasına bağlamaktayız.) Fakat Platon, kendini yüceltmenin sarhoşluğuyla mutlakla dolu olan küreyi göstererek haykırdı: "İşte ruhumuz!"

Ve anlamayan, ancak yükselmenin vermiş olduğu baş dönmesini ve mide bulantısını hisseden öğrenciler öğretmenlerini, küreyi ve aşağılarda kalan yeryüzünü dehşetle izlediler. Fakat atmosferin sınırına ulaştıklarında balonun hızı önce azaldı, sonra titremeye başladı ve en sonunda da hava denizinde dengeli bir şekilde tamamen durdu.

Atmosferin ilerisine geçilemez: İnsan sadece havada bulunduğu yerde yüzmekle yetinmelidir. Peki ya umut? Güneş? Bağımsızlık? Öğrenciler sessiz bir şekilde öğretmenlerini izlediler.

Böylece Platon aşağıya derin düşüncelerle baktı. Bu bakış, ona tüm zamanların ve varlıkların muhteşem vizyonunu açtı.[172] [173] Platon, durumundan memnundu ve öğrencilerine dönüp şöyle dedi: "İşte yükseklerdeyiz; aşağıda kalan ölüler diyarına ait şeylere bakın. Onlar, ağır oldukları için, ağırlıklarından kurtulamadıkları için aşağıdalar. Fakat biz, kafalarının üzerinde hareketsiz bir şekilde duran küreyi işaret ederek biz *hafifliğe sahibiz ve sadece buna sahip olduğumuz için buradayız.*"

Korku ve şaşkınlıktan sıyrılan öğrencilerden birisi "Üstat!" diye Platon'a seslendi ve "Hafiflik nasıl yapılıyor acaba?" diye sordu.

---

172 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 79.

173 Platon, Devlet 486a.

"Hafiflik," diye başladı Platon, şeylerin hayranlık uyandıran manzarasını seyrederken -daha güçlü baktıkça sanki yakınlaşmışlar gibi netleşiyorlardı- "hafiflik her şeyi kapsar. Aşağıdaki dünyanın ağırlıklarıyla değil, ağırlıksız oldukları şekliyle kapsar. Ağırlık cisme ait olduğu gibi, bedensizlik de hafifliğe aittir. Ayrıca uzam, biçim ve renk ise -yani kısacası insanların ima ettiği her şey- bedene aittir. Öte yandan uzamsız, biçimsiz, renksiz, ruhani olan her şey ise hafifliğe aittir. Sadece hafifliği tefekkür ederek ona sahip olan bizler, her şeyi yeryüzünde göründükleri şekliyle değil de güneşin krallığında oldukları gibi görür ve onlara sahip oluruz."

Öğrenciler, çelik kürenin kör edici ihtişamına odaklanarak sessizce üstatlarını dinlediler ve kimse hiçbir şey görmediği itiraf etmek istemedi. Fakat arada sırada da olsa öğretmenlerinden daha fazlasını söylemelerini istediler.

Bir süre sonra, dünyanın yüzeyindeki şeyler baş döndürücü derinlikte ona birçok yeni ve hayranlık uyandıran şekillerde göründükçe keskin bakışıyla sadece Platon'un fark ettiği fakat öğrencilerinin farkında olmadığı diğer harika şeylerden bahsetmeye başladı.

Platon, yeni gördüğü tüm bu muhteşemliklere fikirler adını verdi ve bunların hepsinin "hafifliğin" içinde sırlandığını söyledi. Hâlâ daha hiçbir şey göremeyen öğrenciler, en sonunda kendilerini üstatlarının vizyonunun anlamlılığına bıraktılar.

Hava kararmaya başladıkça dünya da kararda ve bulutlar, Platon'un görmesini engelledi. Gözleri yoruldu. Yine de kafasındaki en uzak görüntüleri oldukları yerden çekip çıkardı. Onları tuhaf imgelemleriyle birleştirerek ve kendinden geçerek anlatmaya devam etti. Kendini ve diğerlerini sürekli olarak kelimeleriyle besledi.

Fakat günler, aylar ve yıllar geçti. Hayat değişmedi. Dahası değişime dair umut da yoktu. Hafifliğe şahit olan öğrenciler ve Platon'un kendisi de yaşlandı. Doğrusu güneşin krallığı uzaktı ve makinenin yansıyan görkemi de mutlakla doluydu. Makine ve hafiflik onlara neşe, huzur, özgürlük vermediği gibi ebedi gençlik de bahşetmemişti.

Herhangi bir kurtuluş aracı, nitelikli olabilecekleri herhangi bir faaliyetin olmaması nedeniyle, öğrenciler karanlık ve umutsuz bir uyuşukluk içine girmiş, dahası yabanileşmişlerdi. Ancak bir gün, içlerinden en cüretkâr ve en az saygılı olanı, konuşurken üstadının gözlerini hep uzak dünyaya diktiğini gözlemledikten sonra tekrardan balonun korkuluğuna eğildi ve boşluğu fark etti. Bir şeyleri ayırt etmek istercesine mümkün olan her şekilde bakışlarını zorladı fakat tek gördüğü suların uzaktan puslu bir şekilde parlamasıydı. Bu gördüğü ne dünyanın karanlık kütlelerine dönüşümüne ne de öğretmenlerinin tarif ettiği şeye hiç benzemiyordu.

Boşluk korkusuyla arkadaşları gibi gün be gün aklını yitirecek birisi değildi. Korkusunu kafasında kurduğu bir planla olgunlaştırdı ve bu planını uygulamada karşı konulmaz bir şevk gösterdi. Üstelik kıskançlık yüzünden öğretmeninin açıkça gördüğü şeylerde kendisinin kör olmasına zar zor katlanıyordu. Bu yüzden de dünyaya dönmenin bir yolunu bulmak için kendi içinde bir karar verdi.

O günden itibaren, onları büyük bir ustalıkla kaldıran dahiyane makineyi incelemeye koyuldu ve gerekli bilgileri alabilmek için de üstadına akıllıca sorular sordu. Kısa sürede tüm mekanizma hakkında ayrıntılı bilgi edindi.

Öne çıkarak artık yaşlanmış olan Platon'a şöyle dedi: "Üstat, şimdi siz diyorsunuz ki hafiflik bizde. Öyle mi?"

"Aksi takdirde en azından burada olamazdık." dedi Platon.

"Ve biz hafifliğin varlığıyla hafif miyiz?"

"Elbette."

"Hafifliğin mevcudiyeti sayesinde, her şeyde hafiflik mi var?"

"Hiç şüphesiz."

"Ve tam tersine hafiflik, varlığıyla her şeyi hafifletebilecek kadardır."

"Aynen."

"Üstat, öyleyse neden etrafımızı saran havadan alıp biraz hafifliğe eklemeyelim? Az önce hemfikir olduğumuz mantığa göre, hava ağırlığını kaybeder ve o da hafifliğe katılır."

Öğrenci bunları söyledikten sonra sessizliğe gömüldü. Platon, uzağı görebilen gözleriyle öğrencisinin miyop gözlerine uzun uzun baktı. Fakat genç öğrenci mekanizmayı biliyordu ve yürüttüğü akıl da çok mantıklıydı. Platon da bunu mecburen kabul ediyordu. Dahası, kendisinin nasıl ve nerede hata yaptığını da biliyordu. Artık yaşlanmış olan genç öğrencisinin yaşamını da inkâr edemezdi.

Platon esefle başını öne eğdi ve genç öğrencisine dönerek "Pekâlâ, devam et dedi." Öğrenci bir süre vana ile meşgul olurken Platon da onun hareketlerini hüzünlü bir şekilde izledi.

Ancak Platon da içten içe baş döndürücü yüksekliği, nefes almaya elverişli olmayan havayı, hayat ve insanların arasındaki ticaret ve tüm değerli şeylerin yokluğunu, günlerin ve gecelerin peşi sıra geçmesindeki hareketsizliği, sözlerin dolduramadığı ve korkudan bir farkı olmayan uğursuz bir boşluk duygusunu düşünüyordu.

Bu nedenle, havada rüzgâr esmeye ve hızlıca küreye nüfuz etmeye başladığında ve zavallı öğrencileri miskinliklerinden uyandırdığında, Platon, yaşlanmış kalbinin rahatladığını hissetti: "Kurumuş ruhu, uzak arzularla nemlendi."[174] [175]

Balon aşağıya indi ve öğrenciler yeniden hayata döndüler. "Düşeceğiz! Düşeceğiz!" Artık var olacağına inanmadıkları sevinci, ayaklarının altında sağlam bir zemine sahip olmayı, sonsuza dek dışarıda, korkunç ve baş döndürücü yalnızlıktan, güvenli bir alana gelmenin sevincini ilan eden bundan başka bir kelime söyleyemediler.

Bu sırada Platon, kendisine rağmen, havanın kürenin içine nasıl girdiğini gözlemlemeye niyetlenirken öğrencileri onun etrafını sardı. Değişim ve yeni umutlarla canlandılar ve dünya yüzeyinde görmeye başladıkları çeşitli şeyler için daha çok merak duymaya başladılar. Tüm bu duygularla ve büyük bir şevkle Platon'dan ısrarla yeniden konuşmasını istediler.

Bunun üzerine Platon da hem yaşlıların hikâye anlatmayı sevmesinden dolayı hem de yıllar içinde edindiği alışkanlıklarla, gözlerinin önünde olup bitenleri tek tek anlattı. Ancak o zamana kadar balonun çelik küresinin içinde dünyevi hava vardı ve görüş alçaldıkça, onun sözleri de artık her zaman öğrettiği şeylere göre saf ve uygun görünmüyordu.

Fakat en yakın ve en uzak olan şey, sınırlı ve her zaman değişen ufuk ve aynı şeylerin farklı bakış açılarıyla yeniden anlam kazanması bir müddet onu meşgul etti. Ancak ağır havaya pek alışkın olmadığı için, henüz yeryüzüne inmeden önce öldü.

---

174 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 82.

175 Herakleitos; 118:4. Herakleitos için "kuruluk" bilgeliğe karşılık gelir.

Bu sırada balon yeryüzüne iyice yaklaştı ve öğrencilerin gözleri sabırsızlıkla yandı. Hain olan öğrenci, doğal bir otoriteyle öğretmenin yerini aldı ve Platon'un yaptığı gibi, mekanizmayı en ince detaylarıyla bilen birisi olarak konuşmaya başladı.

Hiçbir şeyi net olarak görmemesine rağmen edinilmiş alışkanlık ve konuşma yoluyla mekanizma hakkında daha çok şey söyledi. Genel olarak mekanizmanın işleyişi ve havanın görünenden ziyade hafiflik içindeki davranışından bahsetti.

Yeryüzüne ulaştıklarında kürenin içindekileri tanıtmaya başladı ve hepsinin de "hafifliğinden" söz edip durdu. Sonra öğrencileri karşılıklı ilişkilerinde gözlemlemeye başladı. Onlardan üst değil de onların içinden biri olduğundan dolayı, mekanizmasıyla birinden ötekine aktarılacak "tüm varlıklar hakkında teoriler"[176] kurmaya başladı.

Bütün insanlar mutlaktan gelen malları almak için ona koştular. Hain, pratik bir ruha sahipti ve en moda olan, halkın gözüne, ihtiyaçlarına ve beğenisine hitap eden malları aldı ve üstlerine "hafiflik" logolu bir etiket yapıştırdı. Halk da malların gökten geldiğini söyleyebilmekten ve onları sanki bu dünyanın malıymış gibi kullanmaktan mutluydu.

O adam Aristoteles'ti.[177]

---

176 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 83.

177 Söylemeye gerek yok, Platon'un bir baloncu olduğunu gerçekten iddia etmediğim gibi, Aristoteles'le ilişkileri hakkında bunlar gerçekten olmuş gibi varsayımlarda bulunmak istemiyorum. Fakat şu da bir gerçek ki son diyaloglarda, özellikle de Parmenides, Aristotelesçi bir ruh tarafından ele geçirilmiştir ve bu diyaloglar, Aristoteles'in Kategoriler'i ve Metafizik'ine bir giriş gibi görünmektedir. Onların, Platon'un söylediği klişelerden başka ellerinde hiçbir şeyleri yoktu. Dahası bunların Platon tarafından değil, söyleyecek hiçbir şeyi olmayan ve fikirler sistemini çok yönlü bir konuşmanın gerekleriyle uyumlu hâle getirmek için mü-

Onun sistemi, o zamanlarda en çok takipçisi olan -bu sistem farklı şekillerde günümüzde hâlâ varlığını sürdürüyor; şeylerin sesini, yakın biçimler ve ihtiyaçlar tarafından verildiği şekliyle olumlu bir şekilde tekrar eden- mutlak bilgi adına detaylandıran ve şeyler hakkında teoriler üretmekle meşgul olan sistemlerden birisiydi.

---

cadele eden biri tarafından yapıldığı da açıkça söylenebilir. Daha sonra Aristotelesçi eserlerde kendini göstereceği gibi -zaten konuşulması gereken bir eğilim- ya da belki de yazar, yaşlı ve unutkan bir Platon ya da müritlerinden olmasına rağmen aslında Platon'un kendisiydi.
Fikirler dünyasının, bu diyalogların (Parmenides, Sofist, Politikacı) arasında bir yerde ifşa noktasına işaret ettiği sonsuz biçimler örgüsü içinde çözülmesi -o zamanlar idealistlerin felsefi planlarında yer aldığı gibi- bir zorunluluktur. Başka bahaneler altında bile, insanlar maddi olarak daha iyi bir insanın yolunu izler ve kendileri için değeri olmayan kavramlarla meşgul olduklarında kendilerini tekrar ederler.

II
RETORİĞİN YAPISI

Aristotles'in bilgeliğini, bilgi birikimine dönüştürerek ihanet ettiği iddiası, burada yerini, kendisini "tamamen" retoriğin tersi ve onun en üstün örneği olan modern bilim görüşüne bırakır.

Michelstaedter tıpkı Birinci Kısım'daki önce cansız şeyleri, sonra da canlı varlıkları ikna perspektifinden ele aldığı gibi, İkinci Kısım'da da bilimin örneklemeli olarak cansız nesneleri ve sonra da canlı varlıkları retorik perspektifinden ele alacaktır.

Genel hatlarıyla bu bölüm, modern bilimin sosyal bilimlerin yükselişiyle beraber, sadece nesneler açısından değil, kişiler açısından da nesnelleşerek retoriğin dünyasından kaçma iddiasını ele almaktadır.

Bir bilim adamı "Her şeye açlık ve susuzluk olarak bakmıyoruz." diye itiraz ediyor ve "Her şeye tamamen objektif bakıyoruz." diyor. Michelstaedter ise, nesnelere verilen dikkatin, bir irade eylemi olduğunu ve dolayısıyla modern bilimin varsaydığı anlamda nesnel olamayacağını savunmaktadır.

Argümanlar ortaya atıldığında, Hegel'in "yalnızca gözlemleyen ya da temsili bilinç" -az biraz bilimin nesnellik damarı- muamelesi üzerine inşa ettiği konu olan Stoacılık ile Şüphecilik arasındaki gidip gelmelerin yankılarını buluyoruz.

Stoacılara göre düşünmek, iradenin bir eylemidir. Bu yüzden de Michelstaedter'in modern bilimi unutarak ölçütlendirdiği öncülün kendisini kabul ederler. Fakat sonrasında irade, nesnel olmaktan çok kişisel olduğu için, tıpkı Hegel'deki gibi, şüpheciler devreye girer.

O hâlde bu bölüm, Hegel'in Zihin Fenomenolojisi'nin 30. bölümünün tamamının iradeci bir perspektiften yeniden yazılması gibi görünüyor.

Mantıklı alışkanlıklar da sizi bu yola sokmamalı.

-Parmenides[178] [179]

***

"Felsefe, metafiziksel yüceltme yoluyla saçmalamaya başlamışken biz onu bir kez daha müspet bir zemine oturttuk. Ayrıca burada gerçeklikle ilişkimizi koruyarak hakikati elde etmek için güveni bir araç edindik."

Yavaş yavaş kocakarı laflarının yerini alan şey, tıpkı iki sevgili konuşurmuş gibi, yani aşağı yukarı bu şekilde diyebiliriz, modern bilimdir. Gerçek ile hakikat arasında nasıl bir fark olduğunu sormak yeterli olacaktır. Bunun sebebi gerçekle temas hâlindeyken yine de hakikate ulaşmak için bir yol oluşturmak gerekir.

Fakat modern bilimin
çok fazla dalı vardır,
almamasına şaşmamak gerek
onlara darbe indirmek için normalden daha fazla çaba.

178 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 86.

179 Parmenides; Mullach 54; Diels 7:3.

Yani şöyle ki bir bilim adamıyla konuşuyor olsaydım ve ona "Gerçeğiniz varsa hâlâ ne için çabalıyorsunuz? Ya da eğer gerçeğiniz yoksa, çünkü çalışmanıza (kimin olduğunu bilmediğiniz) neden herhangi bir ekleme yapmıyorsunuz? Dahası[180] neden tüm bu yaygara? Biliyor muyuz yoksa bilmiyor muyuz, derdim. Eğer biliyorsak sonsuza giden bir barıştaki Tanrı gibiyiz. Eğer ki bilmiyorsak da "gloria in excelsis deo et pax" yani en azından barış içindeyiz. "Hominibus in terra" yani yüce olan Tanrı'ya övgü ve yeryüzündeki insanlara barış:

Bu nedenle ya mutlak olmak ya da hiç olmamak gerekir.

-Parmenides.[181] [182]

Buna karşılık, Tanrı "Sen gerçekten yobaz birisin."[183] diyecek, insan da sorgulayan gözlerle[184] cevap verecekti. Bu ikilemin kendisi metafiziksel bir kibirdir. Gerçek gerçektir ve düşünce de düşüncedir. İnsan, dişlerini bir elmaya dokundurduğu zaman, çenesini onu yemek için meşgul etmelidir. Gerçek de tıpkı böyledir.

Yaşamın her anında insan, gerçekliğin bir parçasıyla temasa geçer. Ayrıca insanın hayatındaki her bir kişi de onun sadece bir parçasıyla temasa geçmiştir. Her çağ, nesil, yüzyıl, medeniyet sadece bir tanesiyle temas eder. Bin yıl geçecek ve yine de asla bir bütün olmayacak...

"Biliyor muyuz yoksa bilmiyor muyuz?" ne anlama geliyor? Bir kısmını bugün biliyoruz, bir kısmını da yarın bilebileceğiz.

---

180 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 87.

181 A.g.e.

182 Parmenides; Mullach 67; cf. Diels 8:11.

183 A.g.e.

184 A.g.e.

Şu ana kadar yaşadığımız günlerin hepsinde, sadece yaşadığımız kısımları biliyoruz.

Bu şekilde kendi payıma düşen bilgiyi edinebilirim. Aynı şekilde her bir insan da yaşamının her gününde, aynı gök kubbenin altında kendi payına düşeni alır. Bu yolla da bilgi mirasımızı kendi soylarımıza aktarırız. Onlar da daha fazlasını elde etsinler ve her zaman var olan bilgiye daha fazla hakikat eklesinler diye, insan bilimin gövdesini oluşturmalıdır.

Şimdi, kendi payına düşen bilgiyi gelecek kuşaklara aktarabilmek, fakat tabii ki tek sebep bu değil, aynı zamanda kendisi de bilgiyi elde edebilmek için, kişi, bilgiyi "nedenlerini de göz ardı etmeyerek"[185] her bir kırıntısını birbirine bağlamalıdır. Yani kısacası deneyimlerinden bir bilgi serveti oluşturmalıdır.

Burada yine "neden"[186] ve "düşünme"[187] içindeki ön yargı ve beklenti, hakikate henüz ulaşamamış fakat ona ulaşabilmek için[188] bin yılın firarını beklemesi gereken kişi kimdir, hakikate ulaşmak için neyi beklemelidir?

Veya da eğer ki hakikate[189] sahipse neden hâlâ onun için endişelenmesi gerekmektedir? Aç olanı ne doyurur ya da doymuşsa ne onu tatmin eder? Bu bir "kelimelerle tartışma"[190] arzusu gibi görünebilir. Çünkü burada aklın sadece yaşadığı "deneyimi" hazırda tutma işlevi vardır.

---

185 A.g.e. syf: 88.
186 A.g.e.
187 A.g.e.
188 A.g.e.
189 A.g.e.
190 A.g.e.

İnsan bu şeyin gerçekte ne olduğunu çok merak edebilir. "Gözlerinizi, kulaklarınızı ve hatta burun deliklerinizi bile açın. Bir bilim adamı elbet bana cevap verecektir. Dilinizi ve ellerinizi kullanın. Böylece duyuların sağlıklı ve olumlu deneyiminin tadına varacaksınız."

Fakat bu deneyim, kendi deneyimlerime kıyasla oldukça ilginç bir deneyim.

Ekmeğin tadı nasıldır? Acıktığımda ilk yediğimin tadını mı yoksa doyduktan sonra yediğimi mi hatırlarım? Rostonun tadı nasıldır peki? Nafile bir çabayla yiyecek ararken etrafımı saran bu koku, her şeyin kokusunu bastıran farklı bir koku mu yoksa masamda kalan yemek parçalarının mı? Ve göz... Göz neyi görür?

Herkes, kendinden başkasının gördüğü gözlere şüpheyle yaklaşır ve en yakınında olanları tanımak konusunda kararsız kalır. En azından ben buna inanıyorum. Güvendiğiniz bir arkadaşınızın yüzüne baktığınız zaman samimi bir çehre ile karşılaşırsınız. Onun asaletini burnunda, alnında veya "gözlerindeki bir şeyde" bulursunuz. Ona bir de sana ihanet ettiği zaman bak. İşte o zaman aşağılık bir ağız, nemrut bir bakış ve gözlerinde ise "doğru olmayan bir ifade" görürsün.

(Ve eğer bir kadına onunla aynı yola girmeden önce ve girdikten sonra bakarsanız, bu çelişki daha da keskinleşir.) Gerçeklik deneyimi nedir?

Eğer karnım açsa, gerçeklik benim için yenilebilir şeylerden başka bir şey değildir. Susadıysam, gerçeklik sıvıdır ve içilebilir şeylerdir. Eğer uykum gelmişse, yumuşak veya sert harika bir yataktır. Fakat aç değilsem, susamamışsam, uykum da yoksa ve başka bir ihtiyacım da yoksa, dünya ne olduğunu

bilmediğim ama kesinlikle beni neşelendirmek için yapılmamış bir griler topluluğudur.

***

Bir bilim adamı itiraz ederek: "Fakat biz olaylara açlık veya susuzluk olarak bakmıyoruz." der. "Onlara objektif bir şekilde yaklaşıyoruz."

"Objektiflik" ne kadar da güzel bir kelime.

Şeyleri olduğu gibi görmek, onlara ihtiyaç duyulduğu için değil fakat kendi içlerinde: bir noktada "buzun ve gülün, büyük soğuğun ve büyük sıcağın neredeyse aynı anda var olmasından dolayıdır.[191] Hayatımın gerçekliğindeki her şey, yalnızca sonsuzluğunun tamamının toplamıydı..."[192]

Bu objektiflik mi?

Kâğıt üzerinde bu soruyu istediğiniz kişiye sorabilirsiniz. Fakat bir bilim adamına yüksek sesle sorsaydınız, tek parça çıkmazdınız. Bu soruyla aslında bir risk alırsınız: ya şimdiki zamandaki tüm bilgilere sahip olma veya bilginin "b"sini dahi görememe. Dahası bu soruyla beraber sevgili umudunuz, mutlakınız, Tanrı'nız, eseriniz yerle bir olur.

Her şeye rağmen nesnellik, nesnellik manasına geliyorsa, nesnel olarak görmenin ya bir öznesi olması gerektiği için bir anlamı yoktur ya da şeylerle bir olan insanın ölçüsüz bilinci, her şeye kendi içinde sahiptir. "Bir, bölünemeyen ve ikna edilmiş: Tanrı."[193]

---

191 Petrarch, "Zamanın Zaferi" II. 49-50.

192 Petrarch, "Sonsuzluğun Zaferi" I. 69.

193 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 89.

"Şeylerin bilinci benim ihtiyacım için gerekli değil, kendi ihtiyaçları için gereklidir." Zorunlu olarak tek bir şimdide olmalıdırlar ve o şimdi de son şimdileri olmalıdır. Çünkü aksi takdirde şeyler kendileri için değil, bazı ihtiyaçların devamı için var olmak zorunda olurlar.

Bu yüzden bilim adamlarının içinde yetiştiği bilimsel çalışmaların nesnelliği, "ölüme boyun eğmek dışında;[194]

Jove veya diğer ölümsüz Tanrılar,

nihai sona karar verdiklerinde[195] [196]

bu felaket bir nesnellik olamaz. Çünkü onların deneyleri birini soktuktan sonra ölen arıya benzer. Bu kendi kendini onaylamak olurdu. Bilimin deneyimi, ölümün deneyimi olurdu.

Bilim adamı bir kez daha itiraz ederek: "Fakat görmüyoruz sadece objektif bir şekilde izliyoruz." der. İzlemek de bir eylemdir ve bu nedenle bir özne ister. Ve bilim adamları, şeylerin nasıl yapıldığını izlemek için, ipek böceklerinin kozadan çıkması gibi, dokunulmadan nesnel olamayacakları için, "her yolun bir şekilde öznelliğe[197] çıktığını" kabul etmeliler.

O hâlde diğer uca gitmeli ve "Eğer Tanrı değilse o zaman taştır." demeliyiz. Bilincim, şeylerin bilinçleriyle özdeşleşmiyorsa, o zaman bu, sonsuz küçük ilişkilerin sonsuz bilincidir. Dahası burada her bireysel onayın[198] eksikliğinin yanılsaması

194 A.g.e. syf: 90.

195 A.g.e.

196 Homer, İlyada 22. 365-66.

197 A.g.e.

198 "Onay" kelimesini kişinin mevcut olumlamadaki varlığını belirtmek için kullanıyorum. Adsensus: Cicero, Zeno the Stoic, Acad. pr. II 144'ü şöyle tercüme eder: "cum extensis digitis adversam manum ostenderat 'visium' (Msa) inquiebat 'huiusmodi est.'Deinde cum paullum digitos contraxerat' adsensus huiusmodi." Yani; avucunu ve parmaklarını uza-

vardır. Çünkü onay dediğimiz şey tümüyle yok edilebilecek bir şey değildir.

Objektif bir deneyime sahip olmak için, görmediklerimi izlemeliyim. Çünkü gördüklerimi tüm kişiliğimle zaten kabul ediyorum.

İzlemek göze, onayı tekrar canlandıran yakınlığı sağlamak demektir. Fakat bu bedenime hizmet eden gözün onayını değildir. Göz olarak, objektiflik olarak, inorganik bir onaydır.

Bu yolda, inorganik onaya giden başka bir insan kalabalığı görüyorum. Dahası onurlu bilim adamlarının -eğer fark ederlerse- bu kalabalığa yakın olmaya tahammül edemeyeceklerini biliyorum. Fakat izlemekle, dalgın gözler bir şey göremez. Bu zevk için zevk arayan ve aradıkları noktada artık zevke sahip olmayan eğlence düşkünlerinin kalabalığıdır. (Bkz. Bölüm 1, Kısım 2)

Ağız, beden için faydalı olduğunu bildiği şeyden artık zevk almıyorsa fakat bu hazzı beden için zararlı olmasına rağmen tekrarlamak da istiyorsa, artık bu ağız bana ait değildir. O, kendisi için yaşamak isteyen bir ağızdır. Dahası bir zamanlar bedenin hizmetindeyken, ona zevk veren şeyleri yeniden araştırıp çoğaltsa da artık aynı tatlı tadı alamıyor. Çünkü o tatlılık bedene ve onun devamına aitti. Bu yüzden de ağız, ekmeğin ve etin tatsız hâle gelmesinden dolayı, kötü bir hayal kırıklığı yaşıyor.

Tatlıyı, tuzluyu ve baharatlıyı insan kendisi için arar ve o böylece kendi organının kimyasal belirlemeleri için gerekli olan şeylerin onaylanmasının mevcudiyetini sağlar. Dahası

---

tarak devam etti, "Bu temsildir." Sonra parmaklarını hafifçe kıvırarak: "Bu, rızadır." dedi. Joh. v. Arnim, Stoicorum veterum Fragmenta, cilt I. Lipsiae, 1905.

küçücük bir hayatın kişiliğiyle yetinir. Aynı şey, hazzın bozulmasındaki diğer tüm duyular için de geçerlidir.[199]

Yine aynı şekilde benzer şey ilim-irfan için bilginin araştırılmasında da geçerlidir. Çünkü kişi, organların bilgisine benim şahsımın organıyla değil fakat kendilerininkiyle ulaşırlar. Ayrıca inorganik kabulle ilgili olarak da dünyanın lezzetini yeniden arar.[200]

Görmediğiniz şeylere bakmaya çalışın. O zaman çizgileri, bedenleri ve renkleri fark edeceksiniz. Ancak onların ne olduğunu bilemeyeceksiniz çünkü bunları daha önceden fark etmediniz, görmediniz. Göz kendiliğinden bilmez, mercek de aynı şekilde. Göz, bildiği şeyleri, senin gözün daha önceden gördüğü için bilir.

Kendinize, örneğin şu anda "aşağılık bir ağız ve mendebur bir yüz ifadesi olan" arkadaşımızın yüzünü objektif bir şekilde incelemeyi görev edinin. Dahası eskiden hoşunuza giden ve asil bulduğunuz alnın ve burnun eski asaletini kazandırmak için kendinizi zorlayın.

Bu yüzde belli bir şeklin çizgilerini, açılarını, eğrilerini ve çıkıntılarını bulursunuz ancak bunlar hakkında bir yorum yapamazsınız. Burunlar ve alınlar için söylenen "asil" kelimesi anlamsız, burun ve asil alın önemsiz ve anlaşılmaz olacaktır.

Bir başka örnek olarak mesela bir noktayı ele alalım. Hepimiz sivri noktaları biliyoruz ancak bu bilgiyi nesnel bir şekilde elde ettiğimizi iddia etmek beyhude bir çaba olur. Göz, ele saniyelik girip çıkan bir şekil ve kan damlalarını görür ve

---

199 Belki de bu kendi kendine çözülmeyi, katılık kaybını veya kişinin "dökülmesini" belirtmek için Romalılar "liquida voluptas" (Çev. Notu: sıvı zevk) dediler.

200 Organ, ancak organizmanın bir organı olduğu için, organ olarak adlandırılır.

el, hoş olmayan bir acı hisseder. Fakat gerçekten nesnel olmak istiyorsam, sivri noktaları bilemem. Çünkü o zaman göz benim gözüm, el de benim elim olmamalı.

Ayrıca iki deneyimin de eş zamanlılığı, nesnel gözlemci için tesadüfi olmalı ve özellikle de bunu bir kural olarak kurmaktan kaçınmalıdır. Ancak tekrarlanan şiddetli deneylerden sonra, belki de iki şeyin belirli bir "nedensel bağlantısının" olabileceği hipotezini, gözlemci tehlikeye atabilirdi.

Bazı çocukların, üst üste gelen kırmızı ve mavi figürlerle boyanmış kartlarla kendilerini (felsefi olarak) eğlendirdiğini gördüm. Arada sırada aynı renkteki figürleri ortadan kaldıran kırmızı ve mavi cam parçalarına bakarak ortaya çıkan yeni figürleri çizimlerinde yeniden kopyalamayı başardılar.

Fakat çocuklardan birisi kendini tuttu ve renkli cam parçalarını kindar bir şekilde fırlatıp yere attıktan sonra, üst üste binen şekillerin karışıklığını çizgi çizgi inatla kopyalamaya çalıştı. İşte o zaman o çocuğun bir bilim adamı olabileceğini düşündüm. Çünkü hem oyununu nesnellik için feda ediyor hem de görmediği ve onun için hiçbir anlamı olmayan çizgileri izleyip kopyalıyor.

Gerçekten de bilim adamları deney yaparken gözlerin körlüğünü, kulakların sağırlığını ve duyuların her birinin bloke olmasını yaşarlar. Parmenides'in nasihati de böylece anlamını yitirdi:

> *Akıllı alışkanlıklar da sizi bu yola itmesin ki görmeyen bir göz, sağır bir kulak ve dil size rehberlik edebilsin.*[201]
>
> *Parmenides*[202]

---

201 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 93.

202 Parmenides; Mullach 54-56; cf. Diels 7:3-4.

Bilim, duyuların bu geniş ve özerk yaşamını daha da kuvvetlendirmek için, gücünü dahiyane ekipmanlarla artırır. Fakat bahsettiğimiz bu kuvvetlendirme aslında aynı yakınlığın tekrarından ve aynı belirlenimlerin genişlemesinden başka bir şey değildir.

Tıpkı hidrojeni, klora göre değil de karbona göre çektiğiniz şekilde: birinin her atomu bir hidrojen atomu ile tatmin olurken diğerinde her atom, dört hidrojen atomu kapasitesine sahiptir. Fakat her zaman aynı atomik yaşama ve kendisine yakınlık sağlamada aynı acizliğe sahiptirler. Hidrojen her ikisi için de sadece tepkimeye girdiklerinde gerçeklik olur.

Yakınlık, yalnızca gelecekteki niyetlerin var olması aracılığıyla kuvvetlenir. Şimdiki zamanda, her zaman gelecekteki yakınlığı sağlayan bir mevcudiyet vardır: Bu uzak şeylerin yakınlığıdır. (Bkz. Bölüm 2, Kısım 1) Geri kalan şey kuvvetlendirme değil sadece çoğalmadır.

Çıplak göz, teleskop veya mikroskopla aynı şeyi görür. Kulak, telefon veya mikrofonla aynı şeyi duyar. Bu yüzden aynı zamanda, çoklu yakınlık tarafından yakınlaştırılan küçük ilişkilerin işaretlerini, zekalarının keskinliğiyle bilinen araçlar artık kavrayamaz.

Isaiah,[203] modern bilim adamları hakkında şöyle dedi: "Mikroskobu var ama görmüyorlar, mikrofonları var ama duymuyorlar."[204]

Objektiflik diye direten bilim adamının yapabileceği bir deney vardır. Kendini ölümcül bir tehlikeye atar ve düşüncelerini

203 Çev. Notu: Isaiah: İşaya, Tanah'ta Yeşaya ismiyle bahsolunan bir peygamberdir. Adı "Yehova'nın kurtuluşu" anlamına gelir.

204 Compare Isaiah 6: 9-10.

sonsuz bir korkuya kaptırmak yerine, sonuna kadar korkmama cesaretini gösterir. O zaman hayatı en yakın noktasından keser. Başkalarının korkuyla yerle bir olduğu o sonsuzlukta, kendini sonlu olarak sağlamlaştırır ve böylece hayatın ne olduğunu bilir.

Örneğin, *Gilliatt'in Les travailleurs de la mer*'deki resif üzerinde otururken yükselen su tarafından öldürülmesine izin verdiği deney, tavsiye edilebilir.[205]

Var olan ölümcül gelgit, resifteki adamın etrafında kabarır, yükseldikçe yükselir ve ona çarpar. Gelgit, giderek yavaşlar çünkü bir beden için değil, sonsuz bir irade için yükselmektedir. Son derece küçük anda ve zaman sonsuzca durana kadar yükselir. Ve sonra, düzgünce nefes alabilmek ve devam edebilmek için başını bir iplikle kaldıran adam, kendisini sonsuz potestasın sonsuz sahibi sayabilecektir. Bu adam kendini bilecek ve sonsuz nesnel bilgiye sahip olabilecektir. Özgürlük eylemini gerçekleştirdikten sonra, ikna ile hareket etmiş ve yaşama ihtiyacına maruz kalmamış olacaktır.

Fakat bu yine de berbat bir nesnellik olurdu. Dahası böyle bir durumu yapay olarak da tasarlamak gerekmemektedir. Gelgit tarafından suyla batırılan resif herkesin hayatında bir yere sahiptir. Tıpkı herkesin hayatına devam etmek için sahip olduğu hava gibi.

Adam, her zaman geleceğe bakarak kendini güvende olduğuna inandırır. Çünkü doğum, ölümlü bir kazadır. Ayrıca hayat, ona ne kadar kör olduğunu başkaları tarafından gösterir.

---

205 Sözü geçen karakter ve sahne, Victor Hugo'nun 1866 tarihli romanından alıntılanmıştır.

Şeylerin etkisinde ya da kendi içinde ne kadar akıl sahibi olduğunu, kendi kaderini ve başkalarının kaderini görür.

Herkes, bilmediğinin kölesi olmaktan, bu çaresiz teslimiyetten vazgeçebilir. Hayatı pahasına, boş sözlerin karşılığını almayı reddedebilir.

***

Fakat insanlar bundan, bir kaza sonucu ölümden korktuklarından daha çok korkarlar. Ölümden çok yaşamdan korkarlar.

Feragatlerinin kendilerine daha geniş bir gelecek -başkalarının gücü nedeniyle daha uzak ve belli bir kriz- verebileceği bir adı, kisvesi, kişiliği olması koşuluyla belirli biçimlerde kendilerini onaylama isteğinden, kendi rızalarıyla vazgeçerler. Ayrıca aynı zamanda daha yakın bir görev, yakın gelecekte elde edilebilecek ufak çaplı hedefler, hareketsiz duran bir adama eylemdeymiş yanılsaması verir.

Bir isim uğruna, bir kişinin görüşü için, insanlar belirli taleplerini seve seve feda ederler. Belirsizliği hissettikleri anda, korkarak kendilerini vahşi bir çabanın ortaya çıkardığı her şeye bırakırlar. Her insanın içinde bir sahtekâr ruhu gizlidir.

Gözlerinin önünde, muhtemelen iyiliğe doğru giden, kesinlikle acıyı yok eden ve eylemsizlik uçurumundan devam eden kaçışlarda, bir yol şeridi görmeleri gerekir. Bu yüzden, dövülen her yol yeni bir madendir; her sancak, aciz insanların yetersizliğini örten, onlara bir şahsiyet yükleyip hak tanıyan bir mantodur. Böylece retorik karşı konulmaz bir şekilde gelişir.

Görev ne kadar yakın zamanda ve kolayca tamamlanırsa, yöntem o kadar yaygınlaşır ve insanlar arasında da o derecede kabul görür ve önemsenir. Çöl bir manastıra, büfe bir

akademiye, sanatçının atölyesi ise güzel bir sanat okuluna döner. Çünkü dinî törenlere verilen emek kutsal, kavramların kullanımı bilgi, taklitçi ise teknik sanat adlarını alır. Herhangi bir konudaki ustalık ise erdem diye anılır. (Çünkü parmakları korkunç bir cambazlığa alıştırmak, neyin çalındığını anlamaktan daha basit ve kârlıdır.)

Erdemli olmak, uzman olmakla aynı manadadır. Belirli bir eylemi, altını çizerek söylüyorum belirli bir dizi eylemi, abartıyorum, vahşice gözler önüne seriyorum ve ayrıca takdire şayan da bir kişiliğim var. Kendi içimde muhteşem bir makine yetiştirdim. Ayrıca minimal yaşamın kaba ve belirsiz uğraşı, maksimum yaşamın şartları ile aynı ada ve var olma hakkına sahiptir.

Bilen şahsın yozlaşmasında, bilginin yeniden araştırılmasında bilim, bitmek tükenmek bilmeyen konuları ve bilişsel olarak kendini konumlandırmasıyla küçük, sonlu hedeflerin yakınlığıyla oluşan yöntemiyle -ki bu yöntem sadece tüm kişiliği istemekle kalmaz, aynı zamanda kişiliğe tahammül de edemez- ve uzmanlaşma ihtiyacıyla, insanın derinliklerine kök salmış ve bilgi retoriğine gelecekteki tüm yüzyıllar için sağlam bir yapı kazandırmıştır.

Bilim adamları, görmedikleri şeylerin sayısız nedeninde, deney yapma çabasıyla, eş zamanlılıktan azar azar derlemek için loş fenerlerinin azıcık ışığında veya belirli bir ilişki dizisinin ardışık nedensellik varsayımı olarak: teori ya da yasa hâline gelmesi gereken mütevazı bir hipotez üretme peşindedirler.

Fakat bu neyin kanunu? Verilen bağlantıların belirli rastlantılarında, verilen şeyin belirli noktada gerçekleştiğinin kanunu. Ama bu nasıl ve ne için veriliyor?

"Çünkü..." diye cevap vermeye çalışıyorlar, yeni deneylerle yeni bir yasa çıkarmaya uğraşıyorlar. Ayrıca her bir "Ne için?" sorusuna da "çünkü" diye cevap verirler. Her bir bilim adamı kendi oyuğunda, sonsuz nedensellik yollarını adım adım ve zorluklarla kat ediyor.

Bu hikâye, adımlarına küçük bir adım daha eklemek için, önceki tüm adımlarını tekrarlayan Stento'nun hikâyesidir.[206] Böylece Yahudilerin, duvarları yıkılana kadar Jericho'ya[207] saldırmadan onun etrafında döndükleri bir gerçektir. Ama İbranilerin o zaman ortalıkta görünmeyen bir Tanrıları vardı.

Bilim adamları, hayatı sadece yaşamak için yaşayan ve her şeyi insanları aldatmaktan ibaret olan Zevk Tanrısı'na (philopsychia) sahiptirler.

Fakat bu bilim adamlarının her biri, oyuklarının belirsiz köşelerinden merkeze doğru elde ettikleri "gerçekleri" gönderirler. Bunun sebebi, merkezden ne kadar uzaklaşılırsa uzaklaşılsın, yaşamın kendisi sitemin bir parçasıdır ve bu şekilde gelen "gerçekler" zaten bilimin bir bölümü olacak şekilde tanımlanmış ve etiketlenmiştir.

Dahası ilk ve temel soru olan "Ne için?" sorusu görünürde yeterli bir yanıta sahip olsa da aslında sahte bir yanıt içermektedir. "Maddenin kanunları, gerçekten var oldukları ve inkâr edilemez, objektif araştırmalarla açıklanacak şekilde tanımlanırlar." Aynı şekilde nedenler dizisi de kesintiye

---

206 Motamot çeviride stento kelimesi "zorluk" anlamına gelmektedir. Ayrıca "yoksulluk", "yokluk" ve "zorlu koşullar" anlamları da vardır. Bunlara ek olarak bu ifade aynı zamanda "zar zor", "zorlukla" veya "güçlükle" manalarına da gelir.

207 Çev. Notu: Jericho: Eriha: Filistin Ulusal Yönetimi'nin Batı Şeria bölümünde Ürdün Nehri yanında yer alan bir yerleşim yeri. Bu şehir dünyanın bilinen en eski koruyucu duvarlarına sahiptir.

uğradığı zaman "Karanlığın süsü:[208] en uca kadar zorlanır. Böylece bilim tarafından yanıtlanacak sonsuz nedenlerin bir piyonu olarak orada öylece durur."

Fakat eğer "mesele" bağıntılılığın belirsizliğinin "ötesinde her zaman bir şeylerin olduğu bir sonsuzluksa[209] o zaman bilimin yolu sonsuzluktur." "Sınırların ötesinde hiçbir şey yoktur."[210] Çünkü her noktadaki olumlamaları, sonlu olmalıdır. Çünkü sonsuz dediğimiz şeyin de bir sonu olacağından, sonsuz varsayımların her birinin de bir sonu vardır.

"Fakat sonlu olduğunu varsaymaz; aksine sonsuz yolu ilan ederler. Bu nedenle her bir bilim adamının yaptığı çalışma tamamen dürüstlük zeminine dayanır." Bu yüzden de bilim adamları ve onlarla birlikte meslekten olmayan büyük bir kısım insan da öfkeyle bunu reddederler.

Fakat tüm bu öfke ve reddedişlerin bir manası var mı? Çünkü işin öncülü dürüst değil. İkna talebini karşılamak için, sonlu bir çalışmanın yeterliliği her noktada sahtedir. Öncü, sırf bunun için her noktada sahtekârlık yapmıştır. (Zaten tam da bu nedenle dürüst değildir.)

Bir bilim adamı, bilimin bir parçası olarak neyi gösterirse göstersin, varlıktan noksan olanın sonsuz bağıntılılığında, talep edilene karşı bir yetersizlik hissedeceğinden dolayı her zaman dürüst olmayan[211] bir şeyler

208 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 97.

209 A.g.e.

210 A.g.e.

211 Michelstaedter'in önceki kullanımında da gösterdiği gibi, bu kelimenin iki anlamı vardır. Bunlarda ilki söylenemeyen ve ikincisi de dürüst olmayandır.

söyleyecektir.[212] Ve onun örtüsünün altından: "süsler"[213], madde, "kanunlar", kesinlik, "hayati ilkeler" vesaire çıkacaktır. Her zaman aynı isteği, aynı şekilde, anlayışsız ve vahşi bir şekilde dile getirecektir. Çünkü o deney yaparken nitelikli bir hayatı taklit eder.

Bu dediğim bir gerçek, çünkü bilim artık dogmatik onaylamalar yapmıyor. Bilim, şiddetle[214] büyümeye devam etmek için, onu geniş bir şekilde benimsemeyi öğrenenlerin kollarını kırmak zorunda kaldığı zamanları geride bıraktı. Bilim artık dışlanan veya art arda isyan bayraklarının yükseldiği bir şey de değil.

Fakat bilim adamının sürekli olarak yaptığı bu yetersizlik itirafı, kendisini geleceğinden daha emin kılmak için yaptığı

---

212 "Ekmek nedir?" diye sorsam, "karnımı doyuran şeydir" cevabını verdiğimde, açlığıma hayatımın devamı için gereken doğru cevabı verirdim. Ancak bu cevap, kelimeler olmadan da gerçekleşir. Açlık çekiyorum, ekmeği alıyorum, yiyorum ve sessizliğe bürünüyorum. Ama sorarsam, aslında ekmeğe değil de açlığımı bir parça ekmekten daha kalıcı bir şekilde giderebilecek bir şeye açlık duyuyorumdur. Ve bu açlık için, tokluğu ima eden bir cevap yetersizdir.
Bu açlığa en iyi gelecek şey, açlığımı hangi ekmeğin en iyi giderdiğini, hangi iyi amaç için hayatımın devam ettiğini, böylece ekmeğin de kendi varlığına yetecek bir sonu olduğunu söyleyen cevaptır. Aslında sorduğum soruyla, ekmeğin mideme tatlı olandan farklı bir tat vermesini istiyorum. Çünkü eğer bir kimse ekmeğin beni doyurduğunu, bunun sebebinin içinde şu ve bu maddeler olduğunu, undan yapıldığı için içinde bu maddeleri içerdiğini ve unun da şu ve bu tanelerden elde edildiğini iddia ederek yeterli bilgiye sahipmiş gibi yapıyorsa... Aslında pek çok şey söyleyecek ama söylemek istemediklerini de söyleyerek "redliches" (dürüst olmayan) olanı da söyleyecektir.

213 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 98.

214 Burada şiddet kelimesini kullanıyorum çünkü yeni bir teorinin zafer kazanması için, git gide daha çok insanı, onu gösterecek olan belirli deneylerle temasa geçirmekten başka bir yol yoktu.

hileden başka bir şey değildi. Şimdi o, sadece bu zaman ve mekân koşullarına göre bir ilişkiyi[215] onaylamakla kalmaz, aynı zamanda çalışmalarımızın bu aşamasını da ekler. Yöntemin bozulmaması, emek hakkının korunması için kendi kişiliğinden kurtulması gerekir. Çünkü can alıcı nokta, sebep, mutlak olan şey budur. Her birinin var olma hakkı, yani bu hak gitgide tükenen bir yaşamda fazlaca çaba harcayarak benliğini alçaltma ile yaşamla yüzleşmek zorunda kalmamak ve ölümü görmemek için karanlık bir köşede, Tanrı'ya sırtını dönme hakkıdır.

Bilimin retoriği, şeylerin eksikliğine ikna talebi yeterliymiş gibi atıfta bulunmaktan başka bir şey olmayan bu eserin tasdikidir. Ancak mantıksız olanın sebebi olarak irrasyonel olanı, gerçek ikna yolunda varlık alanı bulan yöntemler ve kelimelerle tekrarlar.[216]

***

Bilim adamları devamlılığı sağlamak için rastlantısal oluşumlar aracılığıyla temel ilişkileri sıkıntı verirken şeylerin inorganik yaşamını, insanla paylaştığı şeylerde -ikna etmenin imkânsızlığı- değil göreli iknada, belirlenimlerde ve özelliklerde yeniden yaşarlar. Ayrıca bunu kendilerini onayladıkları yöntemlerde de bulurlar.

---

215 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 99.

216 "Nella vita vissuta della persuasione": Daha önceki editörler, "gerçek hayat" anlamına gelen "vita vissuta" kalıbını daha rahat okuyabilmek için değiştirdiler. Campailla her iki kalıba da yer verir. Sonuç olarak Michelstaedter'in daha önce bahsedilen "ikna yolu" kavramının deyimsel bir şekilde yeniden ifade edilmesi, kelimeler üzerinde oynanan eş zamanlı bir oyundur. Bu yüzden de ilk satırdaki ifade "gerçek bir ikna yolu" olarak çevrilir.

Bilim adamları, geri kalanlarından izole edilmiş niceliği kullanarak doğada diğer unsurlar tarafından bozulan bir bağıntının düzenliliğini taklit edebilirler. Olumsallığı ortadan kaldırarak da ilişkinin düzenli bir şekilde gerçekleşmesi için yakınlığı temin edebilirler. Dahası, insanoğlunun temel belirlenimlerinden kendilerini soyutlayabildikleri için, ikincisinin çıkarına, bu ihtiyaçların karşılanmasında doruğa ulaşan ve bilim adamları için olağan durumları ortadan kaldıran eksiksiz bir gerçekliği, "ent elechy"[217] [218] taklit edebilirler. Böylece, modern insana hastalıkları için ilaç verirler. Ayrıca gücü olmadan ihtiyaç duyabileceklerine yaklaştığını, ihtiyaçlarının daha güvenli bir şekilde karşılanmasını sağlayan öngörüyü de temin ederler.

Bu, belirli ilişkiler çemberinden olumsallığı dönüştüren, bağlayan ve ortadan kaldıran mekanizmalarda belirgindir. Ayrıca bu mekanizma organik bir çekirdek gibi, tek parçaya yakınlık sağlar. Böylece bütün, insanın kendisi için talep ettiği şeylerin ortaya çıkmasında iş birliği yapmalıdır. Bu şekilde, en son askere alınanlar gibi, bilim adamları, hayatına devam etmek isteyen insanı, daha fazla rahatlatmak adına doğayı diğerlerine göre daha fazla bozabilir.

Dahası bilim adamları sosyal hayatta, insanla insan arasındaki ilişkide, temel ihtiyaçları soyutlayıp onlara en ince ayrıntılarına kadar eziyet edebilirler. Ayrıca iyi ve kötü istatistikleri kayıtlarında muhafaza ederler.

Bilim adamları her belirlemeye değer atfederek yıpranmanın yok edilmesine giden yolu gösterirler. Böylece bir kişi

217 A.g.e.

218 "Ent elechy": saf potansiyelden farklı olarak eylemde biçim veren nedenin gerçekleştirilmesi anlamına gelen Aristotelesçi bir kavram.

kendisini bir başkasının zararına değil de yararına olumlayabilir. Bu tıpkı çiçekten çiçeğe polen taşıyan arıların durumudur.

Bununla beraber, bilim adamlarının faaliyetleri aracılığıyla, belli başlı kelimeler, insanların günlük ihtiyaçları için bilmeden kendilerine dayanak yaptıkları ve bilmeden onları aldıkları şekliyle aktardıkları belirli ilişkilerin işaretleri olarak hayata sızar. Teknik terimler, insanlara belirli bir dil birliği sağlar. Kasıtlı olarak oluşturulmuş olan uluslararası dillerin savunucuları, nafile hayallerin peşine düşüyorlar. Uluslararası dil, sadece teknik terimlerin dili olacaktır: Mesela "karanlığın süsü"[219] gibi.

Böylece meslekten olmayanlar, bilim adamlarını "medeniyetin öncüleri" olarak övüyorlar. Kendilerine, temel ihtiyaçların ve gelecekteki yakınlığı sağlayanların, "kötüler topluluğunun" gelişiminde bilinçsiz araçlar olduğunu söylüyorum. Böylece insanlar birbirini anlamasalar da kesinlikle bir anlayış sahibi olmayı başaracaklar.

219 A.g.e. syf: 100.

III
RETORİĞİN HAYATTAKİ YERİ

Bu bölümün ilk kısmında Michelstaedter bilgili, zevkli ve görevlere özen gösteren "dünyevi insanın" kendini tatminiyle alay eder. Bu insanlar kendisini insanlığın içinde olduğu duruma karşı neşelendirmek için, elindeki görevin avantajlarına, devlet emeklisi maaşına, sigorta ve tıp bilimine güvenen tiplerdir. Dahası bu insanlar, Michelstaedter'in bakış açısına göre tamamen aptaldırlar.

Modern insanı tamamen alaya alması, böyle bir kişi ile pimpirikli bir muhatap arasında Leopardian diyaloğunu doğurur. Kendinden memnun olan beyefendi, sadece hayat sigortasını elde ederek kendini ölüme karşı güvenceye aldığını iddia eder ve bu da onu doruk noktası denilen "reductio ad absurdum"a ulaştırır.

Saldırı, Soren Kierkegaard'ın Şimdiki Zaman adlı eserindeki Son Bilimsel Olmayan Modern Burjuva Eleştirisini ve bunun sonradan daha iyi taklit edilebileceğini anımsatıyor.

Kierkegaard gibi Michelstaedter de Hegel'in Tarih Felsefesi'nin, modern insanı karakterize etmesinde zengin bir kaynak olduğunu vurgular.

Kierkegaard gibi Michelstaedter de Hegel'in (ve Croce'un) "Rasyonel olan gerçektir ve gerçek rasyoneldir." anlayışını, böyle bir aptallığın gerekçesi olarak ima ediyor gibi görünüyor.

Tolstoy'un sonraki eserlerinde de yer aldığı gibi, birinin kendisini bu şekilde gerçekten ne kadar kandırabileceği sorusu, tartışma konusudur. Örneğin, Michelstaedter'in yakından tanıdığı Diriliş eserinde Ivan Ilych'in Ölümü.

Michelstaedter'in soruyu sorma şekliyle aslında sorduğu şey: retoriğin bir kişinin kimliğine ne kadar derinden nüfuz edebileceğidir. Cevap ise şudur: Hegel'in düşündüğü gibi insanlar özünde toplumcuysa, o zaman hiçbir sınır yoktur. Gerçekten ikna olmuş birini bulmak için asimptotik sınırın diğer tarafına gitmek gerekir.

Michelstaedter'in "hiperbolün diğer tarafı" ile kastettiği de budur. Modernite, tanımı gereği, herkesi aldatıcı güvenlik biçimlerine hapsetmek için ekonomik araçları kullanan karşılıklı bir üst üste binme ağı olduğundan, bunun tam olarak anlamı, içinde bulunduğumuz çağın "retoriğin saltanatı" olmaktan başka bir şey yapamayacağıdır.

Ayrıca Michelstaedter'in argümanı, Hegel'in meşhur efendi-köle diyalektiğinin, Marksist bakış açısıyla, Zihin Fenomenolojisi'nin bir yorumuna dayanır.

Önceki bölüm, Hegel'in Fenomenoloji'sinin başlangıç bölümlerinde olduğu gibi, modern bilimi anlamak için gerekli kavramsal yapılarla ilgiliydi. Hegel, insanların yaşadığı dünyanın, efendi-köle diyalektiği aracılığıyla, hayvanlar dünyasından türetildiğine inanır.

Michelstaedter muhtemelen bu yüzden, metinsel kaynakları takip ederek insanların birbirine olan bağımlılığını efendiler ve köleler açılarından bakarak açıklıyor. Efendi, kölenin emek gücüne el koyarak kendini efendi yapar. Köle ise, özgürlüğü için fiziksel hayatını riske atmak istemediğinden buna katlanıyor. Marx'ın da önceden söylediği gibi, köleler dünyayı gerçekten de miras aldılar.

Fakat bunlar Michelstaedter için hâlâ daha köledirler. Çünkü onlar, modern ikna bağlarına, yani modern "sürü" eşliğinde maddi güvenlik arayışına boyun eğmişlerdir. İnsanlar fiziksel yaşamlarını (philopsychia) o kadar çok severler ki kendilerine ait olan herhangi bir güvenliği riske atmaya hiçbir şekilde yanaşmazlar.

Son bölümde yer alan "asimilasyon organları" daha önceki bölümlerde tartışılan bireyin "gelecekle meşgul midesinin" sosyal olarak paraleli olan bir konudur.

İlki, zayıfın güçlüye karşı olan anlaşmasını sürdürür ve modern toplumu oluşturur. Bunlar, bitkiler ve hayvanlar gibi şeyleri yiyeceğe dönüştürmek için "içeriye alırlar."

Bu bağlantının en can alıcı noktası, Michelstaedter'in hemcinslerini, araçsal mallar yerine içsel olarak gören ve "hayata dönük" faaliyetlerini, Nietzscheci güç istencinin bir dönüşümü olarak anlaşılabilecek güçlüler diye nitelendirmesidir. Michelstaedter ise bunun yerine bir "sevme arzusu" tasavvur ediyor.

Michelstaedter'in modern durumu inşa ederken ve eleştirirken yorumladığı metinlerin modern metinler olduğuna özellikle dikkat edin.

Böylece, bu çalışmanın sonunda, Michelstaedter'in eskilere atfedilen, ancak Leopardi gibi samimi ruhlarda bulduğu derin bilgeliğin ışığında, Sokrates öncesi kaynaklar üzerine kafa yormaktan, çağdaş kaynaklar üzerine kafa yormaya geçtiğini görüyoruz.

Ya da kötüler topluluğunda

Birçoğu bir zevk toplumu yarattı.

Hepsi üzgün ve zavallı halktan oluşuyordu,

Oysa bir zamanlar neşeli ve mutluydular.[220]

Leopardi[221]

220 A.g.e. syf: 103-4.

221 Leopardi, "Palinodia al marchese Gino Capponi" ll. 203-5 (Tutte le opere 1:40)

IIIA

TOPLUMDAKİ BİREY

Hiperbolün Diğer Yüzü

$(x_{01}\, y_{01} = m^2)$

"Görüyorsun," uzun bir konuşmanın sonunda zengin içerikli bir yemekten sonra iri yarı, cüsseli bir beyefendi bana diyor: "Görüyorsun, hayatın güzel yanları da var. Kişi bu güzel yanları nasıl bulacağını bilmeli. Olup bitenler üzerinde ısrarla inatçı bir tutum sergilememeli. Makul bir şekilde durumlara uyum sağlamalı ve daha önceki hiçbir çağın çocuklarına sunulmayan fakat zamanımızın bize sunduklarından keyif almalıdır. Bu harikulade yaşam konforundan yararlanmalı ve artan çeşitli zevkler arasından akıllıca bir ölçüyle seçim yapmalıdır. 'Habere, non haberi' yani 'sahip olmak veya olmamak', eskilerin de dediği gibi."

"Siz bir sanatçısınız efendim!"

"Evet, gerçekten de öyle olduğuma inanıyorum. Yazdıklarım veya çizdiklerimden dolayı değil ama. Hayır! Anlarsınız, bir sanatçı... Ruhun. İyi bir kalbim var. Güzel duygularla dolu bir kalp. Her durumu şiirselleştirebilirim. Hayatı kendim için güzel kılıyorum ve kendi zevklerimi yaratıyorum..."

"Sizin zevkinize göre."

"Eksantrik olarak değil, kusura bakmayın! Cömert yaşamımızın sunduğu araçlar ve tarzlar ölçütünde yani kolay ve hoş görülebilir bir şekilde."

"Eğlenceli bir dünya adamı."

"Kesinlikle eğlenceli fakat biraz daha net olalım! Bedene ve ruha ayrı ayrı şeyler hitap etmeli. Şiir ve edebiyat her zaman tutkum olmuştur. Tarih de öyle. Bunların hepsinin üstesinden geldik. Öte yandan şimdiki amaç: hayatımızın mevcut uygarlık düzeyine evrimleşmede ne kadar ilerlediğini fark etmek. Tarih gerçekten güzel bir şey. Kim bilir, eğer bürokrasiye takılmasaydım... Her neyse. Her hâlükârda, bugün işlerin gidişatına inanıyorum. İlerlemeye ayak uydurmak isteyen her insanın çeşitli ve seçkin bir hümanist kültüre sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Yaratılışın muhteşem varlıkları olduğumuzu söyleyen gerçek bilimler konusunda da tamamen cahil olmamalılar. Artık bizden hiçbir gizem saklanamıyor!"

"Fakat siz çok yönlüsünüz!"

"Ah zavallı çömez..."

"Siz her şeye zaman buluyorsunuz!"

"Elbette. Ama insan görevini yaptığının da bilincinde olmalı. Bu kesin. İnsan görevinden taviz vermez. Edebiyattan, bilimden, sanattan, felsefeden hoş sohbetlerle doyuma ulaşmak başka bir şey; ciddi hayat ise bambaşka bir şeydir. Yani buna şöyle de diyebiliriz: Teori başka şey, pratik başka. Kendi adıma, sizin de gördüğünüz üzere, bu teorik tartışmalardan hoşlanıyorum. Zekice olan etik sorunlardan zevk alıyorum. Dahası kendime bazı paradoksal önermeleri değiş tokuş etme lüksü bile tanıyorum. Fakat bunlar sizi yanıltmasın. Her şeyi zamanında ve yerli yerinde yapıyorum. Üniforma giydiğimde bambaşka bir kişiliğe bürünüyorum. İnsanın görevini yerine getirirken tamamen özgür olması gerektiğine inanıyorum. Hem akılda hem de ruhta özgürlük. Ofisimin kapısında, tüm kişisel görüşlerimi, duygularımı ve beşerî zaaflarımı bırakıyorum. Ve objektiflikle yoğrulmuş bir yürekle.

işimi tamamlamak için uygarlık tapınağına giriyorum. İşte bu zamanlarda, insanlığın iyiliği için, medeniyetin büyük çalışmasına katkı sağladığımı hissediyorum. Ayrıca kutsal kurumlar da benim sayemde konuşabilir. Haksız mıyım sizce?"

"Sizin bu kararlılığınıza hayranım doğrusu. Fakat kendi çıkarlarınızı hiç mi düşünmüyorsunuz?"

"Maaşlar düzenli bir şekilde günü gününe yatar. Ve sonra sizin de bildiğiniz üzere ikramiyeler..."

"Doğru tabii, evet. Fakat o hâlde -Allah korusun ama- bu takdire şayan kişiliğiniz ne zaman zayıflar?"

"Emekli maaşı var bir de. Devlet, ona inananları terk etmiyor, değil mi?"

"Yine de -kusura bakmayın zihninize nahoş görüntüler yerleştiriyorum ama- biz insanoğlu, zayıf varlıklarız. Hastalık durumlarını bilirsiniz. Ve bugünlerde o kadar çok hasta insan var ki..."

"Hiç de değil. Tüm meslektaşlarım gibi ben de sosyal yardım kuruluşunun bir üyesiyim. Hastanemiz tüm modern imkânlara sahip. İnsanlar tıbbın en modern olanaklarına göre tedavi alıyorlar. Görüyorsunuz değil mi?"

"Ah, tabii anlayabiliyorum! Ama yine de emin olamıyorum. Birçok şey olabilir. Mesela kanunlarla korunduğumuzu da biliyorum ama buna rağmen hırsızlık yine de yaygın."

"Hırsızlığa karşı da sigortam var."

"Ah, peki o zaman varsayalım ki bir yangın oldu."

"Yangına karşı da sigortalıyım."

"Aman Tanrım! Ama at -pardon, demek istediğim- araba kazaları ya da çatı kiremitleri..."

"Kazalara karşı da sigortam var."

"Fakat ölüm. Hepimiz bir gün ölürüz, öyle değil mi?"

"Hiç de değil. Ölüm durumunda bile sigortam var."

Sonra zafer kazanmış bir edayla, şaşkınlığıma karşı gülümsedi ve ekledi "Gördüğünüz gibi, eskilerin de dediği şekliyle kilitli bir kasada güvendeyim."

Dilimi yutmuş gibiydim. Şaşkınlık içinde, şarabın bir kasaya konmadan önce bir presten geçmesi gerektiği fikri aklıma geldi.

Bu zamanın adamı[222] "meşguliyeti"[223] ve "kilitli kasası" ile Gotik kilisesinin en üstünde duran Hegel'in hayalini kurduğu kişidir. Bu kişi, eski kafalıların[224] son ana kadar habersiz olduğu Gotik kilisesinin özgürlük sisteminin[225] serbestçe evrimini sağlamıştır.

---

222 Hegel, Philosophie der Geschichte, Rekl. Bibi., 4881-85 (Hegel'den alıntıları tercüme etmiyorum çünkü onların tarifsiz kallopismatizmini İtalyancada yeniden üretme umudum yok.): "Die Lebendigkeit des Staates in den Individuen ist Sittlichkeit genannt warden. Der Staat, seine Gesetze, seine Einrichtungen sind der Staatsindividuen Rechte; Alles ist iher Besitz ebenso, wie sie von ihm besessen werden, denn es macht ihre Substanz, iher Sein aus" (s. 93). Devletin, bireylerdeki yaşantısına ahlak denir. Devlet, onun yasaları, kurumları, tüm bunlar devletin her bir bireyinin haklarıdır. Her şey bireylerin mülküdür. Tıpkı, bireylerin de devlete ait olması gibi. Çünkü devlet de bireyin özünü ve varlığını oluşturur.

223 A.g.e. syf: 107.

224 Von solchem gotischen Dombau haben die Alten nichts gewusst" (s. 88). (Bu ifade, metinde Michelstaedter tarafından çevrilmiştir. Tüm sayfa numaraları, Michelstaedter tarafından kullanılan Hegel'in çalışmasının Reklam'ın Universalbibliotek baskısına atıfta bulunmaktadır.-Çevirmenlerin notu.)

225 "Das System der Freiheit (ist) freie Entwicklung ihrer Momente" (s. 88). "Özgürlük sistemi, anların özgür gelişimidir."

Bu kişi, kendi amacı ve keyfi[226] olan özgürlüğün ve görevini icra ederken "büründüğü kişiliğin", yani ikinci doğasının[227] ahlaki özgürlüğünü, fikrini ve insani tutkularını birleştirmiştir.

Öznel görüşün temel amacı, öznel irade ve rasyonel iradenin birleşmesidir.[228] Tanrı, bu ilahi fikri,[229] dünya üzerinde kendi gücünü yeniden kazanmak[230] isteğiyle ortaya atmıştır.

Yine de açlık, uyku ve korku -akılcı irade olarak adlandırılsalar bile- her zaman açlık, uyku ve korku olarak kalacaklardır.

---

226 "Die Freiheit is sich der Zweck, den sie ausfohrt" (p. 54). Liberty is the end it pursues:"Er (der Staat) ist so der Weltgeschichte tiberhaupt, worin die Freiheit ihre Obiectivitat erhalt und im Genusse dieser Obiectivitat lebt" (p. 78). "Bu nedenle devlet, özgürlüğün nesnelleşmesini elde ettiği ve bundan yararlanarak yaşadığı evrensel tarih açısından en düz, yalın olarak belirlenen nesnedir."

227 "Die Sittlichkeit aber ist die Pficht, <las substantielle Recht, die zweite Natur, wie man sie mit Recht genannt hat, denn die erste Natur des Men schen ist sein unmitelbares, tierisches Sein" (s. 78). "Fakat ahlak bir ödevdir, tözsel haktır, ikinci doğadır. Uygun bir şekilde adlandırıldığı gibi: İnsanın ilk doğası onun dolaysız ve hayvani var oluşudur."

228 "Die konkrete Mitte und Vereinigung beider (der Idee und der men schlichen Leidenschaften) ist die sittliche Freiheit im Staate" (s. 59)."Devletin ahlaki özgürlüğü, iki unsurun somut merkezini ve birleşimini oluşturur: Fikir ve insanın tutkuları."

229 "Dieser Endzweck ist <las, Gott mit der Welt olacak, Gott aber ist <las Volkommenste und kann darum nichts als sich selbst, seinen eignen Willen wollen" (s. 54). "Bu nihai amaç, Tanrı'nın dünyaya dair istediği şeydir. Fakat Tanrı en mükemmel olandır ve kendisinden, kendi dışında bir şeyi istemez. Yine de: "Quidve novi potuit tanto post ante quietos/inlicere ut cuperent vitam mutare priorem?/Nam gaudere novis rebus debere videtur / cui ve teres obsunt: sed cui nil accidit aegri/ tempore in anteacto, cum pulchre degeret aevom,/quid potuit novitatis amorem accendere tali?" (Lucretius, v, 168). "Peki eski hetius 63-Çevirmenlerin Notu)

230 "Der Staat ist die gottliche Idee, wie sie auf Erden vorhanden ist" (s. 78). "Devlet, yeryüzünde var olduğu şekliyle ilahi bir fikirdir."

Dahası diğer tüm şeylerin de aynı kalacağına inanıyorum çünkü bencilliğimizin sınırlarının[231] nereye ulaşacağını kestiremiyorum. Bunları kendinize çok da sorun yapmayın. Çünkü egoizm sınırlandırılamaz.[232] "Ahlaki özgürlük", "fikir" veya "temel amaç" nerede bulunur ben de bilmiyorum.

Fakat; "benimle konuşan adam" diyor ki: "Bütün bunlar umurumda mı sanıyorsun? Haklarımın ve görevlerimin bilincinde, güvende, özgür ve güçlü olduğumu biliyorum." Veya da John Stuart Mill'in (Özgürlük Üzerine) sözleriyle: "Burada, bu konu sözde özgürlüğün iradesi değildir. Will maalesef ki yanlış adlandırılmış olan felsefi zorunluluk öğretisine karşı çıkıyor. Ancak sivil veya sosyal özgürlük[233] vardır. Peki köle olma özgürlüğü? Sonrası? Peki."

Doğrusu insanın aradığı da tam olarak budur. Bir şekilde mutlu olacağına inanır ve bundan fazlasını görmek için kabuğundan çıkamaz. Fakat cehaletinin bedelini, itiraf etmediği ve başkalarının da görmediği ağır, belirsiz ve sürekli olan

231 Tarihte kanla sulanmış yolların cesaret kırıcı düşüncesinden, kendimizi şöyle avutuyoruz: "(lass wir in die Gegenwart unsrer Zwecke und Interessen, kurz in die Selbstsucht zurticktreten, welche am ruhigen Ufer steht und von da aus sicher des fernen Anblicks der verwor renen Trtimmermasse geniest)" "Amaçlarımızın ve çıkarlarımızın gerçekliğinde, karışık harabeler yığınının uzaktaki görüntüsünde, huzur dolu kıyıların güvenliğinden keyif alan egoizm..."

232 Bu ifade, Michelstaedter'in paranoması ya da organik annominatisu, yani ortak bir kökün vurgulandığı retorik bir figürdür. Bu durumda "başarılı olmak, yönetmek, 'riva' kullanımında, banka, kenara veya kıyıya varmaktır."

233 Bunlar birinci bölümde geçen ilk sözlerdir. (Rekl. Bibi., 3491-92). (Mill'in cümlesi, konusunun daha detaylı bir açıklamasıyla sona erer: "Toplum tarafından, birey üzerinde meşru bir şekilde uygulanabilecek gücün doğası ve sınırları vardır. -Çevirmenlerin Notu)

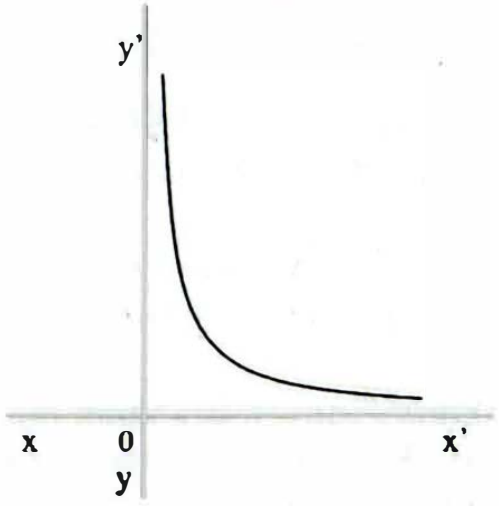
bir azap ile öder. Çünkü kader bir denklem gibidir ve kendini yalanlara teslim etmez.

Bu da hiperbolün[234] öteki yüzüdür. İnsanlar yaşamaya devam ediyor. Hâlâ boşlukta yer kaplıyor ve güvenliğini garantiye alınak için hâlâ daha küçük de olsa bir şey yapmak zorunda.

Birinci tarafta insan hiçbir zaman bir şeyi kendisi için adil bir şekilde talep edebileceğini hissetmemişken ikinci tarafta her zaman sahip olduğu kişiliğin yeterliliğini kabul eder. Dahası diğeri mantıksız iradeden özgürleşmede, adaleti şart koşarken bu adam haklar ve ödevler kuralına uyum sağlamada güvenlik arar. Yani bir çeşit köle olma özgürlüğünü ister.

İlki şu andaki doyumu bir kerede talep ederken ikincisi, gelecekteki tüm açlığı güvenli bir şekilde sürdürmenin yollarını arar. Dahası, birinci yol, değer talep eden, özgür ve sarsılmaz iradeyle, ona benzeyen en büyük bireylerin yolu iken ikinci yol, bireyin parçalanmasının ve hayatın bir değeri ve

234 C_1 sınırında=Hayatsız zevk x=Mutlak bir zevk iddiası (yeterlilik ve hak karinesi) y=Bireysel bir eylem x_{01}=lim x=∞, sonsuz olumsallıklar yoluyla kişinin kendi zevklerinin sonlu güvenliği.

y_{01}=lim y=0: faaliyetin ortadan kaldırılması (kişisel yükümlülüktür) $xy=m^2$: Yaşam indirgenemez bir büyüklüktür ve toplum bu sınıra sonsuzca yaklaşır fakat asla ulaşamaz.

yeterliliği varmış gibi endişelenenlerin yoludur. Ben'i yaşamak:[235] Mutlak varmış gibi öngörü ile sınırlandırılmış bir andır.

Bunların sebebi olarak biri sever ve düşüncelerini tam bir mülkiyete ve kimliğe yöneltir. Diğeri ise sahip olduğu şeyler konusunda duygulanır ve gereğinden fazla vicdan yapar. Bunu yapmasındaki sebep ise elindekilerin gelecekte de onunla beraber olmasını istemesidir.

Fakat ona sahip olduğu ölçü kadardır. "O, arkasında bıraktığı şeylere yönelir."

Mesih, Lût'un karısını hatırla diyor: Bu, hayatın zevkinden faydalanmak isteyen her insanın açtığı yoldur.[236] (Bkz. İkinci Bölüm, Birinci Kısım)[237] [238]

Fakat burada, mekanizmalara indirgenmiş ve organizmada harekete geçen öngörüleri, beklediğimiz gibi zayıflıklarının kurbanı olan ve şanssızlığın pençesinde çırpınanlar olarak değil, "nitelikli" ve Tanrı kadar kesin bireyler olarak görüyoruz.

İnsanların yozlaşmalarına sivil eğitim denir. Açlıkları, gelişim faaliyeti; korkuları, ahlak; şiddetleri ve bencilce olan nefretleri de adaletin kılıcıdır.[239] "Karanlığın süsleri" ile toplum, özünde yozlaşmış bir şekilde hayata erişmeye çalışan çi-

235 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 110.

236 A.g.e.

237 Bu medyanın etkisinden dolayı tercüme edilemez. Ortalama ve iki anlamda ruh-manevi hayat (kendi kişiliğini korumak isteyen, onu tasfiye etmelidir.)

238 Luka 17:31-33. Yunan metni Michelstaedter'in dipnotunda tercüme edilmiştir. Yaratılış 19'da geçen Lut ve karısının hikâyesi anlatılmaktadır. Bunu, Michelstaedter'in Orpheus ve Eurydice hikâyesine daha önce atıfta bulunduğu yerle karşılaştırın.

239 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 111.

çekler açacak, ayrıca "şiirlerinin gücüyle"[240] bilge olmadıkları konularda, insanların en bilgesi olduklarına inanacaklar.[241]

Onlar için Mesih şöyle dedi: "Eğer kör olsaydınız, suçsuz olurdunuz. Fakat 'görüyoruz' dediğiniz için suçlu sayılırsınız."[242] [243]

Bu insanlar, kendi zayıflıklarından bir güç oluşturdular. Nasıl yaptılar derseniz: Ortak zayıflıkları üzerinden spekülasyon yaparak karşılıklı anlaşarak bir güvenlik duvarı yarattılar. İşte buna, retoriğin hükümdarlığı diyoruz.

Aslına bakarsanız, her insan an ile sınırlı olduğu ölçüde, topluma ait öngörüsünü uzay ve zaman içinde genişletebilir. Böylece herkes, topluma yararlı bir şekilde "hayata bağlanabilir."[244] Ayrıca her bir insan, boşlukta kapladığı kendi küçük yeri ve küçük yaşamı hakkında tefekküre dalabilir.

Fakat bu durumu gerçekleştirebilmek için sağlam bir kararlılık gerekir. Her birey kendi ekseni etrafında dönmeli ve her seferinde birazcık zevk duyarak birbirine bağlı çarkların dişlerini "tek seferde ve tek bir yöne hareket ettirip ilerletmelidir."[245] Aynı zamanda bu kişiler yanılmaz ve nettir. Çünkü büyük organizma, yaşamları boyunca karmaşık ve mükemmel öngörüsüyle, yaşam alanındaki her türlü olasılığı ortadan kaldıran hassas ve güçlü zihinlerde belirginleşmiştir.

---

240 A.g.e.

241 Plato, Savunma, 22d.

242 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 111.

243 John 9:41.

244 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 111.

245 A.g.e.

Mekanik bir organa bozuk para koyup kolu çevirdiğinizde, makine istediğiniz melodiyi çalar (Çünkü bestecinin müzik dehası ve orgcunun teknik dehası makinenin dişlilerinde kendini belli etmiştir.) Aynı şekilde, bir insan toplum için sarf ettiği belli bir emek karşılığında, ona göre tanıdık ve içgüdüsel, ama mantıken ve nihai olarak belirsiz olan toplum, bu kişi için gerekli olan her şeyi *sine cura*[246] olarak cömertçe ona verir.

Bu böyle olur, çünkü yüzyıllar boyunca birikmiş en güçlü bireylerin tüm dehası toplumsal düzende belirginleşmiştir. "Güvenli yaşam en güzel olan yaşam tarzıdır."[247] [248]

Güvenlik
($\lim c_1 x = oo$)

Zorunlu şeylerin güvenliği, kişinin tüm dışsal ve muhalif belirlenimler (kuvvetler) karşısında, kendi belirlenimlerinin gelecekte olumlanmasını sağlama gücünden oluşur. Yani maddeyi (zaman ve uzaydaki şeylerin çeşitliliğini) kendi biçimiyle bozguna uğratmaktır.

Böyle bir meseleye beni takip edenler de dâhildir. Onlar da tıpkı benim yaptığım gibi, kendilerini belirlemede maddenin geri kalanından ayrılırlar. Bu ne demektir? Yani devam etmek için, devam edebilmek için, maddenin geri kalanına, benim ona empoze ettiğim biçimin aynısını dayatırlar.

---

246 Çev. Notu: Sine cura: Latince bir hukuk terimi olup dertsiz, tasasız, kolaylıkla manasına gelmektedir.

247 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 112.

248 Aristoteles, Retorik 1.5.1360b15.-Çevirmenlerin Notu.

Böylece güvenlik (hukukçuların terimiyle "mesele" ya da "şey") şu anlama gelir:

1. Doğaya karşı şiddet: Emek.

2. İnsana yönelik şiddet: Mülkiyet.

1. Tarlada çalışıyorum. Güneşten, yağmurdan, havadan ve topraktan yararlanıyorum. Zararlı hayvanları öldürüyorum ve bana fayda sağlayacakları evcilleştiriyorum. Bitkileri ayaklarımın altında ezerek dünyalık meyvelerden faydalanıyorum. Elementlere ve vahşi hayvanlara karşı korunmak için başımı sokacak bir çatı inşa ediyorum. Uzay, hareketsizlik ve taşın sertliğinin üstesinden geliyorum. Giysiler, silahlar ve aletler yapıyorum. Ormanda avlanıyorum. Ocağımda yemek pişiriyor ve odun kesiyorum. Şanımın artması için tarlamın ürünlerini başkalarıyla birlikte yiyorum.

Yeryüzünde hava, toprak, güneş ve su, hayvanlar ve bitki örtüsü olan tarlalar ve ormanlar olduğu müddetçe, içimdeki çalışma arzusu ve sahip olduğum tecrübe (ayrıntılı şeyler) birikimi, geleceğim için yeterli bir güvencedir.

Fakat öngörümün olmadığı en büyük tehlike tam da burada: Benimkinin aynısı, uzayda ve zamanda aynı noktaya sabitlenmek isteyen ve tüm geleceğimi benden alan bir çalışma potansiyeli. Bu bir insan, benim hemcinsim.

2. Savaş devam ediyor, her yer hâlâ toz duman. İki adam, doğayı ihlal etme ve geçmişteki emek birikiminden faydalanma güvencesi için mücadele eder. Sonuç olarak hemcins dediklerimiz artık hemcins değiller. Fakat insanın hâlâ daha çalışma ya da "gayrimenkul" hakkı var. Gayrimenkul ise emek ya da taşınır mal biriktirme hakkıdır.

Bu iki kişiden biri, diğerine karşı bireyselliğini bildirmiştir. Diğeri ise geleceğinden çaldığı ve yaşama isteği ile kendi emek gücünden yararlanamadığı için, galip gelenin insafına kalmıştır.

Galip gelen, mağlup olanın sadece bir şartla geçimini sağlar: Onun için çalışmak. Böylece insan, hemcinsini kendi güvenliğine bağlı kılmıştır. Hemcinsine olan zorbalığını, ihtiyaç duyduğu şeyi sağlamak adına iş birliği yapsın diye artırmıştır. Ve bu ikincisi, yani köle, efendiden önce bir maddedir, o bir "şey"dir.

Fakat bu ikinci kişi, bir ağacın, bir usta tarafından odun olarak kullanılmak üzere kökünden söktüğü bir "şey" olmasından farklı tarzda bir "şey"dir. O, ustanın meyvesini toplamak için önce aşılayıp budadığı, sonra da yakacak odun elde etmek için belli aralıklarla dallarını topladığı bir ağaç gibi bir "şey"dir. Köle, efendisi uğruna ölmek için bile hayatta fayda sağlamaktadır ama ölü de değildir.

Bu yüzden de onun köleliği mutlak değildir. Yaşama ihtiyacına göre şekillenir. Köle, değirmen taşını döndürsün diye zorlanmaz. Fakat bunu, bedeninin duyduğu gıda ihtiyacını karşılamak ve kırbaç ya da işkence yoluyla geçici veya iyi bir şekilde yapmasının engellemek için yapar.

Zorlayıcı araçların her birinde veya bu araçlarla tehdit edildiğinde, efendinin, sonu galibiyetle bitecek olan şiddetinde, kölenin yaşama iradesine ilişkin mutlak bir ikna edicilik taşır. Artık geleceğe ihtiyacı olmayan köle özgürdür çünkü artık efendinin şiddeti, onun ikna edilmesine dayanak sağlamaz. Suyun bir ağırlığı olduğu müddetçe, dünyanın merkezine gitme isteği, değirmenleri çalıştırmaya zorlanabilir ve fabrikalar da kıyılara inşa edilir. Bunun için insanoğlunun

hazırladığı bütün yolları izlemeli ve aşağı inmek istiyorsa tüm çarkları döndürmelidir.

Fakat suyun artık "aşağıda olana" ihtiyaç duymadığı gün insanoğlunun olukları, kanalları ve çarkları boşuna olacaktır. Dahası, tüm fabrika ve değirmenleri de sonsuza dek hareketsiz kalacaktır.

Efendi biçimi ve emek gücü aracılığıyla köleyi kullanır. Var olma hakkının, efendiye karşı görevlerinin toplamı ile örtüştüğünü hissettirir. Güvenliği ise efendinin ihtiyaçlarına mutlak itaatiyle sağlanır.

Bu nedenle, sert ama sağlam zincirlerle bağlanmış olan köle, efendinin yararına doğanın ihlali yoluyla, insanlar arasında güvenlik elde eder. Ve efendi, hemcinslerine karşı uyguladığı şiddet ile doğa karşısında ondan güvenlik elde eder. Çünkü o, çalışmadığı için bunu yapar. Artık içinde çalışmaya dair bir şey de yoktur.

İkisi birbiriyle simbiyotik (ortakyaşar) bir ilişki kurmuştur. İkisi de güvendedir. Eğer birbirlerinden ayrılırlarsa, ikisi de ölür. Çünkü birinin hakkı var ama çalışma gücü yok, ötekinin ise gücü var ama hakkı yok.

Fakat yönetmelik şöyle söyler: "Her insanın doğası gereği akla uygun olan hakları vardır."[249] Her şeyin bir şey olarak kabul edildiğini, ancak insanın bir şey olmadığını (285), bir

249 Size Avusturya Kanunu'nun 1905 baskısını aktarmak istiyorum, (16). "Jeder Mensch hat angeborne schone <lurch die Vernunft einleuchtende Rechte und ist daher als eine Person zu betrachten. Sklaverei oder Leibeigenschaft und die Aus tibung einer darauf sich beziehenden Macht wird in diesen Landern nicht gestattet." Yani "Her insanın doğası gereği kendi içinde ve kendisinden dolayı akıl yürütme hakları vardır ve bu nedenle de insan, bir kişi olarak kabul edilmelidir. Topraklarımızda insanların bir başkasına kul veya köle olmasına müsaade edil-

kişiliğe sahip olduğunu ilan eder. Böylece kölelerin de kurtuluşunu ilan etmiş olur. (16)

İnsanlar birbirini sevmek zorunda mı kalacaklar? Her biri kendi geleceğini, arkadaşı için feda mı edecek? Yoksa her biri kendi geleceğini kaybetme pahasına, fethetmek zorunda olduğu kanlı savaşın fitilini yeniden mi ateşlemeli?

Güvenilmez efendiler ve kendine güveni olmayan özgür bırakılmış köleler, birbirlerine dehşetle bakarlar. İlki güvenli bir egemenliğe hasret duyarken ikincisi onu güvende hissettiren kölelik zincirlerini özler.

Sevgi ve açık bir şekilde sergilenen anlaşmazlık, her iki tarafın da güvenliklerini aynı şekilde tehdit eder. Fakat toplum, anaçlık duygusunu yüceltir ve sadece bu güvenlik meselesiyle ilgilenir. Yasa da bu yüzden "kolaylık" adına var olur. İşin gerçeğinde ise bu yasa, sadece bireyin geleceğiyle meşguliyetinin belirginleşmesi için vardır.

Eskimo ve Etiyopyalı ılıman bir bölgede buluşmuşlar ve birbirlerini gördükleri anda ağlamaya başlamışlar. Etiyopyalı "Çok üşüyorum, derini bana ver." demiş. Eskimo ise "Ben de çok sıcak alıyorum, sen de bana tüylerini ver." demiş. Yani her biri, ötekinde kendisi için gerekli olanı görmüş. Yaşamak zorunda kaldığı insanı görmemiş. (Çünkü bu durumda herkes, kendisi için gerekli olan şeyin, diğeri için de gerekli olduğunu varsaymak zorundadır.)

Fakat kişinin kendi hayatıyla meşgul olması, her birinin mücadele verirken benliklerinden ödün vermesini engeller. Her ikisine uyan bir takas, aralarında karşılıklı bir sevgi

---

memektedir. Ayrıca bunlarla bağlantılı olan yetkilerin kullanılması da yasaktır."

bulunmasa da kimsenin zaferi olmadığı için onları güvenli kılar. Ve toplum, bir Eskimo'nun bir Etiyopya ile her zaman bu şekilde karşılaşmasına vesile olur. Böylece, zayıf çocukların her biri, kendi kendine yapmayı bilmediği ya da bir kere yaptıktan sonra onu başkalarından koruyamayacağı yemeğini, savaşmadan almasının teminatını sağlar.

Benim bedenim ve ruhum zayıf. Eğer doğanın ortasına bırakılsaydım, hızla açlığın, atmosferik güçlerin ve vahşi hayvanların kurbanı olurdum. İhtiyacım olan şeye sahip olarak ve doğanın güçlerinden korunarak ama öte yandan da insanların açgözlülüğünün ortasında çabucak her şeyden mahrum kalacak ve sefil bir şekilde yok olup gideceğim.

Toplum beni alır, ellerimi yerleşik kurallara göre nasıl hareket ettirmem gerektiğini öğretir ve zavallı makinemin bu sefil emeğinden dolayı, "Ben bir insanım, sadece doğduğum için bile haklarım var, bana ihtiyacım olan her şeyi verir." diyerek beni pohpohlarlar.

Benim sadece gıdaya ihtiyacım yok, başkalarının emeğinden oluşan işlenmiş ürünlere de ihtiyacım var. Ve bu durum bana, ötekilerin karşısında güvenlik veriyor.

İnsanlar, toplumu, bireysel efendilerden daha iyi bir efendi olarak tayin etmişlerdir. Çünkü toplum onlardan çeşitli emek ve doğa karşısındaki güvenlik için nitelikli bir güç değil; sadece küçük, basit, bilindik veya belirsiz bir emek parçası isterler; yeter ki toplumun çıkarıyla çatışmasın ve gereğine uygun bir şekilde yapılsın. "İnsanlar eğer özgürlük içinde yaşamak

istiyorlarsa, o zaman her şeyde gücü elinde tutanlara itaat etmelidirler."[250] [251]

Güvenlik hem kolay hem de bir o kadar zordur. Toplumun akıllıca belirlenmiş yöntemleri vardır: bağla, sınırla ve tehdit et. Onun yaygın gücü, ceza kanunu gibi bir şaheserle somutlaşmıştır. Güvenlik kaygısı insanı, her eyleminde köleleştirir.

"Bu yasal olarak benim." demek istediği andan itibaren, kendi geleceğini, ötekilerin geleceğine köle yapmıştır. Yani o bir madde (kişisel mal) hâline gelmiştir.

Fakat tüm bunların karşısında toplum, hiçbir efendinin yapamayacağı şeyi yapar: Emeklerini paraya dönüştürerek ve paraya kanun gücü vererek kölelerini kendi otoritesinin katılımcıları hâline getirir.

"Jedermann ist unter den von den Gesetzen vorgeschrie benen Bedingungen fahig Rechte zu erwerben." Yani "Yasanın öngördüğü koşullara kendini adapte eden kişi, haklarını da kullanabilir." (18)

İnsana yararlı olacak biçimde, önceden işlenmiş bir şey üzerinden, başkalarının çalışma gücünden hak edinme olasılığı, ötekilerin emeği için hâlihazırda fiili bir haktır. "Emeği" düzenleme hakkını elde etme ihtimali: Bir şey (mesela gayrimenkul gibi), başkalarının çalışmayacağı anlamına geldiği sürece, başka birinin çalışmama üzerindeki fiili hakkıdır.

Yani kısacası mülkiyet, bir başkasının kişiliğine ve bu kişi vasıtasıyla da doğaya karşı uygulanan bir şiddettir. Bu şiddet

---

250 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 116.

251 Michelstaedter'in uyarladığı Sophocles, Electra Il. 339-40 ile karşılaştırın.

insanlar arasında mutlaktır. Çünkü toplum, inananların hakkını tüm gücüyle savunur.

"Jedem der sich in seinem Rechte gekrankt zu sein erachtet steht es frei seine Beschwerde vor der durch die Gesetze bestimmten Behorde anzubringen." Yani "Kendi hakkının zarar gördüğünü düşünen kişi, kanunun belirlemiş olduğu mercilerden zararının tazminini talep edebilir." (19)

Bu yolla, her bir birey, yaygın zorlama yoluyla sahip olduğu güvenliği, kişisel olarak kendisi için mutlak hâle getirebilir. Yetersiz irade, kararlılığını doğrulamak ister. Toplum da bu sebeple ona almanın araçlarını verir. Yetersiz irade, aldığını kendi zorbalığıyla savunamaz. Bu yüzden de onu, toplumun şiddetine emanet eder.

Yetersiz irade, kendi ihtiyaçlarının belirsiz, anlamı olmayan her şeyi göz ardı ederek (Ve bu nedenle, kendi adına ve kendi başına: yaşamaya devam edebilmek için[252] yaşayan her şeyi öldürecek olan diğer herhangi bir iradeyi görmezden gelerek reddeder.), bu şekilde toplum aracılığıyla, diğer tüm iradelerin üzerinde, geçmiş yüzyılların yaptığı ve içinde bulunduğumuz yüzyılın ürettiği her şey üzerinde dahiyane ve güvenli bir güç elde eder. Diğer her irade, geleceğin kölesidir. Her şey hayatı için bir önem taşır.

Bu şekilde, örgütlemiş toplumdaki herkes, örgütün her şeye yetkin olmasını kullanarak diğer herkesi ihlal eder. Herkes aynı anda hem madde hem şekil hem köle hem efendidir. Çünkü ortak çıkar, herkese ortak bir görev empoze eder. Böylece herkesin eşit hakları olur.

252 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 117.

Bu örgüt, bireyin yetersizliği ve korkusundan oluştuğu için her şeye gücü yeter ve bozulamaz. Ayrıca, kendi zayıflığını güce çevirenden daha üstün bir güç yoktur.

Kendi güvenliği için sosyal anlamda yaşamını sürdüren birey, "hayata bağlıdır."[253] Kendini, "iktidarda olanlara benimsetmeyi bilen"[254], toplumsal yaşama uyum sağlayan ve bu biçimi kıskanan kişi için yaşamın kölesi olma özgürlüğünün güvenli olduğunu düşünen kişi; toplumsal açıdan yararlı olan ve toplumsal biçime uyum sağlamış olan kişiyi, bu hayata güveninde hissettiği zayıflık nedeniyle, bu biçimi kıskanır. Bu öyle bir kıskançlıktır ki alacaklının senedini alması gibi kıskanır. Onu kabul etmekle ve malını ona emanet etmekle, hayatını o kâğıt parçasına bağlamıştır.

Çünkü her biri -ikincisi kâğıda, birincisi ise toplumsal biçime- bir gemi enkazı kurbanı gibi, kalasa olan sevgisine değil, kendi kurtuluşuna bağlıdır.

Böylece toplumsal vaadi kabul eden insanlar, onu hissiz parmaklarıyla -ya da ilkelerinin netliğiyle- tutarlar. Bu nedenle öfkeli bakışlarını, başkalarının görüşüne, "sertliğine"[255], "isyan uyandırabilecek"[256] her inanca, fitne olabilecek her eyleme yöneltirler. Bu nedenle de ciddiyetleri, üflediği ve üflendiği için bestecisinin otoritesini hisseden bir orkestra enstrümanı -ki bunun için "ben" yerine "biz" kullanılmamasına da şaşırıyorum- seyahat eden satıcılar ya da "milyonlarımızdan" bahseden bankacılar gibidir.

---

253 A.g.e. syf:118.

254 A.g.e.

255 A.g.e. syf:119.

256 A.g.e.

Dolaysıyla hakları ve ödevleri tespit etmedeki "kesinlikleri"[257] kendilerine yeterli olanın, başkalarına yetmediği gerçeğini taşıyamayan "yeterlilikleri" ve eğer birisi, ortak ölçüyle herkese verileni kendisi adına daha fazla kullanırsa bunu hisseder ve kişisel olarak ona öfke beslerler.[258]

Bu yüzden ölümsüz Plüton'dan başka bir Tanrı'ya kurban vermek zorunda kalsalardı, Procrustes'e[259] kurban verirlerdi. Kişi yasaya göre, insan doğduğu için akla dayanan kanıtlara istinaden, bu hakların ve "persona"nın ne olduğunu sormalıdır.

Alçaltılmış Bireysellik
(lim c_1=y=0)

Şehrimin eski bir caddesini dolaşırken binaların cephelerinin hoş manzarası beni sık sık cezbeder. Zamanın ve soğuk havanın izleri bile saygın ve rahatlatıcı bir görünüme sahiptir. Fakat şehirler, herkesin de bildiği üzere, gelişiyorlar.

Yeni yeni ihtiyaçlar, inşaat projelerinde doruğa ulaşır ve bu projeler de önlerine çıkan her şeyi acımasızca yerle yeksan eder. Benim sokağıma saygı duyuldu fakat onun bir arka

257 A.g.e.

258 Bu nedenle "öfke" suçun yaygın kullanımında anlam kazanmıştır. Konuyla (etki olarak) sınırlı kalan, içinde Nemesis bulunan ve sadece Yunancada olmayan (Bkz. Hymn to Nemesis, Meso mede), öfkelenenlerin bakış açısını benimser. "Suç" (Yeni Ahit'te evrensel bir anlama karşılık gelen "Tanrı"nın her yerde bulunması vasıtasıyla, her noktada, alakası olmasa bile "suç" anlamına gelir.) Böylece fiil (ki bu tam olarak belirli bir şeyle ilgili olarak belirli bir noktadaki olumlamadır) "Bir başkasına saldırıyorum: bu nedenle 'suç' fiilini işliyorum."dur.

259 Çev. Notu: Procrustes: Yunan mitolojisinde kendisine konuk olan yolcuların boylarını yatağa uydurmak amacıyla, kol ve bacaklarını çekip uzatan ya da kırıp kısaltan, sadist ruhlu dev.

tarafındaki sokakta kalan evlerin arkasında yığılan tüm binalar yerle bir edildi. Ve şimdi bu tarafta temizlenmiş olan alandan kim geçerse geçsin saygın fakat samimiyetten uzak, sefil ve perişan bir manzarayla karşılaşıyor. Bir kez düşünmüş olan, saygın cepheden bile tekrar geçtiğinde, bunu sezgisel olarak bilir.

Aynı şekilde, iki taraflı emniyet yolundaki insanların sahip olduğu saygın dış görünüş sayesinde, alçaltılmış bireyselliğin sefaletini sezebiliriz. Böylece başlığın altındaki formül hakkındaki tartışmamızda, ikinci değişkenin değerlendirmesine geçiyoruz.

Dedikleri gibi "Der Unbeugsame wuchs nicht leichtsinnig auf." Yani "Eğilmeyen, kolay kolay[260] büyüyemez."

Uygun koşullarda, liflerinin dayanabileceğinden daha hızlı ve daha uzun büyüyen sedir ağaçları, bir kez kendi ağırlıklarına yüklendiğinde, kısa sürece en yüksek noktalarından yere bükülürler.

Fakat kurak bir arazi ve kötü bir iklimle savaşanlar, şayet büyümüşlerse, güçlerinin el verdiği kadarını yapmışlardır ve bu saatten sonra onları bükebilecek hiçbir rüzgâr yoktur.

Çevresinin kendisine sunduğu yetersiz güvenceyi gasp ederek büyüdüğü toplumsal kişiliği benimseyen insan da yaşamını şeylerin ve insanların olumsallığı üzerine kurmuştur. Dahası bu insan, çevresinin yardımlarıyla yaşarken geleceği için de onlara bağımlıdır ve -kendi değerinden dolayı değil ama- kendisine ait olanı elinde tutacak gücü de yoktur.

Birey, koşullara bağlı durumlara ne kadar çok kendini adapte ederse, yeterliliği de o derece azalır. Çünkü onda çok

260 Konfor arasında.

daha kısıtlı olan şey, *per artus*, "uzuvları aracılığıyla" yayılan sağduyusudur.

Toplumsal sağduyu, ne kadar geniş olursa ve daha fazla olumsallık için ne kadar yeterliyse bireyin de sağduyu alanı o kadar dardır ve kendi güvenliği için, kendini toplumsal öngörüye emanet eden kişinin yeterliliğini sınırlandırır.

Sosyal bireydeki mutlak olan sosyal güvenlik, her yeni yetersiz olumsallıkta, bireyin toplumdan biraz daha kopmasına ve perişan bir şekilde yok olacağı ana ve noktaya indirgenmiş bir sağduyuya tekabül eder. Medeniyet kisvesi altında her türlü ilerleme, aslında birey için bir gerilemedir.

Teknolojiyle alakalı her ilerleme, insan vücudunun biraz daha körelmesine sebep olur. Giysiler, evler ve yapay ısı üretimi organizmanın havaya, sıcağa, soğuğa, güneşe[261] ve suya tepki verme[262] yetisini işe yaramaz kılar.

Yiyeceklerini üretmeden temin etmenin kolaylığı ve silaha erişiminin de kolay olması sebebiyle, yalnız kalan birey, hayvanlar arasında artık tehlikeli bir güç değildir. O, artık ne çevikliğe ne eklemli ve ölçülü güce ne de vücut potansiyelinde bulunan ve insanı en güzel yırtıcı hayvanlardan biri kılan binlerce kurnaz manevraya sahip değildir.

---

261 Güneşin zararlı etkilerini etkisizleştirmek için, güneşe maruz kalan cilt bronzlaşır. Güneşten korunaklı yerlerde durulduğunda, ten rengi tekrar açılır. Yüz ve el derisi her zaman farklılıklara, renklere maruz kalır ve çok çabuk renk değişir. Vücut derisi, istisnai olarak güneşe maruz kaldığında, ten renginin değişmesi daha uzun sürer ve güneşin olmadığı yerlerde de rengini korur. Vücut renginin bu kadar geç koyulaşması, genellikle tehlikeli güneş yanıklarından korunmak içindir.

262 "Kneipp tedavisinin" önemi! [Sebastian Kneipp'in (1821-97), soğuk suya daldırma, egzersiz ve diyet kontrolünden oluşan, kendi tasarladığı bütüncül bir terapi yoluyla tüberkülozu iyileştirdiği tedavisidir.-Çevirmenlerin Notu.]

Fakat toplum, her türlü "gerginliği"[263] ortadan kaldırır. Yenilgiyi, bireyin her türlü zeki ve inatçı gerginliğini, tüm benliğin hayatta kalmak için verdiği mücadeleyi ortadan kaldırır. Bunlar yerine ya güvenlik ya da "geri dönüşü olmayan talihsizliklerden"[264] emin olmak niyetiyle, insanlar savaşlarda zafer kazanmazlar ya da mağlup olmazlar. Kendilerini ya güvende bulurlar ya da ölmüş olurlar.

Toplum, çocuklarının kıymetli kişiliklerini, onların zorlanmayacakları şekilde taşımakla mükelleftir.

Böylece, aniden durdurduğu at üzerinde dimdik duran, bacaklarındaki kaslara özel hareketlerle bu atı kontrol eden, tehlikelerin farkında olarak ve bunlara uygun tepki vermeye hazır bir hâlde, bilinmeyen manzaralarda seyahat eden veya dağlardan geçen adamlardan baş döndürücü yükseklikteki yerlere tırmanan, her zorlukta ellerinden destek alan ve elleri gibi eklemli ayakları olan, kalbinin bir an bile bocalamasına[265] müsaade etmeden uçurumun etrafından dolaşan ve heyelanlardan "ayağına bir taş bile değmeden"[266] geçen adamlara dönüşmüştür.

Bir tren vagonunda kapana kısılmış olarak, onu çekiştirerek, yukarıya, aşağıya, nehirler, dağlar ve ovalar boyunca taşırken o gerinip, esnerken veya nedensel bir bilgiyle trenin

263 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 121.

264 A.g.e. syf:122.

265 Fransızların dediği gibi ben de "kalp" diyorum çünkü bu nazik bir benzetme. Fakat aslında kastettiğim şey "mide".

266 Baumbach, Zlatorog: Triglav Efsanesi. [Rudolf Baumbach'ın (1840-1905) Zlatorog Efsanesi'ne dayanıyor: Bir Alp Efsanesi (1877): altın boynuzlu bir dağ keçisi, "Beyaz Hanımlar" veya dağların yeşilliğini koruyan ve ihtiyacı olan insanlara yardım eden perilerden oluşan Güney Slav Romantik hikâyesine dayanmaktadır.-Çevirmenlerin Notu]

programları hakkında en ince ayrıntısına kadar kondüktörle konuşurken kombine biletler, ek ücretler ve demir yolu çalışanlarının hakları ve karşılıklı yükümlülükleri hakkında argümanlar ortaya atarken ilahi takdir eğer isterse, onu ve yolcularla dolu olan vagonu, onlar henüz yarı uyur yarı uyanıkken saatte altmış kilometre hızla, karşıdan gelen başka bir trenle çarpıştırırdı. Onun, ölmeden önce küfretmeye bile zamanı olmazdı. Önemsiz gibi görünen küçücük bir zaman diliminden doğruca ölümün sonsuzluğuna geçerdi. Bu kişinin, yani sivil insanın, o kocaman öfkesi atalarının, ilkel insanların ve yaratılmış olan diğer tüm hayvanların düzeyine indirgenmiştir.

Bu insan, yelkeni ve dümeni elinde tutan, rüzgâr ve deniz arasındaki dengeyi kurabilen, rüzgârın yönünü ve kuvvetini yüzünde hisseden, keskin gözleriyle, kendinden emin bir şekilde rotayı ölçen, fırtınayı alt etmek ya da durdurmak için mücadele eden bir denizciden bir transatlantik yolcu gemisinde, ya da ambarda yığılmış olan mallar üzerinde veya güverte üzerindeki daha iyi bir yaşamla, deniz tutmasının iki katına çıktığı, tonajın aşırı gücüne veya buharlı geminin kazanlarına güvenen yolcuya dönüşmüştür.

Bir uçurumun ya da başka bir geminin pruvasının, bu yüzen şehrin kenarlarının açılmasını kendi üzerine alması durumunda, tüm yoldaşlarıyla birlikte, herhangi bir mücadeleye girmeden kendini bir kaya gibi aşağıya düşerken bulur. Burada demek istediğim, birinci ve ikinci durum arasındaki fark, organik ve madensel yaşam arasındaki fark kadar büyüktür.

El emeğinin yerine geçen makineler, insanların ellerini köreltmiştir. Çünkü makineler, belirli ihtiyaçlara yönelik düşünceyle işlerin nasıl yapılacağını ayarlamak üzere eğitilmişlerdir. Ve bu düşüncenin açık bir şekilde belirginleştiği düzenek

sayesinde, insan emeği işe yaramaz bir hâle gelir ve ihtiyaç duyduğu şeylerdeki zekasını da kaybeder.

Örneğin günümüzde demirciler körelmişlerdir. Bir zamanlar, demir bir bloktan, ateş, çekiç ve keski kullanılarak dilediğiniz herhangi bir nesneyi, nasıl döveceklerini bilerek yapıyorlardı. Oysa bugün fabrikalardan, dökümhanelerden veya buralardan gelen hazır parçaları nasıl monte edip vidalayacaklarını çok az biliyorlar. Demirciler artık kendi başlarında anahtar veya çivi bile yapamıyor. Hatta bu öyle bir hâle geldi ki ata nal çakmayı bilen pek kimse de bulunmuyor.[267] Aynı durum taş ustaları, marangozlar, dokumacılar vb. için de geçerlidir.

Görünen o ki, tüm bu kişilerin yerlerini tek bir hareket bilen, ki o da makinelerin düğmesini kaldırmak, kalın kafalı fabrika işçileri aldı.

Aynı şekilde fotoğrafçı, gravürcünün yerini almıştır ve ilerleyen zamanda ressamın da yerini alacaktır. Fonol (ses) ve orkestrasyon ise müzisyenlerin yerini alacaktır.[268]

---

267 Bunun da işe yaramaz bir sanat hâline geldiği doğrudur.

268 Bana bütün bunları dengelemesi gereken sporlardan bahsetme. Sporun nedeni ve amacı asla bir şeyi yapmış olmak değildir. "Yapmaktır." Sporcunun dini "rekor"dur. Ve "rekor" (1) yarım bir ilerlemedir. Çünkü rekor sahibi olmak isteyenin başka bir şey düşünmemesi gerekmektedir. (2) İnsanın kendini bir makineye emanet ettiği ve bu makineyi aşırı derecede çalıştırdığı tüm sporlarda, yeterli olmayan bir tehlike vardır. Avcı bile, onları kesebilmek için hayvanları tek adamın güdeceği bir yere götürür. İnsan, sığır çobanlarının bacaklarına ateş etmek istemiyorsa, çünkü bunun da "fayda veren bir neticesi vardır"; spor bu şekilde diğer tüm toplumsal şeylerin düzenine yeniden girer. Sıkıcı ve tek tip emek gerektiren bir şeydir. Spor, "zorlanma" yerine "geri dönüşü olmayan talihsizlikler" hâline gelir. Yani spor, fiziksel yaşamın retoriğidir. (Çev. Notu: Bana kalırsa burada spor adı altında bahsedilen şey aslında boğa güreşleridir. Sığır çobanı da muhtemelen matadordur. Yani Mic-

Gözler, boşuna göreceklerini görmemekle, kulaklar ise boşuna işiteceklerini duymamakla son bulacaklar. Beden parçalanacak ve kendi kendini imha edecektir.[269]

Bu nedenle, tüm benliğin etkinlik alanı, somut olmadığı ve vücudun organlarında aktif olarak görünür olmadığından dolayı, bireysel faaliyet alanının gücü kendini daha da gizlemiş, toplumun etki alanının arttığı ölçüde, bireysel faaliyet kendi etkisini sınırlandırmıştır.

Çünkü burada da "gerginliği"[270] aşama aşama ortadan kaldıran, egemen olan ve yalnızca "geri dönüşü olmayan talihsizlikler"[271] tarafından zarara uğrayan güvenliği sağlayan yasadan, insanlar kendilerini ya kurtarmıştır ya da ona tamamen teslim olmuşlardır.

"Körü körüne teslim olmayın.", "Teori ile pratiği ayırt edin.", "Size bahşedilen yeterliliğe sahip bir kişilik olduğunuzu düşünün.", "Görevlerinizi ve haklarınızı ölçün.", "Münasip olana uyum sağlayın." sözleri, sosyal insanın tayin ettiği beş cümledir.

Toplumun vaatlerini kabul edip kendi güvenliğini hiçe sayan bu adamın, artık bir zorunluluğu yoktur ve herhangi

---

helstaedter, sporun, insan hayatına geri dönüşünün boğa güreşleri ile olduğunu söylemek istiyor olabilir.)

269 Kol ve bacak hastalıklarında, genel olarak atalet ve atrofiden kaynaklanan kas hastalıklarında, en azından toplumun bir icadı olan bu sürecin bir belirtisi bulunabilir. Ayrıca uzuvların zindelik ölçütü olmadan tek başına çalışmasından veya hipertrofisinden kaynaklanan iç organların hastalıkları; ikinci denilene bağlı olan dolaşım bozukluklarından dolayıdır. Genel olarak organizmanın varoluşunun bozulmasındaki sebep: Maddenin kendi formunu asimile etmesidir. Yani metabolik bozukluklardır.

270 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 125.

271 A.g.e.

bir şey yapmasına da gerek yoktur. Kanun, adaleti tekeline alan kişinin cezalandırılacağını söylemektedir.

Fakat sosyal insan artık adaleti hiç düşünmemektedir. Bu onu daha fazla ilgilendirmez. Koruma altında olduğundan dolayı sesi çıkmamaktadır. Bunun yerine, kendisi için çizilmiş olan kadere devam etmelidir. Bu kaderin onu nereye götürdüğüyle ilgilenmez. Sağı solu görmemek için at gözlüğü takar. Sağduyusu, tökezlememek için sadece bir sonraki yolu görecek kadar sınırlı olmalıdır. Böylece, sorumluluk duygusu ondan alınmış olur.

Suç işlemek isteyen bir adamı taşıyan at, işlenen suçtan sorumlu değildir. Adam da hizmet ettiği kötülük veya iyilikten sorumlu değildir. O bir *Mitwisser, conscius*, yani "bilinçli bir ajan"[272] değil, sadece iyi niyetli bir yardımcıdır.

Adam, geçtiği yerleri uzun süre hatırlayamıyor. O sadece şimdide olan yol kazalarına odaklanmış durumda ve bir sonraki adımının nereye olacağını düşünüyor.

Geçerken ona bakanları düşünmek, şimdi onun için bir saflık olur ve yolunu kaybeder. Bu bir gerçeklik pratiğidir. Yani hayatı buna bağlıdır. Yanında yürüyen, zor zamanlarında ona yardım eden biri vardı. Sonra bir başkası daha yanına geldi ve ilk yardım edeni alt edip onun yerini aldı. Bizim yolunda olan adamımız, düşmüş olanın yükünü sırtlanamaz. Yolda olanın düşünmesi gereken şey, bir sonraki adımını nereye atacağıdır.

Adamımız "Çok kötü oldu." diyor. Tıpkı diğerinde olduğu gibi, yeni gelen arkadaşının da iyi niyetini ve yardımını elde etmeye çalışıyor. Çünkü bu gelende arkadaşlık değil, sadece yardım bekliyor.

---

272 A.g.e.

Electra bu konuda şöyle demiştir: "Aptallık, ebeveyninin acıklı ölümünü unutan bir çocuktur." (II. 145-46)[273]

O, bir insan değil fakat bir bebektir. Bağımlıdır. Kendisine ucu dokunan acının "karşılıklı yükünü"[274] kendisine bağlı olanlar yüzünden üstlenmeyen kişidir. Bir zamanlar söylediği şeylerden dolayı kendini sorumlu tutmaz.

Bugünkü kişiliğiyle dünkü kişiliği aynı olmadığından dolayı, ona kim bir sorumluluk verebilir? "Fakat" der yürümekte olan adam "yalnızca mümkün olduğu kadar sorumluluk alabilirim."[275] "Yapamam." der sonra. "Kendimi tamamen meşgul etmemeliyim. Bunlar küçük, güzel şeyler ama eğer özgürce yaşamak istiyorsam, gücü elinde bulunduranlara her manada itaat etmeliyim.[276] [277] Ciddi bir şeyler düşünmeliyim."

Ve tüm bunları düşündükten sonra yoluna devam eder. Ciddiyet ve gerçeklik olan kayalıklara yönelir. Fakat bu gerçeklik, öncekilerden biri gibidir. Ona göre nedir peki? At, kayaların gerçekliğini sadece ayakları hissettiği zaman bilir. (Bkz. Birinci Kısım, İkinci bölüm ve İkinci Kısım, İkinci Bölüm)

Yürüyen adamın üstünden geçtiği yerler, ona sıradan gelir. Geçerken sürtündüğü ve ilerlemek için kendini desteklediği şeyler hakkında ne biliyor? Nasıl yaşadıkları ne istedikleri veya ne oldukları hakkında ne biliyor?

Onun için sert mi, yumuşak mı, zor mu, kolay mı, dost mu yoksa düşman mı olduklarını yalnızca kendisi bilebilir.

---

273 A.g.e. syf: 126.
274 A.g.e.
275 A.g.e.
276 A.g.e.
277 Sophokles ile karşılaştırın. Electra II. Cilt, syf: 339-40.

Başkaları için adil olanı yok sayar. Şeyleri ve insanları sadece "kendi işine yaradığı ölçüde"[278] kullanır.

Teslim olan, bekleyen, bastırılan ve kendi kendini meşgul etmemek ve tüm geleceğini tek bir noktada tehlikeye atmamak için unutan ve sorumluluk almayan sosyal insan, Jove[279] onu özgür bırakana kadar, Jove'u görmezden gelerek kendini sürekli olarak ileriye doğru taşır.

> *Ölüme yakın olanlar, endişelenirler ve tıpkı bir duman gibi sağa sola dağılırlar. Her biri bir kenara fırlatıldığına ve her taraftan baskı altına alındıklarına inanırlar.*
>
> Empedocles[280]

Bir yerde, tam hatırlamıyorum ama sanırım Schopenhauer'da, toprak bir çömleğin içini görebilen birinin, aslında gördüğü tek şey, dipteki karanlık ve belirsiz birleştirici kuvvetten başka bir şey değildir. Ve eğer insan, bir başkasının zihnine inebilseydi, onun içini görebilseydi o zaman tüm dünyayı, diğer tüm insanları ve kendini görebilirdi.

Bu, genel resme uzaktan bakan bir adamın gözünde, tüm sahnenin en ince ayrıntısıyla yeniden yaşadığını söylemek gibidir. Fakat tıpkı retinanın açıkça gördüğü şeyin yalnızca "eninde sonunda her seferinde" odakta olması gibi, odak dışındaki geri kalan her şey belirsizdir. Çünkü göz, gördüğü şeyi farkında olmadan görür ama *certum habet* yani gördüğü şeyin "kesinliği vardır." Bu nedenle ben şuna inanıyorum: Ortalama bir insanın zihnine bakan bir adam, orada dünyanın, insanların ve kendisinin gerçekten tuhaf ve deforme

278 A.g.e.

279 Çev. Notu: Jove: Yunan mitolojisindeki bir Tanrı.

280 Empedocles; Mullach 39-41; cf. Diels 2: 4-6.

olmuş bir görüntüsünü bulacaktır. "Engellenmiş şiddet, insanın uzuvlarına dağılmıştır."[281] [282] (Empedokles)

Örneğin, orada yiyeceğin tadını, yemek yemenin kokusunu ve etkisini, yiyeceğin yapımcısını ve satıcısını, hepsini tek bir belirsiz yaradılışlar kompleksinde, birbirine karışmış olarak görecekti.

Dahası bununla bağlantılı olarak -mesela eğer bir yazmanla[283] uğraşıyorsa- o zaman da kâğıt yığınları, hesap dizinleri, tablolama yüzeyleri, para ruloları, parmaklardaki para hissi ve sesi, sandalye ayakları, oda köşeleri vb. ile başka bir sokak köşesi, mağaza tabelaları, gökyüzü parçaları, güneş ışığı lekelerini vs. birbirine karışmış olarak görecekti.

Ayrıca bazı şeyler cazibe, bazı şeyler de iğrenç olarak nitelenirken ortada insanların gölgeleri olurdu. Bazıları kafasız, kimisi bacaksız (tanınma işareti olarak: bacaklar, burunlar), bazıları "evet" olarak bazıları "hayır" olarak işaretlenmiştir. Bir öpücük ya da diş gıcırdatmasının etkisi, düşmanca bir bakış ve bunun yanı sıra iğrenç isimler, bilgiler, kelimeler sayılar... Tüm bunlar *retoriğin geleneksel temalarıdır.*

Fakat insan, tüm bu karmaşanın içinden, doyumsuz açlığın sancılarını fark edecektir. Bu yüzden, zevkin ışıltısı, her şeyi birleştiren soluk çizgiden fırlar ve içinde biriken donuk ışıklar, daha sonra gelecek olan açlığı yanıltmak için bazen bir şeyi, bazen ise başka bir şeyi durmaksızın aydınlatır.

İnsanların gerçekliği, bir rüyanın vücut bulmuş hâlidir. Bu gerçeklikten, sanki bir rüya karmaşasını anlatır gibi

---

281 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 127.

282 Empedokles; Mullsch 36; Diels 2:1.

283 Burada yazmanı özellikle söylüyorum. Çünkü onlar bir şekilde "işe karışmış" ruhlardır.

bahsederler. "Çünkü rüya karışık şeylerden ve aptallığın sesi de karmaşık sözcüklerden gelir." (Ecclesiastes 5:2)[284]

Rüyalar, yaşamın mahremiyet örtüsüdür. Her insan, hayatla ilgili hissettiklerini, başkalarına aktaramayacağı şekilde hisseder. Yine de insanlar, gerçeklikleri olan rüya karmaşasını anlatmak adına, her bir gönderge için basmakalıp kelimeler bulurlar. Rüyadaki bir insan, Tanrı'nın önünde anadan doğmadır, yani çırılçıplaktır. Değeri kadar tartılır. Kendisine ait olmayan (fakat öyle gördüğü için öyle olan) tüm biçimler, düzenekler ve kelimeler yok olur.

İnsan, rüyanın mahremiyetinde, yalnız ve çıplak yaşayan atalarına benzer. Hakikaten, insanlar bu gizemli rüya hislerini açığa çıkarmaya çalıştıklarında, kendilerini imkânsızla yüz yüze bulurlar. Çünkü "hissettiklerini ifade edecek bir kelime bulamazlar."[285]

Fakat günlük hayatta herkes "masa", "sandalye", "kare", "gökyüzü", "tepe" vb. kelimeleri veya "Marco", "Filippo", "Gregori" vs. gibi isimleri kullanır.

> *Böylece düşünceye göre var olmuş olan ve var olan her şey büyüyecek ve nihayetinde ölecektir. Ve bu şeylerin her birine, insanlar, basmakalıp bir isim vermişlerdir.*[286]
>
> Parmenides V. 151[287]

284 Bu pasaj Ecclesiastes 5:3'te geçmektedir. Bunu Kral James versiyonu ile de karşılaştırın: "Çünkü bir rüya çok sayıdaki işin içinden gelir ve bir aptalın sesi çok fazla kelimede duyulur."

285 "Sana nasıl anlatacağımı bilemiyorum.", "Hayal dahi edemezsin.", "Asla inanmazsın.", "Sadece Tanrı bilir.", "Keşke bilebilseydin.", "Tarif edilemez.", "Söylemesi imkânsız.", "Anlatacak kelime bulamıyorum." gibi olağan dışı bir şey olağan gidişatı bozduğunda bu kelimelere başvurulur.

286 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 129.

287 Parmenides; Mullach 151-53; cf. Diels 19:15-17.

Fakat onlar hakkında ne biliyorlar? Gözlerini kapattıklarında ve onları baştan sona düşündüklerinde, bu şeylerin çok iyi bir zihinsel resmine sahip olduklarını iddia edebilirler. Ancak, onların ne olduklarını anlatmak isterlerse onların imgesi, çeşitli duyu izlenimlerine ve verili şeyin kullanımına tekabül eden bilgi parçaları ve koordineli veriler hâline gelir. Ve eğer bunlar herhangi bir anlama geliyorsa, o zaman da açıklanamayan sempati ya da antipatiye, verili nesnenin insanda bıraktığı cazibe ya da tiksintiye dönüşür.

Bu durum şuna benzer: Kişi önce mükemmel gördüğünü iddia ettiği şeyi tanımlamaya başlar. Daha sonra onu çizmek ister fakat "çizim yapmayı bilmediği için" bu çizimler bir karalamaya ve en sonunda bir monograma dönüşür.

Hafızaları, tanınmayı bekleyen geleneksel biçimlerin düğümlerinden meydana gelir. Ve insanlar, bunlara kelimeler aracılığıyla atıfta bulunarak onları bildirmez veya ifade etmezler. Fakat bunları hayatın günlük akışında yeterli düzeyde kullanarak başkalarına ifade ederler.

Bir insan, bir makinenin kolunu çevirerek veya bir düğmesine basarak -ki bunların nereden geldiğini veya nasıl oluştuğunu bilmese de- görünüşünden ve sağladığı ihtiyaçlardan dolayı bildiği bazı tepkileri verir. Bu sebeple de onlarla, yalnızca basmakalıp işaretler aracılığıyla ilişki kurar.

Toplumdaki insan da aynen bu şekilde davranır. Piyano tuşları gibi oluşturulmuş bir klavyede, basmakalıp işareti bulur. Ve basmakalıp göstergeler, basmakalıp yollarla, uydurma bir karmaşada birleşirler. İnsan, kendi melodisini değil de başkaları tarafından hazırlanmış olanı çalar.

Dil, eski toplumlarda bu şekilde belirginleşir. Hegel, sosyal insanı bu açıdan da "pohpohlamaktadır."[288] Ona artık "büyük bir adam olarak kendisini tinselleştirdiğini ve küçük şeylere daha az ihtiyaç duyduğunu" söyler. (Syf. 106)[289]

Kesinlikle artık onlara ihtiyacı yoktur ve tıpkı ona büyük bir merhamet besleyen annesinin, kendi ayakları üzerinde yürümenin tehlikelerine maruz kalmaması için ömür boyu onun ulaşımını sağlaması gibi bacaklarına ihtiyacı olmadan, o iki esnek ve şekilsiz varlığı yerlerinde görmenin memnuniyetini yaşayacaktır.

Eğitimli kişi, gerçekliğinin o andan itibaren gitmemesi için çabalar. Onun tarzı, belirli samimi bir ilişkidir. O, bütün bir çizgiyi, görüşünün nokta nokta olan ışığıyla kat eden, rüya gören bir adama benzer. Uzaktaki şeyleri yakınmış gibi göremediği için, onları görebilmek adına, kendini onlara yakınlaştırır.

Eğer ki çıkarı, var olan görüşünün belirsiz bir ögesini aydınlatmak isterse, kendisini hemen ona doğru yönlendirir ve onu, bir sonraki görüşün nesnesi hâline getirir.

---

288 A.g.e. syf: 130.

289 Hegel, Philosophie der Geschichte şöyle der: "Es ist ferner ein Faktum, dass mit fortschreitender Zivilisation der Gesellschaft und des Staates diese systema tische Ausfohrung des Verstandes sich abschleift und die Sprache hieran armer und ungebildeter wird-ein eigenttimliches Phanomen, dass das in sich geistiger werdende, die Vernunftigkeit heraustreibende und bildende Fortschreiten jene verstandige Ausfohrlichkeit und Verstandigkeit vernach lassigt, hemmend findet und entbehrlich macht." Yani, "Toplumun ve devletin gelişen medeniyetiyle birlikte, zekânın sistematik gelişiminin belirginleştiği ve dilin daha zayıf ve daha saf olmayan bir hâle geldiği inkâr edilemez bir gerçektir. Kişisel bir olgu: Kendi içinde daha tinsel bir hâle gelen, rasyonelliği geliştiren ve oluşturan bir ilerleme, bu rasyonel kesinlik ve zekâyı göz ardı eder. Onu bir engel olarak kabul eder ve onsuz da yapabileceğine inanır."

Rüyamda, birinin bana bir şey söylediğini görüyorum. Daha sonra da o şeyin kendisini hayal etmeye başlıyorum. (Fakat bunu anlatılabilecek bir şey olarak hayal etmiyorum.) Daha sonra konuşmamın hayali kayboluyor ve yerini o şeyin görüntüsü alıyor. (Binbir Gece Masalları!)

Rüyalarda ardışık bir gerçeklik yoktur. Güçlü bir rüya görme yeteneği, uzaktaki şeyleri yakın olarak gören ve dolaysıyla da karşılıklı ilişkilerinde, onlara yakın ve uzak olan özellikleri verebilen sanatçının yeteneğidir.[290]

Bir yolu resmeden ressam, çizgileri birbirine yaklaştırırken gözünü ve elini paralel bir şekilde konumlandırır. Aynı şeyi, aynı yükseklikteki bütün ağaçları tasvir ederken de yapar. Ve bunları aşama aşama önce masmavi, gri, beyazımtırak, menekşe veya kırmızı ile renklendirir. Havanın açık, bulutlu veya güneş ışınlarının gelişine, ışık ile gölgenin birbirine nüfuz etmesine ve yavaş yavaş ışıkların azalmasına bağlı olarak hepsini aynı şekilde aydınlatır.

Sonra bir ahmak gelir ve "Gerçek gibi görünüyor!" der. Daha sonra bir eleştirmen gelir, bu kez o da "Nasıl samimi bir resim! Ne kadar güzel bir manzara! Nasıl güzel çizgiler, ışık, gökyüzü ve renkler!" der.

Sonrasında ahmak fırçayı eline alır. Yolun başını ve sonunu görmek için gider. Genişliğin aynı olduğunu görür ve dürüst bir şekilde her iki tarafın çizgilerini paralel olarak

290 Boccacio bunu çok güzel bir şekilde ifade etmiş: "Dante Alighieri son, Minerva oscura/d'intelligenza e d'arte... //L'alta mia fantasia, pronta e sicura." Yani, "Ben Dante Alighieri, karanlık Tanrıça Minervanın oğlu/ zekâ ve sanat timsali...//Yüksek hayal gücüm her zaman hazır ve kesin." [Boccacio, "Dante alighieri, karanlık Minerva'nın oğlu," II. 1,2,5, Michelstaedter tarafından özellikle üzerinde durulmuştur.-Tercümanların notu.]

tasvir eder. Dahası aynı yöntem ve samimi bir çabayla, ağaçların hepsini eşit yükseklikte, renkleri ve gölgeleri de eşit tonlamalarda yapar.

Başka bir ahmak daha gelir ve bir şey anlamadığından yakınır. Veya da sokağı tanır ama "O sokak olmalı fakat ben bir şey anlamadım." der. Eleştirmen ise "Fikir orada duruyor fakat sanatçı eğitim yoksunu." der.

Birinci budala, sokağın tamamını yürüyerek görmüş ve bu yolla da "uzaktaki şeyleri yakından görme" yetisini ortaya koymuştur. Ve gidip yakından gördüğü bu yolu, azar azar betimlemiştir. Uzaktaki şeylerin etrafını betimlemek için somut yakınlığı tekrar etmiştir.

İkincisi ise, nesnenin yakınlığını, doğasını bildirmemiştir. Fakat onu daha önceden görmüş olanlar tarafından tanınmasına olanak sağlayan görünümlerle ifade etmiştir.[291] Böylece, kavramların temel bağları arasında konuşma yoluyla kendini kontrol eder ve ne kadar geriye dönerse dönsün, artık hiçbir şeyi kavrayamaz.[292] Ayrıca konuşmadaki belirsiz ve muğlak olan kelimeler yüzünden konuşma, netlik ihtimalini kaybeder.

Kendilerini bağlayıp sabitleştirebilen bedenler, o kadar çok yerden ve o kadar çok şekilde bağlanıp sabitlenerek maddesel bir hâle bürünüyorlar ki bu bedenlerin güçlerinin derecesine göre, kendilerini yalnızca bir şekilde doğrultabiliyorlar. Dahası bazen böyle bir bağlanma içinde belirginliklerini devam ettiriyorlar.[293] Kusursuz bireylerden, malzeme parça-

---

291 Karikatür ve kukla arasındaki farka da bir göz atın. "Kukla çizimi"

292 "İkna Yanılsaması" 1. ve 2. bölümler ile karşılaştırın.

293 Örneğin "bakan" kelimesi, "yönetmek"ten "yönetici"ye kadar tüm anlamları kapsayacak şekilde, siyasi manada belirginleşmiş ve bakanın yönetici ya da yöneticinin bakan olduğu anlamlarından sıyrılmıştır.

ları hâline geliyorlar. Onların bu birleşik tarzları, bilgileri kadar yetersiz ve sınırlıdır. Dahası bu tarz, neredeyse zaman ve amacın temel ilişkilerine indirgenmiştir.[294]

En sonunda ise, açıklayıcı bir cümlenin, güzel ve canlı yapısı, tıpkı zincirle birbirine bağlı mahkumlar gibi, "hangilere", "çünkülere", "ve sonralara", "ile bağlantılılara", "bunlara" vb. ağdalı ve anlamsız birtakım önermeler dizisine indirgenir.

İkna olmadan, hatta iknayı istemeye cesaret etmeden yaşayan insan, kendini geçmiş veya gelecekte tekrarlamadıkça o noktadan kaçabilecek bir amacı veya gücü hiç olmayacaktır.

Ancak bahsettiğimiz iki kelimenin her biri, her kullanımda ona mana veren ilişkiyi belirtmek için yeterlidir.

Edatlardan oluşan kelimelerin, kullanım süreleri aşikâr. Ön ek, hükmünü yitirince, ona iliştirilen kelime ile ortaya çıkan birleşim de anlamını kaybeder. Dahası bu kelimeler, ortak yollarla, daha az anlamı olan kombinasyonlar aracılığıyla birbirlerine bağlanırlar. Eğer bu kombinasyonlar fiilse, nesneler ile isimse, tamlamalarla (bir şeye bağlamak, bir şeyin bağlanması) birleşirler.

En sık kullanılan fiillerin, köklerindeki tutarsızlık tipik bir örnektir. Dilin kökeninde ya yeni sözcüklerin eklenmesiyle ya da her yeni manası için, yeni bir sözcükle (tıpkı doğanın alt seviyesindeki hücrelerin, birleşerek daha büyük kompleksler, mineral yaşam, oluşturması gibi) birleşerek çeşitli söz dizimsel manalar verir. Mantığa uygun hâle gelen bir dilin sözcükleri, daha açık bir şekilde özgünleşen daha yüksek organizmalar gibi, kökünde temel olarak değişmeden kalan fakat belirli ve değiştirilebilir öğelerle çeşitli şekilde eklemlenen sözcüklere dönüşür. Böylelikle aynı kökten, yeni bir ek ile, yeni bir kelime meydana gelir ve oluşan bu yeni sözcük daha mantıklı bir şekle bürünür. Ama aynı zamanda, çekim yoluyla, söz dizimsel işlevleri yerine getiren diller söz konusu olduğunda, sık kullanımlarıyla toplumsal yaşamda daha fazla yer alan fiillerde nitelikli bir şekilde anlama kaygısı, kibirli insanın hak ettiğinden daha üstün bir hâle gelmiştir.

Yani rasyonel iletişim kaygısından dolayı, fiillerin kökü değiştirilerek farklı biçimler almıştır. (Farklı dillerdeki kelimeler için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 133.)

294 "Yapmadan önce", "yaptıktan sonra", "yapmak için"

Üstünkörü deneyimlenen ereklilik, zorunluluk ve potansiyellik ilişkileri, kendi aralarında ve direkt olarak tarzları arasında karman çorman olurlar. Bu nedenle o, herhangi bir maksadı ve bilgisi olmadan bir ilişkiye temas ederse, bunu bağlantılı olduğu yapının net olan bağıyla iletemez. Fakat bunu ifade etmek için çok sayıda kelime ile uğraşmak zorundadır.

Örneğin, bir şeyi kendisi yapmadan önce başkasının yapmasının gerektiğini söylemek istiyorsa, "Sen yapınca ben yapacağım." demez. Bunun yerine, "bugün, yarın ya da hiçbir zaman yapmayacağım. Önce senin yapman gerek ancak ondan sonra ben yapacağım." der. Veya da "Yapsaydın, yapardım." demek yerine "Kendi üzerime düşen kısmı yapacağım, fakat önce sen kendi üzerine düşeni yap." demesi gerekir.

Ya da tam tersi bir düşünceyle: "Giurerei", "Yemin ederim." (=yemin edebilirim) demek için, "lo potrei giurare." yani "Yemin edebilirim." (=bunu yapabilirim) der. Veya da "İsteseydin yapardım." (İstesen, dilesen yapardım.) der. Ya da "şu şartla" (ihtiyaçtan kaynaklı bir ilişkiyi belirtmek için) ifadesini belirtmek için iki şeyin ("bunda" ile ifade edilen) çakışmasını kullanır.

"Fakat bunlar ukalaca olan ayrımlar. Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi? Bu kadar yeter o zaman."

Bilimsel felsefe jargonundaki "in quanta" yani dilek kipi olan "şu şartla", tamamen ortadan kalkmıştır. Öyle ki bu "che" yani "şu" ile birlikte kullanılır ve bu yolla da "bu sağlanırsa", "bunun olması şartıyla" manasını kazanmıştır.

Bu esasen bir tatmin olma meselesidir. Kişi, toplumun sunduğu yaşam tarzı karşısında eğer ki kendine yetebiliyorsa, günlük kullanım için olan basmakalıp şeyleri, basmakalıp

biçimlerde ifade edebilir ve bu tür durumlarda başkalarının ne dediğini anlama ihtiyacı duymadan kendini tekrar ederek tatmin olabilir. Bunu aynı "âdetlerden" gelen diğer insanlarla, aynı tarzda anlaşılmak için yapar.

Böylelikle kişi, mükemmel bir "üsluba" ve "dile" sahip olabilir ve asla bir şey söylemez. Ama Carlyle'ye (syf. 78) göre, insan kendi ayakları üstünde durmak istediğinde "kördür, evsizdir, sefildir ve işittiğini söyler" sözlerini duymaya da katlanmak zorundadır.[295]

Fakat yine de sanki iki farklı şey söyleniyormuş izlenimi vererek, kimileri: "Ruhun insanlık tarihinde kendisini tinselleştirdiği kadar, onun geçtiği mertebeler hakkında da bilgi sahibi olunması gerekir." der. Kimileri ise "İyi metinleri ve dil bilgisi kuralları hakkında bilgi sahibi olunmalıdır." der.

Şunları saptadığımız sürece, bu tür önemsiz şeyleri kurcalamanın kimseye bir faydası yoktur. Çünkü dilsel bakış açısı, bütünüyle mevcut görüşün derinliğinde olduğundan, her kelime ve kelime birleşimlerinde eşit olarak çarpan dilin organik hayatı, insanın örgütlenmiş öngörüsü olduğundan (bireysel güvenlik), bireysel insan, yaşamın bir getirisi olarak sersemler ve dağılır. Dahası toplumsal güvenlik tarafından tek bir noktaya ve tek bir ana indirgenir.

---

295 Thomas Carlyle'nin (1795-1881), "Kahramanlar, Kahramanlara Saygı ve Tarihteki Kahramanlıklar Üzerine" adlı eserine atıfta bulunulmaktadır. Buna Michelstaedter, Reclam'ın Universalbibliothek adlı eserinin Almanca çevirisinin 78. sayfasında atıfta bulunur. Ders 2: Peygamber Olarak Kahraman. Muhammed: İslam'da bulunan bir önceki makalede, "Onu şair, Peygamber veya Tanrı olarak adlandırabiliriz. Öyle ya da böyle, hepimiz şu konuda aynı hissediyoruzdur: Onun söylediği sözler, hiçbir adamın sözlerine benzemiyor. Doğrudan şeylerin iç gerçeğiyle, onlarla günlük olarak iletişim hâliyle yaşıyor ve yaşamak da zorunda. Söylentiler ondan gizlenemez..." (Carlyle, 40)

Minimum ile Maksimum
(Retorik)
(yc_1:xc_1=0:∞)

Doğal insanın aksine, bu toplumun insanı, doğal insanın üstesinden gelmek zorunda olduğu tehlikelerin hiçbirisiyle artık yüzleşmek zorunda kalmadığı oranda zayıftır. (Yani, en ufak bir tehlikeye bile karşı koyamayan ve başka hiçbir faaliyeti, hatta geniş bir faaliyet alanı olmayan -çünkü çıkarları kendi yaşamının ihtiyaçlarından öteye gidemez- inorganik bir yaşama arzusu vardır.)

Bununla birlikte, bu toplumun adamı küçük, öğrenilmiş görevi ve itaat etmesi karşılığında, insan yaratıcılığının toplumda oluşturduğu her şeyin güvenliğinden, aksi durumda da bireysel üstünlük dışında hiçbir şey elde edemeyeceği ikna gücünden yararlanır.

Bayağı bireyselliğin çalışmasıyla, kaliteli bireyselliğin meyveleri ortaya çıkar. Toplumsal iyimserliğin retorik önemi de tam olarak budur. Bu, bireye şunu anlatmaya çalışır: "Topluma karşı görevini ifa eden, güven içinde yaşama hakkına sahiptir."

Fakat sana, toplumun sana söylediği şeyin, senin görevin olduğunu varsayma hakkını kim verdi?

Ayrıca şöyle de söylenmektedir: "Kalbinde, kendini insanlarla bir tutan, özgür olacaktır. Fakat insan diyor ki: Kalbinde, başkalarına karşı değişmeyecek kadar dürüst olan, özgür olacaktır. Çünkü retorik, başkalarına itaat etmesi bakımından, diğer insanlar için doğrudur. Ama insanın aslında kendi içindeki gerçek, başkalarını ikna eder."[296]

---

296 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 136.

Bununla beraber, sistematik bir şekilde örgütlenmiş olan retorik, yüzyıllar gerektiren bir çabayla beslenir, güneş ışığında büyür, meyve verir ve ona inananlara fayda sağlar. Dahası, gelecek zamanda, bundan daha fazlasını da sağlayacaktır.

Ayrıca her insanın sadece kendi hayatını önemsediğini ve bu yüzden de diğerlerinin hayatını "kendi hayatına karşılık"[297] inkâr ettiğini göreceğiz. Dahası başkalarından istediği her şeyi elde ettiğini ve sanki başkalarının sevgisinden başka bir şey ona kılavuzluk etmiyormuş gibi, onların önünde güven içinde yaşadığına şahit olacağız. Bu insan, güncel meseleler tarafından yenilip yutulacak ve yine de başkalarına hükmetmeye devam edecek. Ve kanlı bir adalet uğruna da olsa, büyük balığın yapabileceği şeyleri de anlayacaktır.

Sosyal olarak eğitilmiş kişi, kendisi için istediğini toplum için de istediği zaman "çatışma"[298], "arkadaşlığa"[299] dönüşecektir. Çünkü bu kişinin başkalarını reddetmesi, toplumsal yaşam için bir olumlama olacaktır. Böylece, bir insanın her eylemi, retorik bir eylem olacak ve ona, daha nasıl olduğunu anlamadan ihtiyacı olan verilecektir.

Para, her bir insanın, diğerinin işinin ustası olduğu toplumsal şiddeti iletmenin gerçek bir aracı, "emeğin toplanması", "hukukun temsilcisi", makinenin çarklarının dönmesini sağlayan emniyet kemeridir. O, cennete yükseltilmiş bir ilah gibi olacaktır. Cennete gidene kadar, tekerlekler çok iyi ayarlandığında, her birinin tekeri, diğerinin tekerine ihtiyaç duymadan cennete gireceği zaman, tamamen sembolik bir hâle gelen soyutlanma olacaktır.

---

297 A.g.e.
298 A.g.e.
299 A.g.e.

Dil, peygamberin mucize ile elde ettiği şeydir ve o, insanı kesin olan inandırıcılığa da ulaştıracak olan araçtır. Her eylemin net olan etkisi ortaya çıktığında, dil sessizliğe bürünecektir.

Ve eğer ki insanlığın bu zavallı parçasından biri, güneşli bir günde, yaşama dair bir umudu veya asırlardır muhafaza ettiği bir anıyı, tembelleşmiş olan beyninde hissederse, dahası makinesinin üzerinde düşüncelere dalıp oyalanır ve emeğinden uzaklaşmaya başlarsa, yoldaşı ona mantığın nerede olduğunu göstermekte zorlanmayacak ve ona "Gel. Bu senin ahlaki görevin!" diyecektir. Diğeri durumu hemen anlayacak ve "Bu benim geçindiğim şey." diyerek işine başı önünde gidecektir.

"Karanlığın süsleri."[300] Sessizliğin saltanatını kazanmadan önce her sözcük "karanlığın süsü"ne[301] dönüşecektir: Mutlak bir görünüm, en asgari, en belirsiz yaşam içgüdüsüne sahip olan bir kelimenin direkt etkisi. Belirsizlik, herkes için aynı manaya geldiğinde, tüm kelimeler teknik terimler olacak ve herkes eşit derecede hizmet edecektir.

Sözcükler, herkes için aynı ve belirli tarzdaki ilişkilerle ilgili olacaktır. Bugün herkesi çevreleyen ve bunun için yeterli nedenlerin var olduğu etkiler birleşmesinden başka bir şey ifade etmeyen "çekme kuvveti" gibi, şunlar da aynı şekilde söylenmelidir: Erdem, ahlak, görev, din, insanlar, Tanrı, nezaket, adalet, duygu, iyi, kötü, faydalı, faydasız vb. Bu kelimeler, anlam olarak biliminkiler kadar sabit olacaktır.

İnsanlar, birbirlerini org gibi çalacaktır. O zaman retorik kılavuzu yazarların işleri de kolaylaşacaktır. Çünkü insan

300 A.g.e. syf: 137.
301 A.g.e.

yaşamı, hakikaten, gelecek zamanlardaki gecelerde, Aristoteles'in toplumsal ruhuna parıldayan ilahi bir "ortam"[302] hâline gelecektir.

İnsanlar konuşacaktır ama sen "hiçbir şey söyleme"[303]. Electra, Chrysothemis'e[304] söylediğinde, onlarla konuşur,

Her şey... sensin...

Her şeyi ondan öğrendin ve kendi başına hiçbir şey söyleyemiyorsun. [305] [306]

Sınırı olan bir durum olsun diye gelecekten bahsediyorum ama geleceğin büyük bir kısmı aslında şimdide. Şimdide bile artık hiçbir insan çıplak doğmuyor. Herkes, yüzyıllardır insan hayatını kolaylaştırmak için sağlanan her şeyden zenginleşmiş bir hâlde geliyor.

Ve sayıca en çok olanlar, hayata karşı en dikkatli tutumu sergileyenlerdir. Şu anda bile insan, ihtiyacı olan her şeyi hazır bir hâlde bulmaktadır. Ve bu hazır bulmuşluğun kurallarını öğrendiğinde, hayatı bildiğine ve ihtiyacı olan şeyleri tehlikesizce elde ettiğine inanır.

Bu biçim, bu deli gömleği ya da retorik ceket, toplumsal yaşama ait her şeyden bir şeyler taşır. (1) mesleklerden, (2) ticaretten, (3) hukuktan, (4) ahlaktan, (5) sözleşmeden, (6) bilimden ve (7) tarihten bir şeyler barındırır. Her insanın bilinci de böyle bir bilginin herhangi bir derecesine sahip olmasına göre değişir.

---

302 A.g.e. syf: 138.

303 A.g.e.

304 Chrysothemis: Toplum.

305 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 138.

306 Sophocles, Electra II. 343-44.

Her insan (1) bir meslek öğrenmiş veya kendisine bir isim yapmıştır. (2) geçimini bu meslek veya isimle nasıl sağlayacağını bilir. (3) başkalarından önce ne kadar kazanabileceğini ve başkalarının hiddetine karşı nasıl bir destek talep edebileceğini bilir. (4) Başkalarına karşı nasıl duygular beslemesi ve saygı duyması gerektiğini bilir. (5) Başkalarına karşı nasıl davranması gerektiğini ve onlara karşı hangi sınırlar içinde hareket etmesi gerektiğini bilir. (6) sorunları engellemenin veya düzeltmenin yolunu, çevre teorisini ve dahası bu tür teorilerin ustası olan insanlara nasıl danışacağını bilir. (7) geçmişte olup bitenlerle, sanki doğası gereği çıplakmış da çevresi onu giydirmiş gibi, kendisine bir kişilik biçimlendiren, geçmişe ilişkin bir görüş ve ön yargı temeline sahiptir.

Toplumsal kimliğe bürünmek için gerekli olan klişe şeyleri bilir. Öyle ki yaşamıyla ilgili bu tarz söylemi şuna sahip olmalıdır: Gerekli ve onaylanmış olan, her ihtimale uygun sağduyu, her şüpheye vatandaşlık hakkıyla cevap getiren öngörü -utangaç ve kısıtlı bir iyimserlikten daha büyük bir ihtişam gerekmektedir.[307] Çünkü bu kişiler geleneksel ilişkilerin içine çekilirler. Bu ilişkilerin belirsiz fikirleriyle kendilerini ifade ederler ve hayatları için kendi kendilerini teselli ederler.

Daha fazlasını talep etmezler. Ayrıca mevcut durumlarını devam ettirmek isterler çünkü hayat dolu bir kişilikleri olduğunu düşünürler. Var olan hayat bilgileri onlara kâfi gelir. Bu onların güvenliği ve huzuru, şuuru ve neşesidir. Bu durum onların geleceğe emin bakışlarla bakmalarını sağlar.

Fakat tıpkı moleküler kuvvetin, kuru bir çam iğnesini suyun yüzeyinde dengede tutması gibi, bunlar da toplumun

307 A.g.e. syf: 139.

yüzeyinde kalırlar. Dahası, üstesinden geldikleri, kendilerini kandırdıkları zorluklar karşısında, temellerinin ne kadar zayıf olduğunu, güvenliklerinin ne kadar yetersiz olduğunu anlamaya bir nefes yeterlidir.

Bir adam dibe batıp da vurduğunda, bu gerçek hem ona hem de diğerlerine "korkunç" görünür. Çünkü o haksız bir şekilde battığını hissederken ötekileri korkunun yoğunluğunu hissederler.

Ve bu iki grup birleşerek kadere karşı isyan ederler. Güvenli mutluluklarını parçalayan kuvvete lanetler yağdırırlar. Sanki o batan adamın kendine güvenmeye hakkı varmış, sanki ayakları yere sağlam basmış, güneşteki yerini kendi bireysel değerleriyle fethetmiş, hayatından beklenmedik her türlü durumları çıkarmış da "ümidini sağlam bir temele"[308] dayandırmış gibi hareket ederler.[309]

Kişisel rahatlıkları onların gerçeklikleri olduğu için, bu gerçekliği kesintiye uğratan felaket, aklın kavrayacağının üstünde bir güçtür: Şeytan. Aynı acizliği her birey yaşar. Her bir insan rahatına bir kez değer verip mutlak bir güvenlik atfeder fakat sonradan bunları kaybedince kendi rahatının bozulmasının sebebi olan bilinçli ve bilinçsiz diğer şeylerin adaletini anlayamadığı zaman ve rahatı ufacık bir sekteye uğrayınca öfkeye kapılır. Öfkeli insanların haykırışları ve küfürleri, toplumsal mekanizmanın inlemesi... İşte tüm bunlar halkın sesi!

Fakat önceden ayarlanmış olan komploların planları bozulup da şiddet eylemleri baş gösterince sosyal insan doğanın ve insani güçlerin karşısında kendisini çırılçıplak bulur.

---

308 A.g.e. syf: 140.

309 Petrarch, "Zamanın Zaferi" I. 45.

Bedeninin ve karakterinin birleşimiyle direnmeye çalışır. İşte tam o an "ne söz ne de cesurca bir eylem bulamayan" adamın zayıflığının acınası görüntüsü herkes için genel ve aşikâr hâle gelir. Bu yüzden de toplumun sürekli uğraşı, bu komployu toplumsal zayıflık yoluyla güçlendirmek ve her ihtimale karşı güvence altına almak için sıkılaştırmayı amaçlamaktır.

IIIB

ASİMİLASYON ORGANLARI

Fakat doğa, kendisine karşı böyle bir komployu nasıl ördü ve hâlâ daha nasıl örmeye devam ediyor? Ve bu durumda ister güçlü ister zayıf, isterse de korunmaya muhtaç olarak doğmuş olsun, yine de bu komplodan habersiz olarak doğan her insanoğlu, kendini nasıl korur ve yeniden onaylar?

Sosyal "Yaltaklanma"[310] Nasıl Oluşur?

Doğanın, bireysel olarak kendini açığa çıkarma aracılığıyla tek bir noktada kendini gerçekleştirme iradesi, bir insanın zaman ve mekan açısından çok ve neredeyse sonsuz çeşitlilikteki şeylerin sevgileriyle yeniden canlandırıldığı bilincinde doruğa ulaşırsa, o zamanda bile, zaman içinde dışa doğru yansıtılan ve belirli bir biçimde belirlenen bu tarzda, aynı irade, onu fiilen bir benliğe sahip olmaktan süresiz bir şekilde mahrum eder ve her şeye rağmen sonsuz kalarak saf bir berraklığa, mutlak bireye ve tanrıya ulaşamaz. Bu nedenle hayat, her tarzdaki yaşamı ister ve bireysel belirginleşmeler kendi sürekliliklerivle ilgilenirler.

Bireye ve özele ilgisiz kalan doğa, her aşamada ve her durumda farklı yöntemlerle, ırkın devamı ile ilgilenir ve onu

310 A.g.e. syf: 141.

"kavgadan"[311] kurtarır. Böylece, iradenin nihai biçiminin ortaya çıkardığı insan bile, kendi sürekliliğine dikkat eder. İnsanlık, toplum aracılığıyla şiddetten kaçar. "Yaşama bağlılık, toplumu yaratır."[312] Sanki ironiyle, *zayıflık ilkesinin* bu hareketine yönelik dürtü, güçlüler tarafından sağlanır.

Kötü hava koşulları, beslenme ve barınmanın belirsizliği ve vahşi hayvanların tehdidinden dolayı barınma, yiyecek ve savunmayı ilk defa bir araya getirmeyi başaranlar, en cesur ve en kararlı olanlardan, en az korkacak olan kişilerdi. Eğer böyle olmasaydı, neden o zaman diğerleri fiziksel zayıflıkları ve zihinsel girişim eksikleri nedeniyle çaresiz kalmışlardı? Ve neden etraflarındaki olayların insafına kalmış olan diğerleri onları takip etmeliydi?

Girişim, her zaman en güçlü olan tarafından yapılır. "Zayıflar kümesi" ise salt egemenlik kurma isteği veya sevgiyle, yaşamlarını zenginleştirmek ve hemcinslerine hükmetmek ya da onları sevmek adına her zaman doğal bir faaliyet alanı bulan daha güçlü olana rağmen hep var oldu.

Fakat diğerleri, geleneksel iktidar işaretlerinden ve insanlar tarafından kabul edilen "mallardan" çalarak egemenliklerinden yararlanmayı ne kadar az düşündülerse, başkalarının hayatını da o kadar çok istediler.

İnsanlığı sevmek ve her bir insanda kendi hissettikleri değerin var olduğunu düşünmek, başkalarının değer verdiği şeyler tarafından daha az etkilenmek, geleneksel yollara daha az bağlı kalmak ve bunlardan daha fazlası ile yeni başlangıçlara adım atan ilk kişiler olabilirler.

---

311 A.g.e.

312 A.g.e.

Kendi egemenliklerini kurmak için tarihi incelemediler. Ve saltanatları eğer dünyadan değilse, insanların kalplerine daha sağlam bir şekilde yerleşmişti.[313]

Aşk için, insanlar arasındaki "kavga"yı[314] ortadan kaldırmak istediler. Ayrıca onlara sevginin mutlak olanda ve Tanrı'ya yönelen her şeyde var olduğunu söylediler. Yasanın hepsini kardeş kıldığını ve karşılıklı saygıda birleştirdiği varsayımına dayalı bir yasa önerdiler.

"Arkadaşlık"[315] adına, büyük insan kitlelerini birleştirdiler ve onları ileriye doğru yönlendirdiler. Onları takip eden kalabalıklar, her biri kendi zihniyle, kahramanın zihninde "varlığa"[316] doğru giden "hayata"[317] yürüdüler. Dahası peygamberin, kanun koyucunun, devrimcinin daha büyük yaşam içinde, hayat anlamlarını ifade eden aciz yaşam isimlerini vermeyi öğrenerek: Buda adına, İsa adına yediler, içtiler ve ürediler.

Peygamber'in, mutlu bir son -herkes bu sonu kendi arzularının gölgesinde temsil eder ve işlediği kötülüklerden

---

313 "Hakan (eski dilde hükümdar): Seni cezbeden nedir? Kraliyet tacı ve mor kaftan mı, yoksa diğerlerinde üç adım önde oturabilmek mi? Ne büyük aptallık! Eğer bu adam kral olsaydı, saltanatı bir sadaka gibi şapkana fırlatırdım. (...) Skule: ...Ama bu mümkün değil! Bu Norveç tarihinde duyulmamış bir şey. Hakan: Bu sana göre imkânsız. Çünkü tarihi takip etmekten başka bir şey yapmayı bilmiyorsun. Fakat benim için bir şahinin bulutların arasından süzülmesi kadar kolay bir şey. (...) Bu düşünce bana Tanrı tarafından bahşediliyor ve ben de onun gitmesine asla izin vermeyeceğim.!" (Ibsen, Taklitçiler, 3. Perde, 30. Sahne) (Hakan'ın son cümlesi şöyle devam ediyor: "St. Olaf'ın tacını kafamda taşırken..." Ibsen 236.-Tercümanların Notu.)

314 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 142.

315 A.g.e.

316 A.g.e.

317 A.g.e.

kurtuluş olarak vadettiği saadeti, zavallı hayatlarına yeni bir bahane olarak kabul ederler. Bu son, onların küçücük iradelerinin sevgisini ve azabını gösterir.

Bu insanlar yeni tarzlara uyum sağlarlar. Hatta bazı yaşam biçimlerini, yaşamaya ve umut etmeye devam ettikleri sürece reddeder ve katledilen aslanın üzerine küçücük bir yaşam kurarak yenilenmiş bir güç ve eskisi gibi olan bir sevinçle, acılar ve aşağılık duygularıyla dolup taşarlar.

Kendilerini, O'nun adına ve kendi birliklerinden daha güçlü ve daha güvenli gördüler. Öyle ki iyilerin kardeşliği düşüncesinden[318], sahip oldukları her türlü yaşam olumlamasının güvenliği için, yanlış anlaşılan sembolik biçimleri ve kendi olumsuzlamalarının meyvesini kullanan düşmanca bir iradeler örgütünü beslediler. Bunu her türlü yaşamın olumlanması adına yaptılar ve bir "kötüler topluluğu"[319] kurdular.

Daha güçsüz olmalarına rağmen, bu takipçiler büyük kitleler hâlinde bir araya gelip aynı anda hareket ederler, şöhret aşkı ve bir hırs tarafından kamçılanırlar. Ne kadar çabuk, kolay ve yakın zamanda olacak olan bir tatmin talep ederlerse, o kadar dibe batarlar.

Ayrıca topluma ne kadar ihtiyaç duyulur ve bu ihtiyaç, toplumun ve onun şeylerinin ve gereksinimlerinin ne kadar çok varlık nedeni olarak kabul edilirse, o toplumun alışılagelmiş olan yöntemlerine de o kadar hırs ve taviz verilir. Dar görüşlü reformcular, devlet adamları, edebiyatçılar, tarihçiler, gazeteciler, parti liderleri, demagoglar ve en ufak inisiyatiflerde en küçük anlaşmazlıkları ayyuka çıkaran kişiler, az çok

318 A.g.e. syf: 143.

319 A.g.e.

ön yargısı olan ve hurafelere inanan herkes, tüm bu saydıklarımızın zamanındaki dini ve politik bilinç, daha büyük insanların isimlerini ve etkisi çoktan görülmüş olan tarzları ve kelimeleri kendi amaçları için gasp ederler. Dahası diğerlerini, günümüz ihtiyaçlarını takip etmeye ikna etmek ve toplumu teşvik etmek için -birbirlerine karşı yarışan, savaşan ve birbirine karışan- fikir akımları, partiler, komiteler ve grupları, toplumu geleceğe dönük uyum sağlamak adına ve düşmanlarını örgütleyebilmek için, "kışkırtır", heyecanlandırır, dönüştürür ve kullanır.[320]

Cahiller için "iyi niyetli olmak" ve "ikna edilmek" aynı manaya gelir. Çünkü diğerleri onların sadece ikna edildiklerine inanmazlar. Aynı zamanda kendileri de -kurnaz olanları tenzih edersek- ele geçirmek istediklerine ikna olarak ve ihtiyaçların kendisini gerekçe olarak kabul ederek kendi sözlerine inanırlar. Ve bu kişiler, fikirlerini yaydıklarını düşünerek kendilerini kandırırlar. Oysa ki onlar, toplumun bilinçsiz araçlarıdırlar: "Bilmeyen köleler"[321]dirler.

320 Bunun en klasik örneği kiliselerdir. Bunlar, dünyevi bir güç yaratmaya ve Mesih'in sembollerini ve sözlerini gasp etmeye çalışmışlardır. Modern bir örnek verecek olursak o zaman da sosyalizmi söyleyebiliriz. Sosyalizm: biçimler, isimleri, düşünce tasarımlarını ve Marx'ın tüm deyişlerini korumaya çalışmışlardır. Marx, burjuva toplumunun olumsuzluklarını, aşağı yukarı belirli ve maddi hedeflere yönelik bir reform unsuruna indirgemiştir.
Parti liderlerinin, burjuva toplumuna ne kadar ihtiyaç duyduğuna bağlı olarak az çok ılımlı bir reform oluşturmaya ve parti tarafından kendilerine verilen güçten yararlanarak toplumda bir yer edinmeye çalışmışlardır. Böylece Fransa'da sosyalizm, hükümeti ele geçirdi, Almanya'da burjuvadan daha fazla ayrıcalıklara sahip bir burjuva sınıfı yaratıldı. Ve İtalya'da... İtalya hakkında sessiz kalmak en iyisi olacak

321 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 144.

Öte yandan toplumun gerçek organik işlevi bilimdir. Değerler atölyesi, sıradan şeylerin ve "özel" bölgelerin tedarikçisidir. Bireysellikten tamamen vazgeçilmesi manasına gelen "nesnellik" ile duyuların veya istatistiksel verilerim değerlerini, nihai değerler olarak ele alır. Dahası, mutlak bilgeliğin nişanesi olarak topluma, yaşamı için faydalı olanı temin eder. Bunlar çelikten tutun da kâğıda, kelimelerden her türlü şekil ve büyüklükteki makineler ve teorilere kadar her şeyi kapsar.[322]

322 Örneğin, sosyoloji (politik ekonomi), sanki bu ihtiyaçlar, insan fikrine aitmiş gibi, mutlak değerler olarak alınan maddi ihtiyaçların istatistiksel verilerinden, hayatın belirli soyutlamalarını (bilinçli veya bilinçsiz fark etmeksizin) "Önceden hazır eder." Amaç: sistem teorilerinin, örgütlü toplumun, örgütün dışında bulunan veya zorla yerleştirilmesinin yarattığı şiddeti, yeni ihtiyaçlara aşamalı olarak uyarlanması için reform planlarının gelecekteki üretimini mümkün kılmaktır.
Veya da (diğer pek çok faziletinin yanı sıra) "sinirlilik", "nevroz", "nevrasteni", "nöropati" ve benzeri sözcükleri oluşturan ve onunla acziyet yaşayanlara neredeyse kıskanılacak bir kimlik kazandıran tıp. Bu kimliği kıskananlar ellerinden gelen her türlü hiddetli öfke eylemlerini yaparlar. Bu yüzden de ona yakın olanlar, onları nevrotik olarak kabul ederler ve kendileri öfkeyle kıvranırken "Şimdi bir etki bırakıyorum, şimdi sıra onlarda" diye düşünerek zevkten dört köşe olurlar. "Nevrotik olduğumu biliyorsun." ya da bazen saygın bir tutum sergiler gibi "Sen de biliyorsun ki nevrotiğim." derler. Böylece, toplumun belirli bir grubuna has bir hastalık hâline geldiği için bir rahatlık ortamı oluşur. Dahası öfke, sonu olduğu için artık güçsüz değildir. Fakat topluma en güzel hizmeti, delilik ve dâhilik teorisiyle antropoloji (Başka bir şey söylemeye gerek yok.) yapmıştır. Yakın belirtiler ve yeterli nedenlerle açılanacak şeyler arasında hiç şüphesiz en zor olanı en yüksek organizma olmuştur. En yakın nedenler arasında en az belirgin olanına ve bu yüzden de en az mantıklısına başvurdular ve "Bu insan deli." dediler.
Alışılmışın dışında güdülerle hareket eden veya alışılmış olandan etkilenmeyen kişi, diğerleri için bir şaşkınlık ve korku nesnesidir. Dahası ne yapacağı kestirilemeyen bir şey gibi, insanların, içlerinden birinin anlayışını aşan bir güdüye sahip olma olasılığına izin verme konusundaki nefreti yüzünden, aşağılayıcı şüphelerin nesnesi hâline getirilir.

Ve "O deli." ifadesi, aldanan kişinin eylemlerinin yanılsamasını bozan ve onu dehşete düşürenleri şaşkına çeviren (ki bu da kendi yetersizliğini kanıtlayan bir durum) birine karşı aldığı en yaygın intikam biçimidir. Bu her zaman böyle olmuştur. Öyle ki bilinen inanışlardan farklı olmak veya anormal olmak: deli olmak anlamına gelirdi. (Hatta Yunancada da "garip" başta olmak üzere birçok aşağılayıcı kelime kullanılmıştır.) İlk üç insan, bir grup oluşturduğundan beri bu böyleydi. Çünkü zaman zaman birisi, diğer ikisi tarafından deli olarak ilan edildi. Ancak, mutlak bilimsel otorite tarafından, korkmuş bir acziyetle "O adam delidir." ifadesini yaymak, "nesnel" olarak bir bireyi "anlamlandırmak" için yetersiz olduğundan "O birey delidir." dogmasına çevrilmiştir. Bu hizmetin yaratıcısı da pek tabii ki topluma en çok köle olanlardan başkası değildir ki bunlar da modern bilim adamlarıdır.

Toplum, devrimci olarak veya güvenliğine tehdit olarak gördüğü kişilerin gerçeklerine karşı, rasyonel argümanla "dürüstçe" cevap vererek kendisini savunamaz. Bunun yerine şiddet ve kendi varoluşunun gerekliliğiyle kendisini savunmaya çalışır. Bu nedenle, onları suçlu olarak hapsedemediği zaman, bir delilik durumuna başvurur ve onların görevlerine son verir.

İsa eğer ki bugün geri gelseydi, tamamı burjuvadan oluşan, yeterli ve bilgili fakat tembel ve meraktan yoksun kalabalığın karşısında çarmıhı değil, çok daha kötü çileleri bulacaktı. Dahası frenolojistler için mükemmel bir vaka ve akıl hastanesinin tebessümle karşılanan bir misafiri olmanın memnuniyetini yaşardı.

Elbette burada da Aristoteles belirli bir tarzda sorular sorduğu Problemler (30. Kısım) adlı eserinde "özellikle kötü şöhretli insanları" aklında tutmaktadır. "Çünkü ister felsefede, ister siyasette, ister şiirde, isterse de sanatta üstün olan insanlar olsun; hepsi melankoliye meyillidirler ve gerçekte kötü bir huzursuzluğun yarattığı zaaflara maruz kalacaklardır. Örnek olarak Herkül, Lysander, Ajax, Bellerophon ve daha yeni isimler arasında Empedokles, Platon ve Sokrates ve sayısız başka ünlü isimlerden bahseder. (Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 146.)

"Kendilerini şiire adayanların en çok... açık açık söylemek gerekirse, tabiri caizse, doğası böyledir. Sebebini ise her şeyden önce, mesela, doğası buna yatkın olanlarda aramalıyız." Aristoteles epilepsiden ve ekstaziden bahsediyor. Şarabın insanları "hayırsever, merhametli ve cesur" yapan etkilerini ve "şarhoş olan bir insanın durumu, doğası ge-

Böyle oldukları için, çalışmalarının pratik amacının bütünüyle farkında olmayan ve buna dikkat de etmeyen fakat bilim için bilimi geliştiren bilim adamları da var. Öte yandan dışarıda, kendi yaşamları dışında başka bir yaşamı olmayan bilim adamı da var.

Bilimsel yaşamlarını sürdürmeleri ve bunu yaşamsal ve fizyolojik olarak gerekli bir şey olarak görmeleri, tek umutlarının ve sevinçlerinin deneylerde olması ve bir parça bilimsel bilgi elde etmek uğruna hayatlarını tehlikeye atmaları, geleceğin insanı için bir modeldir. Çünkü bunların iradeleri toplumsal ihtiyaçlar tarafından belirlenmiştir.

Dahası, onlar da diğer insanların duyuları ve gelecekle meşgul iştahlarıyla yaşarken bireysellikleri saf bir mekanizmaya indirgenmiştir ve "sanki bireysel bir kriter varmış gibi"[323] toplumun işlevlerini yerine getirirler.

Sosyal "Yaltaklanma"[324] Nasıl Yayılır: "Yozlaşmış Eğitim"[325]

Kendi menfaatinden önce, erdem ve hikmeti aramak. Devlerin menfaatini düşünmeden önce, devlete hizmet etmek... Diğer konulara da aynı şekilde yaklaşmakla aynı şeydir.[326]

Apology 36c[327]

---

reği başka birinin durumudur." olgusunu inceliyor. (Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 147.)

323 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 147.

324 A.g.e.

325 A.g.e.

326 A.g.e.

327 Plato, 209.

Çok fazla odun sahibi olmak isteyen insanlar, meşe gibi güçlü bir ağacı kökünden sökmezler. Onlar için zenginlik kaynağı olan şeyi özenle korurlar. Onu öldürmezler fakat daha fazla odun verebilmesi için ölmesini engelleyecek kadar besin verirler.

İnsan sık sık dünyanın ötesinde veya berisinde gördüğü belli belirsiz alanlardan geçerek, büyük güç içeren gruplar oluşturur.

Bu alçak rakımlarda yetişen ağaçlar, güçlü kökleri olan, kalın ve eski gövdelidirler. Fakat tekrar tekrar kesilip her tarafları yaralandığı için, bozulurlar.

Kalın gövdelerini dik bir şekilde ve yükseğe kaldırabilen, aynı zamanda her türlü rüzgâra direnmek için yemyeşil çelenklerini esnetebilen bu asırlık ağaçlar, son kesildiği yerdeki yara izi olmasa bile, uzun zaman önce öldükleri söylenebilirdi. Çünkü onun zayıf tomurcukları her türlü hareket karşısında zayıftı ve bu nedenle de darbelerle beraber acılar ve zorluklarla onları toprağa saçıyordu.

Bu tomurcuklar büyüyüp de göğe doğru uzanmaya başladıkları zaman, elinde baltasıyla küçük adamı yine görecek ve asırlık olan ağacın gövdesini, yorulmak bilmeyen bir şekilde kesecektir. Fakat onu öldürmeyecektir, yine aynı şekilde toprağa yeni tomurcukların saçılmasını sağlayacak, onlara bir miktar besin vererek kendisine bir kez daha yakacak odun hazırlayacaktır.

Çünkü ağacın doğası gereği uzun ve güçlü büyümesi, insanın "görmesi gereken bir mucize"[328] iken insan bu mucizeden

328 A.g.e. syf: 148.

memnun olmayacak ve bunun yerine onu, kendi faydasına kullanarak odun ihtiyacını giderecektir.[329]

Aynı şekilde, küçük adamın arkadaşı, doğasına uygun olarak güçlü, sağlıklı ve sağlam bir şekilde büyürse, küçük adam bu durumdan memnun olmaz. Fakat onu, toplumun kendi silahını kullanarak bedenini yararlı şeyler üretebilecek biçimde şekillendirir ve sakatlar.[330]

En büyük şiddet, sevgi ve medeni eğitim çatısı altında çocuklara uygulanmaktadır. Zayıflıklarını istismar eden ödül vaadi ve ceza tehdidiyle ve bu zayıflığı besleyen sevmeler veya korkularla, bedenlerinin özgür yaşamlarının çok uzağında, edepli bir aile için gerekli olan biçimlere bağlı kalırlar. Doğalarına düşman olanlar ise, şiddet veya yozlaşmayla, değişime zorlanırlar.

Dahası inanç ve iyi niyet de toplumun yararına suistimal edilir. Çocuğun büyük değer beklentisi, toplumsal kimlikteki değer kurgusu kullanılarak kademeli bir şekilde şişirilir. Daha

---

329 Dut, güzel bir ağaçtır. Uzundur ve dümdüz uzar. Fakat insan eli değdiğinden dolayı dut ağaçları acınası bir hâlde ve bodur olarak kalmışlardır. Her yıl, bitmek tükenmek bilmeyen bir umutla yeni tomurcuklar oluştururlar. Çırılçıplak ve siyahtırlar. Baharın ortasında, sanki kış serinliğinde kalmış gibidirler. İpek böcekleri açtır ve insanlar dut ağacını, ipek böceklerini beslemek için kullanırlar. İnsan, ona ipek yapanlara çok değer verirler ta ki ipeği yapana kadar. Sonrasında kozalakların bozulmaması için, bu böcekleri de öldürürler.

330 İnsanın buzağılara, kuzulara, tavuklara, taylara benzer şekilde, onları ya daha iyi çalışan makineler veya daha iyi et üreten hayvanlar hâline getirmek için yaptığı hizmet, herkese aşikârdır. Toplumun yozlaşmış dürüst olmayan eğitiminin, genç erkeklere de aynı şeyi yaptığına inanıyorum. Bunu görmeyi bilen her göz, hemen anlar. Bu nedenle günümüz kadınları, diğer zamanların kadınlarıyla karşılaştırıldığında acınası, fakir dilenciler gibidirler. Bu aynı zamanda eskilerin, "nötr" yani doğal olmak için mümkün olan her şeyi yapmasının da nedenidir.

sonra da her an çocuğun önünde taklit yoluyla geliştirmesi gereken bir şey olarak sergilenir.

"Orada okula giderken şahit olduğun gibi iyi bir çocuk olacak ve sonrasında da bir yetişkin olacaksın". Bu iyi ve çalışkan efsanesi onun için uydurulmuştur. Çalışma ve okulla ilgili her şey güzel bir anlam kazansın diyedir: okula gitmek, kitap çantası vb.

Dahası her sınıfın üstünlüğü ile ilgili değerler hiyerarşisi, onun için oluşturulmuştur: "Bu işte iyiysen, seneye artık tahtaya değil de deftere yazarsın. Hem de mürekkeple!"

Herkes geçici olan bu anima yani "ruh" yani maneviyattan faydalanır. Çocuk "ne zaman yetişkin olacağını" hayal eder. Onu bozmak için "deli gömleğiyle" zincirler, kelepçeler, uygarlığın büyük ve tozlu yolunda, havasını soluyacağı diğerlerinin arasındaki yerine yönlendirilir.

Çocuk, kendisine verilen daha ilk görevden itibaren her türlü çabayı sarf eder. Yaptığı işe kayıtsız kalması sağlanır ve böylece kurallara göre tam bir nesnellikle işini yerine getirmesi amaçlanır.

"Bir yanda görev, bir yanda arzular." "Çalışmanın hakkını verirsen, sana şeker veririm. Yoksa oynamana izin vermem." Bu yüzden çocuk, sırf bir şekere sahip olabilmek için, verilen her türlü yazıları ve tarihî bilgileri ezberlemeye zorlanır. Sonra da "Çalıştın, şimdi oynamaya gidebilirsin!" denir.

Ve sonunda çocuk, kendi içinde şu karara varır: Her ne kadar şekerlemelere, oyun oynamaya ilgisiz olsa da mutlu yaşamın anahtarının çalışmak olduğunu düşünür. Böylece belli başlı sözler, basma kalıplar ve yargılar ona empoze edilir. Onun için her zaman kendi başlarına bir anlamı olmayacak

olan her türlü kazanç ve bilim[331], sadece şu anlama sahip olacaktır: Şekere sahip olmak huzur içinde oynayabilmek ve çıkar hesabı için gereklidir.

Şekerleme ve oyun oynamanın yerini kâr, "yaşama imkânının" yerini "kariyer", "başarı"nın yerini "meslekler" alır. O zaman çalışmak veya bir meslek sahibi olmak, dayatılan ilk görevin anlamını koruyacaktır. Bu ilk göreve karşı ilgisiz ve mesafeli olacaktır fakat sonradan oynayabilmek yani istediği gibi yemek, içmek, uyumak ve üremek için gerekli olduğunun bilincinde olacaktır.

Böylelikle toplumun değerli ve sorumsuz bir dalı oluşturulmuş olacaktır: Adil olup olmadığı sorulmadan soruşturmanın kendisine sunulan şeklini izleyerek hissiz bir şekilde yargılayan bir yargıç, seksen-doksan öğrenciyi, dört saat kadar, büyük bir odaya tıkarak onları kıpırdatmadan oturtup söylediklerini tekrar ettiren ve ona sunulanları tetkik eden, ders çalışıp ve terbiyeli öğrencileri öven, tam aksi olanları cezalandıran bir öğretmen. Bu öyle bir öğretmen ki kendi türüne karşı şiddet uygulayan ve bunun sonuçlarının o kişinin tüm yaşamını etkileyeceği aklına gelmez. Bu öğrenciler, ne yaptıklarını veya neden dayatılan programa uymaları gerektiğini anlamazlar. Ve bu öğretmen aslında, bir insanı, bir âdemoğlunu, kendi türünden birini öldürdüğünü düşünmeden ve onu neden öldürdüğünü bilmeden öldüren bir cellattır.

Bu öğretmenin amacı, o öğrencilerin yaşama karşı bilinçsiz kalmalarını ve şartsız şurtsuz ve sorgulamadan görevlerini yerine getirecek kişiler olmalarını sağlamaktır. Bu yolla, içlerinden birisini bilim insanı yaparsa, nesnelliği mümkün kılar.

---

331 Çev. Notu: Yazının Yunanca aslı için bkz: Carlo Michelstaedter, "Persuasion & Rhetoric" syf. 150.

Hakikaten de bu sayede bir kişi, beşikten itibaren, çalışmak ve oynamanın farklı şeyler olduğunu düşünmeye alışacaktır.

Nihayetinde, bilimsel normların öğrettiği kavramları, bilimin normlarına uygun olarak manipüle edecek, önemlerini hiç sorgulamadan felsefi sorunları çözebilecek konuma gelebilecektir.

"Teori başka bir şeydir, uygulama başka bir şey."

Ona "Platon'u veya İncil'i araştırmalısın." diyecekler. "Adını ancak böyle duyurabilirsin. Ama İncil'in tutumuna karşı gelmemeye dikkat et. Objektif olmalısın. İsa'nın bu sözleri nereden aldığını, İsa'nın bunları omnino "hiç" söylemediğini veya söylenenlerin doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu gözlemlemelisin. Evanjelistlerden, Araplardan, Yahudilerden veya Eskimolardan alınmış, kim bilir... Tabii ki tüm kelimeler, var olduğu ilk zamanlarda belirli anlamı olan kelimelerdir. Artık bilim, şeylerin nasıl olduğunu biliyor. Bunlar için endişelenmeye gerek yok. İncil hakkındaki kitabınızı toparladığınız zaman, *dışarıya çıkıp oynayabilirsiniz*."

Çocuğa şöyle denildi: "Git ve babanın dediğini yap. O senden iyi bilir ve sakın 'neden' diye de sorma sadece itaat et, akıl falan da yürütme. Büyüyünce anlayacaksın." Aynı şekilde genç adama da "Bilimin gelecekteki düzeninin yapısını inşa etmeye yardım ediyorsun. İnsanlar bir gün yaşlandıkları zaman anlarlarsa, yapılacak olan övgülerin bir kısmı da sana olacak." diyerek yaptıklarının ne anlama geldiğini sorgulamadan bilimsel çalışmasını sürdürmeye teşvik ediyorlar.

Fakat korkarım ki insanlar bu duruma o kadar alışmışlardır ki sakin ve dingin olan küçük yaşlarından kurtulmaya o kadar da heves etmezler.

KAYNAKÇA

Abe, Masao. Zen ve Batı Düşüncesi. Londra: Macmillan, 1985.

Abruzzese, Alberto. Svevo, Slataper ve Michelstaedter: Stil ve seyahat. Venedik: Marsilio, 1979.

Alfieri, Vittorio Enzo. "Michelstaedter şairi: 'Modern edebiyatlar 12 (Mart-Haziran 1962): 133-47.

Altieri, Orietta. Gorizia Yahudi cemaati: Demografik, Ekonomik ve Sosyal Özellikler (1778-1900). Udine: Del Bianco, 1985.

---."Michelstaedter ailesi ve Gorizia'nın Yahudiliği". Michelstaedter Çevresindeki Diyaloglar'da, ed. Sergio Campailla. Gorizia: Biblioteca Isontina, 1988. 35-41.

Anceschi, Luciano ve S. Antonielli, ed. Yirminci yüzyılın sözleri. Floransa: Vallecchi, 1961.

Arangio Ruiz, Vladimiro. "Per Carlo Michelstaedter:' Il Convegno 3 (1922): 343-62.

Arata, C. Orta Avrupa Felsefesi. IX Avrupa Mittel Kültür Sözleşmesi Tutanakları (Gorizia 1974). Gorizia: Orta Avrupa Kültürel Karşılaşmalar Enstitüsü, 1981.

Arbo, Alessandro. Carlo Michelstaedter'de Müzik ve İkna. Tavagnacco: Friulian grafik sanatları, 1995.

---.Carlo Michelstaedter. Pordenone: Çalışma Tezi, 1997.

Baumbach, Rudolf. Zlatorog: Bir Dağ Efsanesi. Leipzig: Verlag von A.G. Liebeskind, 1892.

Benco, Silvio. "Il suicidio filosofico:' Il piccolo della sera, 10 Aug. 1913, 1-2.

—Edebi ve mecazi eleştiri yazıları. Trieste: Lint, 1977.

Benevento, Aurelio. "Carlo Michelstaedter'in şiirleri: 'Edebiyat eleştirisi 17.65 (1989): 697-710.

—.'Michelstaedter'in yazışmaları:' Edebi deneyimler 15.4 (Ekim - Aralık 1990): 73-88.

—."Michelstaedter'in ikna ve retoriği ve sanatsal somutluğu:" Otto / Novecento 15.1 (Ocak-Şubat 1991): 119-28.

Benussi, Cristina. "Carlo Michelstaedter'de Siyaset ve İdeoloji: 'La Battana 43 (Haziran 1977): 123-31.

—.Carlo Michelstaedter'in diyalektiğinde inkar ve entegrasyon. Roma: Üniversite ve Bizzarri editleri, 1980.

Bergamaschi, Giuliano. İkna'nın Gerçek Dili. Padova: Cedam, 1984.

—."Dini umudun reddi ve Carlo Michelstaedter'deki bilimsel proje". Bilimsel Proje ve Dini Umut, ed. G. Santi in. Padua: Gregoryen Kütüphanesi, 1985.

—."Kairos gibi ruh: Michelstaedter'in Mektuplarında zaman sorununun yönleri". Michelstaedter Çevresindeki Diyaloglar'da, ed. Sergio Campailla. Gorizia: Biblioteca Isontina, 1988. 97-119.

Bernardi Guardi, Mario. "Michelstaedteriana Bibliyografyası: 'Bologna Üniversitesi'nin felsefi disiplininin yıllıkları (1988-89): 5-19.

—."Carlo Michalstaedter'in rahatsız edici yalnızlık isyanı.". Yüzyıl İtalya, 27 Ekim 1990, 8.

Bernardini, Paulo. "Zaman ve Karanlık: Carlo Michelstaedter Üzerine Deneme". Kılıç Otu 1.1 (1984): 21-51.

Biasin, Gian Paolo. Edebiyat Hastalıkları. Austin: Texas Press Üniversitesi, 1975.

Ben, Daniela. "İkna ve retorik arasında Michelstaedter: 'Italica 4 (kış 1986): 346-60.

---."Carlo Michelstaedter: Düşüncenin Trajedisi:' Diferansiyel: İtalyan Düşüncesinin İncelenmesi 2 (ilkbahar 1988): 185-94.

---."Otantiklik ve özgünlük arasındaki Leopardi ve Michelstaedter." İtalya (1988): 219-27.

---."Il peso e il pendolo: Yaşam ve Düşünce Arasındaki Güvencesiz Denge:' Romance Languages Annual 1 (1989): 87-93.

---."Michelstaedter, Pirandello ve Folly." İtalyan Kültürü 8 (1990): 363-76.

---.Carlo Michelstaedter ve Dilin Başarısızlığı. Gainesville: Florida Üniversitesi Yayınları, 1992.

Bo, Carlo. Leopardi'nin mirası ve diğer denemeler. Floransa: Vallecchi, 1964.

Boccaccio, Giovanni. Tekerlemeler: Diana'nın Avı. Ed. Vittore Branca. Padua: Li viana Editrice, 1958.

Borgese, Giuseppe Antonio. Rube. 1921; yeniden basımı, Milano: Mondadori, 1994.

Bozzi, Carlo Luigi. "Carlo Michelstaedter ortaokul öğrencisi: 'Gorizia Studies 40 (1966): 3-13.

Brianese, Giorgio. "Hiçbir şey için olmak: Michelstaedter ve Heidegger Üzerine Notlar". Gorizia Studies 59 (Ocak-Haziran 1984): 7-44.

---.Kemer ve Kader: Yorumlama, Carlo Michelstaedter. Abano Terme: Francisci, 1985.

---."Sessizlik ve çağrılar: Carlo Michelstaedter'in denizin oğullarının yeniden okunması için" Gorizia, 65 (Ocak-Haziran 1987): 7-22.

---."Michelstaedter ve Retorik". Michelstaedter etrafındaki Diyaloglarda,

ve. Sergio Campailla. Gorizia: Biblioteca Isontina, 1988.121-35.

---."Michelstaedter ve Yunanlılar: Bir karşılaştırma için notlar". Gorizia Studies 72 (Temmuz-Aralık 1990): 23-48.

Buscaroli, Silvano. "Heidegger ve Michelstaedter arasında kutsallık ve dilin ve sessizliğin varlığı". Dil ve Analojinin Varlığı Üzerine: Metafiziğin Ötesinde. Bologna: Negri Tipografi, 1984. 13-34.

Camerino, Giuseppe Antonio. İkna ve semboller: Michelstaedter ve Slataper. Milano: Kütüphane Propaganda Enstitüsü, 1993.

Campailla, Sergio. Düşünce ve şiir Carlo Michelstaedter tarafından. Bologna: Patron, 1973.

—."Carlo Michelstaedter tarafından yayınlanmamış şiirler". İtalyan Edebiyatı İncelemesi 77 (1973): 338-48.

—.Michelstaedter tarafından Pastille Leopardi: 'Metinsel eleştiri çalışmaları ve sorunları 7 (Ekim 1973): 242-52.

—."Carlo Michelstaedter'in Vico üzerine erken dönem notu". Bülten Vichiani Çalışma Merkezi 3 (1973): 199-200.

—. Jerri corti con la vita. Gorizia: Arti grafiche Campestrini, 1974.

—."Michelstaedter Ibsen Okuyucu". İtalyan Harfleri 26 (Ocak-Mart 1974): 46-63.

—.L'Agnizione tragica: Studi sulla cultura di Slataper. Bologna: Patron, 1976.

—.Bibliyografik defter. Cenova: Çalışmalar Üniversitesi, 1976.

—.Julian yazarları. Bologna: Patron, 1980.

—."Michelstaedter'in çizimlerinde komedyenin psikolojisi". Orta Avrupa'da Resim. X Konferansı Tutanakları (Gorizia, 27-30 Eylül 1975) Gorizia: Orta Avrupa Kültürel Karşılaşmalar Enstitüsü, 1981. 25-34.

---."Yahudilik ve edebiyat". Yahudiler ve Orta Avrupa. Brescia: Shakespeare & Co., 1

---."Michelstaedter'in Erken Yorumları (1910-1916)". Kültür ve Okul 29,114 (Nisan-Haziran 1990): 17-26.

---.İkna ve Retorik. Carlo Michelstaedter tarafından. Milano: Adelfi, 1982.

---.Michelstaedter etrafında diyaloglar. Gorizia: Isontina Kütüphanesi, 1988.

Carchia, Gianni. "Carlo Michelstaedter'de dil ve mistisizm: 'Rivista d'estetica 9 (1981-83): 126-32.

Cardini, Silva. "Carlo Michelstaedter'in şiirlerinde ben ve evren". Köprü 46.4 (Nisan 1990): 111-21.

Carlyle, Thomas. Kahramanlar, Kahramanlara Tapınma ve Tarihte Kahramanlık Üzerine Notlar ve Michael K. Goldberg'in tanıtımı; Michael K. Goldberg, Joel J. Brattin ve Mark Engel tarafından yazılan metin. Berkeley: Kaliforniya Üniversitesi Fornia Press, 1993.

Cassirer, E. ve P. Oscar Kristeller, ed. İnsanın Rönesans Felsefesi. Chicago: Chicago Press Üniversitesi, 1948.

Cattaneo, Carlo. "İmkânsız isyan: 'Aut-Aut37 (Ocak 1957): 85-92.

Cecchi, Emilio. "Ölümdeki yaşam: Carlo Michelstaedter". Yirminci yüzyılın İtalyan edebiyatı, cilt 2. Milano: Mondadori, 1969.

---."Varoluşçuluğun Michelstaedter öncüsü". Yirminci yüzyılın İtalyan edebiyatı, cilt 2. Milano: Mondadori, 1969.

Cella, Sergio. "Yüzyılımızın başında Floransa'daki Gorizia'dan bir öğrenci: Michelstaedter'in yazışması: 'The Arena of Pola, 29 Ekim 1983.

Ceronetti, Guido. "Vaizin mantosu". Gölge ile diyalog Michelstaedter tarafından: 'La Stampa, 22 Ağustos 1984.

Cerruti, Marco. Carlo Michelstaedter 1967; yeniden basım, Milano: Mursia, 1987.

"Yirminci yüzyılda okuma". 19. / 20. Yüzyıl 21.1 (Ocak-Nisan 2001): 168-81.

Chiavaci, Gaetano. "Carlo Michelstaedter'in düşüncesi". Eleştirel İtalyan Felsefesi Dergisi 5 (1924): 1-2.

"Carlo Michelstaedter ve ikna sorunu". Leonardo 16 (Haziran-Ağustos 1947): 129-46.

---.Doğmakla İlgili Sorun. New York: Viking, 1976.

Coda, Elena. "Sınır Arası: Trieste'de Hastalık Yazımı". Doktora diss., California Üniversitesi, Los Angeles, 1998.

Corsinovi, Graziella. Pirandello ve Ekspresyonizm: İlk anlatıda kültürel analojiler ve dışa vurumcu beklentiler. Cenova: Tilgher, 1979.

Creagh, Patrick. Giacomo'dan Ahlaki Masallara Giriş. Leopardi Çevirisi. Patrick Creagh'ın fotoğrafı. Manchester U.K.: Carcanet New Press, 1983.

De Benedetti, Giacomo. Yirminci yüzyılın romanı. Milano: Garzanti, 1971.

Diels, Hermann. Sokrates öncesi dönemin parçaları. Hermann Diels tarafından Yunanca ve Almanca, Walther Kranz tarafından düzenlenen altıncı geliştirilmiş baskı. Birinci cilt. Berlin: Weidmannsche Verlagbuchhandlung, 1951.

Durkheim, Emile. İntihar: Sosyolojide Bir Araştırma. Çeviren J. A. Spaulding ve G. Simpson. New York: Free Yayınları, 1951.

Ferranti, Franco. Kancadaki ağırlık: C. Michelstaedter'in yaşamı ve ölümü. Trieste: Italo Svevo Basımları, 1983.

Fortunato, Marco. "Felsefe ve şiir arasında Michelstaedter: Vakfın nostaljisi". Kafa 20 (Temmuz-Aralık 1990): 102-12.

—.Kararın açmazları: Konunun ve felsefi denemeciliğin Weininger ve Michelstaedter'den Adorno'ya ayrılması. Milano: Bilimsel Guerini, 1996.

Fratta, Francesco. Varlığın görevi: Carlo Michelstaedter'de metafizik ve etik talep eleştirisi. Milano: Unicopli, 1986.

Furlan, Laura. Carlo Michelstaedter: Modern bir entelektüelin yabancı varlığı. Trieste: Lint, 1999.

Gallarotti, Antonella. Il Fonda Michelstaedter della Biblioteca civica. Gorizia: Universita della terza eta, 1990.

---.Ulaşılamaz görüntü: Carlo Michelstaedter'in tabloları ve çizimleri. Montefalcone: Laguna'nın Basımları, 1992.

Gentile, Giovanni. "İkna ve Retorik İncelemesi (Vallecchi): 'La Critica 20.4 (1922): 332-36.

Gentili, Carlo. "Carlo Michelstaedter düşüncesinde 'bilme' kavramı". Luciano Anceschi'nin onuruna yapılan çalışmalarda, ed. Lino Rossi ve Ennio Scolari. Modena: Mucchi, 1982. 175-86.

Giovannetti, Paulo. "Carlo Michelstaedter'in Şiirlerinin ölçüleri üzerine notlar". Gorizia Studies 77 (1993): 37-64.

Goffis, Cesare Federico. "Carlo Michelstaedter'e yönelik eleştirilerde son gelişmeler". Gorizia Çalışmaları 45 (1977): 101-11.

Grene, D. ve R. Lattimore, ed. Yunan Trajedileri tam metin. 4 cilt Chicago Press Üniversitesi, 1953.

Harrison, Thomas. "Carlo Michelstaedter ve İrade Metafiziği". MLN 106.5 (1991): 1012-29.

---.1910: Uyumsuzluğun Kurtuluşu. Berkeley: California Press Üniversitesi, 1996.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich. Ruhun Fenomenolojisi. Oxford: Clarendon, 1997.

Heidegger, Martin. Varlık ve Zaman: Varlık ve Zaman'ın Bir Çevirisi. Albany: State Üniversitesi New York Yayınları, 1996.

Ibsen, Henrik. Numaracılar. Çeviren William Archer. Toplu Eserler, cilt. 2. New York: Charles Scribner'ın Oğulları, 1906.

---.Complete Major Prose Plays. New York: Farrar, Straus, and Giroux, 1965.

Janik, Allan ve Stephen Toulmin. Wittgenstein'ın Viyana'sı. New York: Simon ve Schuster, 1973.

Kojeve, Alexandre. Hegel Okumasına Giriş: Tinin Görüngübilimi Üzerine Dersler. Çeviren James H. Nichols, Jr. Ithaca: Cornell Üniversitesi Yayınları, 1980.

La Rocca, Claudio. Nihilizm ve retorik: Carlo Michelstaedter'in düşüncesi. Pisa: ETS, 1983.

—.Varoluşçuluk ve nihilizm: Luporini ve Michelstaedter: 'Belfagor 54.5 (Eylül 1999): 521-38.

Leopardi, Giacomo. Tüm eserleri. 5 cilt Milano: Mondadori, 1973.

Lonardi, Gilberto. "Michelstaedter'de Mit ve Körlük". İtalyan Mektupları 19 (1967): 291-317.

Lucretius, Carus Titus. Şeylerin Doğası Üzerine. A. J. Munro'da, çev., Lucretius, Epictetus, Marcus Aurelius. Chicago: Britannica Ansiklopedisi, 1952.

Luperini, Romano. "Michelstaedter'in vicdanı". İtalyan Erken Yirminci Yüzyıl Edebiyatı ve İdeolojisinde: Ses ve Vocians Üzerine Denemeler ve Notlar. Pisa: Pacini, 1973.

—.Yirminci Yüzyıl, cilt 1. Torino: Loescher, 1981.

Magris, Claudio. Clarisse'nin yüzüğü: Modern edebiyatta büyük üslup ve nihilizm. Torino: Einaudi, 1984.

—."Yakın ve Uzak Şeyler: Nietzsche ve Büyük Triestine Nesil". Stanford İtalyan İncelemesi 6.1-2 (1986): 293-99.

—.Başka bir deniz. Milano: Garzanti, 1991.

Magris, Claudio ve Angelo Ara. Trieste: Bir sınır kimliği. Torino: Ein Audi, 1982.

Magris, Claudio ve Emanuele Severino. "Düşünce ve şiir arasındaki Michelstaedter vakası: 'Corriere della Sera, 16 Mayıs 1982, 15.

Maier, Bruno. "Yirminci yüzyılın Trieste edebiyatı". Yirminci yüzyılın Trieste yazarlarında. Trieste: Lint, 1968. 97-102.

Marin, Biagio. "Carlo Michelstaedter'in Hafızası: 'Gorizia Studies 32 (1962): 101-8.

Marinetti, F. T. Fütürist teori ve buluş. Ed. Luciano De Maria. Milano: Mondadori, 1968.

—.Ay'ı Öldürmek: Seçilmiş Yazılar. Ed. R.W. Flint. Çeviren R. W. Flint ve Arthur R. Coppotelli. Los Angeles: Güneş ve Ay, 1991.

Mazzotta, Gabriele, ed. Milan. Dışavurumcular: Gabriele Mazzotta, 1984.

Michelstaedter, Carlo. Yazılar. Ed. Vladimiro Arangio Ruiz. 2 cilt Cenova: Formiggini, 1912-13.

---.İkna ve Retorik. Ed. Emilio Michelstaedter. Floransa: Vallecchi, 1922.

---.Opere. Ed. Gaetano Chiavacci. Floransa: Sansoni, 1958.

---."Okul çıkışı". Gorizia Studies 32 (Temmuz-Aralık 1962): 103-5.

---.İkna ve retorik. Ed. Maria A. Raschini. Milano: Marchrati, 1972.

---.Grafik ve resim çalışması. Ed. Sergio Campailla. Gorizia: Campestrini, 1975.

---.Mektup. Ed. Sergio Campailla. Milano: Adelphi, 1983.

---.Şiirler. Ed. Sergio Campailla. Bologna: Patron, 1974. Düzenlemeyi gözden geçirin. Milano: Adelphi, 1987.

---.Sağlık diyalogu ve diğer diyaloglar. Ed. Sergio Campailla. Milano: Adelphi, 1988.

Mittner, Ladislao. Alman Edebiyatı Tarihi III: Gerçekçilikten Deneye, cilt. 2. Torino: Einaudi, 1971.

Monai, Fulvio. "Gorizia'nın çizimlerinde düşünür sesleri dışavurumculuğu duyurur". Il Piccolo, 3 Ekim 1974, 3.

"Michelstaedter'in grafik çahşması". Trieste 20.100 (Ocak 1976): 22-23. Moretti Costanzi, Theodoric. "Bir varoluşçu ante litteram: Carlo Michelstaedter: 'L'Esistenzialismo'da. Roma: Studium, 1943. 159-72.

Mullach, G. A. Yunan filozoflarının parçaları, cilt. 1: Göksel filozofların şairleri ve Sokrates'ten önce hayatta kalan diğer filozoflar Paris: Firmin Didot, 1860

Mussini, Lucilia G. "Clemente Rebora ve Carlo Michelstaedter: Yorumlayıcı ilişkiler". Cesare Angelini'nin anısına. Ed. Franco Alessio ve Angelo Stella. Milano: The Assayer, 1979. 320-47.

Muzzioli, Francesco. Michelstaedter. Lecce: Milella, 1987.

Nietzsche, Friedrich. Yunanlıların Trajik Çağında Felsefe. Çeviren Marianne Cowan. Chicago: Regnery, 1962.

—.Zamansız Meditasyonlar. Ed. Daniel Breazeale, Çeviren R.J. Hollingdale. Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 1997.

Tragedyanın Doğuşu. Çeviren Douglas Smith. Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2000.

Papini, Giovanni. "Carlo Michelstaedter". Yirmi Dört Beyinde. Floransa: Vallecchi, 1924. Rpt. "Metafizik bir intihar: 'Carlino'nun geri kalanı, 5 Kasım 1910.

Perli, Antonello. "Etik ve estetik: Michelstaedter ve D'Annunzio". Studi Novecenteschi 26. 57 (Haziran 1999): 87-107.

—."Yaşam ve form: Michelstaedter ve Pirandello". Provincia Okuyucusu 30.105 (Ağustos 1999): 25-37.

Perniola, Mario. "Carlo Michelstaedter: Şimdinin Fethi". İşçi Dünyası 4 (Nisan 1984): 108-9.

—."Postmodernizmin Ötesinde: Michelstaedter, Güçlü Duygu, Şimdi". Çeviren Daniela Bini ve Renate Holub. Farklılık: İtalyan Düşüncesinin Gözden Geçirilmesi 3-4 (ilkbahar-sonbahar 1989): 39-49.

Petrarca, Francesco. Fraunces Petrarch'ın Zaferleri. Edd Carnicelli, çev. Lord Morley. Cambridge: Harvard Üniversitesi Yayınları, 1971.

Pieri, Fiero. Yahudi Farkı: Michelstaedter'de Yahudilik ve Yunan. Bolonya: Cappelli, 1984.

---.Trajik olanın bilimi: Carlo Michelstaedter Üzerine Deneme. Bolonya: Cappelli, 1989.

Piromali, Antonio. Carlo Michelstaedter. Bologna: Yeni İtalya, 1974.

---."Yirminci yüzyılın krizinin Carlo Michelstaedter tanığı". Ausonia 30.3-4 (1975): 26-36.

Pistelli, Maurizio. "Şair Michelstaedter Üzerine Notlar". Otto / Novecento 3-4 (Mayıs-Haziran 1983): 139-49.

Platon. Platon'un Diyalogları. Çeviren Benjamin Jowett. Chicago: Britannica Ansiklopedisi, 1952.

Polisen, Lucia. "Gün batımı-Nietzsche ve Michelstaedter'in şafağı". Çağdaş İtalyan Edebiyatı 7.18 (1986): 289-313.

Portinari, Folco. "Michelstaedter: Şiirle Çöl". La Stampa 3 Ekim 1987.

Principe, Quirino, ed. Yahudiler ve Orta Avrupa. Brescia: Shakespeare & Co., 1984.

Ramat, Silvio. Yirminci yüzyılın İtalyan şiirinin tarihi. Milano: Mursia, 1976.

Ranke, Ioachim. "Michelstaedter'in Düşüncesi: İtalyan Varoluşçuluk Çalışmalarına Katkı". Eleştirel İtalyan Felsefesi Dergisi 41.4 (1962): 518-39.

Raschini, Maria A. Carlo Michelstaedter. Milano: Marzorati, 1965.

Recalcati, M. "Varlık etiği ve Carlo Michelstaedter'de olmak zorunda olma etiği". Yeni Akım 35.101 (1988): 21-36.

Solbrito'nun Kirpisi, Augustus. "Alberto Michelstaedter". Gorizia Çalışmaları 7 (1929): 125-28.

Salinari, Carlo. İtalyan Dekadentizminin mitleri ve bilinci. Milano: Feltrinelli, 1980.

Savini, Alberto. "Şair Michelstaedter'e On İki Not: 'Aut-Aut 26 (Mar.1955): 150-55.

Schopenhauer, Arthur. Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar. Aziz Gallen: Verlag Zollikofer, 1945.

---.Karamsarın El Kitabı: Popüler Denemeler Koleksiyonu. Çeviren T. Bailey Saunders. Lincoln: Nebraska Üniversitesi Yayınları, 1964.

Severino, Emanuele. Sokak. Milano: Rizzoli, 1983.

Shikes, Ralph E. ve Steven Heller. Hiciv Sanatı: Delacroix'den Picasso'ya Karikatürcü ve Karikatürcü Olarak Ressamlar. New York: Pratt Grafik Merkezi ve Horizon Yayınları, 1984.

Stara, Arrigo. "Yozlaştırıcı eğitim: Saba ve Michelstaedter'den iki masal:" İtalyan Edebiyatı İncelemesi 91.2-3 (Mayıs-Aralık 1987): 376-93.

Steiner, George. Dil ve Sessizlik. Londra: Faber ve Faber, 1958.

Torti, Rosita. "Umberto Saba ve Carlo Michelstaedter: Saba'nın yayınlanmamış mektuplarından Vladimiro Arangio Ruiz'e". Çağdaş İtalyan Edebiyatı 4.9 (Mayıs-Ağustos 1983): 285-91.

---."Risk Olarak İrade: Mantığın Şiiri, Carlo Michelstaedter". Galeri 5-6 (Eylül-Aralık 1985): 227-42.

---."Michelstaedter-Trakl: Risk olarak irade". İşçi Dünyası 14 (Nisan 1987): 116-19.

Verri, Antonio. Michelstaedter ve zamanı. Ravenna: Longo, 1969.

---."Michelstaedter bugün". Ağaç 38.71-72 (1984): 33-55.

Vog, Paul. Ekspresyonizm: Bir Alman Kurumu, 1905-1920. New York: S.R.E. Guggenheim Vakfı, 1980.

Michelstaedter bu eseriyle kitabın tüm bölümlerinde doğrudan veya dolaylı olarak Parmenides, Herakleitos, Empedokles, Aeschylus, Sopholes, Simonides, Sokrat, Ecclesiates'in Antik Yunanlı yazarı, İsa, Petrarch, Leopardi, İbsen ve Beethoven'ın reddedilen fakat günümüze kadar ulaşmış tefekkür ürünleri olan düşüncelerine defaatle atıflarda bulunuyor. Dahası, Michelstaedter yukarıda adı geçen filozoflar tarafından başarısız bir şekilde beyan edilen ve gerçeği örtbas eden felsefe, din ve tüm normları reddedecek ve tüm bunları "retorik" diye adlandıracaktır. Her ne kadar küstahça olsa da, kendini olumsuz gerçeği söylemeye ikna ederse, retorik, belki de Michelstaedter'i dinleyen kişileri de bu vesileyle bir şeyler söylemeye zorlayacaktır. İşin gerçeği, zorla konuşturmak da eski bir retorik tekniğidir.

MECAZ mecazyayinlari

ISBN: 978-605-71068-8-9
9 786057 106889